พินิจอุษาคเนย์

วารสารมองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปีที่3 ฉบับที่3
โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พินิจอุษาคเนย์

วารสารมองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 พ.ศ.2557

ที่ปรึกษา: อาจารย์ศรัญญู เทพสงเคราะห์

บรรณาธิการ : นายอนุสรณ์ จันทร์ศร

ปีที่พิมพ์ : พิมพ์ครั้งแรก กันยายน2557

จำนวนพิมพ์ : 100 เล่ม

จัดพิมพ์โดย : โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เลขที่ 50 ถนนงามวงศ์วานแขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทร 02-561-3480ต่อ 507

ลิขสิทธิ์: โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พิมพ์ที่ : บริษัท แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น จำกัด
99/164 หมู่ 2 ซอยแจ้งวัฒนะ10 แยก 3 (ใกล้อาคารแจ้งประสิทธิ์)ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210 โทร 02-5751791-3

ศิลปกรรม : นายธนาวิน วิทูรกิจวานิช
นางสาวเป็นเพื่อน ทิพย์รัตน์
นางสาวนฤมล มณีทอง

รายชื่อคณะกรรมการบริหารและดำเนินงานวารสาร "มองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อาจารย์ศรัญญู	เทพสงเคราะห์	ที่ปรึกษาวารสารโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
นายอนุสรณ์	จันทร์ศร	ประธานโครงการจัดทำวารสารโครงการฯ
นางสาวกวิสรา	ตั้งปิยธำรง	รองประธานโครงการฯ
นางสาวนฤมล	มณีทอง	เลขานุการโครงการฯ
นางสาวเป็นเพื่อน	ทิพย์รัตน์	ฝ่ายประสานงานโครงการฯ
นายธนาวิน	วิทูรกิจวานิช	ฝ่ายศิลป์โครงการฯ
นางสาวจรินทร์ทิพย์	สายมงคลเพชร	กรรมการโครงการฯ
นายธัชนนท์	เผื่อนอุดม	กรรมการโครงการฯ
นางสาวสิริกาญจน์	ศะศินิล	กรรมการโครงการฯ
นางสาวณัฐสุดา	บำรุง	กรรมการโครงการฯ

สารบัญ

- บทบรรณาธิการ ..... ก
- ตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมมาลายูในประเทศไทยกรณีศึกษา “เส้นทางสู่ตัวตน” 1
- องค์กร USAID กับบทบาทสหรัฐอเมริกาในการพัฒนาไทยปี 1950–201 19
- พัฒนาการและรูปแบบสื่อสารมวลชนของประเทศพม่ากับการใช้อำนาจของชนชั้นนำ ในการครอบงำสังคมพม่า 49
- สงครามลับในลาวภายใต้การช่วยเหลือจากสหรัฐฯและบทบาทของนายพลวังเปา และชาวม้ง ค.ศ.1964 – 1973 71
- การเปลี่ยนคุก S-21 เป็นพิพิธภัณฑ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตูลสเลงกับบทบาท ของต่างชาติในช่วง ค.ศ. 1980-1993 91
- อิทธิพลที่มีต่อค่านิยมและความเชื่อในการบริโภคสุนัข 109
- การตั้งถิ่นฐานของครอบครัวสุริยะไกร 131
- การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาโฮงมูนมังเมืองชาวผู้ไท 145
- วิจารณ์หนังสือ “เปลื้องผ้าและไม่ไทยเลยเดินทางสู่ความนับถือตัวเอง 165
- ประมวลภาพ – ข่าวกิจกรรมในโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปีการศึกษา 2556 ... 169

บทบรรณาธิการ

การเกิดขึ้นตั้งอยู่และดับสลายถือเป็นเรื่องสามัญวิสัยของสากลจักรวาล เป็นสัจธรรมที่ทุกสรรพสิ่งนับแต่หน่วยใหญ่สุด ไปจนถึงเศษเสี้ยวธุลีอะตอมธาตุ มีจิตวิญญาณ ไม่มีจิตวิญญาณ รูปธรรมและนามธรรม ล้วนต้องเผชิญทั้งสิ้น หากแต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดเมื่อถือกำเนิดขึ้นแล้ว จะตั้งอยู่อย่างทรงคุณค่า สง่างาม และยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่สิ่งอื่นได้ ก็ต้องอาศัยความรักที่เปี่ยมล้นเป็นต้นทุนหล่อหลอมจนเกิดขึ้นมาได้ ขณะที่การดำรงอยู่ในลำดับถัดมาก็ไม่ต่างกัน ไม่เพียงความรักอันเปี่ยมล้นหากต้องบวกความใส่ใจ และทุ่มเทเพิ่มด้วย เพื่อให้สิ่งที่ถือกำเนิดขึ้นแล้ว มิใช่สักแต่ดำรงอยู่เพียงเพื่อรอวันดับสลาย หากแต่ต้องดำรงอยู่ได้อย่างทรงคุณค่า สง่างามและยังประโยชน์เพื่อจรรโลงสิ่งอื่นดังได้กล่าวไว้ วารสาร"มองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" ก็เช่นเดียวกัน ที่ถือกำเนิดขึ้นโดยมีความรักของคณาจารย์ บุคลากร และนิสิตโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ต่อการศึกษาทำความเข้าใจดินแดนที่เรียกว่า "อุษาคเนย์" เป็นเสบียงอันหอมหวาน หลอมรวมเข้ากับความเอาใจใส่และความทุ่มเท จนทำให้วารสาร"มองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" เดินทางสรรสร้างเผยแพร่ผลงานทางวิชาการจน เข้าสู่ฉบับที่3 อันเป็นฉบับปัจจุบัน

เป็นการยากยิ่ง หากจะให้ชี้ขาดลงไปว่าเนื้อหาฉบับใดเข้มข้นกว่าฉบับใด จำเพาะในฉบับนี้ คณะผู้จัดทำยังคงมั่นใจว่า เนื้อหาทางวิชาการยังมีความเข้มข้น น่าสนใจไม่น้อยหน้าฉบับที่ผ่านมาอย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวารสาร"มองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้"ฉบับนี้ มาในหัวข้อ " พินิจอุษาคเนย์" ย่อมเป็นข้อตอกย้ำขึ้นอีกระดับหนึ่ง ถึงเนื้อหาที่เจาะลึกรอบด้านในความเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างที่สุด บทความทั้งสิ้นเป็นบทความอันเป็นดอกผล จากการศึกษาของนิสิตโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาทั้งสิ้น ซึ่งผ่านการคัดเลือกลงตีพิมพ์ในวารสารโดยคำนึงถึงเนื้อหาที่น่าสนใจ หลากหลายมุมมอง ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เหนือสิ่งอื่นใด คือเนื้อหาที่เกาะติดกับเหตุการณ์สถานการณ์โลก ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งดังเช่นบทความ “ องค์การ USIADกับบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการพัฒนาประเทศไทยปี1950-2013 ” และบทความ “ การตั้งถิ่นฐานมุสลิมมลายูในประเทศไทยกรณีการศึกษา “**เส้นทางสู่ตัวตน**” ” สองบทความนี้อาจเชื่อมโยงไปสู่การศึกษาทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ต่อสถานการณ์สำคัญของโลกปัจจุบัน ได้แก่

เหตุการณ์ความไม่สงบในตะวันออกกลาง โลกมุสลิม และบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการเข้าแทรกแซง แม้บทความจะมิได้กล่าวถึงสถานการณ์ในตะวันออกกลางโดยตรง แต่ย่อมเป็นข้อหนึ่งที่จะทำให้เราเข้าใจบทบาท ของทั้งสหรัฐอเมริกาและความสำคัญของโลกมุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น ซึ่งนับเป็นความร่วมสมัยน่าสนใจของบทความประการหนึ่ง นอกจากนั้นผู้อ่านจะพบว่า รูปเล่มวารสารฉบับนี้มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้มีขนาดกะทัดรัด สะดวกต่อการพกพาของผู้อ่านมากยิ่งขึ้นด้วย

ย่อหน้าสุดท้ายต้องนับเป็นอนันตริยกรรมต่อความรู้สึกอย่างที่สุด หากคณะผู้จัดทำวารสารมิได้กล่าวขอบพระคุณทุกท่านซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมจนวารสารสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี นับตั้งแต่คณาจารย์ตลอดไปจนถึงบุคลากร นิสิตคณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งทุกท่านที่กล่าวถึงต่างก็ทุ่มเทแรงกายแรงใจ ทำงานอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยเหมือนหนึ่งฝูงผึ้งงาน ที่บินออกเก็บเกี่ยวมวลเกสรลดาชาติโดยมีน้ำผึ้งหอมหวาน อันได้แก่วารสารที่ท่านได้ถืออยู่ขณะนี้เป็นรางวัลอันประเมินค่ามิได้ ท้ายที่สุดก่อนตัวอักษรตัวสุดท้ายของบทบรรณาธิการ จะถูกปล่อยออกจากปลายปากกา คงไม่มีสิ่งใดวอนขอจากทุกท่านนอกจากหัวใจของคณะผู้จัดทำที่เต้นเร้าอยากให้ท่านเปิดอ่านอยู่ทุกขณะ...

ด้วยความรัก

"คณะผู้จัดทำวารสาร"มองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้"

หากท่านแสวงหาความงามเยี่ยงดอกไม้ในแจกัน

ท่านจะไม่มีวันพบในดินแดนนี้

แต่หากท่านแสวงหาความงามเยี่ยงดอกไม้ป่านานาพรรณ

อุษาคเนย์ คือสวรรค์ที่ท่านตามหา...

นาย อนุสรณ์ จันทร์ศร

ประธานโครงการวารสารโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

พินจอุษาคเนย์

การตั้งถิ่นฐานมุสลิมมลายูในไทย
กรณีศึกษา "เส้นทางสู่ตัวตน"

การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมมาลายูในประเทศไทยกรณีศึกษา "เส้นทางสู่ตัวตน"

กันยารัตน์ ผนิศวรนันท์

บทความนี้มุ่งเสนอเรื่องราวการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยของชาวมุสลิมมาลายูปัตตานี ภายหลังจากที่อาณาจักรมาลายูปัตตานีต้องล่มสลายจนกระทั่งถึงปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องราวการตั้งถิ่นฐานจากเหล่าบรรพบุรุษอันก่อให้เกิดตัวตนของผู้เขียนในปัจจุบันเพื่อมิให้ภูมิความรู้อันเป็นรากเหง้าที่มาแห่งตัวตนสูญหายไปพร้อมกับการล้มตายของผู้อาวุโสที่สำคัญที่สุดคือเพื่อยืนยันศักดิ์ศรีที่มาความมีตัวตนรวมทั้งสืบสานการมีส่วนร่วมของเหล่าบรรพบุรุษมุสลิมมาลายูในอดีตและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อดำรงอยู่ในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่ณผืนแผ่นดินไทยอย่างสง่างาม

อย่างไรก็ตามเพื่อให้เป็นการง่ายต่อความเข้าใจผู้เขียนขออนุญาตใช้คำว่า "ชุมชน"กับการตั้งถิ่นฐานบริเวณต่างๆของชาวมุสลิมมาลายูในประเทศไทยตลอดทั้งงานเขียนชิ้นนี้โดยให้เป็นตัวแทนของการรวมกลุ่มกันทางสังคมซึ่งประกอบไปด้วยการมีผู้นำการมีระบบเครือญาติและที่สำคัญที่สุดคือการมีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อแบบเดียวกันเป็นตัวเชื่อมให้เกิดการรวมกลุ่มทางสังคมและเกิดเป็นชุมชนต่างๆขึ้นโดยการมีองค์ประกอบต่างๆเหล่านี้จะช่วยทำให้ชุมชนยั่งยืนมากกว่าองค์ประกอบของชุมชนตามที่รัฐกำหนดนั่นก็คือการมีพื้นที่ชัดเจนแน่นอนการมีบัตรประชาชนการพูดเรื่องผลประโยชน์หรือความเดือดร้อนร่วมกันและการที่ไม่ได้มีการเจาะลึกเรื่องการมีวัฒนธรรมร่วมกันเพราะแท้จริงแล้วคำว่าชุมชนนั้นไม่ได้จำกัดอยู่กับพื้นที่เพียงอย่างเดียวยังขึ้นกับอำนาจและเครือข่ายทางสังคมอีกด้วยซึ่งเครือข่ายทางสังคมส่วนใหญ่ล้วน

แล้วแต่เป็นการที่มีวัฒนธรรมร่วมกันนั่นเองถึงแม้ว่าชาวมุสลิมมาลายูที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณต่างๆ จะไม่ได้เรียกกลุ่มของพวกเขาว่าเป็นชุมชนก็ตาม

อาณาจักรมาลายูปัตตานีหรือปาตานีดารุสสลามเป็นราชอาณาจักรอิสระก่อตัวขึ้นกลางศตวรรษที่14และสิ้นสุดลงในกลางศตวรรษที่18เมื่อราชอาณาจักรสยามหรือประเทศไทยในปัจจุบันยกทัพไปตีอาณาจักรมาลายูปัตตานีจนพ่ายแพ้ซึ่งในขณะนั้นตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชกองทัพสยามได้กวาดต้อนพี่น้องมุสลิมในอาณาจักรมาลายูปัตตานีมาไว้ตามพื้นที่ต่างๆโดยได้ทำการลำเลียงมาสองทางคือทางเรือและเดินเท้าเปล่าจากปัตตานีจนถึงกรุงเทพมหานครมีการเจาะหูโดยใช้หวายร้อยมายังส้นเท้าแล้วผูกไว้กับเรือถ้าเดินเท้าเปล่าก็จะผูกติดกันหลายๆคนให้เดินหากไม่เดินก็จะถูกทหารโบยตีทำให้บางคนเสียชีวิตบางคนเจ็บป่วยและถูกทอดทิ้งด้วยเหตุนี้เส้นทางจากปัตตานีมากรุงเทพมหานครจึงมีพี่น้องมุสลิมมาลายูปัตตานีตั้งถิ่นฐานอยู่ในหลายๆจังหวัดไม่ว่าจะเป็นสงขลา, สตูล, นครศรีธรรมราช, สุราษฎร์ธานี, ระนอง, ภูเก็ต, พังงา, กระบี่, ตรัง, ชุมพร, ราชบุรีและเพชรบุรีเป็นต้นสำหรับพี่น้องมุสลิมมาลายูที่เดินทางมาจนถึงกรุงเทพมหานคร ได้มารวมตัวกันที่บางลำพูบนถนนตานี หลังจากนั้นก็กระจัดกระจายตามมุมเมืองต่างๆในกรุงเทพมหานครและภาคกลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณหนองจอก, มีนบุรีและท่าอิฐ[1]ซึ่งพี่น้องมุสลิมมาลายูปัตตานีที่ถูกกวาดต้อนมายังกรุงเทพมหานครในครั้งนี้ปรากฏว่ามีครอบครัวทวดของเทียดทางฝ่ายบิดาของผู้เขียนรวมอยู่ด้วย

จากปัจจัยทางด้านศาสนาที่ชาวมุสลิมมาลายูปัตตานีนั้นนับถือศาสนาอิสลามเหมือนกันมีความเชื่อแบบเดียวกันมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีที่เหมือนกันที่สำคัญคือมีบรรพบุรุษเป็นชาวมุสลิมมาลายูปัตตานีเช่นเดียวกันทั้งหมดทำให้มีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นและมีการตั้งถิ่นฐานในบริเวณต่างๆจนก่อให้เกิดชุมชนมุสลิมมาลายูขึ้นมากมายโดยปัจจุบันในพื้นที่กรุงเทพมหานครจึงมีพี่น้องมุสลิมที่สืบเชื้อสายมาจากชาวมาลายูปัตตานีในอดีตตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายอยู่มากมายหลายพื้นที่เช่นชุมชนมุสลิมย่านบางคอแหลมถนนเจริญกรุง, ชุมชนมุสลิมคลอง

---

[1]พีรยศ ราฮิมมูลา, "ความเป็นมาของมุสลิมในตำบลท่าอิฐ" (เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษในงานประจำปีโรงเรียนท่าอิฐศึกษา, 2541), น. 1-3.

บางลำภู, ชุมชนมุสลิมบ้านตึกดิน, ชุมชนมุสลิมคลองมหานาค, ชุมชนมุสลิมคลองแสนแสบ, ชุมชนมุสลิมบ้านดอน,ชุมชนมุสลิมบ้านบางมะเขือ, ชุมชนมุสลิมบ้านป่าเป็นต้นรวมทั้งพื้นที่อื่นๆในกรุงเทพมหานครด้วยอันได้แก่หนองจอกคลองตัน,ลำบุหรี่พวง,บางกะปิ,บึงกุ่ม,หลอแหล,คู้เจียรดับ, กระทุ่มราย,พระโขนงและสี่แยกบ้านแขกนอกจากนั้นแล้วในบริเวณเขตปริมณฑลและจังหวัดใกล้เคียงยังมีพี่น้องมุสลิมที่สืบเชื้อสายมาจากชาวมาลายูปัตตานีอาศัยอยู่ในหลายพื้นที่และหลายชุมชนด้วยกันเช่นชุมชนท่าอิฐในอำเภอปากเกร็ด, ชุมชนบางตลาดและชุมชนตลาดขวัญในอำเภอเมือง, ชุมชนลากค้อน, ชุมชนตามแนวคลองละหารคลองลำรีคลองพระพิมลในอำเภอบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี, ชุมชนคลองหนึ่งและชุมชนบางโพธิ์ในจังหวัดปทุมธานีชุมชนบ้านหาดทรายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาชุมชนบริเวณคลอง 16, 18, 21, 22และ 24 ในจังหวัดนครนายกและจังหวัดฉะเชิงเทรา[2]โดยชุมชนมุสลิมมาลายูเหล่านี้ไม่ต้องกังวลเรื่องความปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและทรัพย์สินเพราะทุกคนในชุมชนต่างก็เป็นเครือญาติกันแม้บางชุมชนจะมีพี่น้องมุสลิมจากเชื้อสายอื่นๆเข้ามาอาศัยอยู่ด้วยแต่พวกเขาก็อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขเพราะทุกคนยึดหลักคำสอนของศาสนาอิสลามเหมือนกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสอนที่ว่ามุสลิมทุกคนล้วนแล้วแต่เป็นพี่น้อง

ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าจากสงครามและการสู้รบกันระหว่างสยามกับปัตตานีหรืออาจกล่าวได้ว่าจากปัจจัยทางด้านการเมืองเป็นผลทำให้ชาวมุสลิมมาลายูกระจายตัวอยู่ในภาคกลางและพื้นที่ต่างๆของประเทศไทยแทนที่จะกระจุกตัวอยู่แต่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพียงเท่านั้นและจากปัจจัยทางด้านศาสนาทำให้ชาวมุสลิมมาลายูรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นในที่สุดก็เกิดเป็นชุมชนมุสลิมมาลายูมากมายหลายชุมชนในประเทศไทยอย่างไรก็ตามความจริงแล้วเรื่องราวการตั้งถิ่นฐานของมุสลิมมาลายูในประเทศไทยโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครเขตปริมณฑลและจังหวัดใกล้เคียงนั้นมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานย้อนกลับไปถึงช่วงก่อนกรุงรัตนโกสินทร์แต่การตั้งถิ่น

---

[2]อาลี เสือสมิง,"จากลุ่มแม่น้ำปัตตานีสู่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา" (เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษในงานประจำปีโรงเรียนมิฟตาฮุ้ลอูลูมมิดดีนียะห์,2534), น.4 – 7.

ฐานของชาวมุสลิมมาลายูในประเทศไทยครั้งใหญ่นั่นก็คือช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ที่สยามได้ทำสงครามกับปัตตานีและอพยพชาวมาลายูปัตตานีขึ้นมาในฐานะเชลยศึกสงครามนั่นเอง

สำหรับครอบครัวทวดของเทียดฝ่ายบิดาของผู้เขียนนั้นได้มาปักหลักอาศัยอยู่ที่ชุมชนท่าอิฐมีบทบาทอย่างมากในการก่อร่างสร้างชุมชนท่าอิฐขึ้นมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นหัวหน้าในการริเริ่มสร้างมัสยิดประจำชุมชนจนสำเร็จ[3]ในปัจจุบันชุมชนท่าอิฐครอบคลุมพื้นที่หมู่ที่5,6,7,8 และ10 ของตำบลท่าอิฐอำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรีคำว่าท่าอิฐนั้นมาจากในบริเวณดังกล่าวเดิมทีแล้วมีชาวมอญอาศัยอยู่ซึ่งชาวมอญนั้นมีความชำนาญในการเผาอิฐจึงมีเตาอิฐที่กว้างใหญ่และมีเรือขนอิฐมากมายในบริเวณนั้นแต่หลังจากนั้นชาวมอญก็ได้ย้ายไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เกาะเกร็ดภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดเกล้าฯให้เชลยศึกชาวมุสลิมมาลายูปัตตานีส่วนหนึ่งที่ถูกกวาดต้อนขึ้นมายังกรุงเทพมหานครได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านท่าอิฐหรือชุมชนท่าอิฐนั่นเอง

อาชีพหลักของชาวชุมชนท่าอิฐคือการทำสวนเพราะชาวมุสลิมมาลายูปัตตานีนั้นมีความรู้ความสามารถด้านการเพาะปลูกเป็นอย่างดีและเป็นอาชีพดั้งเดิมที่เคยทำมาตั้งแต่สมัยที่ยังอยู่ในอาณาจักรปัตตานีเมื่อมาอยู่ในแผ่นดินสยามที่มีภูมิประเทศเหมาะแก่การเพาะปลูกจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะใช้ความรู้ความสามารถที่ตนมีอยู่เพื่อการดำรงชีวิตอีกทั้งชุมชนท่าอิฐนั้นอยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาและพื้นดินบริเวณชุมชนท่าอิฐก็มีความอุดมสมบูรณ์มากชาวชุมชนท่าอิฐทุกบ้านเรือนจึงใช้ที่ดินของตนในการทำสวนโดยปลูกพืชผักผลไม้นานาชนิดแล้วนำไปขายแต่สำหรับการนำพืชผักผลไม้ไปขายนั้นชาวชุมชนท่าอิฐไม่จำเป็นที่จะต้องเดินทางออกไปขายยังนอกชุมชนเพราะมีพ่อค้าแม่ค้ามาแย่งกันรับซื้อจนถึงหัวบันไดบ้านเลยทีเดียวสิ่งที่ได้รับความนิยมสูงสุดนั่นก็คือทุเรียนและมะปรางจนกระทั่งมะปรางที่ปลูกในชุมชนท่าอิฐถูกตั้งชื่อและเป็นที่รู้จักทั่วไปในนามของมะปรางท่าอิฐส่วนทุเรียนที่ปลูกในชุมชนท่าอิฐนั้นก็มีชื่อเสียงจนเป็นผลไม้ขึ้นชื่อของจังหวัดนนทบุรีเมื่อมีถนนหนทางตัดผ่านในชุมชนท่าอิฐทำให้มีอีกอาชีพหนึ่งเกิดขึ้นในชุมชนท่าอิฐนอกไปจากการทำสวนนั่นก็

[3]สถานที่ประกอบศาสนกิจของชาวมุสลิม

คือ'การทำโรงฆ่าสัตว์'โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัวและควายแต่ไม่ได้เลี้ยงวัวและควายเองในชุมชนจะมีการรับซื้อวัวและควายเพื่อมาเชือดและส่งขายต่อไปยังตลาดต่างๆ

สภาพเศรษฐกิจของชาวชุมชนท่าอิฐจึงมีฐานะดีมากจากการทำสวนและทำโรงฆ่าสัตว์แต่ต่อมาปีพ.ศ.2538 ที่เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่นั้นทำให้สวนพืชผักผลไม้ต่างๆล้มตายจนหมดสิ้นชาวชุมชนท่าอิฐจึงพากันนำที่ดินที่เคยเป็นสวนมาปลูกสร้างบ้านเรือนให้เพียงพอต่อสมาชิกของครอบครัวที่เพิ่มมากขึ้นและหลังจากนั้นก็พากันขายที่ดินให้กับเจ้าของกิจการหมู่บ้านที่เริ่มเข้ามากว้านซื้อที่ดินของชาวชุมชนท่าอิฐซึ่งที่ดินต่างๆที่ชาวชุมชนท่าอิฐขายให้กับเจ้าของกิจการหมู่บ้านนั้นเป็นที่ดินบริเวณด้านหน้าชุมชนมิได้เข้าไปในชุมชนทำให้ในปัจจุบันชุมชนท่าอิฐเต็มไปด้วยบ้านเรือนหนาแน่นและกิจการหมู่บ้านที่เริ่มเติบโตขึ้นอย่างมากมาย

นอกจากนี้ในเวลาต่อมาเมื่อเริ่มเข้าสู่ยุคของรัฐบาลพ.ต.ท.ดร.ทักษิณชินวัตรทางรัฐบาลได้สั่งให้ผู้ประกอบอาชีพทำโรงฆ่าสัตว์จะต้องมาขึ้นทะเบียนกับรัฐบาลโดยจะต้องผ่านการตรวจสอบจากรัฐบาลในหลายขั้นตอนทำให้ชาวชุมชนท่าอิฐที่ประกอบอาชีพทำโรงฆ่าสัตว์ต้องเลิกกิจการไปเกือบจนหมดสิ้นอาชีพของชาวชุมชนท่าอิฐในปัจจุบันจึงเปลี่ยนจากการทำสวนและทำโรงฆ่าสัตว์มาเป็นการค้าขายและการเข้ารับราชกาiสำหรับการปลูกสร้างบ้านเรือนของชาวชุมชนท่าอิฐก็จะเป็นหลังคามุงจากเป็นการปลูกสร้างบ้านเรือนแบบง่ายๆโดยไม่ได้คำนึงถึงความเรียบร้อยมากเท่าใดนักและจะนิยมปลูกติดกันเป็นกลุ่มๆตามแนวที่ดินที่ตนได้ถือกรรมสิทธิ์ครอบครองอยู่เมื่อมีผู้ใดเจ็บป่วยก็จะรักษาด้วยวิธีการเสกเป่าจากผู้ที่มีความชำนาญในการเสกเป่าโดยเฉพาะซึ่งผู้ที่มีความชำนาญที่สุดในชุมชนท่าอิฐตอนแรกเริ่มของการตั้งชุมชนนั่นก็คือทวดของเทียดผู้เขียนนั่นเองเพราะแม้กระทั่งพระเจ้าแผ่นดินสยามก็ยังส่งทหารมารับเพื่อให้ไปรักษาโรคให้กับธิดาของตนแต่ในเวลาต่อมาภายหลังจากที่มีสถานีอนามัยเกิดขึ้นในชุมชนเมื่อมีผู้ใดเจ็บป่วยก็จะพากันไปรักษายังสถานีอนามัยดังกล่าวโดยหากว่าเป็นการเจ็บป่วยที่รุนแรงทางสถานีอนามัยก็จะส่งตัวไปรักษายังโรงพยาบาลต่างๆนอกชุมชนต่อไปแต่อย่างไรก็ตามวิธีการรักษาโรคด้วยการเสกเป่านั้นยังคงมีอยู่ในชุมชนท่าอิฐเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ชาวชุมชนท่าอิฐให้ความสำคัญกับเรื่องการศึกษาเป็นอย่างมากทั้งในด้านศาสนาและสามัญเพราะสำหรับมุสลิมแล้วจำเป็นที่จะต้องศึกษาตั้งแต่ในเปลจนกระทั่งถึงหลุมฝังศพในด้านศาสนานั้นภายในชุมชนท่าอิฐมีทั้งปอเนาะ[4]และสถานศึกษาสำหรับเด็กเล็กกระจายอยู่ทั่วทั้งชุมชน ส่วนทางด้านสามัญชาวชุมชนท่าอิฐก็ได้ตอบรับการขยายการศึกษาของชาติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาที่ประกาศขึ้นตั้งแต่ครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอันก่อให้เกิดการจัดตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นซึ่งโรงเรียนประชาบาลสมัยนั้นจะอยู่ตามวัดต่างๆการส่งบุตรหลานไปโรงเรียนดังกล่าวนั้นนับเป็นการไม่เหมาะสมกอปรกับอยู่ห่างไกลและไม่สะดวกในการเดินทางดังนั้นชาวชุมชนท่าอิฐจึงมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะให้มีโรงเรียนประชาบาลเกิดขึ้นในชุมชนเพื่อให้ลูกหลานชาวมุสลิมมาลายูนั้นได้มีโอกาสศึกษาเช่นเดียวกันกับลูกหลานของประชากรเชื้อสายอื่นๆในประเทศไทยด้วยความพยายามอย่างยิ่งในที่สุดก็ได้รับความกรุณาจากทางอำเภอปากเกร็ดสนับสนุนในการจัดตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นภายในชุมชนจนสำเร็จหลังจากนั้นก็ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ลูกหลานชาวมุสลิมมาลายูในชุมชนท่าอิฐมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนศาสนาควบคู่สามัญไปพร้อมๆกันในระดับที่สูงขึ้นโดยไม่ต้องเดินทางออกไปศึกษายังต่างชุมชนอีกต่อไป

วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของชาวชุมชนท่าอิฐนั้นมีความเป็นอิสลามและมีความเป็นมาลายูอยู่มากเพราะชาวชุมชนท่าอิฐจะปลูกฝังให้แก่ลูกหลานในครอบครัวของตนตั้งแต่เด็กเริ่มหัดพูดคือประมาณ1ขวบโดยพ่อแม่ปู่ย่าตายายจะเล่าเรื่องเกี่ยวกับศาสนาอิสลามประวัติศาสดาสาวกวีรบุรุษของอิสลามและความเป็นมาลายูกรณีที่เด็กหรือลูกหลานในครอบครัวไม่เชื่อและไม่ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามผู้ใหญ่ก็จะมีบทลงโทษอาจถึงขั้นเฆี่ยนตีและหากครอบครัวใดที่ไม่เคร่งครัดต่อหลักการของศาสนาอิสลามครอบครัวนั้นก็จะถูกชาวชุมชนลงโทษโดยไม่มีใครคบหาสมาคมด้วยเวลาจัดงานบุญก็จะไม่มีใครไปร่วมงานซึ่งจะทำให้ครอบครัวนั้นรู้สึกเสียใจคิดทบทวนและปรับปรุงตนเอง

---

[4]โรงเรียนที่สอนหนังสือและอบรมศาสนาอิสลาม

ในชีวิตประจำวันของชาวชุมชนท่าอิฐจะต้องปฏิบัติศาสนกิจโดยการละหมาด[5]วันละห้าครั้งประกอบไปด้วยเวลาเช้ามืดเวลาพระอาทิตย์คล้อยเวลาเย็นเวลาค่ำหลังพระอาทิตย์ตกดินและเวลากลางคืนเมื่อหมดแสงพระอาทิตย์รวมทั้งในทุกๆวันศุกร์ซึ่งเป็นวันที่สำคัญที่สุดในศาสนาอิสลามบรรดาผู้ชายทุกคนจะต้องไปละหมาดรวมกันที่มัสยิดในเวลาพระอาทิตย์คล้อยซึ่งผลจากการให้มีการละหมาดรวมกันในทุกๆวันศุกร์นั้นทำให้ชาวชุมชนได้มีโอกาสพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของชาวชุมชนอีกด้วยนอกจากนี้แล้วการมาพบปะกันในวันศุกร์ที่มัสยิดแสดงให้เห็นถึงความเป็นปึกแผ่นทางสังคมอย่างพร้อมเพรียงและยังถือเป็นโอกาสเยี่ยมญาติหรือเพื่อนบ้านไปพร้อมๆกันด้วย

ชาวชุมชนท่าอิฐเป็นผู้ที่มีจิตใจเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่รู้จักเสียสละเพราะชาวชุมชนท่าอิฐคนใดที่มีฐานะดีก็จะทำการบริจาคให้กับผู้ที่ยากจนในชุมชนนอกจากนั้นก็ยังบริจาคให้กับผู้ยากจนขัดสนทั่วไปที่ต้องการความช่วยเหลือไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดก็ตามและยังร่วมบริจาคทรัพย์สินกับโครงการหาทุนเพื่อช่วยเหลือสังคมในแต่ละโอกาสอีกด้วยในทุกๆเดือนที่เก้าของปฏิทินอิสลามชาวชุมชนท่าอิฐก็จะมีการถือศีลอด[6]อย่างเคร่งครัดและในทุกๆปีจะมีพี่น้องชาวชุมชนท่าอิฐเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์[7]อย่างสม่ำเสมอภาษาที่ชาวชุมชนท่าอิฐใช้สื่อสารกันโดยส่วนใหญ่จะเป็นภาษาไทยแต่อย่างไรก็ตามยังคงมีการใช้ภาษามาลายูรวมทั้งภาษาอาหรับในชีวิตประจำวันกันอยู่อีกทั้งยังใช้แบบเรียนที่เป็นภาษามาลายูในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนาอีกด้วย

ในชุมชนท่าอิฐจะมีงานประเพณีทำบุญเป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นพิธีฉลองการแต่งงานพิธีโกนผมไฟและพิธีการทำบุญให้แก่ญาติผู้เสียชีวิตเป็นต้นลักษณะการทำบุญแต่ละครั้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานแต่งงานจะมีพิธีใหญ่โตมีการเลี้ยงอาหารผู้คนเป็นจำนวนมากและแต่ละครั้งจัดกัน

---

[5]พิธีเกี่ยวกับการนมัสการต่อพระเจ้าในศาสนาอิสลามเพื่อชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์

[6]การงดหรือการระงับจากการรับประทานอาหาร การดื่ม การร่วมประเวณี และการควบคุมตนเองอยู่ในขอบเขตจริยธรรมของศาสนาอิสลาม ตั้งแต่แสงอรุณขึ้นในตอนเช้าจนกระทั่งแสงอาทิตย์ตกในตอนค่ำ

[7]ศาสนกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งในศาสนาอิสลามซึ่งจะต้องกระทำที่นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ในช่วงเดือนที่สิบสองของปฏิทินอิสลาม

หลายวันเพราะจะต้องเตรียมงานล่วงหน้าโดยจะมีเพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้องมาช่วยกันอย่างพร้อมเพรียงนอกจากมีการเลี้ยงอาหารในวันทำพิธีแต่งงานแล้วยังมีการเลี้ยงในวันแห่เจ้าบ่าวและเจ้าสาวอีกด้วยประเพณีเช่นนี้ก่อให้เกิดความสนิทสนมกลมเกลียวกันในหมู่ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านเป็นอย่างดีนอกจากนี้เมื่อมีผู้ใดเสียชีวิตเพื่อนบ้านก็จะรวบรวมสิ่งของเงินทองไปช่วยเหลือด้วยเช่นกันเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ประสบความโศกเศร้าจากการสูญเสียญาติของตนเองได้เป็นอย่างดี

สมัยก่อนชาวชุมชนท่าอิฐนิยมคลอดบุตรที่บ้านซึ่งจะมีการอาซาน[8]ที่หูขวาของเด็กและจะอิกอมะห์[9]ที่หูซ้ายของเด็กก่อนตัดสายสะดือเพื่อให้เสียงแรกที่เด็กได้ยินเป็นเสียงที่กล่าวถึงพระนามของพระเจ้าหลังจากนั้นก็จะใช้ผลอินทผลัมหรือน้ำผึ้งทาปากให้กับเด็กแต่ในปัจจุบันชาวชุมชนท่าอิฐนิยมไปคลอดบุตรที่โรงพยาบาลและเลือกโรงพยาบาลที่มีแพทย์เป็นมุสลิมเพื่อที่จะปฏิบัติเช่นนี้ได้เมื่อเด็กมีอายุครบเจ็ดวันจะมีการเชิญผู้ใหญ่ในตระกูลเช่นปู่หรือตามาโกนผมไฟให้เด็กและนำผมนั้นไปชั่งเมื่อได้น้ำหนักผมแล้วจะทำการเปลี่ยนเป็นน้ำหนักของทองหรือเงินเพื่อให้พ่อแม่ซื้อของมอบให้เป็นของขวัญสำหรับเด็กหลังจากนั้นก็จะเชิญแขกที่มาร่วมงานขอพรจากพระเจ้าให้คุ้มครองเด็กให้รอดพ้นจากบรรดาสิ่งชั่วร้ายต่างๆและมีความมุ่งหมายให้เด็กมีความเป็นอยู่ที่ดีในอนาคตพร้อมทั้งเป็นผู้ที่มีความศรัทธาต่อพระเจ้าศรัทธาในศาสนาอิสลามดำเนินชีวิตตามแนวทางที่ศาสนากำหนดเมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้นมาก็จะมีความรักและความกตัญญูต่อพ่อแม่รวมทั้งเป็นผู้ปฏิบัติตามแนวทางของศาสนาอิสลามนอกจากนี้ก็ยังมีพิธีเข้าสุนัต[10]ซึ่งถ้าชายมุสลิมคนใดไม่ผ่านพิธีนี้ถือว่ายังเป็นมุสลิมที่ไม่สมบูรณ์ไม่บริสุทธิ์ถ้าหากมีภรรยาผู้เป็นภรรยาก็จะรังเกียจในอดีตจนถึงปัจจุบันพิธีเข้าสุนัตนั้นจะนิยมทำกันที่บ้านโดยนำเด็กหลายๆคนมาทำพิธีรวมกันประเพณีต่างๆเหล่านี้ได้รับการปฏิบัติสืบทอดกันมาต่อเนื่องหลายชั่วอายุคนจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

วัฒนธรรมอิสลามและความเป็นมาลายูนั้นถือเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของชาวชุมชนท่าอิฐเพราะพวกเขาได้ยึดถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดโดยมีกระบวนการถ่ายทอดทั้งทางตรงและ

---

[8]คำประกาศเชิญชวนให้มาละหมาด

[9]คำประกาศเพื่อการเตรียมความพร้อมสำหรับการเริ่มละหมาด

[10]การขลิบปลายอวัยวะเพศชาย

ทางอ้อมสำหรับการถ่ายทอดทางตรงนั่นคือการสอนเป็นการถ่ายทอดด้วยคำพูดให้เห็นถึงสิ่งที่ถูกสิ่งที่ผิดสิ่งที่ควรทำและสิ่งที่ไม่ควรทำสถาบันแรกของชุมชนซึ่งเป็นที่อบรมสั่งสอนคือสถาบันครอบครัว หลังจากนั้นโรงเรียนและมัสยิดจึงเข้ามามีบทบาทในการอบรมสั่งสอนต่อไปส่วนการถ่ายทอดทางอ้อมนั่นคือการปฏิบัติซึ่งผู้ใหญ่ในชุมชนจะเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามครรลองของวัฒนธรรมอิสลามและความเป็นมาลายูได้เป็นอย่างดีดังนั้นจึงมีผลทำให้เด็กๆในชุมชนรับเอาวัฒนธรรมต่างๆเหล่านั้นมาเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตโดยเมื่อเด็กๆเจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่เด็กๆเหล่านั้นก็จะสามารถถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในแบบเดียวกันกับที่ตนเองเคยได้รับมาก่อน

โดยสรุปแล้วชุมชนท่าอิฐจึงถือได้ว่าเป็นชุมชนมุสลิมที่เก่าแก่ชุมชนหนึ่งในประเทศไทยโดยบรรพบุรุษของพวกเขานั้นเป็นชาวมุสลิมมาลายูปัตตานีที่ถูกกวาดต้อนขึ้นมาในสมัยยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งลูกหลานชาวมุสลิมมาลายูปัตตานีในชุมชนท่าอิฐนั้นสามารถที่จะดำรงรักษามรดกแห่งศาสนาอิสลามและมรดกทางวัฒนธรรมในความเป็นมุสลิมมาลายูไว้อย่างเหนียวแน่นทั้งการนับถือศาสนาอิสลามการแต่งกายในพิธีกรรมต่างๆการแต่งกายของสตรีการรักษาโรคด้วยวิธีเสกเป่าการถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นพิธีฉลองการแต่งงานพิธีโกนผมไฟพิธีทำบุญให้กับผู้เสียชีวิตพิธีเข้าสุนัตและพิธีอื่นๆตลอดช่วงชีวิตเป็นต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการที่สมาชิกในชุมชนท่าอิฐนั้นยังคงมีการพูดภาษามาลายูในชีวิตประจำวันและศึกษาหาความรู้ทางศาสนาจากแบบเรียนที่เป็นภาษามาลายูอยู่จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามเมื่อประชากรในชุมชนท่าอิฐซึ่งสืบเชื้อสายมาจากชาวมุสลิมมาลายูปัตตานีเพิ่มจำนวนขึ้นโดยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนั้นทำให้พื้นที่ในชุมชนท่าอิฐไม่เพียงพอต่อการอยู่อาศัยแม้ว่าทางชุมชนจะทำการขยายพื้นที่ออกไปแล้วก็ตามบางครอบครัวจึงได้ทำการอพยพโยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานและตั้งหลักแหล่งทำมาหากินอยู่ในพื้นที่บริเวณอื่นๆของจังหวัดนนทบุรีทั้งบริเวณเกาะเกร็ดริมคลองละหารริมคลองลากค้อนริมคลองลำรีริมคลองพระพิมลอำเภอไทรน้อยอำเภอเมืองและอำเภอบางบัวทองอาจกล่าวได้ว่าเกือบทุกบริเวณของจังหวัดนนทบุรีเลยก็ว่าได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตำบลละหารอำเภอบางบัวทองจังหวัดนนทบุรีที่มีชาวมุสลิมมาลายูมากถึง80% เลยทีเดียวซึ่งเทียดทาง

ฝ่ายบิดาของผู้เขียนนั้นก็เป็นผู้หนึ่งที่อพยพจากชุมชนท่าอิฐไปตั้งถิ่นฐานใหม่อยู่ในพื้นที่บริเวณอื่นๆ ของจังหวัดนนทบุรีด้วยเช่นเดียวกันทำให้ปัจจุบันชาวมุสลิมในจังหวัดนนทบุรีนั้นจึงล้วนแล้วแต่เป็นพี่น้องกันและมีบรรพบุรุษที่สืบเชื้อสายมาจากชาวมุสลิมมาลายูปัตตานีเหมือนกันเพราะชุมชนมุสลิมที่เกิดขึ้นใหม่ในจังหวัดนนทบุรีนั้นล้วนแล้วแต่เกิดจากการอพยพโยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานใหม่ของชาวมุสลิมมาลายูในชุมชนท่าอิฐทั้งสิ้นดังนั้นชุมชนท่าอิฐจึงถือเป็นชุมชนซึ่งเป็นจุดแพร่กระจายชาวมุสลิมมาลายูไปทั่วทั้งจังหวัดนนทบุรีโดยไม่นับรวมพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยแล้วในจังหวัดนนทบุรีนั้นถือว่าเป็นจังหวัดที่มีประชากร ชาวมุสลิมมาลายูอาศัยอยู่มากที่สุดในประเทศไทยเลยทีเดียว

สำหรับสายตระกูลทางฝ่ายมารดาของผู้เขียนนั้นส่วนใหญ่แล้วจะอาศัยอยู่ในชุมชนลากค้อนโดยบุคคลที่ผู้เขียนสามารถสืบค้นไปได้สูงสุดนั่นก็คือพ่อของเทียดซึ่งปรากฏว่าเป็นชาวมุสลิมมาลายูปัตตานีที่ถูกอพยพขึ้นมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นและเป็นครอบครัวแรกๆที่อพยพโยกย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ในชุมชนลากค้อนซึ่งชุมชนลากค้อนนั้นตั้งอยู่ที่คลองลากค้อนหมู่ที่ 6 ตำบลละหารอำเภอบางบัวทองจังหวัดนนทบุรีชุมชนลากค้อนนั้นไม่ใช่เต็มไปด้วยนักเลงหัวค้อนแต่หมายถึงในสมัยก่อนชาวชุมชนลากค้อนหาปลาโดยวิธีการเอาไม้ท่อนหรือขอนไม้มาผูกต่อกันแล้วมีเชือกทั้งสองข้างใช้คนสองคนลากไปคนละฝั่งคลองและมีคนเดินตามหลังถือสุ่มคอยคอบปลาซึ่งจะได้ปลามากมายวิธีการหาปลาแบบนี้ชาวบ้านเรียกกันว่า “ลากค้อน” โดยลากในคลองเวลาที่น้ำเหลือติดก้นคลองน้อยๆชาวบ้านที่อาศัยอยู่แถบนี้ใช้วิธีการลากค้อนในการหาปลาจึงเรียกกันมาจนติดปากว่าชุมชนลากค้อน

เดิมทีแล้วในชุมชนลากค้อนเป็นสถานที่รกร้างว่างเปล่าเต็มไปด้วยป่าเล่ากันว่าชุกชุมไปด้วยนกนานาชนิดชาวชุมชนลากค้อนสามารถออกไปเก็บไข่นกกันได้เป็นกระจาดๆนอกจากนกนานาชนิดแล้วก็ยังมีปลามากมายเมื่อทำการยกยอแต่ละครั้งจะได้ปลาตัวเท่าหน้าแข้งหรือเท่าขาส่วนตัวขนาดเท่าแขนก็มีแต่จะปล่อยทิ้งไปไม่จับขึ้นมาเลือกเอาแต่ตัวใหญ่ๆเท่านั้นการยกยอจะใช้ยอคันเล็กใช้ไม้ไผ่ลำเดียวแบกไปหายกยอตามหนองน้ำหรือตามแอ่งน้ำต่างๆเรียกได้ว่าชุมชนลากค้อนนั้นเป็นหมู่บ้านที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหารการกินมากมายเลยทีเดียวในระยะนั้นยังไม่มีผู้คนเข้ามาจับจอง

พื้นที่อยู่อาศัยกันมากนักต่อมาจึงค่อยๆทำการขยายพื้นที่ออกไปมัสยิดก็ยังไม่มีในตอนนั้นชาวชุมชนลากค้อนจะไปปฏิบัติศาสนกิจที่ชุมชนมุสลิมมาลายูอื่นๆในละแวกใกล้เคียงสุดแต่ใครจะสะดวกไปที่ไหนสำหรับผู้ที่ไม่สะดวกก็จะอยู่บ้านไม่ได้ออกไปไหนสักเท่าใดนักการเดินทางนั้นไกลและยากลำบากใช้เดินเท้าเปล่ารองเท้าก็ไม่ได้มีใช้ผู้คนทั้งชุมชนลากค้อนมีไม่ถึงหนึ่งร้อยคนสถานที่ในชุมชนก็ยังเป็นป่าไผ่ป่าสะแกมีต้นโสนต้นกกและต้นไม้อื่นๆอีกเยอะแยะมากมายพอถึงช่วงฤดูน้ำหลากก็จะพายเรือแจวเรือกันแต่ชาวชุมชนลากค้อนจะมีเรือกันเพียงไม่กี่บ้านจึงต้องอาศัยการยืมกันซะเป็นส่วนใหญ่เวลามีคนเสียชีวิตก็จะนำขึ้นเรือไปฝังยังชุมชนมุสลิมมาลายูอื่นๆตามความสะดวกของญาติๆถ้าเป็นการเสียชีวิตของเด็กๆจะฝังตามเรือกสวนไร่นาเป็นเพราะความกันดารและการเดินทางที่ไม่สะดวกต่อมามีผู้เข้าไปจับจองพื้นที่ถางป่าเอาตามใจชอบเป็นที่ดินของตนเองมากขึ้นหลังจากนั้นชาวชุมชนลากค้อนจึงได้มีการทำนาและทำสวนกันสมาชิกในชุมชนลากค้อนก็มีเพิ่มมากขึ้นประมาณ20หลังคาเรือนประกอบกับระยะทางอันห่างไกลและความยากลำบากในการเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจยังชุมชนมุสลิมมาลายูอื่นๆนั้นผู้อาวุโสหลายท่านในชุมชนจึงร่วมกันพิจารณาเพื่อที่จะทำการสร้างมัสยิดขึ้นภายในชุมชนลากค้อน

หลังจากมีมัสยิดหลักในชุมชนลากค้อนแล้วนั้นชาวชุมชนลากค้อนก็ได้ตื่นตัวในด้านการศึกษาอย่างมากและพัฒนาตนเองขึ้นเรื่อยๆเพื่อให้ทัดเทียมกับชาวชุมชนอื่นๆรวมทั้งเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมหรือชุมชนอื่นๆได้ทำให้หลายตระกูลใหญ่จากชุมชนมุสลิมมาลายูอื่นๆเข้ามาแต่งงานกับชาวชุมชนลากค้อนซึ่งบางครอบครัวเมื่อแต่งงานแล้วก็ย้ายไปอยู่ยังชุมชนอื่นๆในขณะที่บางครอบครัวก็อาศัยอยู่ที่ชุมชนลากค้อนนอกจากนั้นแล้วชาวชุมชนลากค้อนก็ยังสามารถส่งลูกหลานไปศึกษาได้ทั้งในและต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งเป็นพื้นที่จากมาของเหล่าบรรพบุรุษของพวกเขาเพราะชาวชุมชนลากค้อนมีน้ำใจมีศีลธรรมใจกว้างและอดทนเวลานี้ชาวชุมชนลากค้อนมีประมาณ100หลังคาเรือนและคาดว่าชุมชนนั้นจะเจริญเติบโตยิ่งขึ้นเรื่อยๆในอนาคตอย่างไรก็ตามในปัจจุบันพื้นที่ของชุมชนลากค้อนนั้นก็ได้แปรเปลี่ยนจากป่าเป็นบ้านเรือนและโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆทำให้อาชีพหลักของชาวชุมชนลากค้อนเปลี่ยนแปลงจากการทำเกษตรกรรมและการทำประมงน้ำจืดกลายเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น

จากการที่หน่วยงานราชการเข้ามาดูแลเรื่องระบบสาธารณูปโภคของชุมชนนั้นเป็นผลทำให้ชาวชุมชนลากค้อนได้รับความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นแต่ในทางกลับกันพวกเขาต้องแบกภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายต่างๆเพิ่มมากขึ้นด้วยทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งจากครอบครัวที่มีฐานะตกต่ำไม่มีโอกาสที่จะได้ศึกษาเล่าเรียนด้านสามัญในระดับชั้นที่สูงๆเพราะเยาวชนเหล่านั้นต้องออกมาช่วยพ่อแม่ทำมาหากินเพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัวมิฉะนั้นครอบครัวของพวกเขาก็ไม่อาจจะใช้ชีวิตอยู่รอดในวันหนึ่งๆได้แต่สำหรับเยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษาเล่าเรียนด้านสามัญในระดับที่สูงๆนั้นพวกเขามีสิทธิ์ที่จะได้รับการศึกษาด้านศาสนาแทนเนื่องจากการเรียนศาสนาตามสถานที่ต่างๆในชุมชนของพวกเขานั้นไม่จำเป็นที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้นเพราะเงินทุกบาททุกสตางค์มักจะได้รับการบริจาคมาอยู่อย่างสม่ำเสมอทำให้ในปัจจุบันเยาวชนมุสลิมในชุมชนลากค้อนหรือชุมชนมุสลิมมาลายูอื่นๆต่างก็หันมาสนใจในการเรียนด้านศาสนามากกว่าการเรียนในด้านสามัญแม้เยาวชนจากบางครอบครัวจะเป็นผู้ที่สามารถศึกษาเล่าเรียนทางด้านสามัญได้ในระดับที่สูงๆก็ตามซึ่งส่งผลทำให้ลูกหลานชาวมุสลิมมาลายูในชุมชนลากค้อนและในชุมชนมุสลิมมาลายูต่างๆนั้นไม่โน้มเอียงไปกับสิ่งยั่วยุจากภายนอกมากนักอีกทั้งยังคงดำรงรักษามรดกของศาสนาอิสลามและมรดกทางวัฒนธรรมของชาวมุสลิมมาลายูไว้ได้จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ช่วงที่มารดาของผู้เขียนเกิดนั้นครอบครัวของมารดาผู้เขียนเป็นครอบครัวมุสลิมมาลายูครอบครัวหนึ่งที่อาศัยอยู่ในชุมชนลากค้อนและถือว่าเป็นครอบครัวที่ใหญ่ที่สุดในชุมชนลากค้อนอีกด้วยเนื่องจากในครอบครัวของมารดาผู้เขียนนั้นมีสมาชิกทั้งสิ้น14 คนอาชีพของครอบครัวมารดาผู้เขียนคือการทำนาโดยคุณตาและคุณยายของผู้เขียนนั้นจะทำนาเพียงปีละครั้งเพื่อส่งลูกๆเรียนหนังสือเมื่อมีวันหยุดลูกๆก็จะไปช่วยกันทำนาซึ่งกิจกรรมที่มารดาของผู้เขียนและบรรดาพี่ๆชอบทำมากที่สุดนั่นก็คือการหาปลาในนาเพราะเพียงแค่เอาสากตำลงไปที่พื้นดินปลาก็จะขึ้นมาให้เราได้จับแล้วอย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าลูกๆทุกคนของคุณตาและคุณยายจะได้เรียนหนังสือ

จากการเป็นครอบครัวใหญ่และทำนาได้เพียงปีละครั้งส่งผลให้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายคุณตาและคุณยายจึงอพยพครอบครัวไปอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรีเพื่อประกอบอาชีพค้าขายในตลาดของเทศบาลซึ่งอาชีพที่ทำก็คือการเปิดโรงฆ่าสัตว์โดยเช่าที่ดินของคน

ที่นั่นในเวลาต่อมาเจ้าของที่ดินก็ขายให้เป็นกรรมสิทธิ์ของครอบครัวคุณตาโดยสมบูรณ์ส่วนลูกๆก็จะนำเนื้อสัตว์ไปขายที่ตลาดของเทศบาลนับว่าการทำโรงฆ่าสัตว์และค้าขายเนื้อสัตว์นี้ถือว่ามีรายได้ดีกว่าการทำนาต่อมาฐานะของครอบครัวจึงดีขึ้นในระดับหนึ่งซึ่งสมัยนั้นจังหวัดสุพรรณบุรียังทุรกันดารกว่าจังหวัดนนทบุรีมากแม้แต่ในเขตเทศบาลของจังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งตลาดของเทศบาลจังหวัดสุพรรณบุรีนั้นจะเป็นสองชั้นมีป่าล้อมรอบไม่มีถนนเวลาจะไปตลาดต้องพายเรือไปเมื่อถึงช่วงฤดูน้ำหลาก ตลาดชั้นแรกจะถูกน้ำท่วมทำให้ต้องอพยพขึ้นมาค้าขายกันในชั้นที่สองเมื่อมีถนนสายหลักตัดผ่านดังนั้นจังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการพัฒนามากขึ้นแต่สำหรับการค้าขายนั้นกลับยากลำบากกว่าเดิมเพราะมีพ่อค้าแม่ค้าเยอะขึ้นซึ่งทำให้มีการกดราคาและมีการแข่งขันกันมากขึ้น

ครอบครัวของคุณตานั้นถือเป็นครอบครัวมุสลิมครอบครัวแรกในจังหวัดสุพรรณบุรีเพราะในเวลานั้นจังหวัดสุพรรณบุรีไม่มีชาวมุสลิมอยู่เลยเวลาจะปฏิบัติศาสนกิจทางศาสนาจึงเป็นเรื่องที่ยากลำบากเพราะจะต้องนั่งเรือกลับมาที่ชุมชนลากค้อนอยู่สม่ำเสมอเมื่อจังหวัดสุพรรณบุรีเจริญขึ้นก็มีครอบครัวมุสลิมอพยพไปอาศัยอยู่เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวมุสลิมเชื้อสายเปอร์เซียในปัจจุบันจังหวัดสุพรรณบุรีจึงมีชาวมุสลิมเชื้อสายมาลายูและชาวมุสลิมเชื้อสายเปอร์เซียอาศัยอยู่พร้อมกับมีมัสยิดประจำจังหวัดที่ร่วมกันสร้างจนเสร็จสมบูรณ์แล้วหนึ่งหลังแม้ว่าชาวมุสลิมมาลายูกับชาวมุสลิมเปอร์เซียจะมีความแตกต่างกันในเรื่องการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่างก็ตามแต่พวกเขาก็อยู่ร่วมกันได้ในจังหวัดสุพรรณบุรี

สำหรับมารดาของผู้เขียนภายหลังจากที่แต่งงานกับบิดาของผู้เขียนแล้วได้มาอาศัยอยู่ในชุมชนสุเหร่าแดงซึ่งเป็นชุมชนที่บิดาของผู้เขียนอาศัยอยู่ก่อนโดยบิดาของผู้เขียนนั้นเดิมทีแล้วมีบรรพบุรุษที่อาศัยอยู่ในชุมชนท่าอิฐก่อนที่รุ่นคุณเทียดทางฝ่ายบิดาของผู้เขียนและชาวชุมชนท่าอิฐบางครอบครัวจะอพยพมาตั้งถิ่นฐานและสร้างชุมชนสุเหร่าแดงขึ้นมาซึ่งในช่วงที่มารดาของผู้เขียนมาอาศัยอยู่ในชุมชนสุเหร่าแดงนั้นถือว่าชุมชนสุเหร่าแดงมีความเจริญเกือบจะใกล้เคียงกับในปัจจุบันเพราะมีถนนตัดผ่านหลายสายและมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆมากมายแต่อย่างไรก็ตามผู้คนในชุมชนสุเหร่าแดงก็ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่เกือบทุกครัวเรือน

ชุมชนสุเหร่าแดงนั้นตั้งอยู่บริเวณริมคลองลากค้อนเล็กมีพื้นที่ครอบคลุมหมู่ที่7ตำบลละหารอำเภอบางบัวทองจังหวัดนนทบุรีและหมู่ที่2 ตำบลหน้าไม้อำเภอลาดหลุมแก้วจังหวัดปทุมธานีโดยมีคลองลากค้อนเล็กตัดผ่านตรงกลางระหว่างสองพื้นที่ดังกล่าวที่มาของชื่อชุมชนนั่นก็คือมัสยิดหลักประจำชุมชนนั้นมีหลังคาสีแดงส่งผลให้ชาวมุสลิมมาลายูที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ณชุมชนแห่งนี้นำคำว่า "สุเหร่า" ในภาษามาลายูซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกันกับคำว่ามัสยิดมารวมกับคำว่า "สีแดง" ในภาษาไทยจึงเกิดเป็นชื่อชุมชนสุเหร่าแดงในที่สุดเดิมทีแล้วพื้นที่ของชุมชนนั้นเป็นพื้นที่เดียวกันมาก่อนที่จะมีการแบ่งเขตจังหวัดและพื้นที่ดังกล่าวนั้นก็ยังไม่มีคลองลากค้อนเล็กมาตัดผ่านตรงกลางระหว่างพื้นที่ทั้งสองคลองลากค้อนเล็กนั้นเกิดจากความต้องการน้ำเพื่อทำนาชาวชุมชนจึงร่วมมือร่วมใจกันขุดคลองลากค้อนเล็กขึ้นมาเมื่อมีการแบ่งเขตจังหวัดเกิดขึ้นทางราชการจึงใช้แนวคลองลากค้อนเล็กเป็นเส้นแบ่งทำให้ชุมชนสุเหร่าแดงในปัจจุบันครอบคลุมพื้นที่สองจังหวัดดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั่นเองแต่แม้ว่าพื้นที่ของชุมชนนั้นจะถูกแบ่งออกเป็นสองจังหวัดสมาชิกในชุมชนก็ไม่ได้รู้สึกว่าพวกเขาถูกแยกออกจากกันพวกเขายังคงใช้ชีวิตกันตามปกติเสมือนไม่มีการแบ่งเขตจังหวัดเกิดขึ้นเพราะทุกคนในชุมชนต่างก็มีความสนิทสนมกันเป็นเครือญาติกันอีกทั้งพวกเขาทุกคนยังยึดตามหลักคำสอนของศาสนามากกว่าจะไปสนใจเรื่องระบบราชการของประเทศ

วิถีชีวิตของชาวชุมชนสุเหร่าแดงนั้นไม่ได้แตกต่างไปจากบรรพบุรุษเดิมที่อยู่ปัตตานีและที่อยู่ในชุมชนท่าอิฐเท่าใดนักอาทิการประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมซึ่งก็คือการทำนาและงานพิธีต่างๆเช่นพิธีเข้าสุนัตพิธีฉลองการแต่งงานพิธีโกนผมไฟพิธีทำบุญให้กับผู้เสียชีวิตเป็นต้นซึ่งชาวชุมชนสุเหร่าแดงนั้นให้ความสำคัญกับผู้นำศาสนาเป็นอย่างยิ่งทำให้ผู้นำชุมชนก็คือผู้นำทางศาสนานั่นเองก่อนที่จะมีสถานพยาบาลประจำชุมชนเมื่อชาวบ้านเจ็บป่วยก็จะใช้การรักษาด้วยวิธีการเสกเป่าจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและใช้สมุนไพรในการรักษาโรคหากว่าเป็นการเจ็บป่วยที่รุนแรงก็จะนั่งเรือไปรักษายังสถานพยาบาลของชุมชนอื่นๆลักษณะการตั้งบ้านเรือนจะอยู่ห่างกันตามพื้นที่ชายคลองที่แต่ละครอบครัวทำนาอยู่ชาวชุมชนสุเหร่าแดงมีความสัมพันธ์กันอย่างเครือญาติหากไม่นับชาวจีนและชาวไทยที่มาเช่าที่ดินของคนในชุมชนเพื่อการทำนาและทำโรงสีบางครอบครัวจะเลี้ยงควายไว้สำหรับไถนาและบางครอบครัวก็มีสัตว์เลี้ยงประเภทเป็ด,ไก่ไว้ตามบ้านสมาชิกในครอบครัว

จะช่วยกันทำนาหากแรงงานไม่พอก็จะจ้างเพื่อนบ้านมาช่วยเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็จะช่วยกันเก็บเกี่ยวและนวดข้าวนำมาเก็บไว้ในยุ้งข้าวของตนเองเพื่อเก็บไว้กินบ้างและขายแก่พ่อค้าชาวจีนบ้างเป็นบางส่วนสมัยแรกๆนั้นจะใช้วิธีตำข้าวเปลือกด้วยครกหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวก็จะเป็นเวลาพักเพื่อรอฤดูทำนาในปีต่อไป

ดังนั้นช่วงนี้ชาวชุมชนจะมีงานพิธีต่างๆเกิดขึ้นอาทิพิธีแต่งงานพิธีโกนผมไฟพิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่หรือพิธีทำบุญให้แก่ญาติที่เสียชีวิตเป็นต้นในปัจจุบันชาวชุมชนสุเหร่าแดงส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเนื่องจากมีที่ดินในการทำนาเป็นของตนเองนอกจากนี้ยังมีการประกอบอาชีพอื่นๆเช่นรับจ้างทั่วไปค้าขายทำสวนและเลี้ยงสัตว์ดังนั้นเมื่อเข้าไปในชุมชนจึงยังคงเห็นสภาพวิถีชีวิตแบบชนบทในอดีตอยู่เป็นจำนวนมากถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้คนรุ่นใหม่นิยมออกไปทำงานนอกชุมชนกันบ้างก็ตามแต่ก็ไม่ส่งผลกระทบต่ออาชีพเกษตรกรรมที่เป็นอาชีพหลักของชุมชนอีกทั้งในปัจจุบันชาวชุมชนสุเหร่าแดงก็ได้รับความสะดวกสบายเกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภคคือทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้แต่น้ำที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภคยังคงใช้น้ำจากแหล่งธรรมชาติอยู่เช่นน้ำบาดาลเป็นต้นส่วนการคมนาคมของชาวสุเหร่าแดงก็มีถนนเป็นเส้นทางหลักแทนการใช้แม่น้ำลำคลองเหมือนอย่างในอดีตการเดินทางไปยังสถานที่ต่างจึงสะดวกสบายและสามารถติดต่อกับชุมชนอื่นๆได้ง่ายขึ้นส่งผลทำให้ชาวชุมชนสุเหร่าแดงที่ได้มีโอกาสเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆหรือชุมชนอื่นๆนั้นซึมซับรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาในชุมชนเช่นทำให้การปลูกสร้างบ้านเรือนหรือการแต่งกายมีความทันสมัยมากขึ้นเป็นต้นอย่างไรก็ตามพวกเขาก็เลือกรับเอาเฉพาะแต่สิ่งที่ดีๆไม่ขัดต่อหลักการของศาสนาอิสลามและความเป็นมาลายูของพวกเขาจึงส่งผลทำให้ในชุมชนยังคงรักษาวัฒนธรรมอิสลามและวัฒนธรรมมาลายูที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

สภาพเศรษฐกิจของชาวสุเหร่าแดงนั้นสำหรับผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินแปลงใหญ่ๆก็จะมีฐานะดีในระดับหนึ่งส่วนครอบครัวอื่นๆก็อยู่กันอย่างพอเพียงแต่ภายหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจฟองสบู่เมื่อปีพ.ศ.2540 ทำให้เจ้าของที่ดินหลายคนเงินทุนร่อยหรอลงขณะที่ค่าใช้จ่ายยังคงเท่าเดิมและเพิ่มมากขึ้นบางครอบครัวไม่มีงานประจำมารองรับจึงเป็นผลให้ฐานะทางครอบครัวตกต่ำลงซึ่งมีผลต่อวิถี

ชีวิตของสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างมากสำหรับระบบการปกครองในชุมชนสุเหร่าแดงนั้นชาวชุมชนสุเหร่าแดงจะมีความสนิทสนมกันมากเนื่องจากมีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่บรรพบุรุษประกอบกับคำสอนของศาสนาอิสลามที่ถือว่ามุสลิมทุกคนเป็นพี่น้องกันไม่นิยมให้ไปแต่งงานกับคนนอกศาสนาจึงทำให้คนในชุมชนยังคงรวมกลุ่มเป็นพวกเดียวกันตลอดมา

เมื่อวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมมาลายูในประเทศไทยผ่านเส้นทางอันก่อให้เกิดตัวตนของผู้เขียนในปัจจุบันแล้วนั้นก็จะพบว่าปัจจัยในการตั้งถิ่นฐานก่อให้เกิดชุมชนมุสลิมมาลายูมากมายหลายชุมชนประกอบไปด้วยประการแรกคือปัจจัยทางด้านการเมืองผลจากสงครามสยามกับปัตตานีและการอพยพชาวมาลายูปัตตานีมายังกรุงเทพมหานครในฐานะเชลยศึกสงครามนั้นเป็นสาเหตุทำให้เกิดชุมชนมุสลิมมาลายูขึ้นมากมายในประเทศไทยประการที่สองคือปัจจัยทางด้านศาสนาการที่ศาสนาอิสลามมีคำสอนว่ามุสลิมทุกคนเป็นพี่น้องกันเมื่อรวมกับการที่ชาวมุสลิมมาลายูในชุมชนต่างๆนั้นสืบเชื้อสายมาจากชาวมาลายูปัตตานีเหมือนกันพวกเขาจึงรวมตัวกันอย่างเหนี่ยวแน่นในที่สุดก็เกิดเป็นชุมชนมุสลิมมาลายูมากมายหลายชุมชนขึ้นในประเทศไทยและประการสุดท้ายคือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและจำนวนประชากรเมื่อในชุมชนที่อยู่อาศัยเดิมไม่อาจสร้างรายได้และมีเศรษฐกิจที่ดีเพียงพอกับชาวชุมชนที่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ชาวมุสลิมมาลายูบางครอบครัวต้องอพยพโยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานณที่แห่งใหม่อันเป็นการก่อให้เกิดชุมชนมุสลิมมาลายูในบริเวณต่างๆขึ้นอีกมากมาย

สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนมุสลิมมาลายูซึ่งมีทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยภาครัฐและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองจากภายในชุมชนนั้นส่งผลทำให้ชาวมุสลิมมาลายูในชุมชนต่างๆจะต้องมีการปรับตัวไปตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่บ้างแต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อมรดกแห่งอิสลามและมรดกทางวัฒนธรรมในความเป็นมุสลิมมาลายูของพวกเขาที่ยังมั่นคงอยู่ในทุกชุมชนอาทิการแต่งกายการแต่งงานและการถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตของพวกเขาแม้มันอาจจะเลือนรางไปบ้างในบางชุมชนก็ตาม

.....

บรรณานุกรม

คอตีเยาะห์ ผนิศวรนันท์ . // สัมภาษณ์,30/ 12 / 2556 .

ซูฮัยมี อิสมาแอล,ลออแมน, อารีฟีนบินจิ.ปาตานีประวัติศาสตร์และการเมืองในโลกมาลายู.สงขลา: มูลนิธิวัฒนธรรมอิสลามภาคใต้, 2550.

พีรยศรา ฮิมมูลา."ความเป็นมาของมุสลิมในตำบลท่าอิฐ." เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษในงานประจำปีโรงเรียนท่าอิฐศึกษา.2541.

มัสยิดมูฮัยยิดดีน.อนุสรณ์งานฉลองอาคารและเปิดป้ายมัสยิดมูฮัยยิดดีน(คลองลากค้อน).ม.ป.ท.: ม.ป.ป.2542.

มูฮำหมัดซากิร ผนิศวรนันท์ . // อาจารย์พิเศษโรงเรียนท่าอิฐศึกษา.สัมภาษณ์,10 / 11/2556.

ยารียะห์ ผนิศวรนันท์ . // สัมภาษณ์,20/ 11 / 2556 .

รอซีดะห์ ผนิศวรนันท์ . //อาสาสมัครสาธารณะสุขประจำจังหวัดปทุมธานี.//สัมภาษณ์,30/12/2556

โรงเรียนท่าอิฐศึกษา. 40 ปีท่าอิฐศึกษา .ม.ป.ท. ,2553.

เสาวนีย์ จิตรหมวด,สุลัยมานลาตีฟี, อัฮหมัดสมบูรณ์บัวหลวง."จากกรือเซะสู่บางกอก".เอกสารประกอบการเสวนาในงานประจำปีโรงเรียนท่าอิฐศึกษา. 2542.

อาภรณ์ คูประเสริฐวงศ์."นามสกุลคนไทยมุสลิมเชื้อสายมาเลย์:กรณีศึกษาที่ตำบลท่าอิฐอำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี".วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิตภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร. 2544..

อาลี เสือสมิง."จากลุ่มแม่น้ำปัตตานีสู่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา".เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษในงานประจำปีโรงเรียนมิฟตาฮุ้ลอูลูมมิดดีนียะห์ . 2534.

อับดุ๊รเราะห์มาน พูลศิริ .ประวัติลำดับตระกูลของนายวันโด-นางทองคำ.กรุงเทพฯ :บ้านพูลศิริ.2527.

พินจอุษาคเนย์

องค์การ USIAD กับบทบาท สหรัฐอเมริกาในการพัฒนาไทย ปี 1950-2013

องค์กร USAID กับบทบาทสหรัฐอเมริกาในการพัฒนาไทย ปี 1950–2013

ปียนันท์ ปิยวัชรวิจิตร

หากเราลองมองย้อนกลับไปในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เราจะเห็นได้ว่าในช่วงนั้น สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก ในการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาประเทศไทยโดยเฉพาะภายหลังปี 1950 เป็นต้นมา ที่นโยบาย "Containment" หรือการสกัดกั้นยับยั้งสหภาพโซเวียตและอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ถือเป็นยุทศาสตร์หลักที่คอยขับเคลื่อนการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ส่งผลทำให้สหรัฐอเมริกาต้องมีการดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับยุทศาสตร์ดังกล่าว

โดยแนวทางหนึ่งจะสามารถดำเนินนโยบาย "Containment" ให้สำเร็จได้คือ การให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเพื่อผ่านองค์การพัฒนาซึ่งหนึ่งในองค์กรที่มีความสำคัญในด้านให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาก็คือองค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกา (United States Agency for International Development) หรือองค์กร USAID

ดังนั้นบทความชิ้นนี้จึงต้องการนำเสนอถึงบทบาทของสหรัฐอเมริกาในด้านการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจและความมั่นคงในประเทศไทยผ่านองค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา หรือองค์กร USAID ตั้งแต่ปี 1950-2013 เนื่องจากองค์กร USAID เป็นองค์กรระหว่างประเทศองค์กรหลักที่ให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ตั้งแต่ก่อนประเทศไทยจะมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรกขึ้นก่อนที่องค์กร USAID จะยุติความช่วยเหลือลงในปี 1996 และกลับเข้ามาตั้งสำนักงานให้ความช่วยเหลืออีกครั้งในปี 2003 เป็นต้นมา ประกอบกับในปัจจุบันยังคงพบงานวิจัยหรืองานเขียนต่าง ๆ ที่ศึกษาถึงบทบาทขององค์กร USAID โดยเฉพาะอยู่น้อยมาก

นโยบายยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาต่อประเทศกำลังพัฒนาและประเทศไทย

"ผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกาถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดและดำเนินนโยบายยุทธศาสตร์ของอเมริกาและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายและยุทศาสตร์ไปตามบริบทของโลกในช่วงเวลาต่าง ๆ ดังนั้นผลประโยชน์ของชาติจึงเป็นแรงจูงใจอยู่เบื้องหลังของการกำหนดนโยบายต่าง ๆ [1] โดยหลักพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญของอเมริกานั้นประกอบด้วย 4 ประการคือ

1.) การปกป้องดินแดนหรือความอยู่รอดและความมั่นคงของประเทศ

เป็นการปกป้องประชาชนชาวอเมริกันดินแดนและสถาบันที่สำคัญให้พ้นอันตรายจากชาติที่เป็นศัตรูหรือชาติอื่น ๆ ที่เข้ามารุกรานโดยปกติจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันธ์กับการป้องกันชาติและความมั่นคงภายในประเทศ

2.) ความมั่งคั้งทางเศรษฐกิจ

ต้องมีการแสวงหาความมั่นคงและความปลอดภัยควบคู่ไปกับการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ[2] เช่นการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนของอเมริกาและการปกป้องผลประโยชน์ส่วนบุคคลของชาวอเมริกันในต่างประเทศ

---

[1] วิวัฒน์ มุ่งการดี, นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา: โครงสร้างกระบวนการและรูปแบบ (กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2533), น.55.

[2] จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2555), น. 80.

3.) ความมั่นคงระหว่างประเทศ

เป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศให้เกิดความสงบสุข เช่น การยุติข้อขัดแย้งโดยปราศจากการทำสงคราม การรวมตัวกับพันธมิตร เพื่อสร้างระบบความมั่นคงของประเทศร่วมกัน

4.) การรักษาอุดมการณ์และส่งเสริมค่านิยมต่าง ๆ

เป็นการพยายามในการแสดงออกถึงเกียรติภูมและสร้างความเชื่อถือแก่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ส่วนด้านยุทธศาสตร์อเมริกาเน้นแผนยุทธศาสตร์ในระดับโลก หรือ มหายุทธศาสตร์ (Grand Strategy)ตามแบบฉบับของประเทศมหาอำนาจหลายประเทศที่นิยมกระทำกัน เช่น แนวคิดทางยุทธศาสตร์(Strategic Concepts)ในยุคสงครามเย็นของอเมริกาจะได้รับอิทธิพลจากสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างอเมริกากับสหภาพโซเวียต ดังนั้นอเมริกาจึงเลือกใช้ยุติศาสตร์การปิดล้อมสหภาพโซเวียตและคอมมิวนิสต์เป็นยุทธศาสตร์หลักในช่วงเวลานั้น เป็นต้น

บทความชิ้นนี้ได้มีการแบ่งนโยบายและยุทธศาสตร์สหรัฐอเมริกาออกเป็น 3 ยุคดังนี้

1. ยุคสงครามเย็น (ปี 1945-1991)
2. ยุคหลังสงครามเย็น (ปี 1992-2000)
3. ยุคหลังเหตุการณ์ 11 กันยาน (ปี 2001-2013)

โดยในที่นี้ผู้วิจัยจะขออธิบายนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญของอเมริกาในแต่ละยุคของผู้นำคนต่าง ๆ ของอเมริกาที่ผู้วิจัยมองว่า มีความสำคัญและความเชื่อมโยกับงานวิจัยชิ้นนี้

นโยบายและยุทธศาสตร์ของอเมริกายุคสงครามเย็น (ปี 1945-1991)

นโยบายและยุทธศาสตร์ของอเมริกาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือช่วงสงครามเย็นเป็นช่วงที่มีความสำคัญอย่างมากต่อประวัติศาสตร์โลก รวมถึงสงครามเย็นวางรากฐานให้แก่นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาที่ดำรงอยู่ต่อมาจนถึงในยุคปัจจุบัน

ช่วงสงครามเย็นถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาที่เคยมีนโยบายอยู่อย่างโดดเดี่ยวมาเป็นการเข้ามามีบทบาทในการเมืองระหว่างประเทศอย่างเต็มตัวเช่น การดำเนินการโฆษณาชวนเชื่อการใช้อิทธิพลในการเจรจาหรือเข้าแทรกแซงประเทศต่างๆเป็นต้น โดยเฉพาะในประเทศโลกที่สามที่ส่วนมากเป็นประเทศด้อยพัฒนาเพื่อแข่งขันทางอำนาจกับสหภาพโซเวียตดังนั้นนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาในช่วงนี้จึงเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ในการ “สกัดกั้นและปิดล้อมสหภาพโซเวียตและอุดมการณ์คอมมิวนิสต์”

ประธานาธิบดีแฮรี่เอส. ทรูแมน(Harry S. Truman) (ปี1945 – 1953)

สมัยของประธานาธิบดีแฮรี่เอส. ทรูแมนถือได้ว่าเป็นช่วงของการวางรากฐานของนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง[3]เนื่องจากในช่วงนี้ถือเป็นช่วงที่ประธานาธิบดีแฮรี่เอส. ทรูแมนต้องรับหน้าที่ในการจัดระเบียบโลกและวางแผนฟื้นฟูประเทศภายหลังจากเกิดสงครามครั้งที่ใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์โลก

นอกจากนี้ในสมัยของประธานาธิบดีแฮรี่เอสทรูแมนนี้ยังได้มีการประกาศ “ลัทธิทรูแมน” (Truman Doctrine) ขึ้นซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯเนื่องจากลัทธิทรูแมนเป็นคำแถลงการณ์ของประธานาธิบดีแฮร์รี่เอสทรูแมน (Harry S. Truman) ในเดือนกรกฎาคม ปี1947 ที่กล่าวไว้ว่า “สหรัฐฯจะให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการทหารแก่ประเทศกรีซและ

---

[3]วิวัฒน์ มุ่งการดี, นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา: โครงสร้าง กระบวนการ และรูปแบบ, น.341.

ตุรกีเพื่อป้องกันการตกเป็นเมืองขึ้นของสหภาพโซเวียต" ทำให้สหรัฐฯต้องเกี่ยวข้องกับการเมืองภายในของประเทศในทวีปยุโรปอย่างเต็มกำลังต่อมาสหรัฐฯก็ได้เริ่มใช้ "แผนการมาร์แชล" (Marshall Plan) หรือ "แผนการฟื้นฟูยุโรป" เป็นโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาแก่ยุโรปเพื่อป้องกันการพังทลายทางเศรษฐกิจและเพื่อช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของยุโรปให้เจริญเติบโตโดยจะให้ความช่วยเหลือทั้งในรูปแบบเงินกู้และเงินช่วยเหลือตลอดช่วงปี1948 – 1951[4] เท่ากับว่าในช่วงนี้สหรัฐอเมริกาได้กลายมาเป็นผู้นำของ "โลกเสรีประชาธิปไตย" ทั้งในทางการเมืองและการทหารและมีการสร้างพันธมิตรกับประเทศต่างๆทั่วโลกผ่านการให้ความช่วยเหลือและการเข้าแทรกแซงในประเทศต่างๆเพื่อปิดล้อมคอมมิวนิสต์รวมถึงมีการจัดตั้งสถาบันสำคัญต่างๆที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจของตนอาทิกองทุนการเงินระหว่างประเทศ(IMF) ธนาคารโลกเป็นต้นซึ่งแนวนโยบายและยุทธศาสตร์หลักในช่วงรัฐบาลชุดนี้ถือเป็นรากฐานสำคัญของนโยบายในยุคต่อๆมา

ประธานาธิบดีจอร์น เอฟ. เคนนาดี(John Fitzgerald Kennedy)(ปี1961 – 1963)

แม้สมัยของประธานาธิบดีจอร์นเอฟ. เคนนาดีจะดำเนินไปเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆก่อนที่ประธานาธิบดีจะถูกลอบสังหารในวันที่22 พฤศจิกายนปี1963[5]แต่ในช่วงสมัยนี้ถือเป็นช่วงที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาเนื่องจากช่วงนี้เป็นช่วงที่มีการดำเนินนโยบายในการจัดการกับภัยคุกคามอย่างสหภาพโซเวียตอย่างหนักแน่นรวมถึงถือเป็นช่วงที่มีการเกิดขึ้นของโครงการต่างๆ ขึ้นมากมายไม่ว่าจะเป็น "โครงการพันธมิตรเพื่อ

---

[4]อุไรวรรณ ธนสถิตย์, นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาสมัยประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช (ค.ศ. 2001 – 2009) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), น. 12 – 13.

[5]สมร นิติทัณฑ์ประภาศ, ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ค.ศ. 1954 – ปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2553), น.197.

ความก้าวหน้า"[6](The Alliance for -Progress Program) ในละตินอเมริกา[7] "โครงการด้านอวกาศ" และ "โครงการอาสาสมัครเพื่อสันติภาพ"[8]และอีกหลากหลายโครงการ

นอกจากนี้ยังมีการประกาศใช้รัฐบัญญัติ "Foreign Assistance Act" ในปี1961 เพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและด้านมนุษยชนกับประเทศต่างๆในระยะยาว[9] และได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกาขึ้นมาโดยเฉพาะภายใต้ชื่อ "องค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา" (United States Agency for International Development- USAID) ขึ้นมาแทนองค์การ "องค์การส่งเสริมความมั่นคงร่วมกัน" (Mutual Security Agency– MSA) เพื่อให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศที่ถือว่ามีความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาโดยมีทั้งการให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าการให้เงินกู้ภายใต้เงินทุนของ "Economic-Support Fund – ESF" และ "Import – Export Bank" การให้ความช่วยเหลือในด้านอาหารตามบัญญัติ "Public Law 480" และ "โครงการหน่วยสันติภาพ" (Peace Corps)[10]

---

[6]"โครงการพันธมิตรเพื่อความก้าวหน้า" (The Alliance for Progress Program) ถูกประกาศใช้ในวันที่ 17 มีนาคม 1961 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาทางสร้างวงล้อมจำกัดมิให้คอมมิวนิสต์จากคิวบาระบาดเข้าไปในแผ่นดินใหญ่ของอเมริกา โดยการให้ความช่วยเหลือแก่บรรดาประเทศในละตินอเมริกาให้ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างกว้างขวาง ทำนองเดียวกับแผนการมาร์แชล

[7]เรื่องเดียวกัน, น.206 – 207.

[8]"โครงการอาสาสมัครเพื่อสันติภาพ" เป็นโครงการที่จะนำเอาบัณฑิตที่เพิ่งจบการศึกษาเข้ามาทำหน้าที่ช่วยเหลือ และถ่ายทอดความรู้ทักษะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณสุข การแพทย์ การพยาบาล การเกษตร และอื่นๆ ในระดับของความร่วมมือระหว่าง "ประชาชนต่อประชาชน" โดยตรง

[9]USIAD, "USAID HISTORY," available fromhttp://www.usaid.gov/who-we-are/usaid-history (17 December 2013).

[10]วิวัฒน์ มุ่งกาจดี, นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา: โครงสร้าง กระบวนการ และรูปแบบ, น.82 – 84.

ประธานาธิบดีจิมมี่คาร์เตอร์(Jimmy Carter) (ปี1977 – 1981)

นโยบายต่างประเทศในสมัยประธานาธิบดีคาร์เตอร์เป็นนโยบายที่มาจากความพยายามส่วนหนึ่งของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการจะคงบทบาทของตนไว้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมโลกและจากสถานะทางเศรษฐกิจและการทหารที่ตกต่ำลงไปของสหรัฐฯโดยในช่วงนี้ถือเป็นช่วงที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวนโยบายการทูตเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดแบบ “การเจรจาลับๆ” ตัวต่อตัวกับคู่กรณีมาเป็นการทูต “แบบเปิดเผย” และเน้นนโยบายที่สนับสนุน “สิทธิมนุษยชน” (Human Rights) เป็นหลักสำคัญ

นอกจากนั้นในช่วงนี้ยังถือเป็นช่วงที่สหรัฐฯตัดสินใจที่จะเข้ายุ่งเกี่ยวกับปัญหาต่างๆในบริเวณอ่าวเปอร์เซียเพื่อปกป้องผลประโยชน์ด้านน้ำมันของตนใน“ตะวันออกกลาง” อย่างชัดเจนโดยมีการประกาศ “หลักการคาร์เตอร์”[11] ขึ้นในปี1980 แต่อย่างไรก็ตามในช่วงสมัยของประธานาธิบดีคาร์เตอร์ถือเป็นช่วงที่การดำเนินนโยบายมีความสับสนและไม่แน่ชัดเนื่องจากเป็นช่วงที่ต้องมีการปรับตัวอย่างยากลำบากของสหรัฐฯให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนไป

นโยบายและยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯในยุคหลังสงครามเย็น (ปี1992 – 2000)

เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงนโยบายการปิดล้อม(Containment) ที่สหรัฐฯได้ใช้ตลอดช่วงยุคสงครามเย็นไม่สามารถนำมาใช้ได้อีกเนื่องจากนโยบายปิดล้อมถือเป็นนโยบายที่มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อ “ปิดล้อมสหภาพโซเวียตและคอมมิวนิสต์” ที่ได้ล่มสลายไปแล้วในช่วงปลายยุคสงครามเย็นทำให้สหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องเร่งหายุทธศาสตร์หลักใหม่เพื่อมาแทนที่ยุทธศาสตร์เดิมอย่างยุทธศาสตร์

---

[11]“หลักการคาร์เตอร์” เป็นหลักการที่มีสาระสำคัญอยู่ที่การระบุพันธกรณีของสหรัฐอเมริกาที่จะรักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐผู้ผลิตน้ำมันในอ่าวเปอร์เซียถ้าหากรัฐต่างๆ เหล่านี้ถูกคุกคามจากภายนอก

ในการปิดล้อม(Containment) ซึ่งยุทธศาสตร์หลักที่สหรัฐฯได้ใช้ในช่วงนี้คือยุทธศาสตร์ "Enlargement/Engagement"[12]

เนื่องจากตั้งแต่หลังยุคสงครามเย็นเป็นต้นมาถือเป็นยุคที่อยู่ในระยะเปลี่ยนผ่านจากยุคที่มี "อุดมการณ์ทางการเมือง" เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบายต่างประเทศมาสู่ยุคที่อุดมการณ์ทางการเมืองได้ลดความสำคัญลงและถูกแทนที่ด้วยปัจจัยทาง "เศรษฐกิจวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแทน"[13]

ประธานาธิบดีจอร์จเอส.ดับเบิลยู.บุช(George H. W. Bush) (ปี1989 - 1993)

ในขณะที่ประธานาธิบดีจอร์จบุชได้ดำรงตำแหน่งถือได้ว่าเป็นช่วงระยะเปลี่ยนผ่านที่สำคัญของโลกเนื่องจากเป็นช่วงที่มีเหตุการณ์สำคัญต่างๆเกิดขึ้นหลายเหตุการณ์เช่นการรวมตัวกันของเยอรมนีตะวันออกและตะวันตกกลายเป็น "สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี" การล่มสลายของสหภาพ-โซเวียตและการยุติลงของสงครามเย็นรวมถึงยังมีเหตุการณ์ที่ทหารอเมริกันได้บุกเข้าไปในประเทศปานามาเพื่อโค่นล้มรัฐบาลและจับกุมนายพลมานูเอลนอริเอกาในข้อหาการค้ายาเสพติดในปี1989 และการปะทุขึ้นของสงครามอ่าวเปอร์เซีย (Persian Gulf War) ในปี1991

ประธานาธิบดีบิลล์คลินตัน (Bill Clinton)(ปี1993 – 2001)

ในช่วงสมัยของรัฐบาลคลินตันถือเป็นช่วงที่มีการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สำคัญหลากหลายนโยบายเช่นการลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการค้าเสรีทวีปอเมริกาเหนือ (North

---

[12]ประภัสสร เทพชาตรี, ยุทธศาสตร์สหรัฐฯ ต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพฯ: เสมาธรรม, 2554), น.16.

[13]จุฑาทิพคล้ายทับทิม, หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, น. 132.

American Free Trade – NAFTA) และการอนุมัติเงินกู้ให้กับเม็กซิโกเพื่อพยุงเศรษฐกิจของประเทศไม่ให้ล้มละลายในวิกฤตในเม็กซิโก (ช่วงปี1994 – 1998)[14]

นอกจากนี้ในช่วงของรัฐบาลคลินตันยังถือเป็นช่วงที่สหรัฐอเมริกาได้กำหนดยุทธศาสตร์หลักขึ้นมาใหม่แทนยุทธศาสตร์การปิดล้อมในช่วงสงครามเย็นซึ่งก็คือยุทธศาสตร์ "Enlargement/Engagement"หรือยุทธศาสตร์ใน "การเข้าร่วมและการขยาย" ที่เป็นแนวทางของประเทศสหรัฐฯในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกาที่ถูกกำหนดขึ้นในช่วงปี1995[15] โดยมีวัตถุประสงค์แห่งชาติ3 ประการดังนี้

(1) "การยกระดับความมั่นคงของชาติ" (Enhancing Our Security)

(2) "การเสริมสร้างความมั่งคั่งให้ประเทศ" (Promoting Prosperity at Home)

(3) "การเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย" (Promoting Democracy)

นโยบายและยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯหลังเหตุการณ์11 กันยายน (ปี2001 – 2013)

พื้นฐานของการกำหนดนโยบายหลักของสหรัฐอเมริกาภายหลังเกิดเหตุการณ์ 11 กันยายนเป็นผลสืบเนื่องมาจากการโจมตีอาคารเวิลล์เทรดเซ็นเตอร์และตึกเพนตากอนในกรุงวอชิงตันดี.ซี. ของกลุ่มผู้ก่อการร้าย[16]ส่งผลให้ยุทธศาสตร์และนโยบายหลักของสหรัฐอเมริกาในช่วงนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนทิศทางโดยหันไปให้ความสำคัญกับ "การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย" เป็นหลัก

---

[14]เศรษฐสยาม, สหรัฐอเมริกา ยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้า (กรุงเทพฯ: โครงการวิถีทรรศน์, 2541), น.102 – 116.

[15]นิมิตร ผ่องจิตร, "ยุทธศาสตร์ทหารและการกำหนดกำลังรบ," เข้าถึงจาก http://www.crma.ac.th/msdept/e_bookmsd2 0 1 2 / strategyms4 0 1 0 / pdf/lesson_8.pdf (22 กุมภาพันธ์ 2557)

[16]อุไรวรรณธนสถิตย์, นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาสมัยประธานาธิบดีจอร์จดับเบิลยูบุช(ค.ศ. 2001 – 2009), น. 120 – 121.

ประธานาธิบดีจอร์จดับเบิลยูบุช(George W. Bush)(ปี2001 – 2009)

ในช่วงนี้ถือเป็นช่วงที่มีนโยบายหลักคือ"การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย" โดยมีเป้าหมายหลักที่จะต้องทำลายเครือข่ายหรือองค์การการก่อการร้ายดังกล่าวให้สิ้นซากด้วยการกดดันประเทศต่างๆผ่านยุทธศาสตร์ทางการทูต

ประธานาธิบดีบารัคโอบามา(Barack Obama) (ปี2009 – 2013)

ในช่วงของรัฐบาลโอบามาจะเน้นการปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ที่เน้นระบบพันธมิตรมากกว่าสมัยจอร์จบุชโดยภาพรวมแนวนโยบายของประธานาธิบดีบารัคโอบามานั้นเป็นแนวนโยบายที่เรียกว่า "เสรีนิยม" ซึ่งแตกต่างจากนโยบายของพรรครีพับลิกันที่มีลักษณะอนุรักษ์นิยมโดยประธานาธิบดีบารัคโอบามาได้เสนอว่านโยบายหลักของสหรัฐอเมริกาคือ "การที่สหรัฐฯจะไม่สามารถที่จะเผชิญกับภัยคุกคามและปัญหาต่างๆเพียงลำพังดังนั้นสหรัฐฯจึงไม่สามารถดำเนินนโยบายโดดเดี่ยวหรือดำเนินนโยบายที่เป็นอันพาลได้แต่ต้องร่วมมือกับประเทศอื่นๆ"[17]

ยุทธศาสตร์การเมืองรวบยอดของสหรัฐฯต่อประเทศกำลังพัฒนาและประเทศไทยในช่วงสงครามเย็น

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาสหรัฐอเมริกาได้กลายมาเป็นประเทศทุนนิยมที่เข้มแข็งที่สุดในโลกส่งผลให้ทุนนิยมอเมริกันพบกับข้อจำกัดของตนเองคือการที่ขนาดและจำนวนของธุรกิจโตเร็วกว่าการขยายตัวของตลาดภายในเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสในยุคก่อนประกอบกับในช่วงนี้สหรัฐอเมริกายังต้องมีการแข่งขันทางอิทธิพลกับสหภาพโซเวียตทำให้ในช่วงนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดยุทธศาสตร์หลักคือ "การสกัดกั้นสหภาพโซเวียตและคอมมิวนิสต์"

---

[17]ประภัสสร เทพชาตรี, ยุทธศาสตร์สหรัฐฯ ต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, น.232 – 233.

โดยสหรัฐอเมริกาได้กำหนด "ยุทธศาสตร์การเมืองรวบยอดขึ้น" ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ดังนี้[18]

(1) ด้านเศรษฐกิจ

สหรัฐอเมริกาต้องเร่งพัฒนาระบบทุนนิยมท้องถิ่นด้านหนึ่งเพื่อเป็นการต่อต้านการขยายตัวของลัทธิสังคมนิยมอีกด้านหนึ่งเพื่อรองรับการขยายตัวของการลงทุนของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตร

(2) ด้านการเมือง

สหรัฐอเมริกาจะต้องสร้างรัฐที่เข้มแข็งมีเสถียรภาพที่มั่นคงและสามารถความคุมกำลังทหารได้อย่างแนบแน่นเพื่อปราบปรามทำลายขบวนการปฏิวัติสังคมนิยมจากยุทธศาสตร์ "การเมืองแบบรวบยอด" นี้เองได้ส่งผลให้สหรัฐฯจำเป็นที่จะต้องหาประเทศพันธมิตรต่างๆเพื่อดำเนินนโยบายตามเป้าหมายที่ต้องการซึ่ง "กลุ่มประเทศในโลกที่สาม" ที่ส่วนมากเป็นประเทศด้อยพัฒนาในขณะนั้นถือเป็นประเทศที่สามารถตอบโจทย์การดำเนินนโยบายตามยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาได้เป็นอย่างดีทำให้สหรัฐฯได้ขยายอิทธิพลเข้าไปในประเทศต่างๆด้วยหลากหลายวิธีการ อาทิเช่น การใช้กำลังเข้าแทรกแซงการโฆษณาชวนเชื่อการถ่วงดุลอำนาจและการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนากับประเทศต่างๆรวมถึงประเทศไทย

แนวคิดเรื่อง "การพัฒนา" ในระดับโลก

"การพัฒนา" (Development) และ "ความด้อยพัฒนา" (Underdevelopment) เป็นสิ่งที่เพิ่งถูกสร้างขึ้นมาโดยประเทศมหาอำนาจตะวันตกภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงโดยเริ่มต้นขึ้นเมื่อวันที่20 มกราคมปี1949 เมื่อประธานาธิบดีแฮรี่เอสทรูแมน[19](Harry S. Trueman)

---

[18]เศรษฐสยาม, สหรัฐอเมริกา ยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้า, น.85 – 87.

[19]ประธานาธิบดีแฮรี่เอสทรูแมน (Harry S. Trueman) เป็นประธานาธิบดีคนที่33 จากพรรคเดโมแครตของสหรัฐอเมริกาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ในปี1945 – 1953.

ประกาศแผนการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของโลกทั้งมวลโดยรวมเอาพื้นที่ด้อยพัฒนา (underdeveloped areas) ไว้ด้วยอย่างชัดเจนซึ่งสิ่งนี้เองเป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคเอเชียแอฟริกาและละตินอเมริกากลายสภาพเป็น "ประเทศด้อยพัฒนา" ทันทีกล่าวคือ "วาทกรรมการพัฒนา" (Development discourse) ได้เริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการโดยประธานาธิบดีแฮรี่เอสทรูแมนเท่ากับว่าการแบ่งประเทศพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนาหรือ "ประเทศโลกที่สาม" เป็นการจัดแบ่งตามความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันไม่ใช่การจัดแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์

ในยุคแรกเริ่มของการพัฒนานั้นจะจำกัดอยู่เพียงแค่ "การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ" ไม่ใช่ "การกระจายการเจริญเติบโต" โดยประเทศด้อยพัฒนาจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาการพัฒนาจากประเทศพัฒนาแล้วหรืออาจกล่าวได้ว่า "การพัฒนา" หมายถึงการทำให้ทันสมัยอย่างสังคมตะวันตกผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและการพัฒนาการเมืองซึ่งผลของแนวคิดดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดการสร้างองค์กรความช่วยเหลือด้านการพัฒนาอย่างมากมายเช่นองค์กรให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาของสหรัฐฯ(USAID) ธนาคารโลก (World Bank)ตัวแทนให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ (Aid Agencies) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เพื่อควบคุมการเคลื่อนไหวทางด้านการเงินรวมทั้งช่วยเหลือด้านการศึกษาวิจัยเช่นมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์, มูลนิธิฟอร์ด, มูลนิธิคาร์เนกีเป็นต้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำแนวคิดการพัฒนาไปดำเนินการผ่านความช่วยเหลือประเทศยากจน

ต่อมาเมื่อถึงกลางทศวรรษที่1970 เป็นต้นมาช่วงนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการพัฒนาเนื่องจากจะมีการพัฒนาแบบผสมผสาน (integrated development) โดยเน้นการกระจายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ(Economic Distribution) แทนการสร้างความเจริญเติบโตแบบรวมศูนย์ที่ภาคอุตสาหกรรมแบบในช่วงแรกของการพัฒนา[20]

---

[20]ชาตรี เพ็ญศรี, "วาทกรรมการพัฒนาของรัฐไทย: พ.ศ. 2504-2539," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครองคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น.37.

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่อง “การพัฒนา” นั้นถือเป็นแนวคิดหลักของสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ในช่วงยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาโดยการให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนานั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาที่ประกอบไปด้วยการให้ความช่วยเหลือในหลายด้านเช่น

1.) การแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม

สหรัฐอเมริกาจะใช้การแลกเปลี่ยนทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อผลทางการเมืองทำให้ประเทศที่แลกเปลี่ยนทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมกับสหรัฐอเมริกาได้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาประเทศของตนเช่นการแลกเปลี่ยนทางด้านการศึกษาและการประชุมทางวิชาการ

2.) ความช่วยเหลือทางด้านมนุษย์ธรรม

เป็นการส่งเสริมค่านิยมอุดมการณ์และเกียรติภูมิของสหรัฐอเมริกาให้แพร่ขยายไปทั่วโลกเช่นการให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆเมื่อเกิดภัยพิบัติที่ร้ายแรง

3.) ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิค

สหรัฐอเมริกาได้เริ่มต้นความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคครั้งแรกในสมัยประธานาธิบดีแฮรี่ เอส. ทรูแมนที่ได้มีการเสนอ “ข้อตกลงประเด็นที่สี่” (Point Four Agreement) เพื่อช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาโดยการส่งผู้เชี่ยวชาญชาวอเมริกันในศาสตร์ต่างๆไปยังประเทศกำลังพัฒนาประเทศต่างๆเพื่อช่วยเหลือประเทศเหล่านั้นในการปรับปรุงการศึกษาการเกษตรการขนส่งทางการแพทย์และอื่นๆเพื่อทำให้ประเทศเหล่านั้นมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น

4.) ความช่วยเหลือทางด้านการทหาร

การช่วยเหลือในด้านนี้จะครอบคลุมถึงความช่วยเหลือในทุกๆด้านที่เกี่ยวกับการทหารไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือในการทหารอาวุธพาหนะทางทหารที่ปรึกษาและคณะฝึกโดยสหรัฐอเมริกาสามารถ

ที่จะพิจารณาห้ามขายอาวุธหรือจำกัดความช่วยเหลือทางการทหารเพื่อลงโทษหรือเปลี่ยนพฤติกรรมของประเทศที่ไม่เป็นมิตรกับตนให้เป็นไปตามที่อเมริกาต้องการได้[21]

5.) ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการคลัง

การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจสามารถแบ่งออกได้เป็น3 ประเภทคือ

- ความช่วยเหลือแบบให้เปล่า
- ความช่วยเหลือในรูปของเงินกู้
- ความช่วยเหลือทางวิชาการโดยลักษณะความช่วยเหลืออาจเป็นข้อตกลงทวิภาคีหรือเป็นความช่วยเหลือโดยผ่านองค์กรระหว่างประเทศเช่นธนาคารโลกฯลฯ หรือ องค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาคก็ได้[22]

การให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาของสหรัฐฯ ในประเทศไทย

นับตั้งแต่ปี 1950 เป็นต้นมาความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย ในด้านความช่วยเหลือทั้งทางทหารและเศรษฐกิจได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาในระดับสูงทั้งทางการทหาร ตำรวจ เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม[23] ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากความกังวลร่วมกันของทั้งสหรัฐฯ และไทย ในเรื่องการขยายอำนาจของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในประเทศจีน ทำให้สหรัฐฯ ได้ดำเนินนโยบายการให้ความ

---

[21]มนู วงษ์ยุติธรรม, "สหรัฐอเมริกากับประเทศไทย: ศึกษานโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาต่อประเทศไทย ค.ศ. 1976 – ปัจจุบัน" (สารนิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการระหว่างประเทศและการทูต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), น.23 – 34.

[22]วิวัฒน์ มุ่งการดี, นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา: โครงสร้าง กระบวนการ และรูปแบบ, น.82 – 83.

[23]หอมรดกไทย, "ความสัมพันธ์หลังสงครามโลกครั้งที่สอง,"เข้าถึงได้จาก http://heritage.mod.go.th/nation/military/usrelation/usrelation4.htm (12 กุมภาพันธ์ 2557).

ช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาในประเทศไทย เนื่องจากสหรัฐฯ มองว่าประเทศไทยเป็นประเทศพันธมิตร และรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้แสดงตนอย่างแน่ชัดแล้วว่าเป็นฝ่ายโลกเสรี

ประกอบกับการที่ประเทศไทยอยู่ไม่ไกลจากกองกำลังคอมมิวนิสต์ของจีน และมีอาณาเขตติดต่อกับดินแดนอินโดจีน และพม่า ซึ่งในขณะนั้นประเทศเหล่านี้อยู่ในภาวะที่ไม่สงบอาจถูกแทรกแซงจากประเทศคอมมิวนิสต์ได้ รวมทั้งประเทศไทยยังเป็นประเทศที่มีแหล่งวัตถุดิบที่มีความสำคัญหลายชนิด และยังเป็นประเทศผู้ผลิต และส่งออกข้าวมากที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง ซึ่งหลายประเทศในโลกเสรีจำเป็นต้องพึ่งข้าวจากประเทศไทย ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงให้ความช่วยเหลือกับประเทศไทย[24]

แผนการให้ความช่วยเหลือประเทศไทยมีหลักการสำคัญคือ "การรักษาความมั่นคง" มาตั้งแต่ต้นโดยรูปแบบและระดับการให้ความช่วยเหลือนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาเมื่อลักษณะความมั่นคงในภูมิภาคและระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปโดยนโยบายในด้านความมั่นคงและการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความยากจนถือเป็นแนวคิดหลักมาตั้งแต่มีการเริ่มแผนการและยังคงเป็นแนวคิดหลักตลอดมาเนื้อหาของแผนพัฒนาในช่วงต่างๆมักจะเกี่ยวพันกันในด้านการพัฒนาและความมั่นคงที่ถูกวางไว้อย่างกว้างๆ[25]

บทบาทขององค์กรUSAID กับการพัฒนาระหว่างประเทศ

องค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (United States Agency for International Development) หรือ"USAID" เป็นองค์กรของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่ให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจการช่วยส่งเสริม

---

[24]แถมสุขนุ่มนนท์, ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง, (กรุงเทพฯ:สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525), น. 1 – 3.

[25]มัสแคต,โรเบิร์ต เจ, สหรัฐอเมริกากับการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงในประเทศไทย, แปลโดย กุสุมาลย์ รชตะนันทน์ และคนอื่นๆ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), น. 52.

การเกษตรและการพาณิชย์การส่งเสริมสุขภาพและสาธารณสุขการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบอบประชาธิปไตยการช่วยยุติปัญหาความขัดแย้งและให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมต่างๆโดยในทางการเมืองระหว่างประเทศรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ใช้องค์กรUSAID และองค์กรในลักษณะเดียวกันอีกหลายองค์กรเช่นสำนักข่าวสารอเมริกา (United State Information Service - USIS) คอยทำหน้าที่ในการ"พัฒนาโลกที่สาม" เพื่อต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์และสหภาพโซเวียตที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น[26]

องค์กรUSAID ถูกตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายนปี 1961 เมื่อรัฐบาลสหรัฐอเมริกาภายใต้การนำของประธานาธิบดีJohn F. Kennedy ได้มีการประกาศใช้รัฐบัญญัติ "Foreign Assistance Act" เพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและด้านมนุษยชนกับประเทศต่างๆในระยะยาวองค์กรUSAID ถูกตั้งขึ้นเนื่องจากความมุ่งมั่นที่ต้องการจะสร้างความเจริญในด้านต่างๆทั้งด้านเศรษฐกิจเทคโนโลยีและต้องการเผยแพร่ค่านิยมวัฒนธรรมอเมริกันให้กับ"ประเทศโลกที่สาม" หรือ"ประเทศด้อยพัฒนา" โดยประธานาธิบดีJohn F. Kennedy ได้พิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างกลุ่มเพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศโดยเฉพาะ ดังนั้นองค์กรUSAID จึงได้ถือกำเนิดขึ้นและตั้งแต่ช่วงนั้นเป็นต้นมาองค์กรUSAID ได้ทำงานเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติของอเมริกาในการแผ่ขยายอุดมการณ์ประชาธิปไตยและการค้าเสรีรวมถึงมีการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศโลกที่สามให้ดีมากยิ่งขึ้น[27]

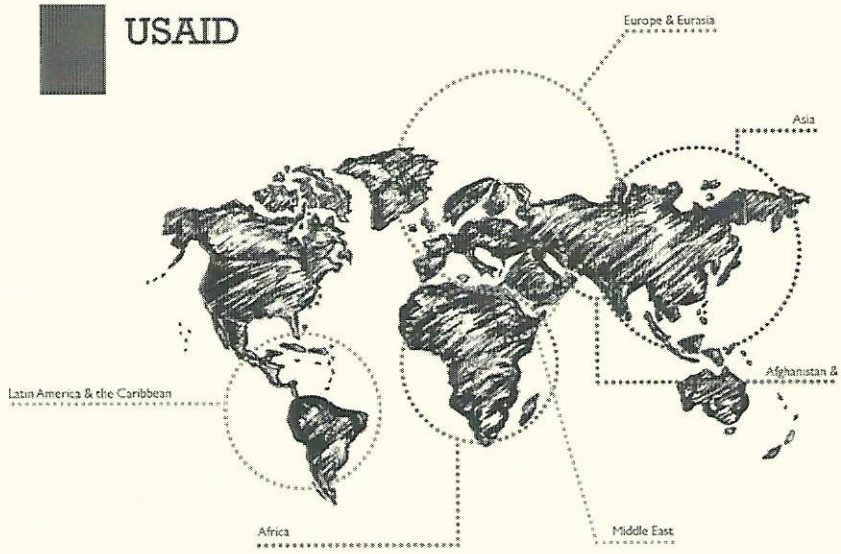
---

[26]Thomas Lobe, "United States National Security Policy and AID to the Thailand Police"in World Affairs(University of Denver, 1977)

[27]USAID, "History 50 years from innovation," available from http://50.usaid.gov /history/ (5 January 2013).

การดำเนินการขององค์กรUSAIDต่อประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลก

องค์กรUSAID ได้มีการดำเนินการในหลายประเทศทั่วโลกโดยพื้นที่ที่องค์กรUSAID ได้ดำเนินการนั้นประกอบไปด้วยพื้นที่6 เขตด้วยกันดังนี้

"พื้นที่ในการดำเนินการขององค์กร USAID"

1. อัฟกานิสถานและปากีสถาน(Afghanistan and Pakistan)
2. แอฟริกา (Africa)
3. เอเชีย (Asia)
4. ยุโรปและยูเรเชีย (Europe and Eurasia)
5. ละตินอเมริกาและบริเวณแคริเบียน(Latin America and the Caribbean)
6. ตะวันออกกลาง (Middle East)

ในแต่ละเขตจะมีสำนักงานหลักคอยดำเนินการภายใต้การควบคุมของสำนักงานใหญ่ที่กรุงวอชิงตันดีซีโดยการดำเนินการหลักขององค์กรUSAID จะประกอบไปด้วยการดำเนินการในด้านสุขภาพระดับโลก (Global Health- GH) ด้านเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจการศึกษาและสิ่งแวดล้อม (Economic Growth, Education, and the Environment– E3) ด้านประชาธิปไตยด้านความขัดแย้งและความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (Democracy, Conflict, and Humanitarian Assistance - DCHA) และความมั่นคงทางอาหาร (Food Security)[28]

บทบาทขององค์กรUSAID กับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในประเทศไทย

องค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกาหรือองค์กรUSAIDถือเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยเป็นอย่างมากองค์กรUSAID ได้เข้ามาเปิดสำนักงานครั้งแรกในประเทศไทยในปี1950 ก่อนจะหยุดให้ความช่วยเหลือลงเมื่อปี 1996 และกลับเข้ามาเปิดสำนักงานพัฒนาภูมิภาคเอเชีย(U.S. Agency for International Development Regional Development Mission for Asia – USAID/RDMA) ในกรุงเทพฯอีกครั้งเมื่อปี 2003

ลักษณะการดำเนินการขององค์กรUSAID ในประเทศไทยในช่วงแรก (ปี1950 – 1996)

ในช่วงแรกก่อนที่องค์กรUSAID จะถูกตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในปี1961 การให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาในประเทศไทยที่เริ่มต้นขึ้นในปี1950 นั้นจะได้รับการช่วยเหลือผ่านองค์กร "United States Operation Mission –USOM" หรือที่ในภาษาไทยแปลว่า "U-Fix"[29] ซึ่งเป็นชื่อเรียกชั่วคราวขององค์กร USAID ที่ทำหน้าที่ในการให้เงินช่วยเหลือในด้านสังคมและเศรษฐกิจตั้งแต่ช่วงปี

---

[28]USAID, "Where We Work," available fromhttp://www.usaid.gov/where-we-work (20 December 2012).

[29]Eriksson, J.R., Presentation to American Chamber of Commerce in Thailand, Thai – American Business Magazine(Mar. – Apr. 1988): 35-39.

1950 - 1996 คนไทยมากกว่า11,000 คนได้รับการฝึกอบรมในประเทศสหรัฐอเมริกาและกว่า 100,000 คนที่ได้รับการฝึกอบรมภายในประเทศในด้านการผลิตทางการเกษตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพการวางแผนครอบครัวและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน[30]

การดำเนินการขององค์กรUSAID ในช่วงปี1950 – 1996 นี้จะเป็นการดำเนินการในรูปแบบความสัมพันธ์แบบ "ทวิภาคี" ที่เน้นไปที่แผนงานเพื่อบรรเทาความยากจนที่มีภาพลักษณ์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยการบรรเทาความยากจนขององค์กรUSAID จะมีการดำเนินการเป็น 3 แนวทางดังนี้[31]

แนวทางแรกคือการทำงานในระดับหมู่บ้านร่วมกับหน่วยสันติภาพและให้เงินอุดหนุนองค์กรอาสาสมัครเอกชนที่ทำงานกับผู้ยากจนโดยตรง

แนวทางที่สองคือการจัดโครงการพัฒนาแบบประสมประสานในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่มีหมู่บ้านหลายหมู่บ้านรวมเข้าไว้ด้วยเกณฑ์บางอย่างเช่นการอยู่ในเขตปกครองเดียวกันหรือการใช้ประโยชน์จากชลประทานร่วมกันโดยการจัดโครงการให้ความช่วยเหลือตามแนวทางนี้จะมีข้อดีคือทำให้องค์กรUSAID สามารถใช้ทรัพยากรได้เป็นกลุ่มก้อนตามจำนวนผู้ที่จะได้รับประโยชน์

แนวทางที่สามคือการจัดกิจกรรมที่กว้างขึ้นไปหรือกิจกรรมในระดับภาคเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีแบบใหม่ๆที่เกษตรกรจำนวนมากอาจนำไปใช้ได้หรือเพื่อพัฒนาโครงสร้างของหน่วยงานและระบบการบริหารที่จะรับผิดชอบงานด้านปัญหาความยากจนโดยแนวทางนี้มีข้อได้เปรียบที่จะ

---

[30]USWatch, "องค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐฯ (USAID)กับความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ," เข้าถึงได้จากhttp://uswatch.mfa.go.th/uswatch/th/relationship/social/detail.php?ID=355 (18 พฤศจิกายน 2556).

[31]มัสแคต,โรเบิร์ตเจ, สหรัฐอเมริกากับการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงในประเทศไทย, แปลโดยกุสุมาลย์รชตะนันทน์และคนอื่นๆ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), น. 246 – 248.

สามารถสร้างอำนาจหรืออิทธิพลต่อความยากจนได้มากขึ้นแต่แนวทางนี้ไม่สามารถเข้าถึงตัวผู้ยากจนโดยตรงได้ดีเท่ากับสองแนวทางแรก

ส่วนแผนงานที่องค์กรUSAID แสดงภาพลักษณ์ออกมาว่าเป็นแผนงานเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนนั้นจะมีการดำเนินการผ่านการให้ความช่วยเหลือในโครงการด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นโครงการจัดตั้งสหกรณ์โครงการด้านสาธารณสุขเช่นการควบคุมโรคมาลาเรียการควบคุมโรคอหิวาเป็นต้นซึ่งโครงการต่างๆ ที่องค์กรUSAID ได้ให้ความช่วยเหลือเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นโครงการที่มีความสำคัญและมีระยะเวลาการดำเนินการทั้งในระยะสั้นและระยะยาวซึ่งจำนวนเงินช่วยเหลือในแต่ละโครงการจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในช่วงเวลาต่างๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินการขององค์กรUSAID ในช่วงปี1950 – 1996 นี้จะเน้นไปที่แผนงานเพื่อบรรเทาความยากจนและแผนงานที่มีภาพลักษณ์เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยความก้าวหน้าในการเพิ่มรายได้และการบรรเทาสภาวะยากจนเหล่านี้เป็นผลของการคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจอื่นๆทำให้ภูมิภาคที่ยากจนของประเทศไทยไม่ถูกตัดขาดให้อยู่ลำพังรวมถึงการให้ความช่วยเหลือในด้านการส่งเสริมทางการเกษตรและระบบสาธารณสุขต่างๆที่ได้ดำเนินมาเป็นระยะเวลานานนั้นก็ได้ช่วยทำให้รายได้ของคนยากจนเพิ่มสูงขึ้นและสภาพความเป็นอยู่ของประชากรส่วนใหญ่ดีขึ้นเนื่องจากมีการเผยแพร่ข้อมูลและจัดการโครงการอนามัยที่ดี

นอกจากโครงการในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไปแล้วองค์กรUSAID ยังได้มีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือกับประเทศไทยในด้านอื่นๆอีกด้วยไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนกรมตำรวจในประเทศไทย[32]และการจัดสร้างโครงสร้างงานราชการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นต้น

---

[32]Theodore J. Curtis, A Brief history of USOM support to The Thai national Police Department(Bangkok: USOM, 1973).

การยุติความช่วยเหลือขององค์กรUSAID ต่อประเทศไทยในปี1996

การยุติการให้ความช่วยเหลือขององค์กรUSAID กับประเทศไทยในรูปแบบความสัมพันธ์แบบทวิภาวีในช่วงปี1996 นี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยในหลายๆด้านไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายในประเทศสหรัฐอเมริกาปัจจัยภายนอกประเทศสหรัฐอเมริการวมถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในโลกโดยสามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎี"แนวคิดเรื่องการเมืองเกี่ยวพัน" (Linkage Politics) ได้ดังนี้

ปัจจัยภายใน

ในช่วงที่องค์กรUSAID ได้มีการยุติการให้ความช่วยเหลือแบบทวิภาคีกับประเทศไทยนั้นตรงกับช่วงสมัยของรัฐบาลบิลล์คลินตัน (ปี1993 – 2001) และรัฐบาลไทย4 สมัยประกอบไปด้วยรัฐบาลชวน หลีกภัย ที่ดำรงตำแหน่ง 2 สมัยคือในปี1992 – 1995 และปี1997 – 2001 รัฐบาลบรรหาร ศิลปอาชาในปี1995 – 1996 และรัฐบาลพลเอกชวลิตยงใจยุทธในปี1996 – 1997

โดยในช่วงนี้ถือเป็นช่วงที่มียุทธศาสตร์สำคัญคือ "ยุทธศาสตร์ในการเข้าร่วมและการขยายความร่วมมือ (Engagement/Enlargement)" ที่เน้นไปที่"การยกระดับความมั่นคงของชาติ" (Enhancing Our Security)"การเสริมสร้างความมั่งคั่งให้ประเทศ" (Promoting Prosperity at Home) และ"การเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย" (Promoting Democracy)

ดังนั้นในช่วงนี้รัฐบาลของสหรัฐฯจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติให้มีความมั่นคงโดยเฉพาะกับประเทศที่เกิดความขัดแย้งภายในขึ้นเช่นประเทศในแถบตะวันออกกลางที่มีผลพวงมาจากกรณีของ "สงครามอ่าวเปอร์เซีย" (ปี1990– 1991) ที่เป็นเหตุการณ์ที่อิรักรุกรานคูเวตส่งผลให้ชาติมหาอำนาจโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาซึ่งมีบทบาทในการขับไล่อิรักออกจากคูเวตได้ขยายอิทธิพลเข้าไปในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางจนถึงขั้นสามารถจัดตั้งฐานทัพในประเทศอิสลามหลายประเทศเช่นซาอุดิอาระเบียกาตาร์เป็นต้น[33]

---

[33]นอม ชอมสกี, อเมริกาอเมริกา: วิพากษ์นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา, แปลโดย ภควดี วีระภาสพงษ์ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2544), น.70 – 79.

ประกอบกับในช่วงนั้นสหรัฐอเมริกายังมีการอนุมัติเงินกู้ให้กับเม็กซิโกที่เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจขึ้นตั้งแต่ปี1994 – 1998 เนื่องจากปัญหาหนี้สินต่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้สินของรัฐ (ประมาณร้อยละ70) หนี้สินสะสมได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่ปี1981 เป็นต้นมา[34] ทำให้สหรัฐฯ ต้องเข้าไปช่วยเหลือประเทศเม็กซิโกเพื่อพยุงเศรษฐกิจของประเทศไม่ให้ล้มละลายเนื่องจากเม็กซิโกเป็นประเทศในกลุ่มเขตการค้าเสรีทวีปอเมริกาเหนือ (North American Free Trade – NAFTA)[35]

ปัจจัยภายนอก

ในช่วงนี้ถือเป็นช่วงภายหลังการสิ้นสุดสงครามเย็นที่สถานการณ์ในโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากโดยความขัดแย้งในระดับโลกได้หมดไปแล้วกลายมาเป็นความขัดแย้งในระดับภูมิภาคและความขัดแย้งในระดับท้องถิ่นส่งผลให้สหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์จากการสกัดกั้น (Containment) ในอดีตมาเป็นการเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาต่างๆ

ประกอบกับการให้ความช่วยเหลือเม็กซิโกจากวิกฤตทางเศรษฐกิจขึ้นตั้งแต่ปี1994 – 1998 ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นก็ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สหรัฐอเมริกาได้ยุติการให้ความช่วยเหลือในประเทศไทยลง อาจเนื่องเพราะสหรัฐฯเล็งเห็นว่าไม่จำเป็นต้องใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการต่อต้านอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ที่ล่มสลายไปแล้ว ประกอบกับการให้ความช่วยเหลือในประเทศไทยอาจทำให้สหรัฐอเมริกาต้องเสียค่าใช้จ่ายมากเกินความจำเป็นหรือผลประโยชน์ที่ได้รับนั้นอาจน้อยกว่าสิ่งที่ต้องเสียไป เช่นการที่สหรัฐอเมริกาหันไปให้ความสนใจกับประเทศอื่นๆมากกว่า อาทิ การหันไปให้ความสนใจในแถบตะวันออกกลางจะทำให้สหรัฐอเมริกาได้ผลประโยชน์มากกว่าทั้งผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงเนื่องจากบริเวณตะวันออกกลางถือเป็นแหล่งที่อุดมไปด้วยน้ำมันส่งผลให้สหรัฐอเมริกาที่ถือเป็นผู้บริโภคน้ำมันรายใหญ่ของโลกจะได้เข้าถึง “น้ำมัน” ที่

---

[34]เศรษฐสยาม, สหรัฐอเมริกา ยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้า, น.112 – 116.

[35]“NAFTA”(North American Free Trade) ประกอบไปด้วยประเทศสมาชิก 3 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา, แคนาดา และเม็กซิโก

ถือเป็นยุทธปัจจัยที่สำคัญรวมถึงการที่สหรัฐอเมริกายังจะสามารถเพิ่มขีดความสามารถทางทหารเพื่อปฏิบัติการในภูมิภาคนี้ได้มากยิ่งขึ้น

การกลับเข้ามาขององค์กรUSAID/RDMA ในประเทศไทย (ปี2003)

การกลับเข้ามาให้ความช่วยเหลือต่อประเทศไทยขององค์กรUSAID/RDMA ตั้งแต่ปี2003 เป็นต้นมาเป็นผลมาจากปัจจัยในหลายด้านที่สามารถนำ "แนวคิดเรื่องการเมืองเกี่ยวพัน" (Linkage Politics) มาใช้ในการอธิบายได้เช่นเดียวกับในช่วงที่องค์กรUSAID ได้ยุติความช่วยเหลือลงในปี1996 ดังนี้

ปัจจัยภายใน

ในช่วงปี2003 ที่องค์กรUSAID ได้กลับเข้ามาให้ความช่วยเหลือกับประเทศไทยนี้ถือเป็นช่วงที่ตรงกับสมัยรัฐบาลจอร์จดับเบิลยูบุชที่มียุทธศาสตร์หลักคือ "การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย" ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์การโจมตีเมื่อวันที่11 กันยายนปี2001 ของผู้ก่อการร้ายอัลไคดาที่ถือได้ว่ามีผลกระทบอย่างมากต่อนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาเนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้บีบบังคับให้รัฐบาลสหรัฐฯต้องตอบโต้กับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต[36]

ส่งผลทำให้สหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องหาประเทศพันธมิตรเพื่อทำให้ยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งสร้างพันธมิตรกับประเทศต่างๆทั่วโลกดังนั้นแนวทางหนึ่งก็คือการกลับเข้ามาให้ความช่วยเหลือกับประเทศไทยซึ่งในครั้งนี้สหรัฐอเมริกาจะกลับเข้ามาให้ความช่วยเหลือในรูปแบบพหุภาคีเพื่อเร่งสร้างแนวร่วมตอบรับกับยุทธศาสตร์ในการต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกานั่นเอง

---

[36]อุไรวรรณ ธนสถิตย์, นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาสมัยประธานาธิบดีจอร์จดับเบิลยูบุช(ค.ศ. 2001 – 2009) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), น. 103.

ปัจจัยภายนอก

นอกจากเหตุการณ์การก่อการร้ายในวันที่11 กันยายนจะเป็นตัวผลักดันการกำหนดนโยบายของสหรัฐอเมริกาแล้วในช่วงเวลาดังกล่าวยังถือเป็นช่วงที่ "จีน" เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชียเนื่องจากเกิดสุญญากาศทางอำนาจตั้งแต่สหรัฐฯได้มีการถอนทัพออกไปในช่วงปลายสงครามเย็นดังนั้นสหรัฐฯจึงได้กลับเข้ามาให้ความช่วยเหลือในประเทศไทยในรูปแบบพหุภาคีเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการทำสงครามต่อต้านการร้ายการสกัดกั้นจีนและการครอบครองความเป็นเจ้าดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น

ลักษณะการดำเนินการขององค์กรUSAID/RDMA ในช่วงที่สอง(ปี2003 – 2013)

การดำเนินการขององค์กรUSAID ตั้งแต่ปี2003 เป็นต้นมาในประเทศไทยเป็นการดำเนินการในรูปแบบของสำนักงานพัฒนาภูมิภาคเอเชียภายใต้ชื่อ"USAID/RDMA" (U.S. Agency for International Development Regional Development Mission for Asia) โดยมีสำนักงานตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานครซึ่งองค์กรUSAID/RDMA มีหน้าที่จัดเตรียมแผนงานและสร้างพันธมิตรกับกลุ่มรัฐบาลภาคประชาสังคมองค์กรเอกชนและสถาบันระหว่างประเทศรวมถึงยังมีการขยายโอกาสสำหรับความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นข้ามเขตแดนของแต่ละประเทศประเทศเช่นการค้ามนุษย์และการค้าสัตว์ป่า, เอชไอวี / เอดส์และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับโลกเช่นเดียวกับการแก้ปัญหาในเรื่องการแข่งขันแบบทวิภาคีในด้านการค้าและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายในภูมิภาคเอเชีย

นอกจากนี้องค์กรUSAID/RDMA ยังได้มีการดำเนินโครงการเพื่อเสริมสร้างบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม (CSOs)ที่เน้นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสัมพันธ์ในด้านความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐบาลไทยโดยองค์กรUSAID/RDMA มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถของCSOs ให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างประชาชนและรัฐบาลซึ่งการทำงานร่วมกันทั้งสองภาคส่วนนี้จะช่วยลดความตึงเครียดทางสังคมในพื้นที่ที่มีปัญหาของประเทศนี้รวมถึงยังมีการสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างCSOs และรัฐบาลไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

"หน่วยงานอิสระ" เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมตามหลักประชาธิปไตยและเพิ่มบทบาทของประชาชนในด้านการปกครองซึ่งการดำเนินการการขององค์กรUSAID/RDMA ในช่วงปี2003 – 2013 สามารถแบ่งออกได้หลายด้าน ดังนี้

1. Global Health (ด้านสุขภาพทั่วโลก)

การดำเนินการขององค์กรUSAID/RDMA ในด้านนี้มีภารกิจในหลายด้านไม่ว่าจะเป็น "ด้านการควบคุมเชื้อHIV" ที่จะมีการมุ่งเน้นไปที่การระบุชื่อและที่อยู่ของกลุ่มประชากรที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและผู้คนที่อาศัยอยู่กับกลุ่มผู้มีเชื้อHIV"การบรรเทาการแพร่ระบาดของโลกไข้หวัดนกมาลาเรียและวัณโรค" รวมถึงองค์กรUSAID/RDMA ยังมีส่วนช่วยประเทศไทยในการพัฒนาความสามารถในด้านการวิจัยและพัฒนาโรคติดต่อรวมถึงการฝึกอบรมเรื่องโรคต่างๆเหล่านี้ซึ่งความช่วยเหลือขององค์กรUSAID/RDMA ในด้านนี้จะเป็นการให้เงินช่วยเหลือแบบ "รัฐต่อรัฐ" ในการควบคุมโรคต่างๆ เช่นในประเทศไทยองค์กรUSAID/RDMA จะให้ความช่วยเหลือผ่านกระทรวงสาธารณสุขและสำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง(Bureau of Vector-Borne Disease)

2. Environment and Global Climate Change (ด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศทั่วโลก)

ในด้านนี้องค์กรUSAID/RDMA ได้มีการแบ่งปันแผนงานและเทคโนโลยีในการฝึกปฏิบัติงานผ่านเครือข่ายในระดับภูมิภาคเกี่ยวกับความช่วยเหลือในการรับมือกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกโดยมีการดำเนินโครงการหลากหลายโครงการไม่ว่าจะเป็นโครงการพัฒนาการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำสำหรับเอเชียการจัดหาเงินทุนสำหรับโครงการในด้านสิ่งแวดล้อมเช่นการปกป้องคุ้มครองสัตว์และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นต้น

3. Economic Growth and Trade(การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการค้า)

ประเทศไทยในปัจจุบันถือได้ว่ามีความคืบหน้าอย่างมากในความสามารถด้านการปรับปรุงด้านการค้าและความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โดยองค์กรUSAID/RDMA ได้มีความพยายามในการสนับสนุนในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจให้มีมากขึ้นในระดับภูมิภาคและพยายามส่งเสริมความร่วมมือในประเด็นที่สนใจร่วมกันระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย

4. Democracy, Human Right and Governance (ด้านประชาธิปไตย, สิทธิมนุษยชนและธรรมาภิบาล)

องค์กรUSAID/RDMA ได้ตระหนักถึงความท้าทายและโอกาสในด้านการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยทำให้องค์กรUSAID/RDMA มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกับภาคประชาชนสื่อและหน่วยงานอิสระในการเสริมสร้างความรับผิดชอบและความโปร่งใสของภาครัฐ โดยองค์กรUSAID/RDMA จะเน้นความจำเป็นในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลกับภาคประชาชนในการเสริมสร้างการปกครองตามระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและพยายามเพิ่มบทบาทของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง

5. Peace and Security (สันติภาพและความมั่นคง)

ในประเทศไทยองค์กรUSAID/RDMA มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานในพื้นที่มีการเกิดอาชญากรรมข้ามชาติและปัญหาต่างๆเนื่องจากองค์กรUSAID/RDMAต้องการประนีประนอมลดความขัดแย้งและกำกับดูแลปัญหาต่างๆเหล่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสามารถขององค์กรภาคประชาสังคมที่จะสนับสนุนเพื่อผลประโยชน์และส่งเสริมการลดความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยให้การสนับสนุนแก่กลุ่มประชาสังคมและเยาวชนที่มีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากการก่อความไม่สงบอย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

องค์กรUSAID ถือเป็นองค์กรที่มีความสำคัญกับประเทศไทยรวมถึงกับประเทศกำลังพัฒนาประเทศอื่นๆทั่วโลกมาเป็นเวลานาน ซึ่งการดำเนินการขององค์กรUSAID ในประเทศไทยนั้นแม้จะมีภาพลักษณ์ในการเข้ามาช่วยเหลือเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้มีความเจริญทัดเทียมกับ

ประเทศพัฒนาแล้วในแบบที่สหรัฐอเมริกาต้องการแต่แท้จริง“USAID” ถือเป็นองค์กรที่มีการดำเนินการตามนโยบายของสหรัฐอเมริกาในแต่ละช่วงเวลาโดยการดำเนินโครงการต่างๆขององค์กรUSAID ก็ล้วนแล้วแต่เป็นการดำเนินโครงการที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะผลประโยชน์ในแง่ที่สหรัฐอเมริกาจะสามารถขยายอิทธิพลและคงบทบาทในการครองความเป็นเจ้ากับประเทศทั่วโลกได้

แนวโน้มในอนาคตองค์กรUSAID/RDMA น่าจะมีการให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆในภูมิภาคนี้ผ่านโครงการต่างๆเพิ่มมากขึ้นในส่วนของประเทศไทยประเทศไทยควรมีการพิจารณาโครงการต่างๆภายใต้การสนับสนุนขององค์กรUSAID/RDMA ให้มากยิ่งขึ้นเนื่องจากโครงการบางโครงการอาจเป็นโครงการ ที่มีนัยยะซ่อนเร้นซึ่งอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศได้ เช่น โครงการ “Thailand's Citizen Engagement and Reconciliation” ที่เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการเผยแพร่ค่านิยมประชาธิปไตย ซึ่งการเผยแพร่ค่านิยมประชาธิปไตยหรือโครงการอื่นๆที่ดำเนินการในด้านการเผยแพร่แนวคิดเรื่องวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนตามแบบสหรัฐอเมริกาถือเป็นหลักสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกามาตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา โดยการเผยแพร่ค่านิยมประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกาถือเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถแทรกซึมอุดมการณ์ต่างๆลงไปในความคิดของประชาชนให้สนองและปฏิบัติตามความต้องการของสหรัฐฯได้ดังนั้นถ้าหากเรายอมรับโครงการต่างๆเหล่านี้เข้ามาโดยที่ไม่ได้ตระหนักถึงผลที่จะตามมา เช่นเรารับฟังนักวิชาการจากสหรัฐอเมริกาเพียงประเทศเดียวโดยไม่สนใจกับนักวิชาการจากประเทศอื่นๆ รวมถึงการลืมรากเหง้าหรือรูปแบบวัฒนธรรมท้องถิ่นของเราก็อาจจะทำให้เรากลายเป็นเหมือนประเทศอาณานิคมของสหรัฐอเมริกาที่เราต้องคอยดำเนินนโยบายตามแบบที่สหรัฐอเมริกาต้องการจนอาจจะสูญเสียอธิปไตยแห่งชาติไทย

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าแท้จริงแล้ว “การพัฒนา” ถือเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาจากวาทกรรมการพัฒนาของสหรัฐอเมริกาที่สหรัฐอเมริกาต้องการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในประเทศต่างๆ โดยสหรัฐฯได้สร้าง “องค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ” ขึ้นมาเพื่อหวังใช้ตักตวงผลประโยชน์และทรัพยากรจากประเทศเหล่านั้นผ่านการอ้างว่าการพัฒนาเหล่านั้นจะสามารถพัฒนาประเทศให้มี

ความทันสมัยมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ทั้งๆที่ในความเป็นจริงแล้วการพัฒนาประเทศต่างๆอย่างแท้จริงควรเป็นการ "เน้นที่ความสุขของประชาชนในประเทศ" เป็นหลักไม่ใช่การเน้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจเทคโนโลยีอย่างที่อเมริกากล่าวอ้างว่าจะทำให้ประเทศเหล่านั้นมีความทันสมัย ทั้งๆที่ในความเป็นจริงแล้วชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนกลับต้องอยู่อย่างยากลำบากและไม่มีความสุข

บรรณานุกรม

จุฑาทิพคล้ายทับทิม. หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2555.

ชาตรีเพ็ญศรี."วาทกรรมการพัฒนาของรัฐไทย: พ.ศ. 2504-2539." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครองคณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

นิมิต ผ่องจิตร. "ยุทธศาสตร์ทหารและการกำหนดกำลังรบ." เข้าถึงได้จาก http://www.crma.ac.th(22 กุมภาพันธ์ 2557).

นอมชอมสกี.อเมริกาอเมริกา: วิพากษ์นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา.แปลโดยภควดี วีระภาสพงษ์.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2544.

ประภัสสรเทพชาตรี.ยุทธศาสตร์สหรัฐฯต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.กรุงเทพฯ: เสมาธรรม, 2554.

แถมสุขนุ่มนนท์.ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง.กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525.

มนูวงษ์ยุติธรรม."สหรัฐอเมริกากับประเทศไทย: ศึกษานโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาต่อประเทศไทยค.ศ. 1976 – ปัจจุบัน."สารนิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาการระหว่างประเทศและการทูตคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

วิวัฒน์มุ่งการดี.นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา: โครงสร้างกระบวนการและรูปแบบ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

เศรษฐสยาม.สหรัฐอเมริกายุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้า.กรุงเทพฯ: โครงการวิถีทรรศน์, 2541.

สมรนิติทัณฑ์ประภาศ.ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่2 ค.ศ. 1954 – ปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่2.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2553.

หอมรดกไทย. "ความสัมพันธ์หลังสงครามโลกครั้งที่สอง."เข้าถึงได้จาก http://heritage.mod.go.th(12 กุมภาพันธ์ 2557).

อุไรวรรณธนสถิตย์.นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาสมัยประธานาธิบดีจอร์จดับเบิลยูบุช(ค.ศ. 2001 – 2009).กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

มัสแคต,โรเบิร์ตเจ. สหรัฐอเมริกากับการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงในประเทศไทย,แปลโดย กุสุมาลย์รชตะนันทน์และคนอื่นๆ.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.

Eriksson, J.R."Presentation to American Chamber of Commerce in Thailand." In Thai – American Business Magazine(Mar. – Apr. 1988).

Theodore J. Curtis. A Brief history of USOM support to The Thai national Police Department. Bangkok: USOM, 1973.

Thomas Lobe. "United States National Security Policy and AID to the Thailand Police." in World Affairs.University of Denver, 1977.

USAID."Where We Work."available fromhttp://www.usaid.gov/where-we-work (20 December 2012).

USWatch."องค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐฯ (USAID)กับความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ." เข้าถึงได้http://uswatch.mfa.go.th(18 พฤศจิกายน2556).

พินจอุษาคเนย์

พัฒนาการและรูปแบบสื่อสารมวลชนของประเทศพม่าตั้งแต่ ปี 1873-2014 กับการใช้อำนาจของชนชั้นนำในการครอบงำสังคมพม่า

พัฒนาการและรูปแบบสื่อสารมวลชนของประเทศพม่า ตั้งแต่ ค.ศ.1873-2014 กับการใช้อำนาจของชนชั้นนำในการครอบงำสังคมพม่า

ณัฐชยา วัชรธาราพงศ์

พระเจ้ามินดงกับบทบาทการปฏิรูปการสื่อสารและเสรีภาพของสื่อ ค.ศ.1873-1877

พัฒนาการระบบสื่อสารมวลชนของสังคมพม่าเริ่มต้นขึ้นเมื่อค.ศ.1873 ช่วงราชวงศ์อลองพญาภายใต้การปกครองโดยพระเจ้ามินดง(MindonMin)กษัตริย์ลำดับที่10 ของพม่ามีจุดประสงค์สำคัญคือการเปิดกว้างเสรีภาพสื่อเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมพม่าพ้นจากการคุกคามของเจ้าอาณานิคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศอังกฤษที่เชื่อในเรื่องการเผยแพร่ความศิวิไลซ์(Civilization)ให้กับสังคมบ้านป่าเมืองเถื่อนอย่างสังคมเอเชียและต้องการให้พม่าเปลี่ยนไปตามแบบแผนตะวันตกซึ่งผลประโยชน์ที่ได้จากการเข้ายึดครองก็เพื่อตักตวงทรัพยากรเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังนั้นถ้าต้องการให้พม่ารอดพ้นจากภัยคุกคามพระเจ้ามินดงต้องปฏิรูปพม่าให้มีอารยะธรรมและทัดเทียมกับนานาประเทศแสดงถึงศักยภาพในการปกป้องประเทศชาติและป้องปรามการรุกรานจากภายนอก

พระเจ้ามินดงเริ่มเปิดเสรีภาพสื่อผ่านการประกาศพระบรมราชโองการกฎหมายบังคับ17 ข้อในข้อที่3 ได้กล่าวว่า"หนังสือพิมพ์มีไว้เพื่อประโยชน์ของประชาชนในการที่จะได้รับรู้ข่าวสารจาก

ยุโรปอินเดียจีนและสยามเพื่อเพิ่มพูนปัญญาและพัฒนาการค้าและการสื่อสาร"[1]เสรีภาพสื่อที่พระองค์มอบให้กับประชาชนชาวพม่านั้นจะต้องมีเสรีภาพอย่างแท้จริงและไม่มีการปิดบังข่าวสารใดๆรวมถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับราชสำนักจะต้องถูกตีแผ่อย่างถูกต้องซึ่งเห็นได้จากการที่พระองค์ยินยอมอยู่ใต้ข้อบังคับการเปิดกว้างต่อเสรีภาพสื่อผ่านพระราชดำรัสที่ทรงตรัสกับกลุ่มสื่อมวลชนพม่าอันว่าด้วย "ถ้าเราทำผิดจงเขียนถึงเราถ้าชายาเราทำผิดจงเขียนถึงพวกนางถ้าลูกๆคนใดของเราทำผิดจงเขียนถึงพวกเขาถ้าตุลาการและเจ้าเมืองทำผิดจงเขียนถึงพวกเขาจะไม่มี ผู้ใดลงโทษนักข่าวที่เขียนความจริงพวกเขาจะได้รับอนุญาตให้เข้านอกออกในพระราชวังได้โดยเสรี"[2]

เสรีภาพสื่อที่แสดงถึงความมีอารยะและการให้สิทธิกับทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมส่งผลให้พม่ารอดพ้นจากการคุกคามของอังกฤษและมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศต่อกันและกันอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อนทำให้ในช่วงตลอดสมัยการปกครองของพระเจ้ามินดงนั้นพม่ายังสามารถรักษาเอกราชเอาไว้ได้แต่ในอีกด้านหนึ่งพม่าเองก็ยังคงหวาดระแวงต่อการเข้ามาของอิทธิพลตะวันตกพม่าจึงหาวิธีการป้องปรามด้วยการใช้สื่อเป็นกระบอกเสียงให้แก่ราชสำนักในการตอบโต้เจ้าอาณานิคมผ่านการอุปถัมภ์หนังสือพิมพ์2ฉบับคือThe Mandalay Gazetteและ The Burma Herald

ต่อมาในค.ศ.1877เมื่อพระเจ้ามินดงสวรรคตสังคมพม่าได้เข้าสู่ยุคมืดอย่างเต็มรูปแบบด้วยกษัตริย์องค์ใหม่อย่างพระเจ้าธีบอ (Thibaw Min) นั้นไม่สันทัดในเรื่องการเมืองการปกครองอีกทั้งไปคบค้าและให้ความสำคัญกับฝรั่งเศสซึ่งเป็นศัตรูของอังกฤษสร้างความไม่พอใจให้กับอังกฤษอย่างมากและนำไปสู่การเข้ามารุกรานพม่าโดยอังกฤษในทุกมิติจนท้ายที่สุดจบลงด้วยการเนรเทศพระเจ้าธีบอไปประทับยังประเทศอินเดียถือเป็นการสิ้นสุดระบอบสถาบันกษัตริย์ในสังคมพม่านับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

---

[1]สุภัตรา ภูมิประภา, "สื่อพม่าบนถนนสู่ประชาธิปไตย (Burmese Media and Road Map to Democracy)," ใน <u>เอกสารประกอบสัมมนาวิชาการประจำปี 2555/2556 อาเซียนศึกษา (Asian Studies)</u> (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมและมนุษยศาสตร์,2556), น. 4 – 5.

[2]เรื่องเดียวกัน, น. 5.

บทบาทสื่อพม่าภายใต้สมัยการปกครองของเจ้าอาณานิคม ค.ศ.1824-1948

ประเทศพม่าภายใต้การปกครองของประเทศอังกฤษได้วางรากฐานทางการเมืองการปกครองผ่านการใช้สื่อในการโฆษณาชวนเชื่ออุดมการณ์การปกครองของอังกฤษให้ชาวพม่ายอมรับอำนาจและยินยอมอยู่ใต้การปกครองอย่างจงรักภักดีจึงใช้ประโยชน์จากสื่อสิ่งพิมพ์ช่วยแพร่กระจายอุดมการณ์และสร้างฐานอำนาจในมิติด้านการเมืองอังกฤษใช้หนังสือพิมพ์สร้างความแตกแยกให้กับสังคมพม่าอย่างเด่นชัดผ่านระบอบการปกครองที่เรียกว่า “แบ่งแยกและปกครอง” (Divide and Rule) ด้วยการเข้าไปสนับสนุนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆเช่นกะเหรี่ยง (Karen) ซึ่งให้สิทธิพิเศษต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกฐานะให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงมีสถานะเหนือกว่าชาวพม่าแท้ตลอดจนให้สิทธิ์เข้ารับราชการในระบบการปกครองของอังกฤษอีกทั้งในปีค.ศ. 1842 ยังเป็นผู้อุปถัมภ์หนังสือพิมพ์ของกลุ่มกะเหรี่ยงเช่นThe Karen Morning Star นับว่าเป็นการบ่มความเกลียดชังในสังคมชาวพม่าแท้มากขึ้นไปอีกแต่ในทางกลับกันถือว่าเป็นการง่ายต่อการปกครองประเทศพม่าและการตักตวงผลประโยชน์ของเจ้าอาณานิคมอังกฤษอย่างมาก

ขณะเดียวกันผลประโยชน์ที่เจ้าอาณานิคมได้รับไม่ใช่เพียงมิติด้านการเมืองการปกครองเท่านั้นหากแต่ในมิติด้านสังคมและวัฒนธรรมก็เป็นอีกด้านที่สื่อถูกดึงมาใช้ประโยชน์ผ่านแนวคิดเรื่องพันธะกิจของชาวผิวขาว (The White Man's Burden) ที่ต้องการเผยแผ่คริสต์ศาสนาในสังคมพม่าโดยให้ความสนใจการใช้สื่ออย่าง The Christian- DhammaThadinsa เป็นเครื่องมือสร้างเครือข่ายและฐานอำนาจของคริสต์ศาสนาในสังคมพม่า

ระบบสื่อมวลชนของพม่าภายใต้การปกครองของเจ้าอาณานิคมอังกฤษถูกใช้เป็นเครื่องมือในการตักตวงผลประโยชน์โดยเฉพาะในมิติทางด้านการเมืองการปกครองรวมถึงด้านสังคมและวัฒนธรรมโดยการใช้อำนาจผ่านชนชั้นนำอังกฤษที่ต้องการถ่ายทอดอุดมการณ์ความเป็นตะวันตก

สอดแทรกผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ควบคู่ไปกับการใช้มาตรการที่เรียกว่า "กฎหมายปิดปาก" (law to shut mouth)[3] ซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกดำเนินคดีทั้งจำคุกและใช้แรงงาน 2–5 ปี

การเข้ามาของญี่ปุ่นกับการใช้บทบาทสื่อเพื่อสร้างความร่วมมือกับนักชาตินิยมพม่าในการต่อต้านอังกฤษ ค.ศ.1942-1945

ต่อมาในค.ศ.1942 การเข้ามาของญี่ปุ่นภายใต้แผนวงไพบูลย์มหาเอเชียบูรพา(The Greater East Asia Co–Prosperity Sphere)ได้พยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มนักชาตินิยมพม่าเช่นนายอองซาน(U Aung San)[4]และนายอูนุ (U Nu) เป็นต้นโดยญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการจัดตั้งกองทัพพม่าอิสระและฝึกอบรมกลุ่มทะขิ่นซึ่งพม่ามีความคาดหวังว่าญี่ปุ่นในฐานะชาติเอเชียด้วยกันพร้อมที่จะช่วยปลดแอกพม่าจากการเข้ายึดครองของอังกฤษพม่าต้องพบกับความผิดหวังเมื่อญี่ปุ่นได้แสดงให้สังคมพม่าเห็นว่าการช่วยเหลือก็ล้วนแล้วแต่เต็มไปด้วยผลประโยชน์ผ่านหน้ากากบนความไว้เนื้อเชื่อใจกันในระดับสังคมซึ่งเป็นการปูทางไปสู่การเผยแพร่อุดมการณ์ชาตินิยมญี่ปุ่นที่เรียกว่า"Japanization"[5]ผ่านการใช้ระบบสื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อโดยเฉพาะสื่ออย่างวิทยุและโทรทัศน์กล่าวคือใช้สื่อวิทยุเป็นตัวแพร่กระจายแนวคิดญี่ปุ่นทั้งเป็นภาษาญี่ปุ่นจีนตลอดจนเบงกลีเป็นต้น

อย่างไรก็ตามแม้การเข้ามาของญี่ปุ่นจะเป็นไปเพื่อการขยายอำนาจและอิทธิพลในมิติด้านการเมืองการปกครองเป็นหลักแต่ในด้านหนึ่งก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าญี่ปุ่นมีคุณูปการที่สำคัญยิ่งต่อระบบสื่อสารมวลชนวิทยุและโทรทัศน์เป็นอย่างมากในฐานะผู้วางรากฐานพัฒนาการสื่อทั้งสองแขนง

---

[3]กฎหมายปิดปาก คือหลักกฎหมายที่ไม่ยอมให้อ้างหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ผิดไปจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามพฤติการณ์ไม่ว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏนั้นจะเป็นจริงหรือไม่ก็ตาม

[4]อองซาน เป็นนักปฏิวัตินายพลและนักการเมืองของประเทศพม่า ได้รับการยกย่องเป็นบิดาแห่งประเทศพม่าในยุคปัจจุบันเป็น "วีรบุรุษเพื่ออิสรภาพของประเทศพม่า"

[5]Japanization หรือ อาทิตยานุวัตร คือ กระบวนการผลิตสร้างรูปแบบองค์กรแบบญี่ปุ่นขัดเกลาให้ดำเนินและปฏิบัติตามแนวคิดของญี่ปุ่น

ควบคู่ไปกับการสานแผนวงไพบูลย์มหาเอเชียบรูพาแต่แล้วในค.ศ.1942 ภายใต้การรุกคืบของฝ่ายอักษะได้ยุติลงพร้อมกับการจำยอมถอนทัพออกจากพม่าและนำมาซึ่งความพยายามเข้าปกครองอีกครั้งของอังกฤษหากแต่ได้เกิดกระแสต่อต้านประเทศอาณานิคมนำไปสู่การเรียกร้องเอกราชในที่สุด ผ่านการเคลื่อนไหวของขบวนการชาตินิยมพม่าทำให้อังกฤษยอมพิจารณาการมอบเอกราชให้พม่าปกครองตนเองในเวลาต่อมา

การได้รับเอกราชของชาติกับบทบาทสื่อภายใต้การนำของอูนุ

ช่วง ค.ศ.1948-1958

ภายหลังจากได้รับเอกราชใน ค.ศ.1947 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกของพม่าซึ่งถือเป็นหลักประกันอย่างชัดเจนในการให้สิทธิเสรีภาพกับประชาชนทุกกลุ่มและทุกชนชั้น อันว่าด้วย "ประชาชน มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ" ซึ่งรวมถึงการได้รับอิสรภาพในการเขียนและรายงานข่าวของบรรดาสื่อมวลชนด้วยเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามภายใต้ผู้นำคนใหม่อย่างอูนุ นายกรัฐมนตรีคนแรกของสหภาพพม่าสนับสนุนการให้เสรีภาพกับสื่อมวลชนอย่างเต็มรูปแบบ เช่น นักข่าวและผู้สื่อข่าวจะได้รับอนุญาตให้เข้าไปในสำนักงานนายกรัฐมนตรีและรัฐสภาได้โดยไม่มีข้อจำกัดใด ๆ เช่นเดียวกันกับในสมัยการปกครองของพระเจ้ามินดงที่อนุญาตให้นักข่าวสามารถเข้านอกออกในพระราชวังได้โดยเสรี

ในด้านสื่อสิ่งพิมพ์นั้นเรียกได้ว่าเฟื่องฟูขึ้นโดยจากหลักฐานที่พบสื่อสิ่งพิมพ์มีจำนวนมากขึ้นถึง 39 ฉบับ ขณะเดียวกันในอุตสาหกรรมบันเทิงก็ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล โดยรัฐบาลอนุญาตให้โรงภาพยนตร์สามารถฉายหนังได้ถึง 60 วันต่อปี ถือเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนตลอดจนส่งเสริมผลงานการเขียนบทเรื่องสิทธิมนุษยชนในงานด้านอุตสาหกรรมภาพยนตร์และ

มีการตัดสินรางวัลด้านการแสดงขึ้นเป็นครั้งแรกใน ค.ศ.1952 "Myanmar Academy Awards"[6]จนกลายเป็นยุคทองของอุตสาหกรรมภาพยนตร์พม่า

อย่างไรก็ดีเสรีภาพสื่อที่เปิดกว้างนำมาซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของภาครัฐอย่างตรงไปตรงมาส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การปกครองของอูนุจึงเริ่มมีการเปลี่ยนท่าทีและหันมาทำสงครามกับกลุ่มสื่อมวลชนผ่านการใช้สื่อเป็นเครื่องมือตอบโต้ระหว่างกันโดยอูนุประกาศว่า"ข้าพเจ้าไม่อ่านหนังสือพิมพ์อีกแล้วข้าพเจ้าไม่กลัวนักข่าวแม้แต่พ่อนักข่าวข้าพเจ้าก็ไม่กลัว"[7]พร้อมทั้งออกมาตรการควบคุมผ่านการใช้ข้อบัญญัติทางกฎหมายเป็นเครื่องมือในการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในการเข้าถึงข่าวสารและข้อเท็จจริงต่างๆโดยผู้ใดก็ตามที่วิพากษ์วิจารณ์หมิ่นประมาทกล่าวหาเจ้าหน้าที่รัฐและรัฐมนตรีจะมีความผิดทางอาญาซึ่งอาจถูกฟ้องร้องในข้อหาเป็นอาชญากรรมต่อต้านรัฐบาลตามประมวลกฎหมายมาตรา5โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจำคุกซึ่งมีโทษสูงสุดถึง25ปีหรือในกรณีเลวร้ายอาจถึงขั้นประหารชีวิตในข้างต้นนั้นเห็นได้อย่างชัดเจนว่าอูนุได้เปลี่ยนแนวคิดจากหน้ามือเป็นหลังมือด้วยการลิดรอนอำนาจจากสื่อมวลชนโดยมีปัจจัยเรื่องผลประโยชน์เป็นตัวเร้าแม้ว่าในสายตาของชาวพม่านั้นอูนุถือเป็นชาวพุทธตัวอย่างที่ใช้หลักพุทธศาสนาในการปกครองแต่สุดท้ายอูนุก็ไม่อาจละทิ้งผลประโยชน์ได้อันนำไปสู่การปิดกั้นเสรีภาพสื่อในเวลาต่อมา

สื่อพม่าภายใต้การปกครองของนายพลเนวิน ค.ศ. 1962 – 1988 และ สื่อพม่ากับรัฐบาลใหม่ภายหลังแหตุการณ์ปี 88 ค.ศ.1988 – 2010

ต่อมาในค.ศ.1962ภายใต้การรัฐประหารของนายพลเนวินนั้นได้นำพาสังคมพม่าไปสู่ยุคมืดอย่างเต็มรูปแบบอีกครั้งในขั้นแรกรัฐบาลได้ประกาศปิดประเทศดำเนินนโยบายโดดเดี่ยวตัวเอง(Isolation Policy)ทำให้ประเทศพม่าถูกขนานนามว่า"ฤาษีแห่งเอเชีย" (The Hermit of Asia) ส่งผล

---

[6]งานตัดสินรางวัลด้านการแสดง เกิดขึ้นครั้งแรกใน ค.ศ.1952 โดยในระยะแรกมีการมอบรางวัลเพียง 3 สาขาหลักเท่านั้น ได้แก่ ภาพยนตร์ยอดเยี่ยม นักแสดงยอดเยี่ยมและนักแสดงหญิงยอดเยี่ยม แต่ในปัจจุบันนั้นมีการมอบรางวัลให้ถึง 11 สาขา

[7]สุภัตรา ภูมิประภา, "สื่อพม่าบนถนนสู่ประชาธิปไตย (Burmese Media and Road Map to Democracy)," น. 9.

ให้กิจการเอกชนจำนวนมากถอนการลงทุนออกไปจากประเทศพม่าซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ในสังคมอย่างมากโดยเฉพาะเมื่อมีสื่อเป็นตัวแพร่กระจายข่าวสารไปสู่สังคมอย่างรวดเร็วรัฐบาลจึงจำต้องขจัดปัญญาการดำเนินงานของฝ่ายสื่อมวลชนอย่างเต็มรูปแบบและเป็นที่มาของกฎหมายว่าด้วยสิ่งพิมพ์และผู้พิมพ์ฉบับปี1962โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสื่อเพื่อตรวจสอบและจำกัดจำนวนหนังสือนิตยสารบทเพลงและภาพยนตร์ต่างๆก่อนได้รับอนุญาตให้จัดจำหน่ายอันอยู่บนพื้นฐานความต้องการของคณะรัฐบาลทหารพม่าอีกทั้งรัฐบาลได้สั่งการให้กระทรวงสารสนเทศจัดตั้งกรมทะเบียนการตรวจสอบข้อมูลสื่อ (Press Scrutiny and Registration Department-PSRD) หรือที่รู้จักกันในชื่อคณะกรรมการเซ็นเซอร์สื่อเพื่อควบคุมกลไกของสื่อมวลชนอย่างเข้มงวดตั้งแต่การเซ็นเซอร์ตนเองของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ โดยเนื้อหาส่วนใหญ่จะต้องไม่กระทบต่อภาพลักษณ์ความมั่นคงของรัฐบาลและอุดมการณ์ชาติเป็นหลักภายใต้การตรวจสอบของบรรณาธิการและรองบรรณาธิการ หลังจากนั้นต้องทำแบบร่างเนื้อหาข่าวที่จะตีพิมพ์ส่งให้กับคณะกรรมการเซ็นเซอร์สื่อซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่อ่อนไหวอย่างมาก กล่าวคือคณะกรรมการเซ็นเซอร์สื่อจะทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเนื้อหาข่าวให้เป็นไปตามความต้องการของรัฐบาล ซึ่งส่วนใหญ่ก็มักจะทั้งตัดเนื้อหาข่าวรวมทั้งเขียนข่าวเพิ่มเติมเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับระบอบเผด็จการทหาร ซึ่งหลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ประสานงานจะทำการแจ้งมายังสำนักพิมพ์เพื่อให้ปรับแก้เนื้อหาข่าวตามที่คณะกรรมการเซ็นเซอร์สื่อต้องการจึงจะสามารถทำการตีพิมพ์ออกสู่สาธารณะได้[8]

อย่างไรก็ดีเพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อเนื้อหาการตีพิมพ์ข่าวของกลุ่มอุตสาหกรรมการพิมพ์รัฐบาลจึงมอบหมายให้กระทรวงสารสนเทศดำเนินการออก “กฎหมายคุ้มครองรัฐ” (State Protection Law) เป็นกฎหมายที่จะปกป้องรัฐจากผู้ปรารถนาที่จะทำให้เกิดอันตรายการล้มล้างหรือการกระทำใดๆซึ่งทำลายความมั่นคงของรัฐโดยกฎหมายฉบับดังกล่าวใช้ในการจับกุมนักข่าวและนักเขียนจำนวนมากต่อการกระทำที่ได้รับการพิจารณาว่าเป็น“การละเมิดอำนาจอธิปไตยและความ

---

[8]Kyaw Thu, The Impact of Censorship on the Development of the Private Press Industry in Myanmar/Burma. (Oxford: Oxford University Press), p. 31 – 32.

ปลอดภัยของสหภาพพม่า" หรือเป็น "ภัยคุกคามต่อความสงบสุขของประชาชน"[9] โดยมีการระบุข้อกำหนดก่อนเผยแพร่ข่าวสู่สาธารณะชนในภาพรวมไว้ทั้งหมด11 ข้อด้วยกันดังนี้

1. ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์ทุกสิ่งซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นอันตรายต่อระบบสังคมนิยมพม่า
2. ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์ทุกสิ่งซึ่งจะก่อให้เกิดอันตรายต่ออุดมการณ์ของรัฐ
3. ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์ทุกสิ่งซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นอันตรายต่อเศรษฐกิจสังคมนิยม
4. ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์ทุกสิ่งซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นอันตรายต่อความเป็นปึกแผ่นของชาติและความสามัคคี
5. ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์ทุกสิ่งซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของกฎหมายและความสงบเรียบร้อยของประชาชน
6. ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์ทุกสิ่งซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของกฎหมายและความสงบเรียบร้อยของประชาชน
7. ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์รายละเอียดใดๆที่แม้ว่าจะถูกต้องเป็นจริงอันเนื่องมาจากเวลาและสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย
8. ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์ทุกสิ่งที่ก่อให้เกิดความลามกอนาจารใดๆ
9. ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์ทุกสิ่งซึ่งจะสนับสนุนให้เกิดอาชญากรรมและความโหดร้ายผิดธรรมชาติและการใช้ความรุนแรงใดๆ
10. ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์ทุกสิ่งซึ่งวิพากษ์วิจารณ์อย่างไม่สร้างสรรค์อาทิการทำงานของหน่วยงานรัฐบาล
11. ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์ทุกสิ่งซึ่งกลั่นแกล้งหรือใส่ร้ายจนทำให้บุคคลใดๆได้รับความเสียหาย

---

[9]Irrawaddy, "Chronology of Burma's Laws Restricting Freedom of Opinion, Expression and the Press," available from http://www2.irrawaddy.org/research_show.php?art_id=3534 (10 มกราคม 2557)

จากข้อบังคับในเบื้องต้นนี้กล่าวได้ว่า"ระบอบเนวิน"ได้ลิดรอนจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวพม่าในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นการถูกเซ็นเซอร์เนื้อหาของข่าวจับกุมคุกคามและเฝ้าจับตามองอย่างใกล้ชิดจากกลุ่มตำรวจและทหารโดยผู้ต้องสงสัยว่ามีการละเมิดข้อกำหนดกฎหมายสั่งห้ามการกระทำสำหรับสื่อมวลชนพม่าอาจถูกดำเนินคดีจำคุกนานถึง 7 ปี โดยไม่มีการสอบสวนข้อเท็จจริงใด ๆ ซึ่งหลายกรณีมักออกมาในรูปของการหมายหัวและใช้กำลังเข้าควบคุมแต่เพื่อไม่ให้เป็นการแสดงถึงการใช้อำนาจเกินขอบเขตจึงเป็นที่มาของการประกาศใช้กฎหมาย เพื่อปกป้องความสามัคคีแห่งชาติ ซึ่งหากมีกลุ่มธุรกิจการพิมพ์ใดละเมิดรายงานข่าวที่รัฐบาลไม่เห็นชอบรัฐบาลสามารถเข้าดำเนินการได้โดยทันทีผ่านการใช้กฎหมายเพื่อปกป้องความสามัคคีแห่งชาติมาเป็นข้ออ้างในการปราบปรามได้อย่างชอบธรรมดัง เช่น KhinMaung Lay บรรณาธิการบริหารของหนังสือพิมพ์ Golden Fresh Land ซึ่งเคยถูกจำคุกมาแล้วถึง 3 ครั้ง ในช่วงการปกครองของนายพลเนวินและถูกกักบริเวณอีก 3 ปี จากการเขียนข่าววิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ซึ่งเข้าข่ายละเมิดข้อกฎหมายสั่งห้ามการกระทำสำหรับสื่อมวลชนพม่าในข้อที่ 1 – 5 เป็นต้น

ในขณะเดียวกันใช่ว่าสื่อสิ่งพิมพ์กระแสรอง ซึ่งดำเนินการโดยภาคเอกชนจะถูกรัฐบาลควบคุมอย่างเบ็ดเสร็จ กล่าวคือ สื่อสิ่งพิมพ์เอกชนสามารถดำเนินการได้ แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของการถูกจำกัดสิทธิบางประการ เช่น การถูกสอดส่องและเข้าตรวจสอบเนื้อหาข่าวอย่างเข้มงวดโดยคณะกรรมการเซ็นเซอร์สื่อ ไม่เพียงเท่านั้นหนังสือพิมพ์รายวันต้องจ่ายเงินจำนวน1,560,00 จ๊าดสำหรับสัญญาอนุญาตถือครองสิทธิ์ที่ส่วนใหญ่แล้วระยะเวลาของสัญญาเช่าอยู่ที่ 2 – 3 ปี และข้อตกลงในสัญญาสามารถเริ่มต้นใหม่ได้หากทั้ง 2 ฝ่ายเจรจาตกลงกันได้ อาทิ The 7 Days News Journal , The Myanmar Times , Kumudra (Modern) , Flower News and The Voice เป็นต้น

ท่ามกลางหนังสือพิมพ์มากมาย The Myanmar Times ถือเป็นกลุ่มธุรกิจการร่วมทุนแรกในด้านสื่อสิ่งพิมพ์ของพม่าเริ่มใน ค.ศ.2000 จากการร่วมทุนของชาวออสเตรเลียอย่าง Mr. Ross Dunkley และคู่หูชาวพม่าชื่อ U Sonny Swe ซึ่งธุรกิจดังกล่าวแม้จะเสี่ยงแต่ก็ทำกำไรให้อย่างมหาศาลซึ่งสำหรับสำนักพิมพ์The Myanmar Times นั้นความเสี่ยงในการถูกละเมิดสิทธิเรียกได้ว่ามีความเป็นไปได้เท่ากับศูนย์เนื่องด้วย U Sonny Swe เป็นบุตรชายของนายทหารระดับสูงในส่วน

ของรูปแบบการพิมพ์ที่ใช้ในปี 2000 ล้วนเป็นภาษาอังกฤษแต่หลังจากนั้นจะใช้ภาษาพม่าเป็นหลัก เพื่อให้ประชาชนชาวพม่าเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากที่สุด

อย่างไรก็ตามต่อมาการตีพิมพ์ของธุรกิจเอกชนได้เพิ่มมากขึ้นเมื่อหน่วยงานคณะกรรมการเซนเซอร์สื่อได้เปลี่ยนมือจากกระทรวงมหาดไทยไปสู่กระทรวงสารสนเทศโดยจากการวิจัยและพัฒนาทางการตลาดของพม่า(MMRD) รายงานว่าสื่อสิ่งพิมพ์จำนวนหนึ่งได้เพิ่มขึ้นจากไม่ถึง 40 สำนักในค.ศ.1998 เพิ่มมากขึ้นกว่า 100 สำนักในค.ศ. 2007 นอกจากนี้สื่อสิ่งพิมพ์เอกชนนั้นในอดีตได้รับอนุญาตให้ตีพิมพ์สูงสุดได้เพียง 28 หน้า แต่ในเวลาต่อมาได้อนุญาตให้ตีพิมพ์เพิ่มขึ้นถึง 72 หน้า โดยการยินยอมให้มีหน้าเพิ่มขึ้นนี้เป็นแรงกระตุ้นอย่างยิ่งสำหรับสื่อเอกชน ซึ่งอนุญาตให้พื้นที่ในการโฆษณามากขึ้นส่งผลให้สื่อเอกชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน

หลังจากนั้นในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2010 รัฐบาลได้ผ่อนคลายทางการเมืองโดยรัฐบาลได้ประกาศการจัดการเลือกตั้งขึ้น ส่งผลให้สื่อสิ่งพิมพ์มีโอกาสในการเขียนเรื่องการเมืองได้บ้างในเวลานั้นเอง ผู้สื่อข่าวที่มีชื่อเสียงและผู้ให้คำปรึกษาบรรณาธิการจากสำนักพิมพ์ The People Age กล่าวว่า "สื่อเอกชนได้รับอนุญาตให้รายงานข่าวเกี่ยวกับการเมืองได้" ถือเป็นการสะท้อนบริบททางสังคมที่พร้อมจะเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคใหม่

อย่างไรก็ตามในช่วงการปกครองระบอบเผด็จการทหาร ซึ่งนำโดยนายพลเนวินกล่าวได้ว่าระบบสื่อสารมวลชนพม่าถูกควบคุมและถ่ายโอนสู่ภาครัฐเกือบทั้งหมด ซึ่งสะท้อนนัยของการเปลี่ยนจากสื่อที่เป็นกระบอกเสียงเพื่อมวลชนสู่การกลายเป็นกระบอกเสียงของรัฐบาลอย่างเต็มรูปแบบจนประชาชนวิพากษ์วิจารณ์ถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยเฉพาะเหตุการณ์ในค.ศ. 1988 (8888 Uprising) ได้เกิดการรวมตัวของกลุ่มประชาชนชาวพม่าซึ่งออกมาประท้วงต่อต้าน **"ระบอบเนวิน"** ที่นำพาประเทศพม่าไปสู่ภาวะที่สภาพการเมืองเศรษฐกิจและสังคมตกต่ำอย่างถึงที่สุด แปรสภาพจากจากประเทศที่ร่ำรวยที่สุดในเอเชียอาคเนย์กลายเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในโลก

ประชาชนจึงพร้อมใจกันออกมาชุมนุมเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในวันที่ 8 สิงหาคม 1988 ส่งผลให้ฝ่ายรัฐบาลเผด็จการตอบโต้ด้วยการส่งทหารพร้อมอาวุธครบมือ ออกมาปราบปรามผู้

ชุมนุมและปฏิบัติการสังหารโหดอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาถึง 4 วัน สื่อของรัฐบาลนำเสนอข่าวว่ามีผู้เสียชีวิตประมาณ 500 คนเท่านั้น ในขณะที่เจ้าหน้าที่ทางการทูตและผู้อยู่ในเหตุการณ์กล่าวว่าตัวเลขที่แท้จริงอยู่ราว ๆ เกือบ10,000 คน ไม่เพียงเท่านั้นรัฐบาลทหารยังใช้สื่อในการประโคมข่าวให้เชื่อว่าประชาชนที่รัฐปราบปรามนั้นเป็น**กบฏคอมมิวนิสต์** พร้อมทั้งมุ่งปราบปรามนางอองซานซูจี (Aung San Suu Kyi) ที่เข้าร่วมการประท้วงด้วยเช่นกัน

การกลับมาพม่าของนางอองซานซูจี นั้นถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญสำหรับหน้าประวัติศาสตร์การเมืองพม่าโดยเธอกลายเป็นสัญลักษณ์ใหม่ของการเรียกร้องประชาธิปไตยดังนั้นสื่อต่าง ๆ ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการเซ็นเซอร์สื่อจึงไม่สามารถตีพิมพ์ทั้งภาพเหตุการณ์การปราบปรามผู้ประท้วงตลอดจนภาพของนางอองซานซูจีด้วย

ภาพนางอองซานซูจีซึ่งถูกตัดออกโดยคณะกรรมการเซ็นเซอร์สื่อ

หากสำนักพิมพ์ใดทำการตีพิมพ์ภาพของนางอองซานซูจี รัฐบาลจะเข้ายึดใบอนุญาตตีพิมพ์ หรือเลวร้ายที่สุดก็เข้าปิดและยึดกิจการ ดังนั้นแล้วจึงไม่มีสำนักพิมพ์ใดกล้าเสี่ยงจึงจำต้องดำเนินการตามมาตรการของรัฐเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจการพิมพ์

ด้วยเหตุนี้ "สังคมพม่าจึงเต็มไปด้วยข่าวลือ" มีอะไรเกิดขึ้นใครรู้เท่าไหร่ก็นำไปเล่าจากปากต่อปากแต่ไม่มีการยืนยันเรื่องราวที่สื่อมวลชนจะนำไปเสนอเป็นข่าวได้และเกือบทั้งหมดเป็นเรื่องประชาสัมพันธ์ผลงานของรัฐบาลซึ่งสังคมสื่อของพม่าในรูปแบบดังกล่าวดำเนินมาเป็นเวลายาวนานตั้งแต่ปี 1988 แล้วหรือที่เรียกว่า "The same old faces since 1988"

ในทางตรงกันข้ามทัศนะที่ชาวตะวันตกมองสื่อพม่านั้นเต็มไปด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ว่า "ดูทีไรเห็นแต่สีเขียวกับสีเหลือง" ซึ่งก็คือ "Soldiers and pagoda only" ตัวอย่างเช่น โฆษณาชวนเชื่อให้ประชาชนนิยมและสนับสนุนรัฐบาลผ่านการนำเสนอข่าวการทำงานเพื่อสังคมของรัฐบาลว่าจะเป็นการโครงการส่งเสริมระบบสาธารณูปโภคต่างๆการให้ความสำคัญกับปัญหาโรคเอดส์ในพม่าเป็นต้น

Prime Minister attends opening of Exhibition on HIV/AIDS Prevention and Control Activities (Mandalay)

Yangon, 17 Oct— The second Exhibition on HIV/AIDS Prevention and Control Activities (Mandalay) was opened at the city hall in Mandalay yesterday, attended by Chairman of National Health Committee Prime Minister General Khin Nyunt.

The exhibition was organized with the aims of informing the public of AIDS prevention and control activities being carried out in earnest in Myanmar in cooperation with the government, the people, UN agencies and social associations at home and from abroad.

Also present on the occasion were member of the State Peace and Development Council Lt-Gen Ye Myint, Chairman of Mandalay Division Peace and Development Council Commander of Central Command Maj-Gen Ye Myint, the ministers, the mayor of Mandalay, the deputy ministers, the deputy chief justice, the deputy commander and senior military officers, departmental officials, rectors and specialists, officials of social associations at home and from abroad, school heads, teachers and students. First, member of the State Peace and Development Council Lt-Gen Ye Myint, Commander Maj-Gen Ye Myint, Minister for Health Dr Kyaw Myint and Mandalay Mayor Brig-Gen Yan Thein formally opened the exhibition.

(See page 8)

ข่าวการเข้าร่วมโครงการป้องกันภัยเอดส์ของนายกรัฐมนตรี
(The New Light of Myanmar ฉบับวันที่ 18 ตุลาคม 2003)

จนสุดท้ายกลายเป็นข้อสรุปท่ามกลางสายตาจากทุกฝ่ายว่าสื่อมวลชนของพม่า "โฆษณาชวนเชื่อ-และน่าเบื่อ" โดยถ้าเป็นข่าวการเมืองก็มุ่งสร้างความเชื่อถือศรัทธาให้กับประชาชนจนน่าเบื่อเข้าข่ายโฆษณาชวนเชื่อ แต่ถ้าเป็นข่าวอาชญากรรมและสังคมก็จะถูกนำเสนออย่างแสนธรรมดาตรงไปตรงมาไม่เจือสีใส่ไข่ เพราะต้องคอยระมัดระวังไม่ให้ส่งผลกระทบต่อขวัญของ

ประชาชน[10] และที่สำคัญการรายงานข่าวภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการเซ็นเซอร์สื่อแม้จะต่างสำนักพิมพ์กันแต่เนื้อหาของข่าว เรียกได้ว่าแทบจะลอกกันมาเพียงแค่เปลี่ยนการใช้คำเท่านั้น หนังสือพิมพ์พม่าในสมัยนี้จึงเปรียบเสมือนชามขนาดใหญ่ที่รวบรวมสิ่งที่รัฐต้องการโฆษณาชวนเชื่อเท่านั้น

อย่างไรก็ดีปัจจัยหลักที่รัฐบาลเผด็จการทหารทำการปิดกั้นเสรีภาพสื่อนั้นเพื่อต้องการรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์โดยจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์แรงงานชาวพม่าThin Yu San[11] กล่าวว่าความเชื่อส่วนใหญ่ของคนในสังคมพม่านั้นรัฐบาลทหารดำเนินนโยบายปิดประเทศ เนื่องจากไม่ต้องการให้ต่างชาติเข้ามาตักตวงทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ภายในพม่า และที่สำคัญรัฐบาลต้องการตักตวงผลประโยชน์ไว้เสียเอง โดยเฉพาะผลประโยชน์จากทรัพยากรที่สำคัญอย่างทองคำผ่านการนำทองคำจำนวนมหาศาลจากพระมหาธาตุเจดีย์ชเวดากอง (Shwedagon Pagoda) ซึ่งในอดีตเมื่อครั้งราชประเพณีของกษัตริย์มอญและพม่าก่อนเสด็จขึ้นครองราชย์นิยมทำนุบำรุงบูรณะองค์พระเจดีย์ด้วยการถวายทองคำให้กับพุทธศาสนา โดยบางพระองค์ถวายทองคำเท่ากับหรือมากกว่าน้ำหนักของพระองค์ ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องผิดวิสัยที่ทองคำจำนวนมากกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่นำรัฐบาลไปสู่การทุจริต ผ่านการลักลอบขโมยทองและเปลี่ยนทองคำเป็นเงินแพร่กระจายไปในหลายช่องทาง เช่น การนำเงินไปซื้ออสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบ้านหรือที่ดินรวมถึงใช้เงินไปกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองการปกครอง

อย่างไรก็ดีจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะเหตุการณ์ในปี 88ส่งผลให้นานาชาตินำโดยสหรัฐอเมริกาประกาศใช้มาตรการคว่ำบาตรพม่าซึ่งมีด้วยกันทั้งหมด 7 ข้อดังนี้

---

[10]วิภาอุตมฉันท์, หลายคนยลพม่า (Viewing Myanmar) (กรุงเทพฯ: ห.จ.ก.ศรีบูรณ์คอมพิวเตอร์การพิมพ์, 2547), น. 12.

[11]สัมภาษณ์ Thin Yu San แรงงานชาวพม่าในจังหวัดเพชรบุรี (10 กุมภาพันธ์ 2557).

1. ห้ามออกวีซ่า
2. จำกัดบริเวณทางการเงิน
3. อายัดทรัพย์สิน
4. ห้ามนำเข้าสินค้าจากพม่า
5. ห้ามนำเข้าสินค้าผ่านประเทศที่สาม
6. ห้ามการลงทุนใหม่
7. ห้ามความช่วยเหลือทวิภาคี พหุพาคี

ซึ่งผลกระทบที่พม่าได้รับมาจากมาตรการทั้ง7ข้อโดยเฉพาะจากข้อที่ 24 6 และ 7 นั้น ส่งผลให้มาตรการเรื่องการห้ามนำเข้าสินค้าจากพม่า เรียกได้ว่าหยุดชะงักตัวอย่างชัดเจน เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอที่เคยส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา กลับถูกรัฐบาลและประชาชนอเมริกันยกเลิกในทันที รวมถึงการลงทุนต่าง ๆ และความช่วยเหลือทางด้านการเงินจำต้องยุติลง จนกว่าพม่าจะยอมเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง หรือแสดงจุดยืนในการให้เสรีภาพและความเสมอภาคกับคนทุกกลุ่มทุกชนชั้นในสังคม โดยปราศจากการครอบงำจากรัฐบาลเผด็จการเสียก่อน

สื่อพม่ายุคใหม่ภายหลังเผด็จการค.ศ.2010-2013

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์มาตรการการคว่ำบาตรซึ่งถูกนำมาบังคับใช้กับพม่านั้นส่งผลให้พม่าเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้รัฐบาลจำต้องผ่อนปรนมาตรการต่าง ๆ หันสู่การเปิดประเทศเพื่อความอยู่รอดของสังคมและประชาชนชาวพม่า โดยจากการขึ้นสู่อำนาจในฐานะประธานาธิบดีของเต็งเส่งช่วงค.ศ. 2011 รัฐบาลได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองอย่างเด่นชัด ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนจากระบอบเผด็จการสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย พร้อมทั้งทำการผ่อนปรนและให้พื้นที่ต่อกลุ่มคนทุกภาคส่วนในสังคมอย่างเท่าเทียม รวมถึงกลุ่มสื่อมวลชนด้วยเช่นกัน

รัฐบาลพลเรือนให้เสรีภาพในการนำเสนอข่าวได้อย่างเสรีมากยิ่งขึ้น ผ่านการประกาศใช้รัฐธรรมนูญค.ศ. 2008 ว่าด้วย “การให้ความยุติธรรมและสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นเผยแพร่ได้อย่างเสรีโดยจะต้องไม่ขัดต่อหลักกฎหมายในพระราชบัญญัติความมั่นคงแห่งชาติเพื่อดำรงไว้ซึ่ง

ความสงบสุขและสันติภาพ"[12] ในมิติของสื่อมวลชนนั้นเรียกได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนพม่าอย่างชัดเจนจากสื่อของรัฐกลายเป็นสื่อเพื่อประชาชนอันแสดงถึงจุดยืนในการเปลี่ยนแปลงสังคมพม่าในทุกมิติ ยิ่งไปกว่านั้นรัฐบาลได้ร่างกฎหมายสื่อใหม่เสนอในรัฐสภาค.ศ.2012 ด้วยเรื่องการล้มระบบการเซ็นเซอร์สื่อในพม่าและบริษัทเอกชนจะได้รับอนุญาตตีพิมพ์หนังสือพิมพ์รายวันได้ ภายใต้การนำของเต็งเส่งนั้นผู้ตีพิมพ์หลายรายให้สัมภาษณ์เป็นเสียงเดียวกันถึงระบบการเซ็นเซอร์สื่อที่คลายตัวลงนี้ว่า "การเคลื่อนไหวโดยเสรีของธุรกิจการพิมพ์เติบโดอย่างก้าวกระโดดขณะที่พวกเราได้รับเสรีภาพมากขึ้นสามารถตีพิมพ์ภาพของนางอองซานซูจีและคำพูดของเธอได้ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถเสนอข่าวครอบคลุมเรื่องสำคัญต่าง ๆ ได้ซึ่งแตกต่างจากในอดีตและกลายเป็นจุดขายที่ดึงดูดให้จำนวนผู้อ่านเพิ่มมากขึ้น"

ภาพหนังสือพิมพ์ที่เริ่มปรากภการตีพิมพ์ภาพของนางอองซานซูจี

สื่อแขนงต่าง ๆ ได้รับการปลดแอกและสามารถกลับมาเผชิญหน้าสังคมได้อีกครั้ง ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์อุตสาหกรรมเพลงภาพยนตร์ ตลอดจนสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งเปิดกว้างมากขึ้นโดยสามารถรับข่าวสารต่าง ๆ จากภายนอกประเทศได้อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนตลอดช่วงสมัยการปกครองระบอบทหารที่มักจะปิดกั้นการรับสื่อจากภายนอก เพื่อไม่ให้ประชาชนรับแนวคิดนอกกระแส ซึ่งจะ

---

[12]Kyaw Thu. The Impact of Censorship on the Development of the Private Press Industry in Myanmar/Burma (Oxford: Oxford University Press), p. 42.

นำไปสู่กระแสต่อต้านระบอบการปกครองของรัฐบาลเผด็จการทหาร แต่ในขณะนี้โลกได้ถูกเปลี่ยนผ่านโดยมีผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) เป็นตัวเร้าในการปฏิรูปประเทศในทุกมิติ เพื่อให้นานาชาติยอมผ่อนปรนมาตรการการคว่ำบาตร และยินยอมยุติการใช้มาตรการการคว่ำบาตรกับพม่า ซึ่งอีกนัยหนึ่งก็คือในยุคสมัยใหม่สื่อยังคงถูกใช้เป็นเครื่องมือของชนชั้นนำหากแต่เปลี่ยนบริบทของผู้รับผลประโยชน์จากส่วนตนและพวกพ้องมาสู่การคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและมวลชน

ภายหลังจากพม่าปฏิรูปเพื่อสร้างความชอบธรรมอันผลประโยชน์ในการลดมาตรการการคว่ำบาตรและกระแสต่อต้านจากสังคมได้หันมาให้ความสำคัญกับเสรีภาพและความเสมอภาคกับประชาชน ซึ่งไม่เพียงแค่ระบบสื่อสารมวลชนที่ทำงานได้โดยปราศจากอุปสรรคดังเช่นที่ผ่านมา แต่ยังหมายรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่บรรดากลุ่มนักโทษทางการเมืองได้รับการปล่อยตัวภายใต้การยินยอมของประธานาธิบดีเต็งเส่ง เช่น นางอองซานซูจี เป็นต้น ส่งผลให้พม่าในสายตาของประชาชนตลอดจนสายตาของนานาชาติมองรัฐบาลเปลี่ยนไป และเริ่มดำเนินการปรับความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันจนกลายเป็นกระแสตอบรับที่ดี ทั้งจากภายในและภายนอก เช่น การเยือนพม่าของประธานาธิบดีบารัคโอบามา(Barack Obama) และฮิลลารี่คลินตัน(Hillary Rodham Clinton) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

การเยือนพม่าของนางฮิลลารี่คลินตัน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

อย่างไรก็ดีจากการเยือนพม่าเพื่อสานสัมพันธ์ทางการทูตของหลายประเทศถือเป็นสัญญาณที่ดีต่อพัฒนาการของประเทศพม่าโดยเฉพาะในมิติทางเศรษฐกิจซึ่งขยายตัวอย่างต่อเนื่องสร้างความเชื่อมั่นให้กับบรรดานักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในพม่าโดยมีการคาดการณ์ว่าในปี 2030 มูลค่าทางเศรษฐกิจของพม่าจะขยายตัวถึง 4 เท่าเป็น 200,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ไม่เพียงเท่านั้นสถาบันแมคคินซีย์โกลบอล (McKinsey Global Institute) ซึ่งดำเนินการศึกษาเศรษฐกิจพม่าระบุว่าหากรัฐบาลพม่าเดินหน้าปฏิรูปในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง พม่าจะเกิดการสร้างงานเพิ่มอีก 10 ล้านอัตราโดยพม่าจะเปลี่ยนจากการทำเกษตรไปสู่การทำงานที่ได้รับรายได้สูงขึ้นเช่นอุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นต้น

นอกจากนี้ภาคการผลิตยังสามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เป็น 70,000 ล้านดอลลาร์ในปี 2030 หรือเพิ่มขึ้น 7 เท่าจากปัจจุบันแซงหน้าภาคการเกษตรที่สร้างมูลค่าได้เพียง 21,200 ล้านดอลลาร์ และยังเป็นตัวขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจพม่าพร้อมทั้งจะสามารถช่วยให้ประชาชน 18 ล้านคนหลุดพ้นจากความยากจนได้อีกด้วย[13]

อย่างไรก็ดีในบรรดาธุรกิจที่มีศักยภาพการลงทุนในพม่าเรียกได้ว่ากลุ่มธุรกิจด้านการท่องเที่ยวนับเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่น่าสนใจสำหรับนักลงทุนซึ่งตลาดการท่องเที่ยวพม่าก็เติบโตมากขึ้นในทุกขณะ โดยจากสถิตินักท่องเที่ยวได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่องและภายหลังจากการเลือกตั้งพม่ากลายเป็นชนวนสู่การขยายตัวของตลาดพม่าเพื่อหวังดึงกลุ่มนักท่องเที่ยวจากนานาชาติ

ล่าสุดจากการเปลี่ยนสังคมพม่าไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยในเรื่องธุรกิจและการท่องเที่ยวเองก็เติบโตมากขึ้นโดยในช่วง 2 เดือนแรกของปี2013มีผู้เดินทางมายังพม่าจำนวนถึง 98,486คนหรือคิดโดยเฉลี่ยราว 1,500 คนต่อวัน[14]

---

[13]เลนซ์ซูม, "เศรษฐกิจพม่าอนาคตสดใส," เข้าถึงได้จาก http://www.dailynews.co.th/Content/Article/54450/.html2014 (15 มกราคม 2557)

[14]KASIKORN RESEARCH CENTER, AEC PLUS YOUR BUSINESS TO THE NEW FRONTIER (BANGKOK), p.3.

Year	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total Earnings	US $ 153M	US $ 164M	US $ 182M	US $ 165M	US $ 196M	US $ 254M	US $ 319M
Average Expenditure Per Person Per Day	US $ 94	US $ 94	US $ 98	US $ 95	US $ 95	US $ 102	US $ 120
Average Length of Stay	7.0	7.0	7.5	9.0	8.5	8.0	8.0

จากในข้างต้นจึงเป็นที่มาของบทสรุปเรื่องพัฒนาการและรูปแบบสื่อสารมวลชนของประเทศพม่าตั้งแต่ค.ศ. 1873 – 2014 กับการใช้อำนาจของชนชั้นนำในการครอบงำสังคมพม่าว่าเป็นไปตามทฤษฎีการครองอำนาจนำในทางสื่อ (Media Hegemony Theory or Hegemonic Model of Media) ของกรัมชี (Antonio- Gramsci)[15] โดยแบ่งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ ด้านการเมืองและวัฒนธรรมที่ชนชั้นนำในแต่ละช่วงสมัยปกครองนำมาใช้ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดสำหรับตนเองและพวกพ้อง

ในส่วนของมิติทางการเมือง (Hard Power) ผ่านการใช้สื่อทุกแขนงมาสร้างฐานอำนาจควบคู่กับการใช้ความรุนแรงผ่านการประกาศใช้มาตรการและบทลงโทษต่าง ๆ ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากกลายเป็นเพียงคนใบ้ ที่ไร้เสียงไร้อำนาจในการต่อต้านรัฐบาล ซึ่งท้ายที่สุดประชาชน

[15]นักคิดแนวมาร์กซิสต์ชาวอิตาเลียนชื่อ Antonio Gramsci (1891-1937) โดยปรากฏอยู่ในบันทึกของที่เขาเขียนขึ้นระหว่างที่คุมขังชื่อ Prison Notebooks (1929 – 1935) ซึ่งต่อมามีการตีความหมายความคิดโดยนักวิชาการรุ่นหลังอย่างกว้างขวาง

พม่าตกอยู่ในสถานะ ที่เรียกว่าการเป็นผู้ฟังมากกว่าผู้พูดที่จำต้องรับคำสั่งและปฏิบัติตามรัฐบาลอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในสมัยการปกครองของเจ้าอาณานิคมทั้งอังกฤษและญี่ปุ่น สมัยหลังเอกราชภายใต้การนำของอูนุ รวมถึงสมัยการเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบเผด็จการทหารโดยนายพลเนวิน ที่สื่อมวลชนในฐานะกระบอกเสียงของประชาชนถูกเปลี่ยนมือสู่การเป็นกระบอกเสียงให้กับชนชั้นปกครองอย่างเต็มรูปแบบ

อย่างไรก็ดีการใช้ความรุนแรงผ่านตัวบทกฎหมาย พร้อมทั้งดึงระบอบสื่อสารมวลชนเข้าปกปิดข้อเท็จจริงนั้น กลายเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากภาคประชาชนอันเป็นชนวนสู่การต่อต้านทั้งรัฐบาลและบุคคลกรที่ข้องเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนทุกแขนง ดังนั้นแล้วรัฐบาลพม่าจึงเปลี่ยนมาใช้การครองอำนาจในมิติทางวัฒนธรรม (Soft Power) ให้มากขึ้นที่มวลชนทั้งในและนอกประเทศลงมติเห็นชอบ โดยปราศจากการใช้ความรุนแรงและสามารถก้าวไปสู่เป้าหมายในการรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติได้สำเร็จ เช่นเดียวกันภายใต้การปฏิรูปประเทศครั้งใหญ่ตามแนวทางประชาธิปไตย เห็นได้จากสถิติการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจพม่าที่เติบโตขึ้นในทุกขณะ อีกทั้งในมิติทางการเมืองการปกครอง ซึ่งได้รับความเชื่อถือในระดับเวทีโลกจนกลายเป็นจุดสนใจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ขณะเดียวกันประชาชนของชาติพม่าทุกกลุ่มทุกชนชั้นยินยอมอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลพลเรือนใหม่ภายใต้การนำของนายพลเต็งเส่ง แม้จะมีบางกระแสวิพากษ์การบริหารปกครองของรัฐบาลว่า ยังคงครอบงำสังคมพม่าเช่นเดียวกับในอดีตเพียงแต่เปลี่ยนบริบทการใช้อำนาจจากทางตรงสู่ทางอ้อมมากขึ้นโดยการใช้ความรุนแรงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ถูกลดทอนบทบาทลงเท่านั้น

อย่างไรก็ดีจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์แรงงานชาวพม่า Thin Yu San กล่าวว่าชาวพม่าส่วนใหญ่ นิยมชมชอบรัฐบาลพลเรือนใหม่ ซึ่งนำโดยเต็งเส่งเป็นอย่างมาก เนื่องจากเต็งเส่งมีภาพลักษณ์ที่ห่างไกลจากคำว่าการทุจริตคอรัปชั่น และในทางกลับกันกลับกันรัฐบาลใหม่ในสายตาชาวพม่า เปรียบเสมือนวีรบุรุษที่ปลุกพม่าให้ตื่นจากฝันร้ายเสียที โดยไม่ได้มองว่าชาวพม่ากำลังถูกหลอกลวงหรือครอบงำแต่มองว่าประเทศพม่ากำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นในทุกมิติที่ประชาชนทุกคนได้รับเสรีภาพสิทธิและความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมพร้อมทั้งจะก้าวไปสู่การมีชีวิตความ

เป็นอยู่ที่ดีขึ้นภายหลังจากยุติมาตรการคว่ำบาตรจากนานาชาติ โดยในด้านสื่อสารมวลชนเอง รัฐบาลให้สิทธิในการดำเนินการได้อย่างเสรีแต่ต้องไม่ขัดต่อหลักศาสนาเท่านั้น พร้อมทั้งสนับสนุนให้อดีตนักโทษทางการเมือง ซึ่งถือเป็นศัตรูของรัฐบาลอย่างนางอองซานซูจีเข้าร่วมพัฒนาประเทศพม่าให้เติบโตทัดเทียมนานาประเทศในทุกมิติตลอดจนในมิติทางสังคมวัฒนธรรมผ่านการส่งเสริมเสรีภาพของสื่อมวลชน พร้อมทั้งส่งเสริมการทำหน้าที่ในฐานะสื่อที่ดีของสังคมโดยถ่ายทอดข่าวบนพื้นฐานของความจริงส่งต่อสู่ภาคประชาชน ซึ่งมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและชัดเจน

บรรณานุกรม

กุลชาดา ชัยพิพัฒน์. สิทธิเสรีภาพสื่อในประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน (Freedom ofExpression in ASEAN Context). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมและมนุษย์ศาสตร์, 2556.

กำจร หลุยยะพงศ์. การสื่อสารมวลชนในพม่าที่เปลี่ยนไป:จากการควบคุมสู่การหลุดพ้น. กรุงเทพฯ: หลักสูตรศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

วิภา อุตมฉันท์. หลายคนยลพม่า. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา, 2547.

สุภัตรา ภูมิประภาส. สื่อพม่าบนถนนสู่ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมและมนุษย์ศาสตร์, 2556.

Kyaw Thu. The Impact of Censorship on the Development of the Private Press Industry in Myanmar Burma. Oxford: Oxford University Press, 2012.

พินิจอุษาคเนย์

สงครามลับในลาว

สงครามลับในลาวภายใต้การช่วยเหลือจากสหรัฐฯและบทบาทของนายพลวังเปาและชาวม้ง (ค.ศ.1964 – 1973)

ศุภชล เรืองศรี

เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่อินโดจีนช่วงสงครามเย็น ซึ่งล้วนมีมหาอำนาจเป็นเบื้องหลังในความขัดแย้งครั้งนี้ โดยทั่วไปแล้วผู้คนมักจะให้ความสนใจกับสงครามในพื้นที่ของเวียดนามเป็นสำคัญ ซึ่งในลาวนั้นความรุนแรงแทบไม่ได้มีความแตกต่างกันและบางทีอาจจะมีความรุนแรงมากกว่าในเวียดนามบางช่วงเวลาเสียด้วยซ้ำสหรัฐฯทุ่มเทงบประมาณมหาศาลเข้ามาในลาว ทั้งเงินช่วยเหลืออาวุธและกำลังคนผ่านการดำเนินงานโดยซีไอเอ ซึ่งตัวแสดงหลักสำหรับการต่อต้านคอมมิวนิสต์ของพวกเขา คือ ชาวม้ง ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศลาวและพวกเขาแทบจะไม่มีบทบาททางการเมืองในการบริหารประเทศลาวเลย

โดยบทความชิ้นนี้ต้องการจะนำเสนอสาเหตุหลักว่า ทำไมสหรัฐฯ ต้องเลือกชาวม้งเข้ามาทำงานให้กับตนเอง ทั้งที่ในลาวขณะนั้นก็มีทางเลือกมากมายให้กับสหรัฐฯและสงครามลับนั้นดำเนินไปอย่างไรและลักษณะโดยทั่วไปของสงคราม รวมทั้งวิเคราะห์ถึงข้อได้เปรียบชาวม้งและข้อจำกัดที่นำชาวม้งไปสู่ความพ่ายแพ้ต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ลาวในที่สุด ทั้ง ๆ ที่สหรัฐฯทุ่มเทให้กับสงครามเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้สิ่งที่ทำให้สงครามในลาวมีความน่าสนใจ เนื่องจากมีกองกำลังจากไทยจำนวนมากเข้าไปทำการรบในลาวซึ่งคนไทยรู้เกี่ยวกับสงครามครั้งนี้ เป็นจำนวนน้อยมาก ประกอบกับในปัจจุบันยังคงพบงานวิจัยและงานเขียนต่าง ๆ เกี่ยวกับสงครามในลาวอยู่น้อย

ภูมิหลังของความขัดแย้ง

กล่าวได้ว่าก่อนที่จะเกิดสงครามกลางเมืองครั้งใหญ่ในลาวนั้น ลาวได้เกิดความวุ่นวายและความขัดแย้งทางการเมืองมาอย่างยาวนาน โดยสงครามนั้นมีความยืดเยื้อย้อนกลับไปหลังจากที่ญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง ฝรั่งเศสก็พยายามที่จะกลับเข้ามายึดครองอาณานิคมของตน บรรดาผู้นำลาวที่ประกอบไปด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองฝ่ายซ้ายขวาและกลาง ได้รวมตัวกันจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้น เพื่อต่อต้านการกลับมาของฝรั่งเศสและยังมีการทำงานร่วมกัน ซึ่งรัฐบาลพลัดถิ่นอยู่ได้ไม่นาน ต่อมาก็เกิดความแตกแยกโดยฝ่ายขวาได้กลับไปตั้งรัฐบาลที่เวียงจันทน์ภายใต้การบังคับของฝรั่งเศส นำโดยท้าวกระต่ายสะโลฤทธิ์ ส่วนฝ่ายซ้ายนำโดยเจ้าสุภานุวงค์จึงหนีเข้าป่าโดยตั้งกองทัพต่อต้านฝรั่งเศส โดยในช่วงเวลานี้จะเห็นฝ่ายขวาเริ่มได้รับการช่วยเหลือจากสหรัฐฯผ่านฝรั่งเศส การเมืองลาวมีความขัดแย้งเรื่อยมาจนกระทั่งปีค.ศ. 1954 เกิดสนธิสัญญาเจนีวาเพื่อตัดสินปัญหาในเวียดนามในสนธิสัญญานี้ ฝรั่งเศสแพ้สงครามและถอนตัวจากอินโดจีนภายใต้สนธิสัญญาเจนีวามีผลถึงลาวด้วยคือ ต้องการให้ผู้นำลาวทุกฝ่ายรวมตัวกัน เพื่อตั้งรัฐบาลผสม สหรัฐฯไม่เห็นด้วยกับสนธิสัญญาฉบับนี้ และยังเข้ามาให้การสนับสนุนรัฐบาลเวียงจันทน์อย่างเต็มที่แทนฝรั่งเศสเจ้าอาณานิคมเดิม หลังจากสนธิสัญญาเจนีวามีการจัดตั้งรัฐบาลผสม นำโดยเจ้าสุวรรณภาและตำแหน่งรัฐมนตรีอื่น ๆ ก็แบ่งกันไประหว่างฝ่ายซ้ายฝ่ายขวาและฝ่ายเป็นกลาง โดยทุกฝ่ายตกลงกันว่าจะให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในปีค.ศ. 1958 ผลการเลือกตั้งในเวลาต่อมาปรากฏว่าฝ่ายซ้ายและฝ่ายเป็นกลางได้รับคะแนนเสียงอย่างท่วมท้น ทำให้ฝ่ายขวาและสหรัฐฯ ซึ่งกลัวการครอบงำจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ เริ่มทำการกวาดล้างทางการเมืองเป็นการใหญ่ เช่น การจับนักการเมืองฝ่ายซ้ายเข้าคุกหรือส่งขั้วตรงข้ามไปรับตำแหน่งในต่างประเทศถึงตอนนี้รัฐบาลตกอยู่ภายใต้นักการเมืองฝ่ายขวา และมีนายพลภูมี หน่อสวรรค์ ขึ้นมาเป็นผู้นำนักการเมืองฝ่ายขวา โดยจะได้รับเงินช่วยเหลือจากสหรัฐฯ เพื่อทำการต่อต้านนักการเมืองฝ่ายซ้าย ซึ่งในช่วงเวลานี้การเมืองก็มีความขัดแย้งเรื่อยมาจากการต่อสู้ของทั้งสามฝ่าย จนได้เกิดจุดเปลี่ยนสำคัญซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งทำให้เกิดสงครามกลางเมืองครั้งใหญ่โตในลาว ซึ่งมีชาติมหาอำนาจเข้า

มาต่อสู้อย่างเต็มที่คือ การรัฐประหารของร้อยเอกกองแลในปีค.ศ. 1960 ในสงครามกลางเมืองคราวนี้ ทางฝ่ายสหรัฐฯสนับสนุนนักการเมืองฝ่ายขวาของนายพลภูมี หน่อสวรรค์ เพื่อต่อสู้กับนักการเมืองฝ่ายซ้ายนำโดยเจ้าสุภานุวงศ์[1] โดยกองแลเดิมเป็นกลาง แต่ต่อมาได้เข้าร่วมกับฝ่ายเจ้าสุภานุวงศ์สถานการณ์เลวร้ายอย่างต่อเนื่อง จนต้องมีการหาทางออกผ่านการเจรจาสนธิสัญญาเจนีวากันอีกเป็นฉบับที่ 2 โดยลงนามในปีค.ศ.1962 โดยระบุต้องการให้ลาวเป็นประเทศเป็นกลางและให้มีรัฐบาลผสมจากสามฝ่ายเช่นเดิม แต่สถานการณ์ยังคงรุนแรงดังเดิมโดยช่วงเวลานี้การมีการเข้ามาขององค์กรซีไอเอในการสนับสนุนนักการเมืองฝ่ายขวามากขึ้น ประกอบสถานการณ์รอบด้าน เช่น สงครามเวียดนามที่ขยายตัวและสถานการณ์ในสงครามยังมีความเชื่อมโยงจากการที่เวียดนามเหนือใช้ลาวเป็นเส้นทางลำเลียงยุทธปัจจัยในการทำสงคราม

กล่าวโดยสรุปสนธิสัญญาเจนีวาทั้ง 2 ครั้ง ไม่สามารถจะทำให้ลาวสงบได้สถานการณ์สงครามกลางเมือง ที่เริ่มรุนแรงในลาวช่วงปีค.ศ. 1962 เป็นต้นมาคือ การที่สหรัฐฯมองฝ่ายซ้ายหรือขบวนการปะเทดลาวในการสนับสนุนการทำสงครามของฝ่ายเวียดนามเหนือ ทำให้สหรัฐฯเริ่มเข้ามาให้การทุ่มเทกำลังและเงินทุนอย่างเต็มตัว โดยเริ่มมีการทิ้งระเบิดภาคเหนือของลาวและทุ่งไหหินเป็นการใหญ่การรบในช่วงระยะเวลาตลอด 10 ปีจนถึงค.ศ. 1973 ที่สหรัฐฯถอนเจ้าหน้าที่ของตนออกไปนั้นสงครามที่เกิดขึ้นในลาวเรียกกันว่า สงครามลับที่เปิดเผยถือเป็นการกระทำลับโดยเป็นข้อตกลงระหว่างรัฐบาลสหรัฐฯและรัฐบาลเวียงจันทน์[2]

ลักษณะทั่วไปของความขัดแย้งในลาวปี 1964 – 1973

โดยลักษณะทั่วไปของสงครามกลางเมืองในลาวปี 1964 – 1973 ในเดือนพฤษภาคม 1964 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของสงครามทางอากาศที่สหรัฐฯทำในลาวในช่วงแรกเจ้าสุวรรณภูมา ซึ่ง

---

[1]ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, สงครามอินโดจีน เวียดนาม เขมร ลาว (กรุงเทพฯ: พิฆเนศ, 2517), น. 47.

[2]สุวิทย์ ธรีศาศวัต, ประวัติศาสตร์ลาว(กรุงเทพฯ: กรมประชาสัมพันธ์, 2522), น. 387.

ดำรงตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาลในขณะนั้น เริ่มมีความเอนเอียงที่เห็นด้วยกับข้อเสนอฝ่ายสหรัฐฯ ที่อ้างความจำเป็นในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ ตามแบบที่สหรัฐฯกำหนดโดยการโจมตีทางอากาศต่อฝ่ายซ้ายนั้นถูกกระทำทั้งจากกองทัพสหรัฐฯและรัฐบาลลาวฝ่ายขวาเอง โดยเป็นไปในรูปแบบของการปกปิดเพื่อที่จะทำให้ประชาคมโลกมองว่าฝ่ายขวาที่มีสหรัฐฯสนับสนุนอยู่เบื้องหลังไม่ได้ละเมิดข้อตกลงเจนีวา

การต่อสู้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนที่ทำสำคัญ คือ ตอนเหนือและตอนใต้โดยในส่วนของทางตอนเหนือนั้น การรบส่วนใหญ่ทั้งจากการรบทางอากาศและทางภาคพื้นดิน เกิดจากการแย่งชิงพื้นที่ซึ่งเรียกว่า ทุ่งไหหิน และทางตอนใต้คือ การโจมตีทางอากาศ เพื่อทำการยับยั้งการขยายตัวของเส้นทางสายโฮจิมินห์ ในส่วนของสงครามภาคพื้นดินในลาว แบ่งปฏิบัติการออกเป็นสองระดับ ระดับแรกคือ การแบ่งสงครามที่เกิดขึ้นตามแนวเส้นแบ่งเขตการยึดครองสองฝ่าย ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศออกจากกันการสู้รบ ในระดับนี้เป็นการสู้รบระหว่างกองทัพแห่งราชอาณาจักรลาวและหน่วยทหารของฝ่ายปะเทดลาว ทั้งสองฝ่ายมีการตั้งกองทหารตามเขตยุทธศาสตร์ต่าง ๆ และการสู้รบในบริเวณอื่น ๆ ตามช่วงเวลานั้นเกิดจากการนโยบายทางการทหารและการเมืองของแต่ละฝ่าย ในอีกระดับหนึ่งคือ สงครามลับ ซึ่งเป็นการต่อสู้บนความขัดแย้งที่ไม่มีการเจรจาหรือประนีประนอมกัน อีกทั้งไม่มีเขตหรือพื้นที่การรบที่ชัดเจน ซึ่งส่วนใหญ่นั้นเกิดขึ้นในเขตเทือกเขาทางตอนเหนือของลาว และบ่อยครั้งก็เกิดหลังแนวเขตของฝ่ายปะเทดลาว โดยกองกำลังลับมีซีไอเอเป็นผู้กำหนดทิศทางและสนับสนุนด้านการเงิน ซึ่งการรบนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นความรับผิดชอบที่แยกกัน 2 ส่วนคือ ในส่วนของสงครามทางอากาศ และการโจมตีเส้นทางสายโฮจิมินห์ในลาว มีทางกองทัพสหรัฐฯเป็นผู้รับผิดชอบ ในส่วนของสงครามลับนั้นมีซีไอเอเป็นผู้รับผิดชอบ สำหรับสหรัฐฯ ความสำคัญของสงครามในลาวมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการเข้ามาเกี่ยวพันของสหรัฐฯในเวียดนาม ซึ่งยุทธศาสตร์ใด ๆ ก็ตามที่ถูกนำมาใช้ในลาวล้วนแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในเวียดนาม โดยสำหรับเวียดนามเหนือแล้วก็คิดดังเช่นสหรัฐฯ เช่นกันทั้งสหรัฐฯและเวียดนามเหนือเห็นว่าพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์อย่างยิ่งของลาว มีสองส่วนคือ หนึ่งคือเส้นทาง

เส้นทางสายโฮจิมินห์ ซึ่งใช้เป็นเส้นทางสมทบ เพื่อการแทรกซึมเข้าสู่เวียดนามใต้ อีกที่หนึ่งก็คือทุ่งไหหิน ซึ่งเวียดนามเหนือมุ่งมั่นว่าจะไม่ยอมให้สหรัฐฯ แสดงแสนยานุภาพข่มขวัญเวียดนามเหนือ การวางแผนสงครามทางอากาศจึงถูกกำหนดขึ้น เพื่อสนับสนุนทั้งสองเขตดังกล่าว ในขณะที่สงครามภาคพื้นดิน ซึ่งเน้นหนักทางด้านเหนือ เมื่อเปรียบเทียบทางตอนใต้เน้นการรบไปที่สงครามทางอากาศโดยการโจมตีทางภาคพื้นจากกองกำลังของฝ่ายรัฐบาลราชอาณาจักรลาว หรือกองทหารภายใต้สงครามลับยังไม่ได้ผลมากนัก

สถานการณ์แต่ละช่วงเวลานั้นทั้งจากภายนอกและภายใน ล้วนส่งผลต่อทิศทางของสงครามที่ดำเนินอยู่ในลาวเช่นการรุกตรุษญวน[3] ในปี 1968 นั้นเป็นจุดเปลี่ยนของสงครามที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง จากผลของความสูญเสียของฝ่ายเวียดนามเหนือทำให้พวกเขาจำเป็นต้องขยายเส้นทางสายโฮจิมินห์ เพื่อฟื้นฟูกำลังที่สูญเสียไปทำให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงขึ้นอย่างมาก รวมถึงการที่สหรัฐฯทำให้ลาวเป็นจุดเด่นในทางยุทธศาสตร์ เช่น การติดตั้งเรดาห์ประสิทธิภาพสูงเพื่อนำทางเครื่องบินสหรัฐฯ เข้าไปปฏิบัติการทางอากาศในเวียดนามเหนือ ทำให้เป็นแม่เหล็กดึงดูดภัยคุกคามเข้ามาในลาวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การสนับสนุนจากสหรัฐฯต่อชาวม้งในช่วงปี 1964 – 1973

การสนับสนุนจากสหรัฐฯในสงครามครั้งนี้มีจำนวนมากมายโดยไม่สามารถจะกำหนดตัวเลขที่ชัดเจนได้ เนื่องจากการที่เป็นสงครามที่ปกปิดทำให้ข้อมูลไม่เป็นที่เปิดเผยมากนัก แต่ทั้งนี้การสนับสนุนของสหรัฐฯมีก่อนที่สงครามครั้งนี้ จะเริ่มขึ้นเสียอีกโดยสหรัฐฯทำการสนับสนุนลาวผ่านฝรั่งเศส ในช่วงที่พวกเขายังเป็นเจ้าอาณานิคมอยู่ ทั้งนี้เมื่อฝรั่งเศสถอนตัวออกไปสหรัฐฯก็ได้กลับกลายมาเป็นผู้สนับสนุนรัฐบาลฝ่ายขวาของลาวอย่างเปิดเผยอีกด้วย โดยในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นการช่วยเหลือของสหรัฐฯต่อลาว ทางด้านงบประมาณของประเทศนั้นได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่าง

---

[3]ปรีชา ศรีวิลัย, เวียดนามการรบขั้นแตกหัก(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอเดียนสโตร์, 2548). หน้า 176.

รวดเร็วรวมทั้งค่าใช้จ่ายทั้งหมดของกองทัพแห่งราชอาณาจักรลาวและกิจการตำรวจโดยแต่เดิมกองทัพกำหนดกำลังคงไว้ที่ 23,500 คนแต่ในภายหลังได้เพิ่มขึ้นเป็น 25,000 คนรวมถึงได้มีการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสำนักงานข่าวสารอเมริกัน(US Information Agency)[4] โดยองค์กรที่ได้รับความสนใจอย่างมากและกำลังจะมีบทบาทกับลาวและชาวม้งในเวลาต่อมาคือหน่วยข่าวกรองซีไอเอ โดยการสนับสนุนของสหรัฐฯ นั้นยังมีการดึงเอาประเทศไทยเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยอีกเช่นกัน

ในปี 1966 ชาวสหรัฐฯในลาวเพิ่มขึ้นประมาณ 5,000 คนและในปี 1967 เพิ่มเป็น 12,000 คน ส่วนใหญ่เป็นทหารและที่ปรึกษาโดยยังไม่นับรวมถึงผู้ที่ทำงานในHQ 333[5] หรือกองบัญชาการ 333 ที่จังหวัดอุดรธานีในประเทศไทย[6] โดยที่นี้เป็นศูนย์ฝึกอบรมหน่วยรบทั้งไทยและลาวเพื่อส่งเข้าไปปฏิบัติการในลาวต่อไป โดยในช่วงท้ายของสงครามการสนับสนุนของสหรัฐฯที่สำคัญอีกอย่างนอกจากใช้ทหารไทยในการทำหน้าที่เป็นครูฝึกแล้ว ยังรวมไปถึงการว่าจ้างทหารโดยสหรัฐฯจ่ายค่าจ้างผ่านซีไอเอโดยงบประมาณเฉลี่ยต่อปีเพื่อจ้างทหารไทยนั้นมีจำนวน 126 ล้านเหรียญสหรัฐฯ นอกจากทหารไทยแล้วสหรัฐฯได้จ้างทหารม้ง ซึ่งมีนายพลวังเปาเป็นหัวหน้าใหญ่ จำนวนทหารม้งได้เพิ่มขึ้นจาก 3,000 คนในปี 1964 เป็น 18,000 คนและเป็น 36,000 คนตามลำดับ[7] ทหารม้งรับจ้างเหล่านี้ขึ้นกับซีไอเอ เช่นเดียวกับทหารไทยรับจ้างไม่ได้ขึ้นกับรัฐบาลลาว[8]

ซีไอเอยังได้ตั้งสายการบินขึ้นมา ซึ่งในช่วงสงครามถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการกิจกรรมภายในสงครามอย่างมากภายใต้ความเป็นบริษัทเอกชน แต่ทำภารกิจเพื่ออำนวยความสะดวกแก่

---

[4] มาร์ติน สจ๊วต ฟ็อกส์, ประวัติศาสตร์ลาว, แปลโดย จิราภรณ์ วิญญรัตน์ (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2553).

[5]ชาลีคเชนทร์, สงครามลาวยุทธภูมิล่องแจ้ง (นนทบุรี: ชุติมาการพิมพ์, 2550), น. 96.

[6]สุวิทย์ ธรีศาศวัต, ประวัติศาสตร์ลาว, น. 377.

[7]เรื่องเดียวกัน, น. 378.

[8]เรื่องเดียวกัน, น. 379.

การปฏิบัติการทางทหารนั่นเอง โดยการปฏบัติการทางอากาศยังรวมถึงการส่งเครื่องบินรบจากฐานบินใกล้เคียงเข้าทำการปฏิบัติการทางอากาศในลาว เช่น ฐานบินต่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย โดยเฉพาะสนามบินล่องแจ้งในเชียงขวาง ซึ่งเป็นกองบัญชาการใหญ่ของนายพลวังเปาและชาวม้งมีเครื่องบินขึ้นลงเฉลี่ยนาทีละ 1 ลำ โดยในช่วงสงครามที่ดุเดือดการทิ้งระเบิดในลาวเพิ่มจากวันละ 400เที่ยวเป็น 1,200 เที่ยว โดยจำนวนลูกระเบิดที่ใช้ในสงครามทั้งหมดนับถึงเดือนพฤศจิกายน ปี 1973 มีถึง 2,080,000 ตัน[9] โดยยังรวมถึงการสนับสนุนด้านมนุษยธรรมต่อประชาชนที่ได้รับผลกระทบต่อสงครามอีกด้วย

ในส่วนของชาวม้งนั้นมีการเริ่มติดอาวุธให้กับพวกเขาตั้งแต่ก่อนที่จะเริ่มสงคราม และใช้นายพลวังเปาเป็นผู้นำหลัก เนื่องจากลักษณะเด่นในตัวเขาโดยยังรวมถึงเขาเป็นนายทหารชาวม้งที่เป็นผู้บัญชาการในพื้นที่ทุ่งไหหินอีกด้วย สหรัฐฯต้องการให้วังเปาติดอาวุธให้กับชาวม้งมากที่สุด แต่ไม่เป็นไปในแนวทางของสงครามตามแบบแต่อยู่ในรูปแบบของกองโจรขนาดใหญ่ และในเวลาต่อมาจากผลของภัยคุกคามที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้สหรัฐฯจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบยุทธวิธีให้กลายเป็นการรบตามแบบที่สหรัฐฯต้องการโดยเน้นอำนาจการยิงที่เหนือกว่าจากอาวุธหนัก และกำลังทางอากาศ ซึ่งประสบความสำเร็จในช่วงแรกรวมถึงมีการเข้าแทรกแซงกฎหมายของลาวในการเกณฑ์ทหารเพื่อคุ้มกันไม่ให้ชาวม้งต้องเข้าไปทำงานให้กับกองทัพลาว แต่อยู่ภายใต้กองทัพลับของฝ่ายสหรัฐฯ

---

[9]เรื่องเดียวกัน, น. 380.

ข้อได้เปรียบของชาวม้งที่สหรัฐฯมองเห็น

ข้อได้เปรียบที่สหรัฐฯเลือกชาวม้งนั้นประกอบได้หลายประเด็นด้วยกันโดย ในส่วนแรกเริ่มที่สำคัญซึ่งสหรัฐฯเลือกชาวม้ง ทั้งนี้เป็นผลมาจากข้อตกลงเจนีวาที่ลาวนั้นจำเป็นต้องประกาศตัวเป็นกลางไม่ขึ้นตรงกับขั้วอำนาจทางการเมืองใด ๆ แต่สหรัฐฯก็เห็นลาวเป็นส่วนสำคัญทางยุทธศาสตร์ในการจะต่อสู้กับคอมมิวนิสต์เช่นกัน ซึ่งพวกเขาไม่อยากจะให้ประชาคมโลกทั่วไปมองว่าสหรัฐฯเข้าแทรกแซงจนน่าเกลียดเกินไป สหรัฐฯจึงไม่เลือกผู้นำหรือผู้คนชาวลาวลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศลาวเข้ามาทำสงครามภายใต้การบงการของสหรัฐฯโดยตรง จากข้อจำกัดดังกล่าวทำให้สหรัฐฯจำเป็นต้องหากลุ่มคนกลุ่มใหม่ ซึ่งสามารถทำตามที่สหรัฐฯต้องการทั้งนี้ยังต้องไม่มีความใกล้ชิดกับรัฐบาลกลางมากนักโดยตัวเลือกในลาวขณะนั้นก็คงมีอยู่ไม่มากซึ่งการเลือกของสหรัฐฯนั้นยังรวมไปถึงประเด็นอื่นที่จะสามารถตอบรับกับภัยคุกคามของการขยายตัวคอมมิวนิสต์ในอนาคตและยังมีความเหมาะสมกับรูปแบบที่สหรัฐฯเป็นตัวกำหนดด้วยซึ่งคำตอบก็คือชาวม้งนั่นเอง รวมถึงชาวม้งนั้นถนัดการทำสงครามแบบกองโจรจากการเข้าใจถึงภูมิประเทศของลาวเป็นอย่างดีทำให้สหรัฐฯเห็นถึงความสำคัญที่เหมาะสมกับยุทธวิธี และการที่ทำการกองโจรจำเป็นต้องมีการปิดบังตัวตนและข้อมูล ซึ่งก็เหมาะที่จะอยู่ภายใต้ข้อตกลงเจนีวาทั้งนี้ยังรวมถึงนายพลวังเปาที่มีลักษณะเด่นและยังสามารถจะหาชาวม้งมาขยายกำลังหรือรวบรวมคนตามที่สหรัฐฯต้องการ

ข้อจำกัดของชาวม้งที่สหรัฐฯมองข้ามจนนำไปสู่ความพ่ายแพ้

จะเห็นว่าสหรัฐฯให้กับสนับสนุนกับชาวม้งเป็นจำนวนมากในการทำสงครามต่อสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ซึ่งชาวม้งเองนั้นมีข้อจำกัดต่าง ๆ เริ่มปรากฏให้เห็นตั้งแต่ช่วงแรกของสงครามแล้วและมันเป็นข้อจำกัดไม่ใช่ข้อผิดพลาดของชาวม้ง แต่เป็นพื้นฐานแต่เดิมซึ่งไม่เหมาะสมกับสงครามในครั้งนี้ ถ้าได้มีมองไปในเชิงลึกของคู่ชกระหว่างฝ่ายชาวม้งและนายพลวังเปากับฝ่ายเวียดนามเหนือโดยพื้นฐานของความสามารถดูจะไม่เป็นคู่ต่อกรที่สมน้ำสมเนื้อกันสักเท่าใดนัก ทั้งนี้พวกทหารเวียดนามเหนือมีวินัยทางการรบ และได้รับการฝึกฝนมากอย่างดีเยี่ยม ซึ่งพิสูจน์ให้เห็นจากการรบ

กับฝ่ายฝรั่งเศสที่เดียนเบียนฟู ที่ฝรั่งเศสถูกกดดันจากยุทธวิธีคลื่นมนุษย์ ซึ่งถึงแม้ว่าฝ่ายฝรั่งเศสจะสามารถสังหารฝ่ายเวียดนามเหนือได้เท่าไหร่ แต่พวกก็ยังคงดาหน้าวิ่งเข้ามาอย่างไม่หยุดยั้งจนสุดท้ายฐานที่มั่นของฝรั่งเศสก็ถูกทำลายในที่สุด ทั้งนี้พวกเขายังได้รับการสนับสนุนอาวุธจากสหภาพโซเวียตเช่นเดียวกับฝ่ายม้งที่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ ทำให้คุณภาพของอาวุธที่พวกเขาใช้นั้นก็ไม่ได้มีความแตกต่างกันเลย ทหารเวียดนามเหนือมีความเชี่ยวชาญทั้งการรบตามแบบและการรบแบบกองโจร โดยยังรวมถึงการเชี่ยวในการชี้เป้าปืนใหญ่อาวุธหนักอื่น ๆ ซึ่งพิสูจน์ได้จากการกดดันฝ่ายสหรัฐฯ จนเหมือนการถูกล้อมที่เดซาน เมื่อมาเปรียบเทียบกับฝ่ายชาวม้งแล้วนั้นพวกเขาดูจะเป็นตัวของตัวเองมากเกินไป ถึงแม้พวกเขาจะมีความเชี่ยวชาญในการรบแบบกองโจรอย่างมากจากพื้นฐานของการอาศัยอยู่ในป่าและเป็นนายพราน แต่ความมีระเบียบวินัยของทหารโดยทั่วไป ซึ่งวังเปาพยายามรวมมาจากชาวม้งในหมู่บ้านอื่น ๆ ไม่มีอยู่ในตัวพวกเขา โดยพวกชาวม้งยังไม่สามารถที่จะร้องขอการสนับสนุนจากปืนใหญ่ที่มีความแม่นยำเพียงพอ เนื่องจากพวกเขาไม่มีพื้นฐานทางการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการคำนวนพิกัดอยู่เลยความถนัดการรบแบบกองโจร ทำให้พวกเขาเลือกจะหนีเมื่อฝ่ายพวกเขาเสียเปรียบทันที ถึงแม้ว่าการรบครั้งนั้นพวกเขาจะเป็นฝ่ายตั้งรับอยู่ในฐานก็ตาม สิ่งที่ทำให้พวกเขากล้าที่จะทำสงครามครั้งนี้ถึงแม้พวกเขาจะไม่มีความพร้อมก็ตามคือ การมาของมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ ที่พวกเขามองว่าพวกเขาจะไม่มีวันพ่ายแพ้นั่นเอง เพราะเขาไม่คิดว่าจะมีใครมาเทียบรัศมีของมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ ที่ให้การสนับสนุนกับพวกเขาอย่างมากแบบที่ไม่เคยมีมากก่อน ทั้งนี้การที่พวกเขาสามารถจะทำสงครามกองโจรได้เพียงอย่างเดียว และอยู่ได้ด้วยการช่วยเหลือจากสหรัฐฯนั้น เมื่อยามที่พวกเขามีความจำเป็นจะต้องทำการรบเพียงลำพังขาด ซึ่งผู้ให้คำแนะนำก็ทำประสิทธิภาพการรบต้องด้อยคุณภาพลงไปอย่างมาก ผู้ที่ทำการรบแบบกองโจรมักจะหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับกองกำลังที่มีขนาดใหญ่กว่า แต่เมื่อช่วงเวลาที่สหรัฐฯเข้ามาสนับสนุนเต็มตัวนั้น นายวังเปาและชาวม้งกลับเลือกที่จะต่อสู้เพราะ

ตราบใดที่สหรัฐฯหนุนหลังอยู่พวกเขาจะไม่มีวันแพ้ ถึงแม้ในสมรภูมิดังกล่าวพวกเขาจะเสียเปรียบอยู่มากก็ตาม[10]

จากข้อมูลในข้างต้นจะเห็นชาวม้งก้าวขึ้นมาเป็นส่วนหนึ่งของสหรัฐฯ เนื่องมาจากพวกเขามีความถนัดในการรบแบบกองโจร ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของพวกเขาอยู่แล้วที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตในป่าและเป็นนายพรานมีความได้เปรียบจากข้าศึก ในประเด็นที่ว่าพวกเขามีความชำนาญการในเรื่องของภูมิประเทศนั่นเอง ซึ่งในเวลาต่อมาสิ่งเหล่านี้ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจากภัยคุกคามที่เข้ามาจากเวียดนามเหนือมากขึ้น ซึ่งการรบแบบกองโจรไม่สามารถที่จะหยุดยั้งกองกำลังขนาดใหญ่ได้ สหรัฐฯจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบยุทธวิธีจากกองโจรไปสู่การรบตามแบบที่ทำการรบด้วยกำลังขนาดใหญ่ ทำการสนับสนุนด้วยอาวุธหนักและอากาศยาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงจากการเคลื่อนไหวในป่า ไม่มีที่มั่นที่แน่นอนกลับกลายเป็นการตั้งฐานที่มั่นถาวรทำการรบทั้งรุกและรับอย่างมีแบบแผนมากขึ้น ฟังดูแล้วเหมือนว่ากองกำลังชาวม้งจะมีความแข็งแกร่งและสามารถต่อกรกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ แต่กลับกลายเป็นจุดเริ่มต้นของจุดจบในสงครามครั้งนี้

เมื่อรูปแบบของสงครามเปลี่ยนไปการคงอยู่ของกองทหารชาวม้ง ที่จะสามารถต้านทานข้าศึกอยู่ได้นั้นขึ้นอยู่กับการสนับสนุนของอาวุธหนักและเครื่องบินรบ ทั้งนี้ด้วยภูมิประเทศที่เป็นแนวเขากั้นขวางระหว่างกันทำให้อาวุธหนัก เช่น ปืนใหญ่ที่มีความจำเป็นต้องทำการยิงด้วยวิถีโค้งไม่สามารถจะทำการสนับสนุนได้ในทุกสถานการณ์ โดยการทดแทนข้อจำกัดดังกล่าวที่สหรัฐฯมอบให้ชาวม้งในการต่อสู้นั้นคือ การสนับสนุนจากเครื่องบินรบนั่นเอง แต่ดูเหมือนพวกชาวม้งก็ไม่สามารถจะทำการรบแบบตั้งรับได้สักเท่าไหร่ ทำให้พวกเขาต้องพึ่งการสนับสนุนดังกล่าวเสมอมาและเมื่อคำขอของพวกเขาไม่ได้รับการตอบรับ พวกเขาก็มันจะตกอยู่ในสถานการณ์อันยากลำบากทันที ทั้งนี้

---

[10]โรเจอร์, วอร์นเนอร์, ผลาญชาติ : สงครามลับของซีไอเอในลาวและความเชื่อมโยงกับสงครามเวียดนาม, แปลโดย ไผท สิทธิสุนทร (กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2545).

การสนับสนุนจากอาวุธหนักและอากาศยาน จะมีข้อจำกัดที่มีความแตกต่างกันออกไปทั้งมาจากตัวของทหารที่การรบในพื้นที่เอง และปัจจัยด้านอื่น ๆ ซึ่งในลาวนั้นมีอยู่มากในส่วนแรก คือ ปัจจัยจากตัวของทหารคือ ความสามารถที่มีไม่มากพอในการจะทำการชี้เป้าให้มีความแม่นยำของชาวม้งทำให้พวกเขาไม่สามารถจะต้านทางกองกำลังคอมมิวนิสต์ ที่มีมากกว่าได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งปัจจัยอื่น ๆ ก็มีส่วนสำคัญอย่างมาก

ภูมิศาสตร์และสภาพอากาศที่จะกล่าวต่อไปนี้ก็จะสามารถทำให้เราเข้าใจข้อจำกัดและปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับประเด็นปัญหามากขึ้น ซึ่งภูมิศาสตร์และสภาพอากาศที่จะนำมาอ้างอิงจะเป็นไปในประเด็นของข้อจำกัดในการปฏิบัติการทางอากาศในลาว ซึ่งภูมิศาสตร์และสภาพอากาศในลาวตอนใต้นั้นก็ล้วนนำมาเป็นเงื่อนไขสำคัญและตัวกำหนดการวางแผนปฏิบัติการและผลลัพธ์ พื้นซึ่งเด่นชัดในหมู่ภูมิศาสตร์โดยทั่วไปคือ แนวเขาอันนัมซึ่งเป็นเส้นกั้นทางธรรมชาติระหว่างเวียดนามเหนือและลาว ซึ่งแนวเขาดังกล่าวเป็นสิ่งกีดขวางที่ยากจะข้ามไปมาได้ ซึ่งการเข้าสู่พื้นที่ของลาวโดยยานพาหนะทำได้เพียงใช้เส้นทางหลักเท่านั้น อย่างไรก็ตามปกติแล้วพื้นที่มักถูกปกคลุมด้วยหมอกและยังล้อมรอบด้วยป่าเขตร้อนโดยทั่วไป ซึ่งเป็นข้อจำกัดจากการตรวจพบและทำลายพื้นที่เป้าหมายจากทางอากาศ

ในส่วนต่อมาจะกล่าวถึงอันตรายจากรูปแบบของสภาพอากาศ โดยเกิดจากอิทธิพลของสองฤดูกาลหลัก ๆ ซึ่งถือว่าปรากฏการณ์พิเศษคือมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงเหนือ โดยปกติแล้วมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะมีอิทธิพลในช่วงระหว่างมิถุนายนถึงตุลาคมและมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือคือ ช่วงระหว่างพฤษจิกายนถึงพฤษภาคม ซึ่งอิทธิพลดังกล่าวนั้นจะสร้างอิทธิพลโดยตรงผ่านปรับเปลี่ยนของฤดูกาล โดยการเข้ามาของพายุนั้นทำให้สร้างเงื่อนและข้อจำกัดในการปฏิบัติการทางอากาศได้เป็นอย่างมากโดยผลจากลมมรสุมจะทำให้ศัตรูสามารถที่จะจัดการ

กับระบบขนส่งได้[11] และสร้างข้อได้เปรียบและความเหมาะสมในการเคลื่อนกำลังทหารและยุทธปัจจัยต่าง ๆ ผลก็คือ การปฏิบัติการทางอากาศในช่วงเวลาของมรสุมจำเป็นจะต้องสอดคล้องกับสิ่งที่ศัตรูกำลังเคลื่อนไหวซึ่งก็คือ ระบบขนส่งนั่นเองโดยการร้องขอที่ทหารของวังเปาต้องการก็ไม่สามารถจะตอบสนองได้ทุกครั้ง เพราะถ้าหากสภาพอากาศในช่วงเวลานั้นไม่เอื้ออำนวยการสนับสนุนก็ไม่สามารถจะเกิดขึ้นได้ รวมถึงเนื่องจากเป็นสงครามที่ปกปิดทำให้การสนับสนุนทางด้านอากาศยานไม่สามารถจะเรียกเข้ามาในเวลาคับขันได้ แต่มีความจำเป็นต้องมีการวางแผนของทีเจ้าหน้าที่สหรัฐฯอย่างเป็นระบบซึ่งในส่วนของแนวรบทางใต้ซึ่งก็คือ เส้นทางสายโฮจิมินห์นั้นชาวม้งก็มีส่วนเข้าไปพัวพันธ์ เช่น การเคลื่อนไหวในหน้าที่ของการเป็นผู้เฝ้าระวังเส้นทาง และทำหน้าที่ชี้เป้าให้กับอากาศยานของสหรัฐฯแต่ก็ถือเป็นปฏิบัติการที่ล้มเหลว[12] แม้ว่าสหรัฐฯจะทิ้งระเบิดลงไปเท่าใดก็ตามแต่เส้นทางดังกล่าวยังคงเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผู้รับศึกหนักก็คงจะหนีไม่พ้นชาวม้งที่ต้องทำการรบในภาคพื้นและตั้งรับฝ่ายเวียดนามเหนืออย่างต่อเนื่องจากฝ่ายเวียดนามเหนือก็จำเป็นต้องทุ่มเทกำลังเข้ามาอย่างมากมายเช่นกัน

ในส่วนต่อมาคือ การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบยุทธวิธีอีกประเด็นที่สำคัญ ทำให้เกิดฐานที่มั่นขนาดใหญ่ เช่น ที่ล่องแจ้ง ซึ่งถือเป็นศูนย์บัญชาการหลักของนายพลวังเปา มีขยายตัวอย่างมากโดย เป็นแหล่งรวมตัวของกำลังพลส่วนใหญ่เพื่อการจัดกำลังเข้าตีไปสู่พื้นที่การรุกอื่น ๆ บริเวณที่อยู่ภายใต้ขอบเขตการรับผิดชอบกองทัพลับ ทั้งนี้การขยายตัวดังกล่าวมันเปรียบเสมือนแม่เหล็กที่ดูดเอาฝ่ายคอมมิวนิสต์เข้ามาหา เพราะการที่พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นฐานที่มั่นที่สำคัญฝ่ายของคอมมิวนิสต์ ก็คงจะเห็นความสำคัญที่จะต้องเข้าทำลายเช่นกัน ซึ่งการป้องกันก็เป็นไปได้ยากเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านการสนับสนุนและประสิทธิภาพของตัวทหารเอง การกล่าวอ้างว่าทหารชาวม้งทำการตั้งรับได้ไม่ดีคงจะไม่เกินเลยมากไป เพราะในช่วงเวลาต่อมาท้ายของสงครามที่มีการ

---

[11] Herman L.Gilster, THE AIR WAR IN SOUTHEAST ASIA (Washington: US Government Printing Office, 1993), p. 16.

[12] เรื่องเดียวกัน, น. 18.

นำทหารรับจ้างของไทยเข้ามาใช้นั้น พวกทหารไทยล้วนจะต้องรับอยู่ในพื้นที่สำคัญที่มีการกดดันจากข้าศึกอย่างสูงทั้งสิ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ถือเป็นความผิดพลาดของสหรัฐฯเช่นกัน ที่เหมือนการให้ความสำคัญกับพื้นที่ลาวมากเท่าไหร่ ก็เหมือนเป็นการดึงเอาภัยคุกคามเข้ามามากเท่านั้น เช่น การตั้งฐานเรดาห์ของกองทัพอากาศสหรัฐฯ เพื่อทำหน้าที่นำทางให้กับเครื่องบินรบที่จะปฏิบัติภารกิจในพื้นที่เวียดนามเหนือ ซึ่งฝ่ายเวียดนามเหนือนั้นก็จำเป็นจะต้องทำลายฐานที่มั่นดังกล่าวให้ได้เช่นเดียวกัน

ความถดถอยอีกประการที่ส่งผลกระทบอย่างมาก ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายซึ่งสหรัฐฯจำเป็นต้องรับผิดชอบส่วนนี้ไม่แพ้ค่าใช้จ่ายเพื่อกองทัพลับคือ ผลจากสงครามทำให้พื้นฐานทางเศรษฐกิจเดิมของชาวม้งต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ พวกเขาไม่สามารถจะทำอาชีพเพาะปลูกเดิมได้ ทั้งนี้การรบที่เกิดขึ้นทำให้พวกเขาไม่สามารถจะนำสินค้าเข้าไปจำหน่ายในพื้นที่เดิมได้ในส่วนแรกคือ เนื่องจากไม่สามารถจะทำการเกษตรได้ทำให้เกิดการขาดแคลนอาหารอย่างมาก โดยเมื่อเริ่มเข้าสู่ช่วงกลางของสงครามในปี ค.ศ. 1966 เกิดการขาดแคลนเสบียงอาหารประเภทเนื้อสัตว์ขึ้นในล่องแจ้ง โดยการขาดแคลนอาหารก็กลายเป็นเรื่องถาวรไปในที่สุดและผู้รับผิดชอบที่จะต้องจัดหาอาหารเพื่อให้ชาวม้งอยู่รอดต่อไปได้ก็คือ สหรัฐฯนั่นเองผ่านการขนส่งของสายการแอร์อเมริกา อีกส่วนก็คือ การขาดแคลนซึ่งแรงงานโดยเฉพาะแรงงานผู้ชาย เพราะส่วนใหญ่ก็ถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารเกือบทั้งหมดในช่วงเวลาต่อมาของสงครามก็สูญเสียที่มากขึ้นกลับกลายเป็นชาวม้งได้รับหน้าที่ใหม่คือ ผู้ชายมีหน้าที่ออกไปรบและผู้หญิงทำหน้าผลิตกำลังคนให้กับกองทัพลับเท่านั้น ซึ่งการยังชีพอยู่ได้ด้วยการขนส่งจากแอร์อเมริกา[13] ซึ่งรูปแบบดังกล่าวส่งผลให้สุดท้ายแล้วเปรียบเสมือนความเสื่อมถอยที่เกิดขึ้นในที่สุด เพราะจำนวนกำลังคนของพวกเขาไม่เพียงพอที่จะตอบรับกับภัยคุกคามของฝ่ายคอมมิวนิสต์ รวมไปถึงการไร้ซึ่งใจในการจะทำการรบ

---

[13]วอร์นเนอร์ โรเจอร์, ผลาญชาติ : สงครามลับของซีไอเอในลาวและความเชื่อมโยงกับสงครามเวียดนาม, แปลโดย ไผท สิทธิสุนทร (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2545), น. 366.

เนื่องไปด้วยความเบื่อหน่ายของสงครามที่ได้เข้ามาทำลายชีวิตของพวกเขานั่นเอง ความขาดแคลนของกำลังชาวม้งในสงครามกลางเมืองนั้นสื่อออกมาผ่านการนำกองกำลังทหารรับจ้างชาวไทยมาเพื่อทดแทน ทั้งนี้มันก็ยังไม่เพียงพอที่อยู่ดีทั้งนี้การขาดแคลนกองกำลังชาวม้งก็ทำให้เมื่อพวกมีคนอยู่ในจำนวนหนึ่งก็ต้องรีบส่งเข้าไปทดแทนทหารที่สูญเสียไปในสงครามทันที ทำให้พวกเขาขาดประสบการณ์ในการฝึกและไม่ต้องนึกถึงเรื่องของประสิทธิภาพ ทหารหลายนายเด็กเกินกว่าจะเป็นทหารได้ถึงแม้สหรัฐฯจะมุ่งสนับสนุนสงครามในลาวอย่างเต็มกำลังนั้น แต่การรบจากที่กล่าวในบทของลักษณะทั่วไปของสงครามการรบในแต่ละครั้งฝ่ายของนายพลวังเปา ไม่สามารถที่จะทำการรบยึดพื้นที่ได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งการรบเปลี่ยนเป็นผลัดกันรุกและรับเสมอมารวมถึงไม่สามารถขจัดกับกองกำลังของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ผลกระทบจากสงคราม ทำให้เปรียบเสมือนวังเปาต้องทำการรบและกังวลกับเรื่องอื่น ๆ ซึ่งปัญหาที่สำคัญในขณะนั้นคือ การต้องแบ่งกำลังทหารบางส่วน เพื่อทำการขนย้ายผู้อพยพออกจากแนวปะทะกับฝ่ายคอมมิวนิสต์เสมอ ทำให้โดยภาพรวมแล้วนั้นพวกเขาไม่สามารถจะทำการรบได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งฝ่ายเวียดนามเหนือเองก็สามารถจะส่งทหารเข้ามาในลาวมากขึ้นกว่าก่อนมากในช่วงครึ่งเวลาหลังของสงคราม เนื่องจากการที่สหรัฐฯเริ่มถอนทหารออกจากเวียดนามใต้อย่างต่อเนื่อง จากประเด็นปัญหาการเมืองภายในของสหรัฐฯเอง ที่มีการต่อต้านสงครามกันอย่างกว้างขวาง ทำให้ความกดดันจากฝ่ายสหรัฐฯต่อเวียดนามเหนือนั้นก็ลงไปตามลำดับกลายเป็นทหาร ซึ่งไม่มีความจำเป็นกับการรบในเวียดนาม ซึ่งแต่เดิมมีภัยคุกคามสูงก็สามารถจะเคลื่อนไหวเข้ามาในลาวได้มากขึ้นเช่น ในปี 1971 มีการถอนทหารสหรัฐฯออกจากเวียดนามใต้ 45,000 คน ซึ่งรวมจากเดิมที่ที่ถอนกำลังก่อนหน้านี้จำนวน 139,000 คน[14]

ความรับผิดชอบในทุก ๆ สิ่งที่ดำเนินไปภายใต้สงครามของกองทัพลับ อาจจะทำให้สหรัฐฯเกิดความลังเลและเปลี่ยนนโยบายก็เป็นได้ เพราะถ้าได้วิเคราะห์จากเหตุการณ์ในตอนแรกสงคราม

---

[14]ปรีชา ศรีวิลัย, เวียดนามการรบขั้นแตกหัก (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอเดียนสโตร์, 2548), น. 217.

มีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิง ซึ่งเริ่มต้นสหรัฐฯต้องการให้กองกำลังเป็นไปในรูปแบบของกองโจร ที่มีราคาถูกและไว้ใจได้ ทั้งนี้ผลที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงฝ่ายของนายพลวังเปาและชาวม้งไม่สามารถจะพึ่งพาตนเองได้เลยไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม ถึงแม้ว่าสหรัฐฯจะมีหลาย ๆ โครงการที่จะให้ลาวนั้นพยายามพึ่งตนเองมากขึ้น เช่น การฝึกนักบินชาวม้งให้เครื่องบินแบบT-28[15] แต่โครงการนี้ก็ไม่ประสบความสำเร็จ โดยสหรัฐฯบางส่วนมองว่า พวกชาวม้งไม่สามารถที่จะทำการบินกับเครื่องบินดังกล่าวได้ ซึ่งนั้นก็คือเรื่องจริงที่เกิดขึ้นงบประมาณถูกใช้ตั้งแต่การสนับสนุนชาวบ้านไปจนถึงการทิ้งระเบิดจากเครื่องบิน แต่ผลตอบแทนจากการลงทุนของสหรัฐฯถือว่าไม่คุ้มค้าอย่างมาก การใช้เงินประมาณที่ได้จากสหรัฐฯของชาวม้งนอกจากการรบและการเลี้ยงดูชาวบ้านแล้วยังรวมไปถึงการที่สหรัฐฯต้องให้เงินเพื่อเอาใจผู้นำชาวลาว เช่น นายพลวังเปา ที่ได้รับเงินเดือนส่วนตัวจากสหรัฐฯตกประมาณเดือนละพันเหรียญ[16] โดยการทุจริตมีอยู่ทั่วไป เช่น การยักยอกเอาอาวุธสงคราม ซึ่งได้มาจากสหรัฐฯ นำมาขายในตลาดมืด รวมทั้งวัฒนธรรมเดิม ๆ ของชาวม้ง เช่น การยิงปืนใส่ดวงจันทน์เพื่อเป็นการขับไล่สิ่งชั่วร้ายเป็นการสิ้นเปลืองกระสุนโดยใช่เหตุ แต่สหรัฐฯก็ไม่สามารถจะหยุดยั้งสิ่งเหล่านี้ได้ เนื่องจากพวกเขาต้องเอาใจและไม่อยากจะแทรกแซงในวัฒนธรรมดั้งเดิมของลาว การที่สงครามไม่ได้เป็นไปอย่างใจหวังและงบประมาณที่กำลังบานปลายขึ้น ก็คงจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่สหรัฐฯ คงอยากจะถอนตัวออกจากลาว ประกอบกับกระแสต่อต้านสงครามที่เกิดขึ้นในสหรัฐฯ ทำให้มันก็คงจะเป็นข้ออ้างที่ดีของสหรัฐฯในการจะถอนตัวออกสงครามที่ไม่มีอนาคตครั้งนี้

---

[15] Dr. Joe F. Leeker, "AIR AMERICA : NORTH AMERICAN T-28s," available from http://www.utdallas.edu/library/specialcollections/hac/cataam/Leeker/aircraft/t28.pdf (27 มกราคม 2557).

[16]โรเจอร์, วอร์นเนอร์, ผลาญชาติ : สงครามลับของซีไอเอในลาวและความเชื่อมโยงกับสงครามเวียดนาม, น. 404.

บทสรุป

ผลจากข้อจำกัดดังกล่าวแม้เดิมทีมันจะไม่ได้ออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนจนทำให้ฝ่ายสหรัฐฯและชาวม้งพ่ายแพ้ในทันที แต่ปัจจัยดังกล่าวสะสมมาตลอดสงครามจนมาถึงจุดจบในตอนสุดท้ายทั้งนี้มันเป็นสิ่งที่ฝ่ายสหรัฐฯ ซึ่งเป็นผู้ควบคุมสงครามนั้นพยายามจะทำการแก้ไขมาตลอดแต่ก็ไม่สามารถจะกระทำให้สำเร็จได้ ทั้งนี้ปัญหาในบางส่วนก็ยังรวมไปถึงการที่สหรัฐฯเลือกจะเพิกเฉยอีกด้วย เนื่องจากไม่ต้องการจะเข้าไปแทรกแซงในวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวม้ง ซึ่งในตลอดช่วงสงครามนั้นถึงแม้ว่าสหรัฐฯจะช่วยเหลือเงินจำนวนมากแก่รัฐบาลลาว เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศแต่งบประมาณเหล่านั้นหมดไปกับค่าใช้จ่ายในการทำสงครามและไปอยู่กับนักการเมืองเป็นส่วนใหญ่ วิถีชีวิตของผู้คนถูกทำลายไม่ว่าจะเป็นชาวม้งหรือชาวลาวลุ่มก็ตามที่เป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนั้นตกอยู่กับความลำบากตลอดช่วงสงคราม โดยเฉพาะผลกระทบจากการโจมตีทางอากาศของสหรัฐฯ ที่ทำให้พวกเขาไม่สามารถจะทำเกษตรกรรมได้ทั้งจากการกลัวที่อยู่ในที่โล่งและระเบิดด้านจำนวนมากมายที่ฝังตัวอยู่ในดินแดนลาวฝ่ายของชาวม้ง และนายพลวังเปาเองนั้นก็เปรียบเสมือนการที่พวกเขาถูกหลอกใช้เหมือนที่สหรัฐฯทำกับประเทศอื่น ๆ เมื่อนโยบายของสหรัฐฯเปลี่ยนไปแล้วนั้นฝ่ายที่เคยถูกสนับสนุนก็ไม่มีประโยชน์อีกต่อไป โดยสหรัฐฯปล่อยให้นายพลวังเปาและกองทัพชาวม้งจัดการกับปัญหาที่กำลังจะตามมานั้นคือ การเข้ามามีอำนาจทางการเมืองและความได้เปรียบของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในลาว ทั้งนี้กองทัพลับที่สามารถดำรงตนเองอยู่ได้ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมานั้นจำเป็นต้องพึ่งงบประมาณจากสหรัฐฯทั้งหมดในการคงความพร้อมรบเอาไว้ไม่ว่าจะเป็นเงินเดือนทหารอาวุธ หรือแม้แต่อาหารสำหรับชาวบ้านก็ตาม ซึ่งเมื่อสหรัฐฯมีการปรับเปลี่ยนนโยบายและต้องการจะถอนตัวออกจากภูมิภาคนี้ พวกเขาก็ต้องจากไปพร้อมกับงบประมาณที่สนับสนุนด้วยในช่วงเวลาสุดท้ายของสงคราม กองทัพของนายพลวังเปาต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อมรบทหารหนีทัพจำนวนมาก และประเด็นที่ว่าพวกชาวม้งเสียชีวิตไปมากจนไม่สามารถจะหาทหารมาทดแทนได้อีก ซึ่งถึงแม้ในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีทหารรับจ้างจากไทยคอยช่วย

ลดช่องโหว่ดังกล่าวอยู่ก็ตาม แต่ก็ไม่เพียงพอกับจำนวนของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่เคลื่อนเข้ามาได้การรบยังคงยืดเยื้อต่อไป ซึ่งในขณะนั้นฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็ไม่สามารถจะเอาชนะฝ่ายของกองทัพลับได้อย่างเด็ดขาดเช่นกัน ถึงแม้ว่าพวกเขาจะครองความได้เปรียบจนสามารถจะรุกเข้าไปกดดันฐานที่มั่นหลักของนายพลวังเปาที่ล่องแจ้งแล้วก็ตาม โดยการรบในช่วงหลังของสงครามเป็นไปในรูปแบบของการรบที่ปะทะแบบย่อย ๆ ฝ่ายของนายวังเปาไม่สามารถจะทำการรุกครั้งใหญ่และยึดพื้นที่ได้เหมือนช่วงแรกของสงคราม

สุดท้ายแล้วในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 1973 คือ วันประกาศหยุดยิงระหว่างทุกฝ่ายในประเทศลาว ซึ่งรัฐบาลลาวฝ่ายขวานั้นได้รับข้อเสนอจากเจ้าสุภานุวงศ์ หัวหน้าขบวนการประเทดลาว เพื่อขอเปิดประชุมยุติสงคราม โดยที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบให้ประกาศหยุดยิงทั่วประเทศนับตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นไป ซึ่งเนื้อหาของข้อตกลงก็เป็นไปในแนวทางของการสร้างความปรองดองของคนในชาติและบอกเล่าถึงข้อเสียของสงครามที่ผ่านมา โดยในประเด็นทหารคือ มีการให้ทหารทั้งสองฝ่ายและทหารต่างชาติอยู่ในฐานที่ตั้งอย่างสงบจนกว่ารัฐบาลจะสามารถจัดตั้งรัฐบาลผสมเรียบร้อยแล้ว ซึ่งสุดท้ายแล้วพวกที่จะต้องโดนคาดโทษในอนาคตคงหนีไม่พ้นนายพลวังเปาและชาวม้งที่ถือได้ว่าเป็นศัตรูตัวหลักของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในสงคราม สุดท้ายแล้วนายพลวังเปาจำเป็นต้องเนรเทศตนเองไปอยู่ที่สหรัฐฯ ถึงแม้ว่าเขาจะต้องการทำสงครามต่อไปแต่ด้วยข้อจำกัดจำนวนมากมาย ทำให้มันเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ชาวม้งหลายกลุ่มเลือกที่จะอยู่ที่ลาวต่อไป แต่ก็มีจำนวนมากอพยพออกจากลาวเนื่องจากภัยสงคราม เพื่อไปตั้งถิ่นฐานในประเทศอื่นทั้งไทยและสหรัฐฯ โดยในสหรัฐฯนั้นมีชาวม้งอพยพไปกว่า 200,000 คนในช่วงที่สงครามสิ้นสุด[17] ที่มีชาวม้งจำนวนมากไปอาศัยอยู่จนเกิดเป็นชุมชนขึ้นโดยผลจากสงครามครั้งนี้ ทำให้พวกเขาต้องละถิ่นฐานบ้านเกิดที่อาศัยมาตั้งแต่บรรพบุรุษไปและต้องเผชิญกับสิ่งที่ไม่คุ้นเคย แทนที่สหรัฐฯอาจจะรู้ล่วงหน้าตั้งแต่ช่วงต้นสงครามว่าฝ่าย

---

[17] Pacyinz Lyfoung, "General Vang Pao Short Biography," available from http://www.cusd.com/documents/GVPBioII.pdf (31 มกราคม 2557).

ชาวม้งจะต้องประสบกับความพ่ายแพ้อยู่แล้วก็ได้ แต่ที่พวกเขาไม่อยากจะบอกมันออกไปเพราะสหรัฐฯเองอาจจะอยากหลอกใช้พวกเขาในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ แต่ยาวนานสำหรับประชาชนชาวลาวเท่านั้นเอง

บรรณานุกรม

มาร์ติน, สจ๊วต-ฟอกซ์. ประวัติศาสตร์ลาว.แปลโดยจิราภรณ์วิญญรัตน์.กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2553.

ชาญวิทย์เกษตรศิริ. สงครามอินโดจีนเวียดนามเขมรลาว.กรุงเทพมหานคร:พิฆเนศ, 2517.

ชาลี คเชนทร์. สงครามลาวยุทธภูมิล่องแจ้ง. นนทบุรี: ชุติมาการพิมพ์, 2550.

โรเจอร์, วอร์นเนอร์. ผลาญชาติ"สงครามลับของซีไอเอในลาวและความเชื่อมโยงกับในเวียดนาม. แปลโดย ไผท สิทธิสุนทร. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2545.

ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชียสถาบันเอเชียศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ม้งลาวในประเทศไทย: นโยบายและการดำเนินการของภาครัฐไทย (2518-2552). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์, 2554.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. สงครามอินโดจีน. กรุงเทพฯ: ชมรมหนังสือแสงจันทร์, 2516.

Herman L.Gilster. THE AIR WAR IN SOUTHEAST ASIA. Washington: US Government Printing Office, 1993.

CENTER FOR THE STUDY OF INTELLIGENCE. "AIR AMERICA." Available from https://www.cia.gov/library/publications/historical-collection-publications/air-america/air-america.pdf (5 พ.ค. 2557).

Joe F. Leeker. "AIR AMERICA : NORTH AMERICAN T-28s." available from http://www.utdallas.edu/library/specialcollections/hac/cataam/Leeker/aircraft/t28.pdf (5 พ.ค. 2557).

Pacyinz Lyfoung. "General Vang Pao Short Biography." Available from http://www.cusd.com/documents/GVPBioII.pdf (5 พ.ค. 2557).

William M. Leary. "CIA Air Operations in Laos, 1955-1974 Supporting the "Secret War." Available from https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/winter99-00/art7.html (5 พ.ค. 2557).

พินิจอุษาคเนย์

การเปลี่ยนคุกS-21เป็นพิพิธภัณฑ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตูลสเลงกับบทบาทของต่างชาติในช่วง ปี 1980-1993

การเปลี่ยนคุกS-21เป็นพิพิธภัณฑ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตูลสเลง (Tuol Sleng Genocide Museum) กับบทบาทของต่างชาติ ในช่วงคริสต์ศักราช1980-1993

ชุติมณฑ์ เจรดล

บทนำ

ในช่วงปิดภาคเรียนในปีการศึกษา 2555 นิสิตได้มีโอกาสเดินทางไปท่องเที่ยวเชิงวิชาการในประเทศกัมพูชา เพื่อเรียนรู้ศิลปะและวัฒนธรรมของกัมพูชาผ่านปราสาทหินต่าง ๆ ที่จังหวัดเสียมเรียบ และได้มีโอกาสได้พูดคุยสอบถามกับอาจารย์ผู้เป็นวิทยากรบรรยายและมัคคุเทศก์ชาวกัมพูชาถึงความสนใจในเรื่องทุ่งสังหาร ซึ่งเป็นสถานที่ที่เป็นที่รู้จักในเรื่องของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตามที่นิสิตได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้ในวิชาวัฒนธรรมกัมพูชา ซึ่งอาจารย์ก็ได้ให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวในเบื้องต้นนิสิตได้สอบถามมัคคุเทศก์ชาวกัมพูชา ถึงสาเหตุของเหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นซึ่งได้ทราบว่าเหตุการณ์นี้ ยังคงสร้างความสะเทือนใจต่อชาวกัมพูชาและชาวกัมพูชาส่วนใหญ่ไม่กล่าวถึงเหตุการณ์นี้มากกว่าความภูมิใจในปราสาทนครวัดการเดินทางท่องเที่ยวกัมพูชาในครั้งนั้นนิสิตก็ยังไม่มีโอกาสได้ไปเยี่ยมชมทุ่งสังหารและพิพิธภัณฑ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตูลสเลง เนื่องจากความไม่สะดวกและเวลา ที่มีจำกัดจากเหตุการณ์ครั้งนั้น จึงทำให้นิสิตมีความสนใจที่จะศึกษาเหตุการณ์นี้ผ่านพิพิธภัณฑ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตูลสเลง

พิพิธภัณฑ์ตูลสเลง (TuolSleng) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ถูกเปลี่ยนจากโรงเรียนมัธยมมาเป็นคุกถูกใช้เพื่อเป็นที่ทรมานและคุมขังนักโทษในสมัยการปกครองในช่วงเขมรแดง ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “S-21” มีชื่อเสียงและดึงดูดความสนใจจำนวนมากจากผู้คนทั่วโลก จากการขนานนามคุกแห่งนี้ว่า ‘เป็นที่ที่

มีแต่การเดินเข้าไม่มีการเดินออก'[1] ที่ซึ่งมีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และละเมิดสิทธิมนุษยชนมากที่สุดอีกที่หนึ่งที่เกิดขึ้นในโลกช่วงทศวรรษ1970 และเมื่อสิ้นระบอบการปกครองของเขมรแดงในปี ค.ศ. 1979 คุกแห่งนี้ก็ถูกค้นพบพร้อมกับเอกสารและรูปถ่ายของนักโทษกว่า 6,000 รูป ในปี ค.ศ.1980 S-21 ได้รับการเปิดอีกครั้ง โดยรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชาในฐานะพิพิธภัณฑ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในช่วงการปกครองของเขมรแดง ในขณะที่ชาวกัมพูชารำลึกต่อเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์นี้ว่าเป็นประวัติศาสตร์บาดแผลและไม่ต้องการที่จะกล่าวถึงมากนักในสังคมกัมพูชา

พิพิธภัณฑ์ตูลสเลงจึงมีความน่าสนใจว่า หน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ทั่ว ๆ ไปคือการจัดแสดงความภาคภูมิใจมรดกของประเทศ และควรเป็นที่ศึกษาหาความรู้ให้แก่เยาวชนและประชาชนในประเทศ หากจะแยกตามประเภทของพิพิธภัณฑ์แล้วก็จัดได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ถูกปรับเปลี่ยนมาจากคุกและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์คุกตามความเข้าใจของประชาชนทั่ว ๆ ไปนั้นคือ การชี้ให้เห็นถึงโทษของการกระทำความผิดตามกฎหมาย ซึ่งต้องการให้ประชาชนภายใต้การปกครองในประเทศนั้น ๆ หรือผู้เข้าชมมีความกลัวที่จะทำผิดกฎหมายของประเทศนั้น ๆ แต่ในกรณีของพิพิธภัณฑ์ตูลสเลงนั้น มีการนำเสนอถึงความโหดร้ายและความทารุณกรรมของมนุษย์ในช่วงระบอบการปกครองของเขมรแดง ซึ่งเป็นการนำเสนอถึงความรุนแรงในการลงโทษของรัฐ ไม่ได้มีหน้าที่แบบพิพิธภัณฑ์คุกทั่วไป แต่เป็นการนำเสนอถึงความโหดร้ายของการปกครองของรัฐบาลฝ่ายหนึ่งซึ่งปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ พิพิธภัณฑ์ตูลสเลงจึงมีหน้าที่ในลักษณะเดียวกันกับพิพิธภัณฑ์ Auschwitz-Birkenau ที่ประเทศโปแลนด์[2] ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ใช้พื้นที่คุกในการจัดแสดงเช่นเดียวกัน เป็นสถานที่คุมขังและสังหารยิวในช่วงการปกครองของนาซีเยอรมันในปีค.ศ.1933-1945

ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงที่มาและสาเหตุของรัฐบาล ที่ใช้ในการเปลี่ยนคุกS-21 ให้เป็นพิพิธภัณฑ์ตูลสเลง นัยยะการนำพิพิธภัณฑ์ Auschwitz-Birkenau มาเป็นต้นแบบในการจัด

---

[1]เดวิด แชนด์เลอร์, ประวัติศาสตร์กัมพูชา, แปลโดย พรรณงาม เง่าธรรมสาร (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. 343.

[2]David Chandler, VOICES FROM S-21 : TERROR AND HISTORY IN POL POT'S SECRET PRISON (Chiang Mai : Silkworm Books, 2000), p.7.

แสดงพิพิธภัณฑ์ตูลสเลง รวมทั้งการตอบสนองต่อหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ในฐานะพิพิธภัณฑ์ของประเทศกัมพูชาอย่างไร เพื่อให้เห็นถึงบทบาทและผลประโยชน์ของรัฐบาลกัมพูชา รวมถึงองค์กรต่างชาติหรือประเทศมหาอำนาจ อาทิ เวียดนามและสหรัฐอเมริกา ที่เข้ามาสนับสนุนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ตูลสเลง ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมากในฐานะอนุสรณ์ความโหดร้ายของเขมรแดงสู่สายตานานาชาติ

ภูมิหลังและการค้นพบคุก 'S-21' โดยสังเขป

เมื่อรัฐบาลเขมรแดงเข้ายึดกรุงพนมเปญสำเร็จในเดือนเมษายนปีค.ศ.1975 จนกระทั่งเดือนมกราคม ค.ศ. 1979 ภายใต้ระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ที่เรียกว่า กัมพูชาประชาธิปไตย (Democratic Kampuchea หรือDK) ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในกัมพูชาได้หยุดชะงักลงโดยสิ้นเชิง แม้กระทั่งพุทธศาสนาและการศึกษากรุงพนมเปญยังคงสถานะเมืองหลวงของกัมพูชา แต่ไม่มีความเป็นศูนย์กลางสถานที่ทางราชการถูกล้อมด้วยรั้วลวดหนาม รัฐบาลเขมรแดงเริ่มการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงประเทศแบบฉับพลัน อ้างว่าเป็นการล้มเลิกระบอบศักดินาและปลดปล่อยชาวนาจากความเป็นทาสสั่งอพยพคนเมืองกว่าสองล้านคนสู่ชนบท เพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรกรรมตามแนวทางของคอมมิวนิสต์ หลังจากนั้นความโหดร้ายและทารุณกรรมการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็เกิดขึ้นตามมา

ในช่วงปลายเดือนธันวาคม ค.ศ.1978 กองกำลังของเวียดนามได้บุกประชิดกัมพูชาตะวันออก ทำให้รัฐบาลเขมรแดงไม่ไว้ใจประชาชนชาวกัมพูชาบริเวณนั้น มีการสั่งฆ่าประชาชนจำนวนมากกว่าห้าร้อยคนถูกนำตัวไปสังหารที่ตูลสเลง ในวันที่ 7 มกราคม ค.ศ.1979 กองทัพเวียดนามได้บุกเข้ามาในพนมเปญสำเร็จ ผู้นำเขมรแดงหนีออกนอกประเทศ ในวันถัดมา 'S-21' ก็ถูกค้นพบโดยสองช่างภาพชาวเวียดนามที่มากับกองกำลังเวียดนาม[3] เข้ามาทางภาคใต้ของจังหวัด Tuol Svay Prey ทั้งสองคนได้บุกเข้าไปในพื้นที่บริเวณเล็ก ๆ และพบกับศพรอบ ๆ บริเวณนั้น พื้นที่

[3]David Chandler, VOICES FROM S-21 : TERROR AND HISTORY IN POL POT'S SECRET PRISON, p. 2.

นี้ถูกล้อมด้วยรั้วลวดหนามเหนือประตูทางเข้ามีป้ายสีแดงที่ถูกจารึกข้อความสโลแกนด้วยสีเหลืองว่า "เสริมสร้างจิตวิญญาณของการปฏิวัติ! ระวังยามของคุณกับกลยุทธ์และยุทธวิธีของศัตรูเพื่อปกป้องประเทศ,ประชาชน และพรรค"[4] พวกเขาพบว่าสถานที่นี้คือโรงเรียนมัธยมเอกสารที่พบในพื้นที่ระบุว่าสถานที่นี้ได้รับการแต่งตั้งในยุคของกัมพูชาประชาธิปไตย โดยใช้รหัสเรียกว่า S-21 ซึ่งย่อมาจาก Security Office 21 ตัว 'S' มาจาก Sala หรือ ห้องโถง ส่วน '21' เป็นรหัสที่ใช้เรียก หน่วยลอบสังหาร (Santabal) ประกอบรวมกันเป็นคำว่า สันติสุข (รักษาความปลอดภัย) และNokorbal (ตำรวจ) S-21 หรือ Santabal เป็นชื่อของตำรวจรักษาความปลอดภัยของกัมพูชาประชาธิปไตย (DK) หรือหน่วยพิเศษชื่อเรียก S-21 นี้เริ่มปรากฏให้เห็นในเอกสารของเขมรแดงในเดือนกันยายน

ปีค.ศ. 1975 เมื่องานด้านการรักษาความปลอดภัยเริ่มแพร่กระจายในหลาย ๆ หน่วยงานในกรุงพนมเปญและพื้นที่อื่น ๆ วัตถุประสงค์ในการใช้สถานที่นี้คือ เป็นที่รีดไถคำสารภาพคุมขังและฆ่านักโทษที่เป็นปฏิปักษ์กับเขมรแดง S-21 มีพื้นที่ประมาณ 10 ไร่ ประกอบด้วยอาคารสีขาว 4 อาคาร แต่ละอาคารสูง 3 ชั้น กับระเบียงทางเดินเล็ก ๆ ทอดตัวตามแนวของอาคารทุกชั้นและมีอาคารไม้ชั้นเดียวที่หันหน้าไปทางทิศตะวันออก อาคารมีลักษณะคล้ายกันมีเครื่องหมายแสดงตรงทางออกทั้งเขตเหนือและเขตใต้ ในบริเวณต่าง ๆ ของอาคารมีการพบเอกสารและรูปถ่ายจำนวนมากที่แสดงหลักฐานเกี่ยวกับ S-21 และผู้ถูกคุมขัง

หากสืบย้อนประวัติศาสตร์ของพื้นที่นี้พบว่า ในปีค.ศ.1960 ในช่วงการปกครองของเจ้าชายนโรดมสีหนุ สถานที่นี้เป็นโรงเรียนมัธยมถูกตั้งชื่อตามบรรพบุรุษของกษัตริย์กัมพูชา (Ponhea Yat) เป็นกึ่งตำนานที่เกี่ยวกับกษัตริย์ของกัมพูชา ซึ่งเกี่ยวข้องกับรากฐานของกรุงพนมเปญ หลังจากที่กษัตริย์สีหนุถูกล้มล้างในปีค.ศ. 1970 โรงเรียนแห่งนี้ได้ถูกตั้งชื่อเรียกตามบริเวณโดยรอบที่เรียกว่า 'Tuol Svay Prey' (เนินเขาป่ามะม่วง) ส่วนโรงเรียนประถมที่อยู่ติดกันจึงได้รับชื่อเรียกว่า 'Tuolsleng'[5] (เนินของต้นสเลง)

---

[4]Ibid.

[5]Ibid, p.4.

ในปีค.ศ. 1979 การเปลี่ยนแปลงS-21 ให้เป็นพิพิธภัณฑ์นั้น ผู้พันMai Lam ชาวเวียดนาม ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในเรื่องของชาวกัมพูชา และมีประสบการณ์กว้างขวางในการศึกษากฎหมาย และสืบทอดงานพิพิธภัณฑ์วิทยา ได้รับงานในการจัดการกับเอกสารที่พบที่ S-21 และเก็บรวบรวม เพื่อเปลี่ยนแปลงสถานที่นี้เป็น 'พิพิธภัณฑ์ฝันร้ายของกัมพูชา'[6] มีการจัดอดีตที่ผ่านมาของกัมพูชา ให้เหมาะสมกับความต้องการของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา(people's republic of Kampuchea หรือ PRK) และเวียดนาม ซึ่ง S-21 ถูกเปิดให้เข้าชมครั้งแรกในปีค.ศ. 1979 และเริ่ม เป็นรูปเป็นร่างของพิพิธภัณฑ์ในปีต่อมา เมื่อพิพิธภัณฑ์เปิดในปีค.ศ. 1980 โดยนาย Ung Pech เป็นผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์และยังเป็นผู้รอดชีวิตจาก S-21 ส่วน Mai Lam ก็ยังเป็นที่ปรึกษาให้กับ เขาหลังจากนั้นก็เริ่มมีการบันทึกความทรงจำที่ถูกบอกเล่าจากเหยื่อผู้รอดชีวิตในระหว่างช่วง เมษายน ค.ศ.1975 ถึงค.ศ.1979 ก็มีการค้นพบประวัติเพิ่มอีกกว่าราว 14,000 คน แต่ไม่สมบูรณ์ เพราะความสับสนในการบันทึก ทำให้มีความสับสนในเรื่องของตัวเลขผู้เคราะห์ร้ายที่ถูกสังหารที่นี่ และความถูกต้องในข้อมูลที่ถูกจัดแสดงโดยชาวต่างชาติ

เมื่อเวียดนามถอนตัวออกจากกัมพูชาในปีค.ศ. 1989 การจัดเก็บเอกสารและพิพิธภัณฑ์ก็ ไม่ได้รับการดูแลในปีค.ศ. 1990 มหาวิทยาลัยคอร์แนลได้เข้ามาดูแลและจัดการกับเอกสาร ไมโครฟิล์มต่าง ๆ จนเสร็จสมบูรณ์ในอีก 2 ปีต่อมา เอกสารครบชุดได้รับการเก็บรักษาที่ห้องสมุด ของมหาวิทยาลัยคอร์แนล ส่วนเอกสารอื่น ๆ ถูกเก็บรักษาในพิพิธภัณฑ์ในปีค.ศ. 1995 สิ่งจัดเก็บ ต่าง ๆ ของS-21 ก็ถูกจัดขึ้นโดยกระทรวงมหาดไทยของกัมพูชา และถูกนำเสนอโดยศูนย์เอกสาร กัมพูชา (Documentation Center-Cambodia หรือ DC-Cam) ซึ่งเป็นเครือข่ายของโปรแกรมการ ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์กัมพูชา ซึ่งจัดตั้งโดยมหาวิทยาลัยเยล ด้วยทุนจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาซึ่งศึกษา และเก็บรวบรวมเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของระบอบการปกครองเขมรแดง ซึ่งพิพิธภัณฑ์ ตูลสเลงและศูนย์เอกสารกัมพูชาถือว่ามีความเกี่ยวพันส่งเสริมและสนับสนุนเอกสารระหว่างกัน

---

[6]Ibid, p. 5.

ภูมิหลังพิพิธภัณฑ์Auschwitz-Birkenauโดยสังเขป

เดือนธันวาคมปีค.ศ. 1945 ในที่ประชุมของประชาชนสภาแห่งชาติได้มีข้อเสนอของนักโทษ[7] เสนอกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ในบริเวณค่ายกักกันต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1946 รัฐสภาของสภาแห่งรัฐสั่งกระทรวงวัฒนธรรมและศิลปะให้มีการรักษาความปลอดภัยและจัดระเบียบปกครองแบบถาวรในพื้นที่ของอดีตค่ายกักกัน Auschwitz-Birkenau รัฐสภาโปแลนด์ผ่านกฎหมายจัดตั้งพิพิธภัณฑ์Auschwitz-Birkenau ในวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ. 1947 พิพิธภัณฑ์ตั้งขึ้นครอบคลุมบริเวณค่ายกักกัน Auschwitz I และAuschwitz-Birkenau II รวมถึงซากปรักหักพังของห้องรมแก๊สที่ยังเหลืออยู่รวมพื้นที่ 191 ไร่และเปิดนิทรรศการนี้เป็นครั้งแรกในปีค.ศ.1947 และขยายตัวเปิดให้ชมอีกหลายตึกในปีค.ศ. 1950 จนถึงปีค.ศ. 1955 ก็ถูกเปิดอย่างถาวร

จุดเริ่มต้นของค่ายกักกันAuschwitz มาจากความพยายามของอดอล์ฟฮิตเลอร์ผู้นำนาซีเยอรมันที่ต้องการสร้างสังคมบริสุทธิ์และตอบสนองต่อความโกรธแค้นของประชาชนที่ต้องเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำและการเสียดินแดนจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ฮิตเลอร์ให้สาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจว่าเป็นเพราะระบบทุนนิยมและการแสวงหาผลประโยชน์ของพวกนายทุนที่เป็นยิว ดังนั้นความเชื่อนี้จึงฝังรากลึกในจิตใจของชาวเยอรมัน มีการคว่ำบาตรร้านค้าชาวยิว การจำกัดสิทธิชาวยิวอย่างเป็นระบบ เลิกจ้างงาน ห้ามการแต่งงานระหว่างชาวยิวกับเชื้อชาติเยอรมัน เพื่อสร้างความบริสุทธิ์ทางเชื้อชาติ การเข้าถึงการศึกษาของชาวยิวมีจำกัด จนกระทั่งการใช้ความรุนแรงกับชาวยิวด้วยความโกรธแค้น จากนั้นจึงมีการส่งออกชาวยิวไปสู่ค่ายกักกัน

ในปีค.ศ. 1930 มีชาวยิวกว่าครึ่งล้านคนพยายามอพยพไปสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร แต่ข้อจำกัดในการกำหนดผู้ลี้ภัยก็ทำให้มีชาวยิวตกค้างจำนวนมาก ซึ่งที่เหลือจะถูกส่งไปค่ายกักกัน เมื่อนาซีผนวกดินแดนออสเตรียและเชค สามารถพิชิตโปแลนด์และฝรั่งเศสได้ทำให้ประชากรที่เป็นชาวยิวเพิ่มขึ้นอีก นาซีเยอรมันจึงเริ่มการตั้งค่ายกักกันขึ้นในปีค.ศ. 1940 เป็นครั้ง

---

[7]Auschwitz-Birkenau museum, "History Of The Memorial" available from http://en.auschwitz.org/h/ (January 3, 2017).

แรกที่โปแลนด์ใน Auschwitz[8] ซึ่งชาวยิวเหล่านี้จะถูกส่งตัวไปฝึกอบรมงานการผลิตเพื่อทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมและใช้แรงงานช่วงปลายเดือนมีนาคมและเมษายนปีค.ศ. 1942 เริ่มมีการสังหารนักโทษและผู้ป่วยชาวยิวในห้องรมแก๊สชั่วคราวในBirkenauด้วยการรมแก๊สพิษจนกระทั่งเดือนมิถุนายนและกรกฎาคมปีค.ศ.1942 มีการส่งชาวยิวไปยังAuschwitz ให้แพทย์ของเอสเอสเลือกคนที่ต้องการเพื่อนำไปทดลองทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ส่วนผู้ที่ไม่ต้องการจะถูกนำไปสังหาร

การเปลี่ยนคุกS-21เป็นพิพิธภัณฑ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตูลสเลงกับบทบาทของเวียดนาม

ในวันที่ 8 มกราคม ค.ศ. 1979 ภายหลังจากที่เวียดนามเข้ายึดกัมพูชาสองช่างภาพชาวเวียดนามที่เข้ามากับกองทัพเวียดนามได้ค้นพบคุกS-21 ผลจากงานด้านการรักษาความปลอดภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ในช่วงการปกครองของเขมรแดงจุดประสงค์ในการจัดตั้งคุก S-21 ใช้เป็นที่คุมขังนักโทษทางการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาลเพื่อรีด “คำสารภาพ” คุมขังและฆ่านักโทษที่รัฐบาลเชื่อว่าเป็นคนของเวียดนามหรือมีใจฝักใฝ่ทุนนิยมและตะวันตก เป็นชนชั้นปัญญาชนที่กดขี่ชาวนาก่อนช่วงการปกครองของเขมรแดง ซึ่งต้องมีการควบคุมเพื่อสร้างความเท่าเทียมในสังคมตามอุดมการณ์สังคมนิยม นอกจากการคุมขังนักโทษแล้วS-21 ยังเป็นแหล่งเก็บเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับS-21 รวมถึงประวัติและรูปถ่ายของนักโทษทั้งก่อนและหลังการสอบสวนอีกเป็นจำนวนมาก เอกสารและวัสดุภัณฑ์อื่น ๆ แต่เอกสารที่ค้นพบไม่มีส่วนใดที่เชื่อมโยงกับพอลพตหรือเองสารีโดยตรง แต่เอกสารจะมีคำสั่งที่มีความเชื่อมโยงกับงานด้านการรักษาความปลอดภัยS-21กับศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา[9]

---

[8]Auschwitz-Birkenau museum, “History Of Nazi Since 1920,” available from http://en.auschwitz.org/m/ (January 3, 2017).

[9]David Chandler, VOICES FROM S-21 :TERROR AND HISTORY IN POL POT'S SECRET PRISON, p. 5.

ในการปรับเปลี่ยนคุกS-21 เป็นพิพิธภัณฑ์ตูลสเลงนั้นผู้เขียนได้แบ่งความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงแรกเริ่มตั้งแต่การค้นพบคุกแห่งนี้โดยเวียดนามและมีการเข้ามาสำรวจความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีการปิดพื้นที่และทำความสะอาด รวมถึงตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ที่พบจำนวนมากและค่อย ๆ จัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ ซึ่งในช่วงแรกจะเห็นถึงบทบาทของต่างชาติอย่างเวียดนาม ที่เข้ามาครอบงำกัมพูชาผ่านรัฐบาลและการตั้งพิพิธภัณฑ์

ส่วนในช่วงหลังคือ ตั้งแต่การถอนทหารของเวียดนามจากกัมพูชาจนถึงการเข้ามาจัดตั้งศูนย์เอกสารกัมพูชาและบทบาทของพิพิธภัณฑ์ ที่เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีผู้นำเขมรแดง ซึ่งจะเห็นบทบาทของสหรัฐอเมริกา ที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกับพิพิธภัณฑ์ศูนย์เอกสารกัมพูชาการเมืองกัมพูชาช่วงเฮงสัมรินและเขมรแดง

ในช่วงแรกของการเตรียมการจัดพื้นที่ให้เป็นพิพิธภัณฑ์ประมาณเดือนกุมภาพันธ์หรือมีนาคมในปีค.ศ.1979 ผู้พันMai Lam ชาวเวียดนามผู้เชี่ยวชาญในเรื่องชาวกัมพูชาและมีประสบการณ์กว้างขวางในเรื่องของการศึกษากฎหมายและการสืบทอดงานพิพิธภัณฑ์วิทยาได้เข้ามารับงานจัดการกับเอกสารที่พบที่S-21 ทำการจัดเก็บและทำการปรับพื้นที่ให้เป็นพิพิธภัณฑ์โดยบทบาทของMai Lam ในการเป็นที่ปรึกษาลับ ๆ ให้กับผู้รอดชีวิตจากS-21 Ung Pech ซึ่งต่อมาเป็นผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ตูลสเลงการดำเนินการจัดเตรียมพิพิธภัณฑ์เริ่มต้นด้วยการสร้างประวัติศาสตร์คร่าว ๆ จากการรวบรวมเอกสารบันทึกความทรงจำของนักโทษที่รอดชีวิตและเจ้าหน้าที่ที่เคยทำงานในคุกโดย Mai Lam จะจัดประวัติศาสตร์กัมพูชาในช่วงของเขมรแดง ให้ตรงกับความต้องการของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา (people's republic of Kampuchea หรือ PRK)และเวียดนาม และจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ในคุกให้เป็นประโยชน์ต่อชาวกัมพูชาเพื่อให้เข้าใจประวัติศาสตร์กัมพูชาผ่านการชมพิพิธภัณฑ์และป้องกันไม่ให้ลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้การปกครองของพอลพต พร้อมกับให้ความเชื่อมโยงกับตูลสเลงและค่ายเยอรมันนาซีของฮิลเลอร์ ซึ่ง Mai Lam และUng Pech ได้เดินทางไปศึกษาดูงานที่ฝรั่งเศส รัสเซีย และยุโรปตะวันตก เพื่อเข้าชมพิพิธภัณฑ์การจัดแสดงความทรงจำความหายนะ มาเป็นต้นแบบในการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ที่ตูลสเลงมีการสร้างประวัติของเครื่องมืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในคุกภาพวาดการทรมานนักโทษ

การจัดแสดงในคุกจะเน้นจัดแสดงรูปภาพของนักโทษเป็นหลักและการมีค้นพบเอกสารที่เพิ่มขึ้น แต่มีความสับสนเรื่องความถูกต้องของข้อมูลและจำนวนของผู้เสียชีวิต เนื่องจากมีการบันทึกนักโทษที่เสียชีวิตผิดพลาด เมื่อพิพิธภัณฑ์เริ่มเป็นรูปเป็นร่างก็มีการเปิดให้เข้าชมครั้งแรกในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ.1979 Mai Lam และคณะผู้ร่วมงานได้ค่อย ๆ เปลี่ยนพื้นที่นี้เป็นพิพิธภัณฑ์อย่างค่อยเป็นค่อยไปและเปิดอย่างเป็นทางการในปีค.ศ. 1980 ช่วงกลางปีค.ศ. 1980 มีการย้ายพื้นที่การจัดแสดงไปชั้นสองของอาคารฝั่งตะวันตกและมีการจัดเก็บทำซ้ำเอกสารและวัสดุภัณฑ์ในคุกอีกจำนวนมาก โดยนักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนประกอบเป็นชุด ๆ และรวบรวมเอกสารเหล่านี้ไปใช้เป็นหลักฐานประกอบในการพิจารณาคดีเขมรแดงอีกด้วย

จากข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ใน "VOICES FROM S-21 : TERROR AND HISTORY IN POL POT'S SECRET PRISON" ของ เดวิดแชลเลอร์ ในข้างต้นจะพบว่าการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ในช่วงแรกนั้น เป็นความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญเวียดนามกับผู้รอดชีวิตจากS-21 โดยอาศัยต้นแบบจากค่ายเยอรมันนาซีในการจัดแสดง เพื่อที่จะเปรียบเทียบการกระทำการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของพอลพตกับการสังหารยิวของฮิตเลอร์ ดังนั้นการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์จึงเป็นความจงใจที่จะเชื่อมโยงตูลสเลงกับAuschwitz[10] เพื่อให้ภาพลักษณ์ของพอลพลเป็นเสมือน 'ฮิตเลอร์ของเอเชีย' เปรียบเทียบการกระทำการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของพอลพตว่ามาจากความเชื่อในลัทธิฟาสซิสก์เพื่อดึงดูดความสนใจจากต่างประเทศ ซึ่งหากเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและแตกต่างของตูลสเลงกับค่ายนาซีเยอรมันหนังสือเรื่อง "VOICES FROM S-21 : TERROR AND HISTORY IN POL POT'S SECRET PRISON" ของเดวิดแชลเลอร์[11] ได้ให้ข้อเปรียบเทียบไว้ว่าความคล้ายคลึงของสองสถานที่นี้คือการเป็นสถานที่ลึกลับที่ผู้ต้องขังทั้งหมดถูกลงโทษด้วยความตาย[12] ความโหดร้ายต่อนักโทษที่ระเบิดออกมาในรูปแบบของความซาดิสก์ในS-21กับAuschwitz ไม่แตกต่างกันส่วนความแตกต่างที่

---

[10]David Chandler, "The S-21 Project, Online Encyclopedia of Mass Violence," available from http://www.massviolence.org/The-S-21-Project, 2008 (January 3, 2017).

[11] David Chandler, VOICES FROM S-21 : TERROR AND HISTORY IN POL POT'S SECRET PRISON, (Chiang Mai : Silkworm Books, 2000).

[12]Ibid., p. 5.

เด่นที่สุดระหว่างกรณีของเยอรมันและกัมพูชา ในขอบเขตของเอกสารการสร้างS-21 นักโทษของสองค่ายภายใต้นาซีและเขมรแดง ไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย ในค่ายนาซีนั้นจะถูกใช้ประโยชน์เป็นแรงงาน ในขณะที่รอการประหารนักโทษการเมืองจะถูกแยกต่างหาก (ในค่ายแยก) และได้รับการปฏิบัติที่ดีขึ้นบ้าง แต่ที่ S-21 นักโทษทั้งหมดจะถูกตั้งข้อหาว่ามีความผิดทางการเมือง และทั้งหมดจะถูกฆ่า ทั้งในค่ายนาซีและS-21 ทุกอย่างจะเป็นความลับสูงสุดทุกสิ่งที่เกิดขึ้นและการดำรงอยู่ในนั้นเป็นที่รับรู้แค่ผู้ที่ทำงานหรือถูกขังที่นั่น ซึ่งแต่ละคนจะถูกคัดเลือกและแบ่งแยกกันไม่ให้มีการปะปนหรือพูดคุยกันถ้าไม่ได้รับการอนุญาต นอกจากนี้ยังมีการเปรียบเทียบการให้สถานะความแตกต่างเจ้าหน้าที่ 'SS' ในคุกของฮิตเลอร์กับเจ้าหน้าที่ของตูลสเลง[13] ภายใต้พื้นที่จองจำเป็นต้น

หากพิจารณาการจัดแสดงคุกเป็นพิพิธภัณฑ์ในช่วงปีค.ศ. 1980 แล้ว ผู้เขียนพบว่าการจัดประวัติศาสตร์กัมพูชาในช่วงการปกครองของเขมรแดงในระหว่างเดือนเมษายน ค.ศ.1975 ถึงเดือนมกราคม ค.ศ.1979 ให้เป็นไปตามความต้องการของรัฐบาลสาธารณรัฐกัมพูชา และความโกรธแค้นของผู้รอดชีวิตจากS-21 รวมถึงความทรงจำชาวกัมพูชาในช่วงนั้นเชื่อมโยงกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ เพื่อจะให้ผู้เข้าชมเห็นถึงความโหดร้ายและความทารุณกรรมในคุกS-21 ซึ่งเป็นผลิตผลของการปกครองของพอลพต ผู้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ เพื่อไม่ให้กัมพูชาลืมเรื่องราวเลวร้ายที่เกิดขึ้นภายใต้การปกครองของตัวพอลพตหรือไอ้พตระยำ[14] เป็นหลักมากกว่าที่จะมุ่งชี้ให้เห็นความซ้ำร้ายของการปกครองในระบอบเผด็จการหรือคอมมิวนิสต์ เพราะรัฐบาลกัมพูชาภายใต้การชี้นำของเวียดนามในขณะนั้น ก็ยังปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมมีพรรคการเมืองเดียว ดังนั้นการเปลี่ยนคุกให้เป็นพิพิธภัณฑ์ของรัฐบาลก็คือ การสร้างและครอบงำประวัติศาสตร์กัมพูชาและนำเสนอผ่านเครื่องฉายคือ พิพิธภัณฑ์เพื่อตัดตอนอำนาจของพอลพตและ

---

[13] Ibid, p. 147.

[14] David Chandler, VOICES FROM S-21 : TERROR AND HISTORY IN POL POT'S SECRET PRISON, p. 8.

พวกพ้องให้หมดความชอบธรรมในการขึ้นมาแข่งขันทางการเมืองกับรัฐบาลสาธารณรัฐกัมพูชาภายใต้การชี้นำของเวียดนาม

การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ในช่วงแรกนี้ก็มีปัญหาและถูกโจมตีในเรื่องของความถูกต้องของข้อมูลต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์ที่ถูกจัดแสดงโดยชาวต่างชาติคือ เวียดนามเพื่อที่จะเปรียบเทียบระหว่างระบอบการปกครองฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของเขมรแดงกับฮิตเลอร์ของเยอรมนี ซึ่งคล้ายคลึงกันในเรื่องของการนำเสนอพื้นที่คุกเป็นจุดประสงค์หลักในการแสดงการจัดพิพิธภัณฑ์ เพื่อแสดงให้เห็นแค่ในมุมมองของผู้รอดชีวิตเรื่องความโหดร้ายของระบบการปกครองเขมรแดงได้กลายเป็นข้อเสนอหลักในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์และความทรงจำของผู้รอดชีวิตก็เป็นข้อมูลด้านเดียว ที่ใช้ในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ซึ่งการตีความของชาวกัมพูชาในยุคของเขมรแดงนั้นง่ายที่จะให้เป็นไปตามความต้องการของรัฐบาล เพราะประชาชนมีอารมณ์ร่วมต่อเหตุการณ์การกล่าวโทษพอลพตในฐานะต้นเหตุของความตายของประชาชน จึงสอดคล้องกับสิ่งที่พิพิธภัณฑ์นำเสนอในขณะที่พอลพตปฏิเสธทุกอย่างเกี่ยวกับตูลสเลงและเปรยว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่เก็บคำโกหกของเวียดนาม[15] การเขียนประวัติศาสตร์ของรัฐบาลสาธารณรัฐกัมพูชาจึงเป็นการใส่ร้ายป้ายสีฝ่ายตรงข้ามอย่างเขมรแดงทั้ง ๆ ที่รัฐบาลก็เคยเป็นเขมรแดงที่แยกตัวไปที่เวียดนามช่วงค.ศ. 1977-78 นอกจากข้อครหาเรื่องการเขียนประวัติศาสตร์ใส่ร้ายป้ายสีของรัฐบาล ที่แฝงอยู่ในพิพิธภัณฑ์แล้วยังมีการเขียนประวัติศาสตร์ที่เน้นความสัมพันธ์อันดีกับเวียดนามในเรื่องของการเคลื่อนไหวและระบอบการปกครองที่มีมาอย่างยาวนาน เพื่อสร้างความต่อเนื่องในความทรงจำในช่วงการปกครองของเขมรแดง รัฐบาลได้ตอกย้ำประวัติศาสตร์บาดแผลนี้ผ่าน 'วันแห่งความเกลียดชัง' ในวันที่20 พฤษภาคม[16] ซึ่งถูกตั้งเป็นวันสำคัญประจำปี โดยรัฐบาลจะให้ประชาชนระดมความคิดและความทรงจำของผู้คนต่อประวัติศาสตร์ในช่วงเขมรแดง การสนับสนุนให้มีการต่อต้านพอลพตในโรงเรียนและมีการประณามเขมรแดงของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นต้น

---

[15]Ibid.

[16]David Chandler, "The S-21 Project, Online Encyclopedia of Mass Violence," available from http://www.massviolence.org/The-S-21-Project, 2008 (January 3, 2017)

บทบาทของพิพิธภัณฑ์ตูลสเลงในช่วงหลังนั้นภายหลังจากการถอนทหารออกจากเวียดนามในปี ค.ศ. 1989 พิพิธภัณฑ์ก็ไม่ได้รับการดูแลจนกระทั่งในปีค.ศ. 1990 มหาวิทยาลัยคอร์แนลได้เข้ามาดูแลและจัดการกับเอกสารไมโครฟิล์มต่าง ๆ จนเสร็จสมบูรณ์ในอีก2 ปีต่อมา เอกสารครบชุดได้รับการเก็บรักษาที่ห้องสมุดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของมหาวิทยาลัยคอร์แนล ส่วนเอกสารอื่น ๆ ถูกเก็บรักษาในพิพิธภัณฑ์ เมื่อเอกสารไมโครฟิล์มเสร็จสมบูรณ์ในปีค.ศ. 1995 สิ่งจัดเก็บต่าง ๆ ของ S-21 ก็ถูกจัดขึ้นโดยกระทรวงมหาดไทยของกัมพูชา และนำเสนอโดยศูนย์เอกสารกัมพูชา (Documentation Center-Cambodia หรือDC-Cam) ซึ่งเป็นเครือข่ายของโปรแกรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์กัมพูชา ซึ่งจัดตั้งโดยมหาวิทยาลัยเยลด้วยทุนสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ซึ่งศึกษาและเก็บรวบรวมเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของระบอบการปกครองเขมรแดง เพื่อใช้ในการพิจารณาคดีกับเขมรแดงฐานการละเมิดกฎหมายอาญาระหว่างประเทศว่าด้วยการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ บทบาทของพิพิธภัณฑ์ตูลสเลงในช่วงนี้จึงเป็นหลักฐานการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้นำเขมรแดงชิ้นสำคัญ ที่ใช้ประกอบในการพิจารณาคดีในศาลในช่วงหลังของการเข้ามาจัดตั้งศูนย์เอกสารกัมพูชาของมหาวิทยาลัยเยล เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลเป็นหลักฐานในการประกอบการพิจารณาคดีนั้น จะเน้นบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของกัมพูชา จากการเข้ามาจัดตั้งศูนย์เอกสารของมหาวิทยาลัยเยลซึ่งการรวบรวมหลักฐานของศูนย์เอกสารกัมพูชาได้ถูกครอบงำด้วยระบบและวิธีคิดแบบอเมริกันผ่านโปรแกรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของมหาวิทยาลัยเยลและคอร์แนลของอเมริกา เพื่อการหาพันธมิตรและสนองต่อนโยบายสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ในเอเชียของอเมริกาในช่วงยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามเย็น

บทบาทของพิพิธภัณฑ์ตูลสเลงกับผลประโยชน์ทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาในการพิจารณาคดีเขมรแดงตามนโยบายสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์

ช่วงหลังยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามเย็น นโยบายสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ (Containment Policy) เป็นนโยบายสำคัญที่สหรัฐอเมริกาใช้จัดการกับการขยายอิทธิพลของระบอบการปกครองที่เป็นปฏิปักษ์กับทุนนิยมอเมริกาในหลายพื้นที่ของโลกรวมถึงเอเชียความสำคัญของการเข้ามาในอินโดจีนของอเมริกาก็เพื่อสกัดกั้นอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ที่กำลังจะครอบงำประเทศใน

เอเชียทีละประเทศตามทฤษฎีโดมิโนซึ่งนั่นคือการสั่นคลอนอำนาจของสหรัฐอเมริกาในการคานอำนาจกับโลกคอมมิวนิสต์อย่างโซเวียตบทบาทสหรัฐต่อการเมืองกัมพูชาตั้งแต่ช่วงปีค.ศ. 1960 เป็นต้นมา จนถึงช่วงของสงครามเวียดนามความสัมพันธ์กับกัมพูชาเป็นไปในทิศทางที่ขัดแย้งกันเจ้าสีหนุ ซึ่งทรงมีความมุ่งมั่นในการฝักใฝ่สังคมนิยมได้ประกาศตัดความสัมพันธ์และไม่ยอมรับความช่วยเหลือจากอเมริกา จนกระทั่งส่งผลต่อเศรษฐกิจและความอ่อนแอของกองทัพกัมพูชาและเจ้าสีหนุเอง[17] กระทั่งในช่วงปลายค.ศ.1970 อเมริกาเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนรัฐบาลลอนนอนให้ต่อสู้กับคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือ ในครึ่งแรกปีค.ศ. 1973 สหรัฐได้ระดมทิ้งระเบิดในเขตชนบทของกัมพูชาจำนวนมาก ในการกระทำครั้งนี้ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของอเมริกาที่ดีเอเชียแย่ลงอีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้กำลังใจของกองกำลังคอมมิวนิสต์เข้มแข็งขึ้น แต่ความช่วยเหลือต่อกัมพูชาของสหรัฐก็ไม่ลดละ เมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ระเบิดเส้นทางเข้าสู่กรุงพนมเปญสหรัฐก็ช่วยเหลือด้วยการขนส่งทางอากาศ แต่ไม่เพียงพอจะช่วยเหลือคนในพนมเปญการต่อรองครั้งสุดท้ายของสหรัฐกับเจ้าสีหนุไม่สำเร็จ ในปีค.ศ. 1975 คอมมิวนิสต์ก็เข้ายึดกรุงพนมเปญได้สำเร็จซึ่งในระหว่างปีค.ศ. 1974-1978 สหรัฐดำเนินนโยบายต่อต้านเขมรแดงมาตลอดเนื่องจากตนแพ้ในสงครามอินโดจีน

ภายหลังการบุกยึดกัมพูชาของเวียดนามในปีค.ศ. 1979 สหรัฐก็มีบทบาทอีกครั้ง ในการให้การสนับสนุนจีนบุกเวียดนาม เพื่อสั่งสอนบทเรียนแก่เวียดนามที่บุกยึดกัมพูชา แม้จะมีอุดมการณ์แตกต่างกันแต่การร่วมมือกับจีนของสหรัฐก็เพื่อสร้างพันธมิตรชั่วคราวในการจัดการกับเวียดนาม ที่กำลังจะครอบงำกัมพูชาเผชิญหน้ากับจีนและพยายามจะเอาชนะสหรัฐ ช่วงนี้สหรัฐให้การสนับสนุนพอลพตผ่านจีนเพื่อโค่นรัฐบาลเฮงสัมริน เนื่องจากต้องการคานอำนาจกับโซเวียตซึ่งหนุนหลังเวียดนามอยู่ เพราะกลัวภัยคุกคามของโซเวียตและเวียดนามที่มีต่ออินโดจีนและประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อเวียดนามถอนตัวออกจากกัมพูชาในปีค.ศ. 1989 สหรัฐก็เลิกให้การสนับสนุนพอลพต เนื่องจากโซเวียตล่มสลายการเลือกตั้งในปีค.ศ. 1993 เขมรแดงยังไม่ยอมวาง

---

[17]เดวิด แชนด์เลอร์, ประวัติศาสตร์กัมพูชา, แปลโดย พรรณงาม เง่าธรรมสาร (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 316.

อาวุธ เพื่อเข้าร่วมการเลือกตั้งแต่ยังคงยึดดินแดนต่อไป และการที่คณะผู้แทนของระบอบกัมพูชาประชาธิปไตยยังยึดเก้าอี้ของกัมพูชาไว้ในสหประชาชาติได้ ก็ไม่ได้หมายความว่าสหรัฐจะนิ่งเฉยต่อการกระทำของเขมรแดงในช่วงที่ผ่านมากลายเป็นยิ่งผลักดันให้มีการพิจารณาคดีผู้นำเขมรแดงมากยิ่งขึ้น ซึ่งดูเหมือนว่าการผลักดันครั้งนี้จะเป็นไปเพราะการกระทำของเขมรแดงเอง เรื่องนโยบายสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์จึงอาจเป็นผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นหากพอลพตไม่สามารถขึ้นสู่อำนาจได้อีกครั้ง

การจัดตั้งศูนย์เอกสารกัมพูชา (Documentation Center-Cambodia หรือDC-Cam) ของมหาวิทยาลัยเยล จึงเป็นบทบาทสำคัญของสหรัฐที่เข้ามาให้ทุนสนับสนุนโปรแกรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์กัมพูชาหรือ (CGP) โดยมีวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบว่าระบอบการปกครองเขมรแดงได้กระทำการละเมิดกฎหมายอาญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อาชญากรรมสงครามและอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ แต่ CGP นั้นเป็นเพียงโปรแกรมทางวิชาการไม่พร้อมในการจะดำเนินการ เพื่อการพิจารณาคดีเขมรแดงตามกฎหมายหน้าที่ของ CGP คือการเตรียมสำรวจเอกสารและดัชนีให้มีความพร้อมทำการวิจัยและให้การฝึกอบรมทางด้านกฎหมายดังนั้นCGP จึงต้องจัดตั้งศูนย์เอกสารกัมพูชาเพื่อทำรวบรวมเก็บรักษาและเผยแพร่เอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการกระทำของเขมรแดงและใช้เป็นวัสดุหลักฐานที่ศาลเขมรแดงใช้ประกอบการพิจารณาคดี[18] ไม่เพียงแต่หลักฐานจากศูนย์เอกสารกัมพูชาเท่านั้นพิพิธภัณฑ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตูลสเลงจัดเก็บและแสดงหลักฐานพื้นที่นั้นที่ยังหลงเหลืออยู่ เป็นการยืนยันการกระทำที่เรียกว่าเป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของเขมรแดงในช่วงปีค.ศ. 1975-79 พิพิธภัณฑ์จึงเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่ใช้จัดการกับผู้นำเขมรแดงที่เกี่ยวข้อง

แม้ว่าสหรัฐจะไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์โดยตรงในช่วงปีค.ศ. 1980 แต่การหยิบประวัติศาสตร์วัตถุอย่างพิพิธภัณฑ์ตูลสเลง ซึ่งได้รับการจัดตามรูปแบบของเวียดนามมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีกับผู้นำเขมรแดงก็จะสามารถการตัดตอนความชอบธรรมของ

---

[18]The Documentation Center of Cambodia, "HISTORY AND DESCRIPTION OF DC-CAM," available from http://www.d.dccam.org/Abouts/History/Histories.html (February 9, 2017).

เขมรแดงในการกลับเข้าสู่การเมืองกัมพูชาก่อนจะมีการเลือกตั้งอีกครั้ง ถึงแม้นโยบายสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกาจะไม่เข้มข้นมากนักหลังจากโซเวียตล่มสลาย แต่การนำพิพิธภัณฑ์มาใช้ประโยชน์ก็ยังเป็นผลดีต่อนโยบายสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ในเอเชียของสหรัฐอยู่ และเพื่อหวังจะเห็นประชาธิปไตยในการเมืองของกัมพูชา ดังนั้นในช่วงหลังค.ศ.1980 จะเป็นการเน้นถึงบทบาทของพิพิธภัณฑ์ตูลสเลงในการเป็นพยานหลักฐานการพิจารณาคดีเขมรแดงโดยเชื่อมโยงกับศูนย์เอกสารกัมพูชาคือการเป็นเครื่องมือของสหรัฐอเมริกาที่ใช้ในการแทรกแซงทางการเมืองกัมพูชาโดยผ่านการพิจารณาคดีอย่างค่อยเป็นค่อยไปนั่นเอง

บทสรุป

การศึกษาการจัดตั้งคุกS-21เป็นพิพิธภัณฑ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตูลสเลงในงานชิ้นนี้ผู้เขียนได้ยึดถือข้อมูลจากหนังสือเรื่อง "VOICES FROM S-21 : TERROR AND HISTORY IN POL POT'S SECRET PRISON" โดยเดวิด แชนด์เลอร์ มาประกอบการวิเคราะห์ที่มาและสาเหตุการจัดประวัติศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมของรัฐบาลในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และวิเคราะห์นัยยะในการเป็นต้นแบบของAuschwitzในการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ตูลสเลงให้คล้ายกับการสังหารยิวในค่ายกักกันของฮิตเลอร์เพื่อสร้างภาพลักษณ์พอลพตเป็นฮิตเลอร์ของเอเชียในสายตานานาชาติ เพื่อประโยชน์ในการครอบงำกัมพูชาของเวียดนามโดยผู้เขียนได้แบ่งการเปลี่ยนคุกเป็นพิพิธภัณฑ์ออกเป็น 2 ช่วงและสามารถสรุปได้ดังนี้

ในช่วงแรกของการเปลี่ยนคุกเป็นพิพิธภัณฑ์ของรัฐบาลในปีค.ศ. 1980 จะพบบทบาทของพันเอก Mai Lam ชาวเวียดนามที่เข้ามาจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ร่วมกับผู้รอดชีวิตจากคุกS-21 เพื่อผลประโยชน์ของเวียดนามในการครอบงำการเมืองกัมพูชา โดยสร้างประวัติศาสตร์ที่จับต้องได้ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ถูกจัด โดยยึดบันทึกความทรงจำของผู้รอดชีวิตจากคุกเป็นหลัก โดยใช้ต้นแบบจากการจัดแสดงมาจากค่ายกักกันAuschwitz เพื่อทำให้เกิดความเชื่อมโยงการกระทำของพอลพตกับฮิตเลอร์ สร้างภาพพอลพตให้เป็นฮิตเลอร์ของเอเชียทำให้เกิด

การตีความในมุมมองของผู้รอดชีวิตมุมเดียวและง่ายต่อการควบคุมความทรงจำของประชาชนที่ร่วมสมัย

นอกจากการเขียนประวัติศาสตร์ในมุมมองของผู้รอดชีวิตและเวียดนามการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์แล้ว รัฐบาลยังใช้วิธีกำหนดวันแห่งความเกลียดชังให้เป็นวันสำคัญแห่งชาติ เพื่อรำลึกถึงการกระทำของเขมรแดงเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการโจมตีเขมรแดงอีกด้วย ดังนั้นพิพิธภัณฑ์จึงเป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาล เพื่อจัดการกับพอลพตเป็นหลัก แต่ไม่ได้ถูกสร้างเพื่อโจมตีความชั่วร้ายของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ เพราะรัฐบาลก็ยังยึดถือในอุดมการณ์สังคมนิยมโดยจุดประสงค์หลักก็คือ การโจมตีไม่ให้พอลพตขึ้นมาแข่งขันอำนาจกับรัฐบาลกัมพูชาและให้ประชาชนไม่ต่อต้านเวียดนาม

นอกจากบทบาทของเวียดนามในการเข้ามาจัดตั้งพิพิธภัณฑ์แล้ว บทบาทของต่างชาติอีกประเทศหนึ่งที่เข้ามามีส่วนร่วมในพิพิธภัณฑ์ก็คือ สหรัฐอเมริกาซึ่งมีการผลักดันให้ตั้งศาลพิจารณาคดีกับเขมรแดง ทั้งนี้ผู้เขียนมองว่าการเข้ามาของสหรัฐอเมริกานั้น สาเหตุมาจากการกระทำของเขมรแดงเอง ไม่ใช้เพื่อการเข้ามาแทรกแซงการเมืองกัมพูชาตามนโยบายสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ โดยตรงแต่การเข้ามาจัดตั้งศูนย์เอกสารกัมพูชาผ่านมหาวิทยาลัยเยลในช่วงปลายค.ศ.1980 ของสหรัฐอเมริกาก็เพื่อรวบรวมเอกสารหลักฐาน และการใช้พิพิธภัณฑ์ตูลสเลงเป็นแค่การหยิบเครื่องมือประวัติศาสตร์ที่เวียดนามได้จัดไว้ในช่วงแรกมาใช้ประกอบการพิจารณาคดีให้เป็นประโยชน์ โดยบทบาทของพิพิธภัณฑ์คือการฉายให้เห็นความโหดร้ายของพอลพตซ้ำอีกครั้ง นับว่าการพิจารณาคดีกับผู้นำเขมรแดงเป็นผลพลอยได้ของสหรัฐอเมริกาที่ตอบสนองนโยบายสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์และทำให้เขมรแดงหมดความชอบธรรมในการขึ้นมามีอำนาจในกัมพูชา เนื่องจากการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ยังคงฉายประวัติศาสตร์ความชั่วร้ายนี้ซ้ำ ๆ ซึ่งความเลวร้ายนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะตัวผู้นำและหลีกเลี่ยงไม่ได้ว่าจะทำให้เกิดการมองในภาพรวมว่าเป็นเพราะผู้นำของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ นับว่าพิพิธภัณฑ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตูลสเลงได้ประสบความสำเร็จในฐานะอนุสรณ์สถานที่ถูกจัดการโดยเวียดนาม ซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือแจกความโหดร้ายของผู้นำเขมรแดงและครอบงำการเมืองกัมพูชาในปัจจุบันการแสดงในพิพิธภัณฑ์ตูลสเลงยังคงผลิตซ้ำความชั่วร้ายจากการกระทำของ

คอมมิวนิสต์อีกที่หนึ่งรองจาก Auschwitz ในสายตานานาชาติ ซึ่งเป็นประโยชน์กับฝ่ายโลกเสรีประชาธิปไตยอย่างสหรัฐอเมริกาโดยตรง

บรรณานุกรม

Auschwitz-Birkenau Museum. "History Of Nazi Since 1920." Available from http://en.auschwitz.org/m/ (January 3, 2014)..

Auschwitz-Birkenau Museum. "History Of The Memorial." Available from http://en.auschwitz.org/h/ (January 3, 2014).

David, P, Chandler. "The S-21 Project, Online Encyclopedia of Mass Violence." Available from http://www.massviolence.org/The-S-21-Project, 2008 (January 3, 2014).

David, P, Chandler. Voices from S-21 : Terror and History in pol pot's Secret Prison. Chiang Mai: Silkwong Book, 2000.

Tuol Sleng Museum. "History S-21." Available from http://www.tuolsleng.com/history.php 2013. 2013 (January 3, 2014).

The Documentation Center of Cambodia. "HISTORY AND DESCRIPTION OFDCCAM." Available from http://www.d.dccam.org/Abouts/History/Histories.html (January 3, 2014).

พินิจอุษาคเนย์

อิทธิพลที่มีต่อค่านิยมและความเชื่อในการบริโภคสุนัข

อิทธิพลที่มีต่อค่านิยมและความเชื่อในการบริโภคสุนัข

นางสาวชญา อักษรพงศ์

สุนัขเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมากและเป็น"เพื่อน"ที่บริสุทธิ์อย่างแท้จริง[1] ประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นมีวัฒนธรรมและความเชื่อหลายอย่างที่มีสุนัขเป็นองค์ประกอบหลักทั้งในฐานะบรรพบุรุษของมนุษย์ ทั้งผู้นำเมล็ดพันธุ์ข้าวมาให้มนุษย์ รวมทั้งการบูชาและสังเวยแสดงให้เห็นถึงบริบทที่สำคัญของสุนัขในสังคมของมนุษย์ ในประเทศไทยก็มีหลักฐานการขุดพบแหล่งโบราณคดีที่บ้านหนองโน จังหวัดชลบุรี พบหลุมศพซึ่งคาดว่ามีอายุราว3000 – 3500ปีมาแล้ว[2] ภายในหลุมศพมีกระดูกของสัตว์รวมอยู่กับกระดูกของมนุษย์ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหัวกะโหลกสุนัข แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าสุนัขเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญต่อมนุษย์เหล่านั้นเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นไปในรูปแบบใดก็ตาม

สำหรับการบริโภคเนื้อสุนัขนั้นเป็นผลที่เกิดตามมาจากอิทธิพลความเชื่อต่าง ๆ มนุษย์ไม่เพียงแต่มีความเชื่อในหมู่ของตนในแต่ละกลุ่มชนยังมีรสนิยมในการเลือกบริโภคอาหารต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกันอีกด้วย ซึ่งเป็นทางเลือกของสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ๆ เป็นวิถีชีวิตที่อยู่คู่กับกลุ่มชนต่าง ๆ มากมายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงความอดอยากที่ไม่สามารถเลือกบริโภคอาหารได้ตามรสนิยมของตนด้วยเช่นกัน

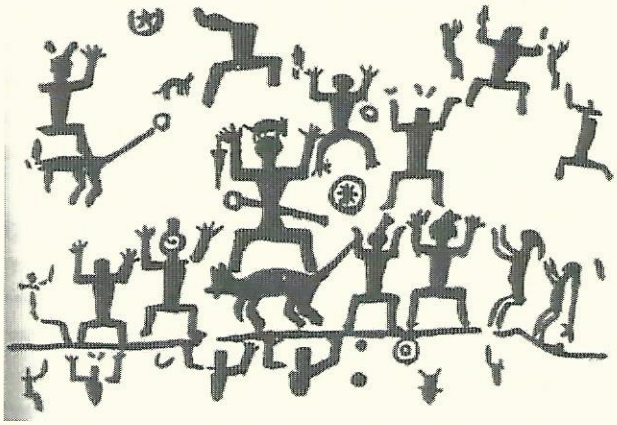
[1]สัตวแพทย์ดี.วี.เอ็ม (นามแฝง), คู่มือเลี้ยงสุนัข (พระนคร :แพร่พิทยา, 2503), น. 1 – 2.

[2]ชาร์ลส ไฮแอม และรัชนี ทศรัตน์, สยามดึกดำบรรพ์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงสมัยสุโขทัย (กรุงเทพฯ: ริเวอร์บุคส์, 2542), น. 91 – 134.

ถึงแม้ว่าจะมีกลุ่มชนจำนวนมากที่นิยมบริโภคเนื้อสุนัขและมองว่าเนื้อสุนัขมีคุณภาพไม่ต่างอะไรกับเนื้อสัตว์ชนิดอื่นๆและถือว่าเป็นเรื่องปกติ[3] แต่แน่นอนย่อมมีกลุ่มชนที่มิเห็นชอบกับการบริโภคเนื้อสุนัข จึงทำให้เกิดการรณรงค์และต่อต้านก่อให้เกิดความคิดและมุมมองในทางตรงกันข้ามกันจนกลายเป็นความขัดแย้งและในปัจจุบันข่าวสารทั่วโลกได้เปิดเผยเรื่องราวเกี่ยวกับการค้าและการบริโภคสุนัขของคนเอเชียหลายประเทศก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการทารุณสัตว์ผู้บริโภคเป็นคนโหดร้ายสามารถทำร้ายเพื่อนรักของมนุษย์ได้ลงคอ

ค่านิยมและความเชื่อในการบริโภคสุนัขของชาวจ้วงเมืองกวางสีประเทศจีน

ชาวจ้วงที่เมืองกวางสีประเทศจีนตอนใต้กลุ่มชนซึ่งถือได้ว่ามีวัฒนธรรมใกล้เคียงกับกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันมากที่สุด[4] มีความใกล้ชิดและผูกพันกับสุนัขในหลายมิติทั้งด้านความเชื่อวัฒนธรรมและรวมถึงการบริโภค

ภาพเขียนสียุคโบราณที่หน้าผาลายมณฑลกวางสีประเทศจีน

---

[3]สุธาวัลย์ โพธิ์ศรี, "คนแล่นหมา" (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น. 81 – 82.

[4]สุจิตต์ วงษ์เทศ, คนไทยอยู่ที่นี่ที่อุษาคเนย์ (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากรร่วมกับสำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม, 2537), น. 76 – 82.

มีการค้นพบร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีที่บนหน้าผาลาย มณฑลกวางสี ประเทศจีน เป็นภาพเขียนสียุคโบราณ ซึ่งมีอายุหลายพันปีโดยแต่งแต้มด้วยสีแดงและมีรูปสุนัขปรากฏอยู่ด้วย ซึ่งเป็นรูปสุนัขขนาดใหญ่อยู่ท่ามกลางฝูงคนปรากฏอยู่เป็นองค์ประกอบของพิธีกรรมต่าง ๆ รวมถึงการใช้สุนัขเป็นเครื่องเซ่นไหว้ ภาพเขียนสีโบราณดังกล่าวได้ปรากฏเช่นเดียวกันในประเทศไทยที่ถ้ำเขาปลาร้า จังหวัดอุทัยธานี รวมถึงที่ผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี และที่เขาจันทร์งาม จังหวัดนครราชสีมา[5] โดยเนื้อหาของภาพเขียนสีของชาวจ้วงดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ที่มีความผูกพันและให้ความสำคัญแก่สุนัขอย่างชัดเจน

ในเรื่องความเชื่อของชาวจ้วงที่เกี่ยวกับสุนัขนั้น มีตำนานปรากฏในเรื่องที่มาของข้าวว่า"แต่ก่อนมนุษย์ยังไม่รู้จักข้าวครั้งหนึ่งมีสุนัข 9 หางแอบขึ้นไปบนสวรรค์ เพื่อขโมยเมล็ดพันธุ์ข้าวกลับมาให้มนุษย์ โดยนำหางทั้ง 9 หางจุ่มลงไปในกองข้าว แต่เหล่าเทวดาเห็นเสียก่อนจึงไล่ตามและได้ใช้อาวุธของตนฟันหางที่มีข้าวติดอยู่ได้ทั้งหมด 8 หางสุนัข จึงเหลือเพียงหางเดียว พร้อมกับเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ติดหางมาให้มนุษย์ นับตั้งแต่นั้นมามนุษย์จึงรู้จักวิธีเพาะปลูกข้าวและใช้ในการประกอบอาหาร"[6] จากตำนานดังกล่าวได้ส่งผลให้สุนัขได้รับการยกย่องให้เป็นสัตว์วิเศษและมีบุญคุณแก่มนุษย์เป็นอย่างมาก และในกลุ่มชนเผ่าเย้า มณฑลกวางสี ก็มีความเชื่อเกี่ยวกับสุนัขเช่นกัน โดยได้เปรียบสุนัขเป็นตัวแทนของการสืบเผ่าพันธุ์และความอุดมสมบูรณ์มีประเพณีการแต่งงานระหว่างหญิงสาวและสุนัข เพราะสุนัขเป็นสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนมเช่นเดียวกับมนุษย์ แต่เวลาออกลูกนั้นออกลูกทีละหลายตัวจึงทำให้เกิดความเชื่อที่ว่าเป็นการเพิ่มจำนวนประชากรและวงศ์ตระกูล แต่ชาวเย้าเหล่านี้จะไม่นิยมบริโภคเนื้อสุนัข เพราะมีความเชื่อว่าสุนัขเป็นบรรพบุรุษของตน อีกทั้งบันทึกโบราณของชาวอู๋ได้กล่าวไว้ว่า "ถ้าจะให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุขเมื่อบิดามารดาเสียชีวิตก็ให้ฆ่าหมาเซ่นสังเวย"[7] แสดงให้เห็นความเชื่อ

---

[5]นพวรรณ สิริเวชกุล, "สุนัขในอุษาคเนย์," เมืองโบราณ, (2543): 140 – 142.

[6]ปฐม หงส์สุวรรณ, "บทบาทของ "หมา" ในตำนานและพิธีกรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในอุษาคเนย์," วารสารอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (2549): 213 – 241.

[7]สุจิตต์วงษ์เทศ, คนไทยอยู่ที่นี่ที่อุษาคเนย์, น. 76 – 82.

อย่างชัดเจนว่าสุนัขเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างโลกมนุษย์และโลกศักดิ์สิทธิ์อิทธิพลความเชื่อเช่นนี้จึงมีการฆ่าสุนัขในพิธีศพของชาวจ้วง

ในปัจจุบันนี้สำหรับชาวจ้วงแล้วสุนัขยังนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยมีการเคารพรูป"หมาหิน" และเมื่อถึงวันสำคัญ เช่น วันตรุษ วันสารท เป็นต้น ต่างนำเครื่องเซ่นสังเวยมาบูชาหมาหิน เพื่อขอให้คุ้มครองชุมชนพ้นจากสิ่งชั่วร้าย และยังมีบางกลุ่มชนที่ยังคงยกย่องสุนัขเป็นสัตว์บูชายันต์ โดยใช้สุนัขเป็นเครื่องเซ่นสังเวยผีบ้านผีเรือน ภายหลังจากการเสร็จพิธีจึงค่อยนำมาบริโภค ชาวจ้วงส่วนมากยังคงบริโภคเนื้อสุนัขเป็นอาหารและถือว่าเป็นอาหารชั้นเลิศ เพราะเมื่อจะมีแขกบ้านแขกเมืองมาจากที่ใดชาวจ้วงจะนำเนื้อสุนัขไปทำอาหาร เพื่อนำมาต้อนรับผู้มาเยือนและยังมีเทศกาลกินหมา เพื่อเฉลิมฉลองโดยเริ่มวันครีษมายัน[8]ของชาวจ้วงเมืองกวางสี และยังไม่มีกฎหมายควบคุมอย่างชัดเจน[9]

ค่านิยมและความเชื่อในการบริโภคสุนัขของชาวเวียดนามตอนเหนือ

กลุ่มชาวเวียดนามส่วนใหญ่ที่ให้ความสำคัญแก่สุนัขมักอาศัยอยู่ในบริเวณทางตอนเหนือของประเทศซึ่งมีพื้นที่ติดกันกับส่วนตอนใต้ของประเทศจีน จึงส่งผลให้ชาวเวียดนามในบริเวณดังกล่าวได้รับอิทธิพลและความเชื่อเกี่ยวกับสุนัขมาจากชาวจีนตอนใต้ด้วย แต่ยังไม่มีการค้นพบแน่ชัดว่าจริง ๆ แล้วชาวเวียดนามเริ่มบริโภคสุนัขตั้งแต่เมื่อไหร่

สำหรับชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือของประเทศ เช่น กลุ่มไทแถง ไทเมืองนั้น อาศัยอยู่ในเมืองแถนหรือปัจจุบันมีชื่อเรียกว่า เมืองเดียนเบียนฟู เมืองดังกล่าวตั้งอยู่ทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามด้านทิศตะวันตกของเมืองติดกับประเทศลาวและด้านทิศเหนือติดกับประเทศจีนจึงไม่แปลกที่จะได้รับอิทธิพลมากมายมาจากชาวจีนสำหรับชาวไทแถงไทเมืองนั้นเชื่อว่าสุนัขเปรียบเสมือนสื่อกลางที่สามารถเชื่อมโยงโลกมนุษย์กับโลกศักดิ์สิทธิ์สำหรับชาวไทแถงไทเมืองแล้วมีพิธีเกี่ยวกับสุนัขคือพิธีกรรมเสนแก้ซึ่งมีเป้าหมายในการตัดขาดระหว่างคน

---

[8]เป็นวันในฤดูร้อนที่มีกลางวันยาวกว่ากลางคืน.

[9]"ส่องตลาดจีนกับวัฒนธรรมการกิน'เนื้อหมา'," ไทยรัฐออนไลน์ (10 กุมภาพันธ์ 2557).

เป็นและคนตายด้วยการนำเนื้อสุนัขใส่ไว้ในขันโตกมัดด้วยผ้าขาวและผูกไว้กับศพคนตาย[10] สามารถตีความได้ว่า สุนัขเป็นตัวนำวิญญาณของผู้ตายเดินทางจากโลกมนุษย์ไปยังโลกแห่งวิญญาณ เรียกได้ว่าสุนัขเป็นผู้นำวิญญาณไปสู่โลกแห่งความตาย อีกทั้งยังมีความเชื่อที่ว่าหากสุนัขเห็นผีแล้วจะส่งเสียงเห่าหอน จึงแสดงให้เห็นว่าสุนัขสามารถมองเห็นทั้งเมืองคนและเมืองผีได้ตามความเชื่อด้วยสาเหตุดังกล่าวสุนัขจึงกลายเป็นสื่อกลางระหว่าง 2 ภพภูมิ

ชาวเวียดนามถือว่าเนื้อสุนัขเป็นอาหารชั้นดีและมีความเชื่อต่างๆซึ่งส่งผลต่อค่านิยมจึงส่งผลให้เนื้อสุนัขมีราคาสูง[11] โดยมีความเชื่อดังนี้

1. ชาวเวียดนามนิยมบริโภคเนื้อสุนัขในช่วงข้างแรมเพราะมีความเชื่อว่าหากได้รับประทานเนื้อสุนัขในช่วงข้างแรมนั้นจะทำให้การค้าขายรุ่งเรืองและสามารถเสริมดวงได้ส่วนข้างขึ้น 1 ค่ำถึง 3 ค่ำห้ามรับประทานโดยเด็ดขาด เพราะส่งผลให้ยิ่งโชคร้ายมากขึ้น ดังนั้นร้านขายเนื้อสุนัขส่วนใหญ่จะเปิดเฉพาะวันข้างแรมเท่านั้น
2. เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยจนต้องเข้าโรงพยาบาลจะต้องรับประทานเนื้อสุนัข เพราะชาวเวียดนามเชื่อว่า เนื้อสุนัขนั้นมีโปรตีนสูงกว่าเนื้อชนิดอื่น ๆ จะช่วยให้ร่างกายสามารถฟื้นตัวได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือว่าเป็นอาหารสำคัญสำหรับผู้ป่วยก็ว่าได้
3. เนื้อสุนัขนั้นเชื่อว่าเป็นยาโด๊ปหรือยาชูกำลังทางเพศสำหรับเพศชายโดยเฉพาะ

จึงไม่เป็นที่น่าสงสัยว่าทำไมที่เวียดนามตอนเหนือราคาเนื้อสุนัขจึงได้สูงและเป็นที่นิยมมากรวมถึงความเชื่อในการบริโภค"หมาดำ"สำหรับเวียดนามตอนเหนือนั้นสามารถหาเนื้อสุนัขตามตลาดสดทั่วไปเพราะผู้ค้ามักจะเลี้ยงสุนัขไว้พอได้สัดส่วนที่พอเหมาะก็จะนำมาขายตาม

---

[10]สุมิตร ปิติพัฒน์ และฮวง เลือง, คนไทเมืองกว่า :ไทแถงไทเมืองในประเทศเวียดนาม (กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), น. 33.

[11]'เปิบหมา' อาหารเหลา-เสริมดวง-ฟื้นไข้ย้อนรอยวัฒนธรรมการกินผ่าน'ยลญวน',), หนังสือพิมพ์คมชัดลึก (25 สิงหาคม 2554).

ตลาดจนกลายเป็นเรื่องปกติซึ่งรายการอาหารที่นิยมทำกันมีไส้กรอกต้มเค็มย่างลาบเลือดเป็นต้น[12]

บทบาทของศาสนาพุทธที่มีต่อค่านิยมและความเชื่อในการบริโภคสุนัข

เมื่อพุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ส่งผลให้การบริโภคเนื้อสุนัขลดน้อยลง สาเหตุเกิดจากประชาชนจำนวนมากพากันบริโภคเนื้อสุนัขและถวายแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้ที่ออกบิณฑบาต และเมื่อภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นฉันเนื้อสุนัข ประชาชนกลับเพ่งโทษพากันติเตียนว่า ทำไมภิกษุเหล่านั้นจึงฉันเนื้อสุนัข เพราะสุนัขเป็นสัตว์ที่น่าเกลียดน่าชัง และเมื่อมีการประชุมสงฆ์ภิกษุทั้งหลายจึงได้กราบทูลสอบถามเรื่องราวดังกล่าวแก่พระพุทธเจ้าพระพุทธเจ้า จึงได้ทรงบัญญัติห้ามภิกษุทั้งหลายฉันเนื้อสุนัขเป็นอันขาดรูปใดฉันต้องอาบัติทุกกฎ[13] จึงส่งผลให้การบริโภคสุนัขของประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธลดน้อยลงด้วยเช่นกันทั้งด้านความหลากหลายปริมาณและเมื่ออิทธิพลของศาสนาเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้นการบริโภคสุนัขก็ลดน้อยลงไปตาม ๆ กัน

กำเนิดบ้านท่าแร่จังหวัดสกลนคร

แต่เดิมหมู่บ้านท่าแร่เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยป่าไม้ถือได้ว่าเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดสกลนคร ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ทิศตะวันออกของหมู่บ้านติดกับแม่น้ำหนองหาน ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์เช่นนี้ทำให้บริเวณป่าริมแม่น้ำดังกล่าวเต็มไปด้วยสัตว์นานาชนิด เป็นแหล่งที่มีปลาชุกชุมด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าว ทำให้เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์แต่บริเวณดังกล่าวก็มีผู้อาศัยอยู่เป็นระยะ ๆ โดยปรากฏหลักฐานทางโบราณคดี เช่น ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาชนิดลายขูดขีดและลายเขียนสี ซึ่งคาดว่ามีอายุอยู่ในช่วงสมัยบ้านเชียงตอนปลาย และชาวบ้านยัง

---

[12]สัมภาษณ์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรี ศรีคำ รองคณบดีฝ่ายวิจัย สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2556).

[13]พระไตรปิฎกฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, พระวินัยปิกฎ เล่มที่ 5 มหาวรรค ภาคที่ 2 และอรรถกถา, (กรุงเทพ : เฉลิมชาญการพิมพ์),หน้า98.

เชื่อว่าพวกชาวขอมน่าจะเคยอาศัยอยู่ก่อนพวกชาวคริสต์จะเข้ามาบางเวลาก็ถูกทิ้งร้าง นอกจากนั้นบริเวณนี้ยังมีก้อนหินชนิดหนึ่งที่ชาวอีสานเรียกว่า "หินแฮ่" ต่อมาจากเสียง "ฮ" ได้เปลี่ยนเป็นเสียง "ร" จึงเรียกบริเวณนี้ว่าท่าแร่ จนได้มีการตั้งชุมชนอย่างถาวรในปีพ.ศ. 2427 โดยกลุ่มชาวคริสต์นิกายแคธอลิคการก่อตั้งชุมชนบ้านท่าแร่นั้น มีผู้อพยพเข้ามาราว 20 ครอบครัวเป็นจำนวน 150 คน โดยมีชาวญวนคริสตัง 10 ครัวเรือน และชาวไทยอีสาน ซึ่งเป็นทาส ที่ได้ไถ่มาอีก 10 ครัวเรือน โดยอยู่ภายใต้การดูแลของบาทหลวงซาเวียร์เกโกและบางหลวงยอแซพกอมบูริเออร์ ต่อมามีการอพยพเข้ามาของชาวเวียดนามอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ด้วยสาเหตุจากผลกระทบทางด้านการเมืองและความแห้งแล้งภายในประเทศ[14] โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 6 ฝรั่งเศสได้ขึ้นมาเป็นเจ้าอาณานิคมของประเทศเวียดนาม สร้างความอดอยากให้แก่ชาวเวียดนามเป็นอย่างมากจึงทำให้ชาวญวนทั้งหลายหนีกระจัดกระจายและบางส่วนก็อพยพออกนอกประเทศ[15]

สำหรับการอพยพเข้ามาของชาวญวนนั้นได้นำเอาวัฒนธรรมความเชื่อในการบริโภคเนื้อสุนัขเข้ามาด้วย เมื่อถึงเทศกาลตรุษญวนจะมีการจัดงานเลี้ยงเฉลิมฉลองและเชิญชวนญาติมิตรมาร่วมงาน รวมถึงกลุ่มชาวไทยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน โดยมีการจัดอาหารพิเศษที่ทำจากเนื้อหมาดำโดยเฉพาะคือ ตุ๋นหรืออบหมา ซึ่งได้สร้างความติดอกติดใจให้แก่หมู่ผู้รับประทานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชายส่งผลให้ความนิยมบริโภคเนื้อสุนัขแพร่กระจายออกไป นอกจากนั้นพ่อค้าชาวจีนและญวนยังนิยมบริโภคเนื้อสุนัข เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้ค้าขายรุ่งเรืองให้ความอบอุ่น รวมถึงช่วยรักษาโรคบางอย่างได้ เช่นเดียวกับความเชื่อในประเทศเวียดนาม และเมื่อศึกษาประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยาย้อนดูจะพบว่าชาวจีนได้นำอาหารที่ทำมาจากเนื้อสุนัขเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ปลายสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชราวพ.ศ. 2230

---

[14]สุรัตน์ วรางค์รัตน์, เรือนพักอาศัยชาวไทย - เวียดนามบ้านท่าแร่สกลนคร (สกลนคร: สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสกลนคร, 2542), น. 1 – 11.

[15]บาทหลวงเกี้ยนเสมอพิทักษ์, "ประวัติความเป็นมาของกลุ่มคริสตชนและศาสนสถานบ้านท่าแร่," ใน มรดกล้ำค่าที่บ้านท่าแร่ (เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ณ ศูนย์คาธอลิคท่าแร่ 24 – 25 สิงหาคม 2539), น. 5.

แต่ยังไม่เป็นที่ยอมรับเสียเท่าไหร่นัก ไม่เพียงแต่เนื้อสุนัขแต่ยังมีเนื้อแมวม้าลาล่ออีกด้วย[16] แต่สำหรับในจังหวัดสกลนครนั้นเนื้อสุนัขเป็นที่นิยมจนมีผู้ริเริ่มอาชีพค้าสุนัขอย่างจริงจัง

การค้าสุนัขในจังหวัดสกลนครบ้านท่าแร่

เมื่อการบริโภคเนื้อสุนัขมีความนิยมและแพร่หลายจนกลายเป็นเรื่องปกติของสังคมท่าแร่และบริเวณใกล้เคียงชุมชนท่าแร่แล้วต่อมาจึงเกิดอาชีพค้าสุนัขขึ้นในระยะแรกมีการค้าขายกันในวงแคบภายในจังหวัดสกลนครเท่านั้นเมื่อพ.ศ. 2510 ได้ผู้มีประกอบอาชีพค้าสุนัขอย่างจริงจังคนแรกคือนายเจืองแร่ถ่าย[17] เดิมประกอบอาชีพค้าขายทั่วไปแต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าไหร่นักจึงหันมาชำแหละเนื้อสุนัขจำหน่ายตามตลาดเนื้อและผลปรากฏว่าได้รับการตอบรับที่ดีมากจากชาวท่าแร่และหมู่บ้านใกล้เคียง สร้างความสนใจให้แก่ผู้คนเป็นอย่างมากมีทั้งคนรังเกียจ ที่มองว่าเป็นการทำบาปเป็นการทำร้ายสัตว์เลี้ยงแต่ปริมาณความต้องการในการบริโภคนั้นมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และถือได้ว่าเป็นการประกอบอาชีพที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากมีการตระเวนหาสุนัขในเขตชุมชนมาชำแหละบางตัวซื้อมาราคาประมาณ 10 – 15 บาทบางตัวได้มาฟรีเกิดเป็นอาชีพ "แล่นหมา"[18] เริ่มแรกใช้รถจักรยานสองล้อบรรทุกสุนัขต่อมาได้พัฒนาเป็นรถสามล้อตามจำนวนความต้องการสุนัขที่เพิ่มสูงขึ้นต้องการพาหนะที่ใหญ่ขึ้นจึงจะทำให้การแล่นหมาในแต่ละครั้งสามารถบรรจุสุนัขได้มากขึ้น

ในปีพ.ศ. 2512 ได้มีการสานต่ออาชีพค้าสุนัขจากนายเจืองโดยนางจิตต์นามละครผู้ซึ่งเป็นญาติของนายเจืองเห็นว่าญาติของตนมีฐานะและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจึงเปลี่ยนอาชีพเก่ามาค้าเนื้อสุนัขแทนนางจิตต์ใช้วิธีเดียวกันในการตระเวนหาสุนัขคือ ใช้รถสามล้อวิ่งไปตามหมู่บ้าน

---

[16]ลาลูแบร์, จดหมายเหตุลาลูแบร์ราชอาณาจักรสยาม (สำนักพิมพ์ศรีปัญญา, 2510), น. 125.

[17]เอมอร ไพไหล, กระบวนการประกอบอาชีพค้าสุนัขชุมชนท่าแร่ตำบลท่าแร่อำเภอเมืองจังหวัดสกลนคร (มหาสารคาม: อาศรมวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541), น. 354 – 360.

[18]การขนส่งสุนัขจากที่ขายไปยังโรงฆ่าเพื่อไปชำแหละต่อไป.

ต่าง ๆ ทั้งขอแลก[19]และซื้อสุนัขจากเจ้าของ และเมื่อมีความต้องการเนื้อสุนัขสูงขึ้น ๆ ส่งผลให้นางจิตต์ชักชวนญาติพี่น้องให้หันมาร่วมธุรกิจการค้าสุนัขด้วยกันเป็นกลุ่มที่ใหญ่ขึ้นด้วยการช่วยเหลือกันภายในครอบครัว

สำหรับธุรกิจค้าสุนัขระดับครอบครัวนั้นสามารถชำแหละสุนัขได้วันละประมาณ 10 ตัว กระบวนการแล่นหมานั้น เดิมทีเริ่มมาจากการขี่จักรยานไปตระเวนจับสุนัขผูกคอกับจักรยานแล้วให้ผู้ที่ตามหลังใช้ไม้ไล่ตีคอยบังคับให้สุนัขวิ่งตาม ต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นจักรยานยนต์มีกรงติดกับท้ายรถจึงสามารถบรรทุกสุนัขได้ทีละหลายตัวและใช้ระยะเวลาในการเคลื่อนย้ายสุนัขน้อยลงอีกด้วย แต่เมื่อมีความต้องการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจึงทำให้ต้องเพิ่มปริมาณในการบรรทุก โดยใช้จักยานยนต์เช่นเดิมแต่เปลี่ยนจากกรงเล็ก ๆ ที่สามารถบรรทุกได้ทีละ 2 – 3ตัวมาเป็นรถเข็นที่สามารถบรรทุกได้ทีละหลาย ๆ ตัว ต่อมาเมื่อปีพ.ศ. 2517 ได้มีการใช้รถยนต์แทนจักรยานยนต์ทำให้สามารถบรรทุกสุนัขได้ครั้งละ 30 – 40 ตัว และสามารถแล่นได้วันละ 2 – 3 ครั้ง ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและสร้างความสะดวกสบายให้แก่ผู้ค้าด้วยเช่นกัน

การฆ่าชำแหละเนื้อสุนัขนั้นวิธีการฆ่าคือ ใช้เชือกผูกคอสุนัขไว้แล้วใช้ค้อนทุบหัวจนสุนัขนั้นหมดสติ จากนั้นใช้มีดแทงเข้าไปบริเวณคอตัดหลอดลมเพื่อให้ตายสนิทแล้วจึงชำแหละและแยกอวัยวะเป็นชิ้นส่วนออกมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2518 เริ่มมีนายทุนสั่งซื้ออัณฑะสุนัขอย่างไม่จำกัดจำนวน โดยราคาอัณฑะสุนัขต่อ 1 พวงตกอยู่ประมาณ 120 บาทเพื่อส่งออกไปยังประเทศจีน ญี่ปุ่น ฮ่องกง และไต้หวัน ซึ่งถือว่าเป็นจุดสำคัญที่ทำให้การค้าสุนัขแพร่หลายและกว้างขวางขึ้นมากก่อให้เกิดการประกอบอาชีพเป็นกิจการและมีความจริงจังมากยิ่งขึ้น ทว่าในทางกลับกันก็ทำให้เนื้อสดและชิ้นส่วนอื่น ๆ นั้นล้นตลาด ส่งผลให้มีการแปรไปในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ เนื้อตากแห้ง เนื้อแดดเดียว ไส้กรอก เป็นต้น รวมถึงมีการแบ่งงานอย่างชัดเจนโดยมีผู้รับจ้างฆ่าชำแหละ ตากแห้ง ฟอกหนัง และกลุ่มต้มกระดูก เป็นต้น ซึ่งนายทุนต่าง ๆ มีทั้งที่

---

[19]ในการแลกสุนัขนั้นช่วงแรกมักจะใช้เสื้อผ้า ขนมหวานแลก ต่อมาเมื่อสุนัขมีมูลค่าที่มากขึ้นก็เปลี่ยนเป็นแลกโอ่งดินเผาแทน.

อาศัยอยู่ในท้องถิ่นและต่างจังหวัด โดยการจัดส่งเนื้อสุนัขไปยังนายทุนต่างจังหวัดนั้นมีการจัดส่งอยู่ 2 วิธีคือการจัดส่งด้วยตนเองโดยมีค่าจัดส่งประมาณ 250 – 300 บาทต่อเที่ยว อีกหนึ่งวิธีคือ การจัดส่งด้วยรถโดยสารประจำทาง โดยมีการนัดหมายไว้ระหว่างพนักงานขับรถและนายทุนที่รออยู่ปลายเส้นทาง เห็นได้ชัดว่าธุรกิจค้าสุนัขของชุมชนท่าแร่นั้นได้มีการตอบสนองของผู้บริโภคจำนวนมาก จึงทำให้ชุมชนท่าแร่กลายเป็นแหล่งค้าสุนัขที่ใหญ่ที่สุดในภาคอีสาน[20]

สำหรับรายได้นั้นผู้แล่นหมามีรายได้ประมาณ 15,000 – 20,000 บาทต่อเดือน โดยภายในหนึ่งเดือนมีการแล่นหมาประมาณ 4 – 6 ครั้ง และมีผู้จับสุนัขติดตามไปด้วยโดยผู้จับสุนัขจะมีรายได้ 200 – 500 บาทต่อครั้ง สำหรับนายทุนที่มีรายได้จากการนำสุนัขไปจำหน่ายต่อนั้นจะมีรายได้ประมาณ 40,000 – 100,000 บาทต่อเดือน ซึ่งถือว่าเป็นรายได้ที่ค่อนข้างสูงสำหรับชุมชนท่าแร่เลยก็ว่าได้

ผลกระทบทางสังคมและการต่อต้านค่านิยมการบริโภคเนื้อสุนัข

ปัจจุบันการบริโภคเนื้อสุนัขถูกจำกัดวงแคบอยู่เพียงในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยและพบมากในชุมชนไทยญวนท่าแร่ จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลความเชื่อสืบเนื่องกันมาหลายทศวรรษ จนถือว่า "เป็นเรื่องปกติสำหรับพวกเขาเพราะเห็นการบริโภคเนื้อสุนัขมาตั้งแต่จำความได้"[21] อย่างไรก็ดีสังคมไทยมิได้มีกระแสต่อต้านที่รุนแรงเรื่องการบริโภคสุนัขของชุมชนท่าแร่ มีเพียงการติเตียนแต่ยังคงเคารพในสิทธิทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนผู้บริโภคเนื้อสุนัขอยู่

ผลกระทบจากการค้าสุนัขของชาวบ้านในชุมชนท่าแร่

อาชีพค้าสุนัขในชุมชนท่าแร่ในช่วงแรกนั้นได้สร้างความสนใจและแปลกใจให้แก่ผู้คนทั้งในและต่างประเทศเป็นอย่างมากเพราะเป็นวัฒนธรรมการค้าและการเลือกบริโภคที่แปลก

---

[20]เอมอร ไพไหล, กระบวนการประกอบอาชีพค้าสุนัขชุมชนท่าแร่ตำบลท่าแร่อำเภอเมืองจังหวัดสกลนคร, น. 354 – 360.

[21]สุธาวัลย์ โพธิ์ศรี,"คนแล่นหมา," น. 3.

ออกไปจากสังคมอื่น ๆ มีทั้งเสียงต่อต้านและเสียงตอบรับที่ดีแต่เดิมทีชุมชนท่าแร่เป็นเพียงชุมชนธรรมดาในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือชุมชนหนึ่งเท่านั้น แต่เมื่อได้รับวัฒนธรรมการบริโภคสุนัขและมีการลงทุนประกอบอาชีพค้าสุนัขอย่างจริงจัง ทำให้ชุมชนท่าแร่เป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงทางด้านการค้าและบริโภคสุนัขมากที่สุดในประเทศไทย การค้าสุนัขของชุมชนท่าแร่นั้นได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชนมากมายในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

เดิมชุนชนท่าแร่มีการทำไร่ทำนาเป็นอาชีพหลักของชุมชนรายได้ไม่เพียงพอสำหรับเลี้ยงตัวเอง ต่อมาเมื่อมีอาชีพเสริมคือการค้าสุนัขได้รับการตอบอย่างดีจากผู้บริโภค ส่งผลให้ผู้ประกอบอาชีพมีรายได้ที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้นำรายได้นั้นไปลงทุนกับการทำนาซึ่งถือเป็นอาชีพหลักของชุมชน โดยมีการจัดหารถไถนาปุ๋ยยาปราบศัตรูพืช เป็นต้น นอกจากนั้นมีการจ้างงานต่าง ๆ รวมถึงงานเกี่ยวกับการค้าสุนัขจากแรงงานภายในท้องถิ่น และจากท้องถิ่นอื่น ๆ โดยอาศัยรายได้จากการค้าสุนัขมีการลงทุนเกี่ยวกับการซื้อที่ดินซ่อมแซมบ้านเรือน มีการปล่อยเงินกู้นอกระบบ และมีการเก็บออมเงินเพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัวอีกด้วย รวมถึงภาวะหนี้สินของผู้ประกอบการนั้น ส่วนใหญ่เกิดมาจากการลงทุนทางด้านการเกษตรหรืออาชีพหลักของตนการที่ผู้ประกอบอาชีพค้าสุนัขส่วนใหญ่มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นช่วยให้ภาวะหนี้สินของตนที่มีอยู่แต่เดิมนั้นลดลง

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

สำหรับการค้าสุนัขนั้นได้สร้างรายได้มหาศาลให้แก่ชุมชนท่าแร่อันเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างชัดเจนคือ เปลี่ยนจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมืองมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้านและมีผู้คนต่างถิ่นเข้ามาประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้น ความสัมพันธ์ภายในเครือญาติมีความใกล้ชิดกันสนิทสนมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเกิดการแบ่งงานกันทำจากการค้าสุนัขและมีการกินดีอยู่ดีกันมากยิ่งขึ้น รวมถึงด้านการศึกษามีการให้ความสำคัญทางด้านการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยการส่งเสียแก่ลูกหลานให้ได้เล่าเรียนสูงขึ้นปัญหา

สังคมต่าง ๆ เช่นการมั่วสุมการเสพยาก็ลดน้อยลงเช่นกัน เพราะผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีเวลาเพียงพอไปประพฤติผิด ลดความเห็นแก่ตัว และให้ความสำคัญแก่ส่วนรวมมากยิ่งขึ้น เพราะเมื่อประกอบการร่วมกันแล้วก็เหมือนกับเป็นพวกเดียวกันจึงทำให้มีความสนิทสนมกันมากยิ่ง

การควบคุมทางกฎหมายและข่าวสาร

จุดเริ่มต้นเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2538 Manfred Karrenman นักหนังสือพิมพ์ชาวเยอรมันท่านหนึ่งร่วมกับองค์กรThe Humane Society ได้ทำสารคดีเกี่ยวกับโรงฆ่าสุนัขและแมวในหลายประเทศในภูมิเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมถึงประเทศไทยและมีการเผยแพร่ออกไปทั่วโลกผ่านเว็บไซต์ขององค์กรThe Humane Society of The United State จากการเผยแพร่สารคดีดังกล่าวออกไปนั้นส่งผลให้มีการร้องเรียนเกิดขึ้นจากหลายหน่วยงานทั้งองค์กรภาครัฐและประชาชน การร้องเรียนมุ่งเน้นเรื่องการปลอมแปลงหนังสัตว์ส่งออกทั้งหนังสุนัขและแมว ซึ่งมิใช่การบริโภคเนื้อสุนัขอีกทั้งยังส่งจดหมายร้องเรียนเป็นจำนวนมากมายังเอกอัครราชทูตไทยในช่วงปีพ.ศ. 2539 – 2543 และเมื่อการร้องเรียนครึกโครมมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้คนเริ่มหันมามองประเด็นของการบริโภคเนื้อสุนัขด้วยเช่นกัน รวมถึงมีการพาดหัวข่าวเกี่ยวกับการบริโภคสุนัข[22] แสดงถึงความรังเกียจและโทษของการบริโภคสุนัข โดยเฉพาะจังหวัดสกลนครได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการบริโภคและค้าเนื้อสุนัขของชุมชนท่าแร่ จนเมื่อวันที่ 16 มีนาคมพ.ศ.2542 จึงได้มีการจัดการประชุม "เพื่อหามาตรการสำหรับดำเนินการป้องกันชื่อเสียงของชาวจังหวัดสกลนครและผลกระทบต่อรายได้อันมหาศาล"โดยมีมติในที่ประชุมดังนี้[23]

---

[22]เมนูชวน'แหวะ' เปิปวิปริต'เอ๋ง', ข่าวสด (8 กุมภาพันธ์ 2542), น. 1, 10.

[23]สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร, "ที่ สน.0016/332 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2542 เรื่องการแก้ปัญหาบริโภคเนื้อสุนัข," ใน ข่าวหนังสือพิมพ์ต่างประเทศเกี่ยวกับกระทรวงการต่างประเทศชี้แจงการแก้ไขปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ของไทย 2541 – 2453,กรมสารนิเทศกองประมวลและวิเคราะห์ข่าว.

1. ให้มีการเพิ่มสุนัขเป็นสัตว์ให้พระราชบัญญัติคุ้มครองชีวิตสัตว์โดยให้จังหวัดดำเนินการโดยด่วน
2. ให้มีการตั้งด่านตรวจรถที่นำสุนัขและนำหนังสุนัขและอื่นๆเข้าและออกจังหวัดสกลนคร
3. ให้ตรวจสุนัขที่นำเข้าจังหวัดสกลนครว่าได้ฉีดยาป้องกันพิษสุนัขบ้าหรือยังโดยใช้พระราชบัญญัติพิษสุนัขบ้าดำเนินการ
4. เข้าไปดำเนินการดูแลสถานที่ฆ่าสุนัขอันจะทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยใช้พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม
5. ห้ามปิดป้ายชักชวนที่มีข้อความ"ที่นี่มีเนื้อสวรรค์จำหน่าย"[24]หรืออื่นๆรวมทั้งการทำข่าวเผยแพร่ทุกรูปแบบ
6. ประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบเพื่อแก้ภาพลักษณ์ของจังหวัดสกลนครและประเทศไทย
7. หาอาชีพใหม่ให้กับประชาชนที่ฆ่าและจำหน่ายสุนัข
8. ให้ทุกส่วนได้ช่วยกันประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับผู้ฆ่าและจำหน่ายสุนัขพร้อมทั้งขอความร่วมมืออย่างจริงจัง

ในที่สุดก็เกิดการต่อต้านการบริโภคเนื้อสุนัขอย่างจริงจังมากขึ้นขององค์กรต่าง ๆ และประชาชน เช่น การตั้งโต๊ะรับลงรายชื่อที่ตลาดนัดจตุจักร[25] เป็นต้น ผลที่เกิดขึ้นจากการร้องเรียนดังกล่าวทำให้สังคมมองว่าการบริโภคเนื้อสุนัขนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่ให้การยอมรับและเกิดการต่อต้านโดยเฉพาะกลุ่ม"คนรักสุนัข" เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ แล้วจะทราบได้ว่าประเด็นสำคัญที่ทำให้เรื่องบริโภคเนื้อสุนัขอื้อฉาวคือ การส่งออกหนังสุนัขโดยปลอมแปลงเป็นหนังสัตว์ชนิดอื่น ซึ่งต่อมาสหรัฐได้ออกกฎหมายกล่าวถึง การห้ามนำเข้าสินค้าที่ทำจากหนังของสุนัขและแมว(The Dog and Cat Protection Act of 1999) ประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบจากกฎหมายนี้เช่นกันด้วย

---

[24]ที่นี่จำหน่ายเนื้อสุนัข

[25]"ล่ารายชื่อค้านกินสุนัขเตรียมนำรายชื่อประชาชนคนรักสัตว์ยื่นประท้วงสถานทูตญี่ปุ่น–จีน," Animal lover (8 มีนาคม – เมษายน 2549), น. 5.

มุมมองที่เกิดขึ้นจากสารคดีข้างต้น จึงอาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมผลิตหนังสัตว์ของไทยได้[26] ยิ่งกว่านั้นไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อมั่นในอุตสาหกรรมเครื่องหนังของไทยยังส่งผลกระทบต่อรายได้จำนวนมากจนกลายเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจอีกด้วย ทั้งที่ประเด็นหลักอยู่ที่การไม่ยอมรับสินค้าที่ทำจากหนังสุนัข โดยไม่เป็นที่ยอมรับจากต่างประเทศไม่ใช่เรื่องของการบริโภคเนื้อสุนัข แต่เมื่อสื่อต่าง ๆ แพร่ข่าวออกไปทำให้สังคมไทยกลับมุ่งประเด็นไปที่การบริโภคเนื้อสุนัขเป็นหลักอาจเป็นเพราะสังคมไทยไม่คุ้นเคยกับการบริโภคที่แตกต่างออกไป

เมื่อมองในด้านวัฒนธรรมแล้วการบริโภคเนื้อสุนัขเป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากความเชื่อและความจำเป็นร่วมกันของกลุ่มชนที่เห็นว่าดีและได้นำมาถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นประเพณีประจำสังคมนั้นการบริโภคเนื้อสุนัขก็เป็นทั้งประเพณีและวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่อยู่คู่กับคนเอเชียส่วนหนึ่งมาเป็นเวลานานมีการต่อว่าและเหยียดหยามวัฒนธรรมดังกล่าวมากมาย[27] จนท้ายที่สุดเมื่อปีพ.ศ. 2543 ได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณสัตว์ มีใจความว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดบริโภคหรือค้าเนื้อหนังอวัยวะหรือซากส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสัตว์เลี้ยงประเภทสุนัขและแมว” เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ให้ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์อย่างเหมาะสมและสนองต่อสังคมภายนอก ที่มองว่าการบริโภคเนื้อสุนัขเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำแต่พระราชบัญญัติดังกล่าวก็ได้มีการปรับเปลี่ยนเรื่อยมาอย่างไม่ทราบสาเหตุ จนกระทั้งเมื่อปี 2552 ได้มีการเสนอเข้าคณะรัฐมนตรี แต่ข้อความดังกล่าวก็ถูกเปลี่ยนจากเจาะจงชนิดของสัตว์เป็น

---

[26]กระทรวงการต่างประเทศ, ที่กต0702/1148 ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2543 เรื่องขอเชิญประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาการทารุณกรรมสุนัขและแมวในไทย.

[27]สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงปารีส, ที่1500/001/3735 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน2542, รหัสแฟ้ม0903-437-404-643-4101,ข่าวหนังสือพิมพ์ต่างประเทศเกี่ยวกับกระทรวงการต่างประเทศชี้แจงการแก้ปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ของไทย2541 – 2453,กรมสารนิเทศกองประมวลและวิเคราะห์ข่าว.

ภาพรวมของสัตว์ทุกชนิดแท่นโดยได้แบ่งเป็นทั้งหมด 7 หมวด โดยหมวดที่กำหนดมาตรการการทารุณสัตว์คือ หมวดที่ 4 "การป้องกันการทารุณกรรมสัตว์"[28] โดยมีเนื้อหาดังนี้

มาตรา 17 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันควร

มาตรา 18 การกระทำดังต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 17

1. การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหารทั้งนี้เฉพาะสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร
2. การฆ่าสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์
3. การฆ่าสัตว์เพื่อควบคุมโรคระบาดตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์
4. การฆ่าสัตว์ในกรณีที่สัตว์แพทย์เห็นว่าเป็นสัตว์ป่วยพิการหรือบาดเจ็บและไม่สามารถเยียวยาหรือรักษาให้มีชีวิตอยู่รอดได้โดยปราศจากความทุกข์ทรมาน
5. การฆ่าสัตว์ตามพิธีกรรมหรือความเชื่อทางศาสนา
6. การฆ่าสัตว์ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายมนุษย์หรือสัตว์อื่นหรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน
7. การกระทำใดๆต่อร่างกายสัตว์ซึ่งเข้าลักษณะของการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์โดยผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์หรือผู้ซึ่งได้รับการยกเว้นให้กระทำได้โดยไม่ต้องขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์สภาตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการสัตวแพทย์
8. การตัดหูหางขนเขาหรืองาโดยมีเหตุอันสมควรและไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์
9. การจัดให้มีการต่อสู้ของสัตว์ตามประเพณีท้องถิ่น
10. การกระทำอื่นใดที่มีกฎหมายกำหนดให้สามารถกระทำได้เป็นการเฉพาะ
11. การกระทำอื่นใดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

---

[28]ประกอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์, ราชกิจจานุเบกษา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา29, 33, 41.

ในปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวก็ยังคงมิได้ประกาศใช้โดยอยู่ในขั้นตอนของการตรวจสอบจากสภาผู้แทนราษฎรดังนั้นจึงยังคงมีข่าวสารเกี่ยวกับการค้าเป็นระยะ ๆ ที่ตำบลท่าแร่จังหวัดสกลนคร ทั้งการค้าสุนัขการชำแหละสุนัขเคลื่อนที่เพื่อหลบหนีเจ้าหน้าที่รัฐ[29] เป็นต้น

ทัศนคติในปัจจุบันของการบริโภคเนื้อสุนัข

มุมมองที่แตกต่างของสังคมทำให้จำแนกกลุ่มชนที่มองเกี่ยวกับการบริโภคสุนัขได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มคนรักสุนัขและกลุ่มคนบริโภคสุนัข สำหรับสังคมของคนกลุ่มแรกการบริโภคสุนัขก็เหมือนกับการกินเพื่อนรักของมนุษย์เมื่อเปรียบเทียบบริบทของสุนัขตั้งแต่ในอดีตจะพบว่าเมื่อก่อนคนเราเลี้ยงและฝึกสุนัขให้ปรับธรรมชาติของมัน เพื่อให้เข้ากับธรรมชาติของมนุษย์มีการฝึกสอนให้เข้ากับมนุษย์มากยิ่งขึ้น แต่ในปัจจุบันมนุษย์มีมุมมองที่เปิดใจยอมรับมากยิ่งขึ้นจึงกลับกลายเป็นว่ามนุษย์ให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมทางธรรมชาติของสุนัขแทนใส่ใจกับสิ่งที่มันเป็นมากกว่าที่จะปรับให้มันเป็นตามที่เราต้องการให้เข้ากับธรรมชาติของสุนัข นั้นเป็นเพราะความคิดและสังคมที่เปลี่ยนไปมนุษย์จึงมีความเข้าใจและรักสุนัขมากยิ่งขึ้น[30]

สำหรับอาชีพแล่นหมาของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนท่าแร่นั้น เขามองว่าเป็นอาชีพหนึ่งที่ส่งผลให้ชุมชนมีการเติบโตและพัฒนาแต่ในสายตาของบุคคลภายนอก ที่ต่างวัฒนธรรมส่วนใหญ่มองว่าเป็นอาชีพที่น่ารังเกียจดูถูกว่าเป็นอาชีพต่ำมีการกระทำที่ผู้ค้าสุนัขต้องคอยรับมืออยู่เสมอ เช่น คำบอกเล่าอย่างน้อยใจของผู้ค้าคนหนึ่งว่า"ผมเคยไปขอน้ำที่วัดพระก็ไม่ให้เข้าบางทีก็ผ่านหน้าวัดไม่ได้" "ขับรถเข้าไปซื้อของในเมืองรถเรามันมีโครงเขาเห็นก็รู้ว่าเป็นรถหมาก็สะกิด ๆ กันแล้วก็หัวเราะบางคนก็ถุยน้ำลายใส่รถเราก็มี"[31] เป็นต้น การกระทำเหล่านี้ได้สร้างความลำบากใจให้แก่ผู้ค้าสุนัขเพราะที่จริงแล้วการค้าสุนัขก็ถือว่าเป็นอาชีพที่สุจริตมิได้ไปลักสุนัขใครมาฆ่าชำแหละทั้ง

---

[29]"ทลายโรงชำแหละน้องหมาช่วยทัน200ชีวิต," รายการเรื่องเล่าเช้านี้ ช่อง 3 (21สิงหาคม 2556).

[30]การประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา ครั้งที่9, ปาก–ท้องและของกิน:จริยธรรมและการเมืองเรื่องอาหารการกิน (แผ่นดีวีดี) (4 ธันวาคม 2556), แผ่นที่ 5 – 6.

[31]สุธาวัลย์ โพธิ์ศรี,"คนแล่นหมา," น. 81 – 82.

ผู้ค้าและผู้บริโภคเนื้อสุนัขทั้งหลายก็มองว่าเป็นเรื่องปกติที่จะจำหน่ายและบริโภคเนื้อสุนัขเพราะเนื้อเหล่านี้ก็เหมือนกับเนื้อหมูเนื้อวัวแต่ไฉนการบริโภคเนื้อสุนัขจึงไม่เป็นที่ยอมรับ

หากในอนาคตพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณสัตว์ได้ประกาศใช้เรียบร้อยแล้วนั้น ในมุมมองของเจ้าหน้าที่รัฐนั้นได้ให้ความเห็นว่า พ.ร.บ.นี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ทั้งสองฝ่ายได้เจรจาและเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น รวมถึงทำให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถทำงานได้ง่ายยิ่งขึ้น เป็นกรอบที่คอยกำหนดขอบเขตมิให้ผู้ค้าทารุณกรรมสุนัขและสามารถชี้แจงได้อย่างชัดเจน แต่ในทางเดียวกันผู้ค้าก็ต้องมีความคุ้มค่ากับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นอาชีพหรือกรรมวิธีในการค้า เพราะอาชีพดังกล่าวก็เป็นอาชีพที่มีรายได้ที่ดีมีความสะดวกสบายและคุ้มค่ามากกว่าอาชีพอื่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วจึงเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการยอมรับของทั้งสองฝ่ายเช่นกัน "ซึ่งแท้จริงแล้วหากมีทางออกที่ดีกว่าการค้าสุนัขย่อมเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนมากกว่าการจับกุมหรือปรับเป็นครั้งคราวอย่างแน่นอน"[32]

บทสรุป

สำหรับความเชื่อและวัฒนธรรมการบริโภคเนื้อสุนัขนั้น ได้มีการแผ่อิทธิพลจากกลุ่มชนชาวจ้วงไปยังชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่บริเวณตอนเหนือของประเทศ จากนั้นเมื่อประเทศเวียดนามประสบปัญหาทั้งด้านการเมืองและความแห้งแล้ง ส่งผลให้เกิดการอพยพผ่านประเทศลาวสู่ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะกลุ่มที่อพยพมาที่ท่าแร่ ได้นำเอาความเชื่อในการบริโภคเนื้อสุนัขติดไม้ติดมือมาด้วยเช่นกัน การบริโภคเนื้อสุนัขได้ถ่ายทอดต่อกันมารุ่นสู่รุ่น ซึ่งเหล่าผู้บริโภคในประเทศไทยสมัยนี้มองว่าเป็นเรื่องธรรมดาไปเสียแล้ว เพราะพวกเขาเหล่านั้นได้บริโภคกันมาตั้งแต่ยังเยาว์วัยและเป็นการประพฤติปฏิบัติของสังคมที่พวกเขาอยู่รวมถึงอาชีพค้าสุนัขเป็นธุรกิจหนึ่งที่ทำให้สังคมของพวกเขามีความพัฒนาและขับเคลื่อนไปข้างหน้ามาก

---

[32]สัมภาษณ์นายสัตวแพทย์ปฏิวัติ คุณดิลกพจน์ ผู้บริหารสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสกลนคร (2557).

ยิ่งขึ้น เพราะรายได้จากการค้าเนื้อสุนัขที่มาจากทั้งในและต่างประเทศซึ่งถือได้ว่าเป็นธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างสุจริต

ถึงแม้ว่าการบริโภคเนื้อสุนัขจะเป็นความเชื่อที่มีมายาวนานและเป็นอาชีพที่ทำรายได้ไเป็นอย่างดีสำหรับชุมชนท่าแร่ แต่ผู้คนต่างสังคมย่อมมองในมุมมองที่แตกต่างและเกิดการต่อต้านขึ้น จริงอยู่ที่การบริโภคเนื้อสุนัขเป็นเรื่องที่แปลกประหลาดสำหรับใครหลาย ๆ คน แต่สำหรับผู้วิจัยคิดเห็นว่าเมื่อหลายสิบปีมาแล้วเราเคยรังเกียจวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่นที่บริโภคปลาดิบ เนื้อดิบ หมูดิบ และถั่วหมัก แต่ในปัจจุบันการบริโภคอาหารดังกล่าวได้แพร่หลายไปทั่วโลกรวมถึงในประเทศไทยด้วยเช่นกัน เห็นคนไทยบริโภคปลาดิบ เนื้อดิบ กันหน้าตาเฉย แถมยังคุยกันว่าเนื้อสัตว์ดิบ ๆ นี้อร่อยเสียอีก และยังมีร้านอาหารมากมายในกรุงเทพฯ ที่ขายอาหารญี่ปุ่นเหล่านี้แม้แต่ทุเรียนหรือปลาร้าที่คนไทยนิยมรับประทาน ถึงแม้กลิ่นจะไม่น่าอภิรมย์สักเท่าไหร่แต่ก็เป็นที่นิยมเช่นกัน เพราะเมื่อได้ลิ้มลองแล้วนั้นกลับกลายเป็นรสชาติที่ถูกปากใครหลายต่อหลายคน หรือแม้แต่วัฒนธรรมตะวันตกก็นิยมบริโภคเนื้อกระต่าย เนื้อม้า และเนื้อหนูตะเภา ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงเช่นกันการบริโภคเนื้อสัตว์ที่แตกต่างออกไปนั้น มิได้แปลว่าเขาเหล่านั้นที่บริโภคจะเป็นตัวประหลาด แต่เป็นเพราะวัฒนธรรมความเชื่อและประเพณี ที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละกลุ่มชนกล่าวคือ 'เรากินหมาเราก็มองว่าเขากินกระต่ายแปลก' รวมถึงคนที่บริโภคเนื้อวัว ก็ย่อมมองว่าคนที่ไม่บริโภคเนื้อวัวนั้นแปลก แต่สิ่งที่ควรจะเป็นเพื่อสังคมที่ปรองดองคือ การเคารพในขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชนที่อยู่ร่วมกันในพหุสังคมสังคมหนึ่งจะสามารถบรรจุประชาชนจำนวนมากที่ต่างศาสนาต่างคำสอนและต่างความเชื่อไว้ด้วยกันได้นั้น ย่อมต้องมีการเปิดใจและยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเพราะวัฒนธรรมต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่สวยงามและดำรงอยู่คู่กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกกลุ่ม และมันคือสิ่งที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ได้ แม้ว่าจะมีหลายสิ่งหลายอย่างที่แตกต่างกัน แต่ก็มิได้แปลว่าเขาเหล่านั้นจะเป็นคนไม่ดีเสมอไป

บรรณานุกรม

สัตวแพทย์ดี.วี.เอ็ม (นามแฝง). คู่มือเลี้ยงสุนัข. พระนคร: แพร่พิทยา, 2503.

ชาร์ลส ไฮแอม และรัชนี ทศรัตน์. สยามดึกดำบรรพ์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงสมัยสุโขทัย. กรุงเทพฯ: ริเวอร์บุคส์, 2542.

สุธาวัลย์ โพธิ์ศรี. "คนแล่นหมา." วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. คนไทยอยู่ที่นี่ที่อุษาคเนย์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากรร่วมกับสำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม, 2537.

ปฐม หงส์สุวรรณ. "บทบาทของ "หมา" ในตำนานและพิธีกรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในอุษาคเนย์." วารสารอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2549).

สุมิตร ปิติพัฒน์ และฮวง เลือง. คนไทเมืองกว่า: ไทแถงไทเมืองในประเทศเวียดนาม. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

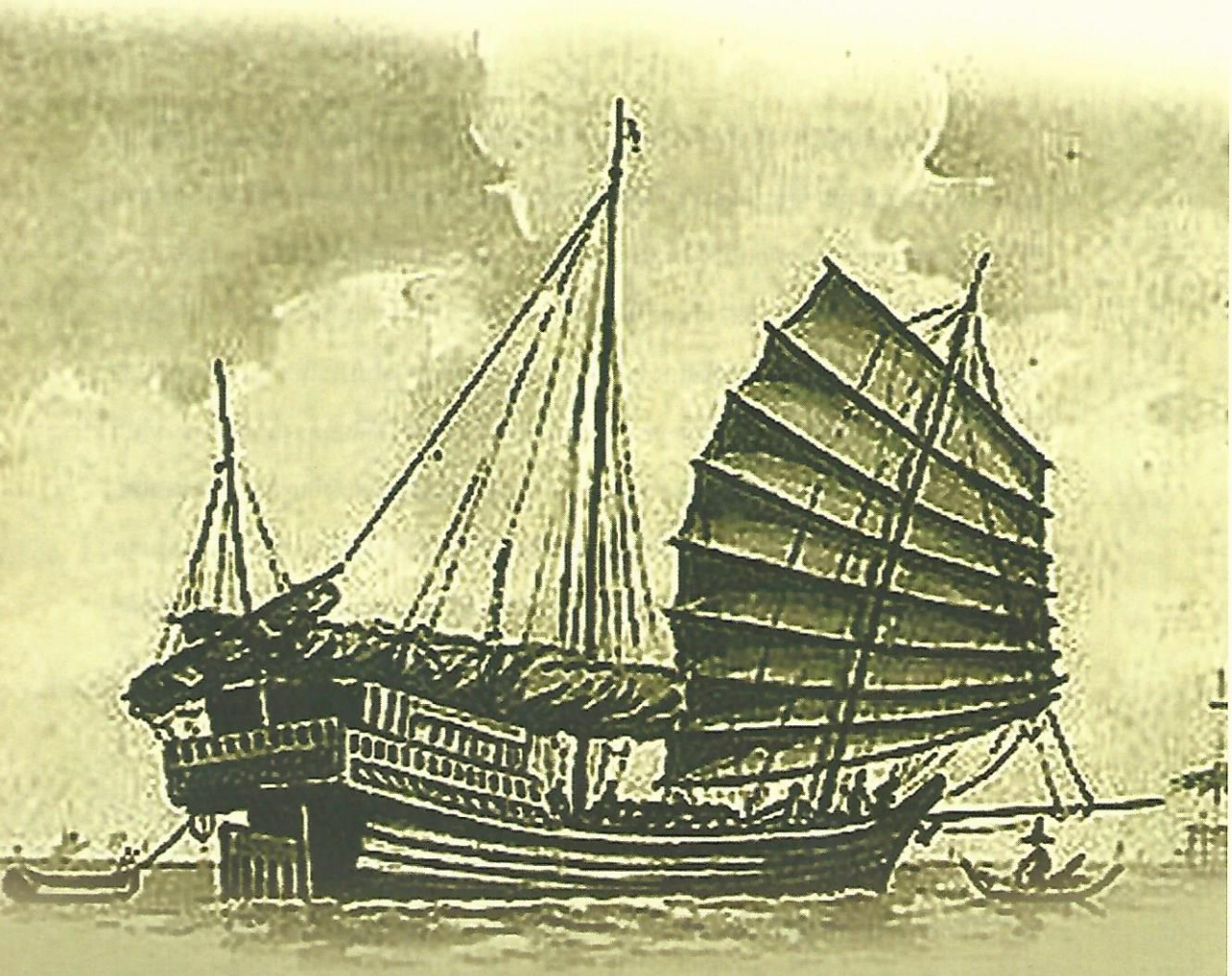
สุรัตน์ วรางค์รัตน์. เรือนพักอาศัยชาวไทย – เวียดนามบ้านท่าแร่สกลนคร. สกลนคร: สำนักศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏสกลนคร, 2542.

เกี้ยนเสมอ พิทักษ์, บาทหลวง. "ประวัติความเป็นมาของกลุ่มคริสตชนและศาสนสถานบ้านท่าแร่." ใน มรดกล้ำค่าที่บ้านท่าแร่. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นณศูนย์คาธอลิคท่าแร่ 24 – 25 สิงหาคม 2539

เอมอร ไพไหล. กระบวนการประกอบอาชีพค้าสุนัขชุมชนท่าแร่ตำบลท่าแร่อำเภอเมืองจังหวัดสกลนคร. มหาสารคาม: อาศรมวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.

กรมสารนิเทศกองประมวลและวิเคราะห์ข่าว. ข่าวหนังสือพิมพ์ต่างประเทศเกี่ยวกับกระทรวงการต่างประเทศชี้แจงการแก้ไขปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ของไทย 2541 – 2453 (2541 – 2543).

พินิจอุษาคเนย์

การตั้งถิ่นฐานของครอบครัวสุริยะไกร

การตั้งถิ่นฐานของครอบครัวสุริยะไกร

ภคพงศ์ สุริยะไกร

ชาวจีนเริ่มเดินทางมายังประเทศไทยตั้งแต่สมัยที่มีความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างไทยกับจีนซึ่งมีมาตั้งแต่ในสมัยสุโขทัยในช่วงนั้นราชสำนักมองโกล(ราชวงศ์หยวน) พยายามที่จะรวมราชอาณาจักรสุโขทัยเป็นรัฐบรรณาการมีการส่งคณะทูตมาที่สุโขทัยเมื่อพ.ศ.1825 ,พ.ศ. 1837 และครั้งสุดท้ายพ.ศ. 1837 นั้นทูตจีนได้ถือสาส์นมาถวายพ่อขุนรามคำแหงให้เสด็จไปยังประเทศจีนหลังจากนั้นพ่อขุนรามคำแหงจึงได้ส่งคณะทูตบรรณาการไปประเทศจีนเมื่อพ.ศ.1839 และอีกห้าครั้งจนถึงปีพ.ศ. 1866 คณะทูตจากประเทศไทยที่ส่งไปจีนได้สิ้นสุดลงแต่พ่อค้าชาวจีนก็ยังคงเข้ามาทำการค้าขายกับเมืองท่าของไทยในสมัยนั้นชาวจีนยังไม่ได้เริ่มตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ชาวจีนส่วนใหญ่ที่เข้ามาจะเป็นพ่อค้าที่เดินทางมาติดต่อทำการค้ากับเมืองท่าของไทยจนสิ้นสุดราชวงศ์หยวนซึ่งการสิ้นสุดอำนาจของราชวงศ์หยวนนั้นทำให้เกิดความวุ่นวายและยังทำให้การค้ากับต่างประเทศหยุดชะงักลงหลายทศวรรษการที่มีความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศจีนนั้นจึงทำให้เกิดการลี้ภัยของชาวจีนเข้ามายังประเทศไทยเป็นรุ่นแรกๆด้วย

ต่อมาในสมัยอยุธยาซึ่งตรงกับช่วงต้นของราชวงศ์หมิงอยุธยาได้เริ่มการส่งคณะทูตบรรณาการไปยังประเทศจีนอย่างสม่ำเสมอซึ่งทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการค้ามากขึ้นทำให้ชาวจีนที่เข้ามาทำการค้านั้นได้เริ่มมีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานมากยิ่งขึ้นและในช่วงนี้เองที่อาจจะเป็นการนำไปสู่การมีลูกจีน[1]ในสยามเป็นครั้งแรกการมีลูกจีนนั้นเป็นหลักฐานให้เห็นชัดเจนว่ามีการแต่งงานกันระหว่างชายจีนกับหญิงไทยอีกด้วยเนื่องจากในช่วงแรกๆนั้นหญิงจีนยังไม่ค่อยมีการเข้ามายังไทย

---

[1]ลูกจีน คือ ลูกที่มีบิดาเป็นจีน มารดาเป็นไทย เพราะในช่วงนั้นหญิงจีนไม่เคยอพยพออกนอกประเทศ

ในช่วงสมัยอยุธยานั้นการค้าการเดินเรือของพ่อค้าชาวจีนมีการปรับตัวได้อย่างรวดเร็วกับระบบการผูกขาดการค้าของหลวงหากแต่ในบางช่วงนั้นมีปัญหาที่เกิดแก่คนจีนโดยกษัตริย์แต่ละพระองค์ของไทยบ้างเช่นในช่วงพ.ศ. 2163 – 2175 อยู่ในช่วงรัชสมัยของพระเจ้าทรงธรรมจนถึงในสามปีแรกของพระเจ้าปราสาททองที่สถานการณ์ของพ่อค้าชาวจีนในสยามตกต่ำถึงขีดสุดเป็นต้นหลังจากสถานการณ์นั้นมาพระเจ้าปราสาททองทรงตระหนักดีว่าผลกำไรจากการค้าของหลวงจะมีมากขึ้นหากทรงใช้พ่อค้าชาวจีนที่มีความสามารถซึ่งเป็นผู้แสวงหาเมืองท่าของจีนให้ได้มากที่สุดและชาวจีนยังช่วยเหลือด้านการค้าสำเภาของไทยอีกด้วยดังนั้นชาวจีนจึงเป็นพวกที่พระเจ้าปราสาททองทรงรับรองเป็นอย่างดีและชาวจีนบางคนยังได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกอปรกับรับราชการชั้นสูงๆ โดยข้าราชการชาวจีนส่วนใหญ่ที่ปกครองชุมชนจีนในอยุธยาเป็นบุคคลที่มีการศึกษาและข้าราชการอื่นๆประจำราชสำนักไทยก็เป็นชาวจีนอีกด้วยดังนั้นจึงทำให้ฐานะของพ่อค้าชาวจีนก็ค่อยๆดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอตลอดสมัยอยุธยา

สมัยกรุงธนบุรีพระเจ้าตากสินมหาราชมีนโยบายสนับสนุนให้พ่อค้าชาวจีนเดินทางมาติดต่อค้าขายและเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองไทยได้จึงมีชาวจีนเดินทางมาค้าขายตามหัวเมืองต่างๆแถบชายทะเลตะวันออกและลงไปตามหัวเมืองทางใต้ซึ่งโดยเฉพาะกรุงธนบุรีมีชาวแต้จิ๋วเข้ามาค้าขายและอยู่อาศัยจำนวนเพิ่มมากขึ้นทำให้กรุงธนบุรีมีความเจริญมากขึ้นทั้งนี้ทั้งนั้นก็เนื่องมาจากการที่พระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีเชื้อสายจีนแต้จิ๋วด้วยเช่นกัน (Skinner 1957 : p.45-46)จึงทำให้มีปัจจัยดึงดูดชาวจีนโพ้นทะเลที่มีเชื้อสายแต้จิ๋วให้เข้ามาเมืองไทยมากยิ่งขึ้น

สมัยรัตนโกสินทร์สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) แนวโน้มการอพยพเข้ามาของชาวจีนสูงขึ้นเรื่อยๆนับตั้งแต่สมัยของพระเจ้าตากสินมหาราชจนกระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งการค้าระหว่างไทยจีนเป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของไทยในช่วงมีศึกสงครามและก่อสร้างราชธานีขึ้นใหม่ซึ่งการค้าทางสำเภากับชาวจีนได้สร้างรายได้ให้กับกรุงรัตนโกสินทร์ต่อเนื่องมาจนในสมัยรัชกาลของสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) (วิลาสวงศ์ 2548 : 45)

ดังนั้นในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ทางราชการไทยจึงไม่มีนโยบายกีดกันชาวจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในเมืองไทยและจัดให้ชาวจีนเป็น"กลุ่มนอกระบบไพร่" ซึ่งต่างจากคนชาติอื่นๆที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยดังนั้นชาวจีนจึงมีความเป็นอิสระไม่ต้องถูกเกณฑ์แรงงานสามารถประกอบอาชีพที่ตนถนัดและเดินทางไปค้าขายตามหัวเมืองต่างๆได้ซึ่งในสมัยนั้นทางราชการไทยกำหนดให้กรมท่าซ้าย[2]ดูแลชาวจีนที่มาตั้งถิ่นฐานในไทยตามแบบในสมัยอยุธยาซึ่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) มีชาวจีนอพยพเข้ามามากขึ้นจึงทำให้มีการเก็บภาษีค่าแรงงานชาวจีนเป็นครั้งแรกโดยการเก็บค่าแรงงาน 1 บาท 2 สลึงต่อ 3 ปีหรือต้องทำงานให้ทางราชการ1 เดือนในเวลา 3 ปีเมื่อเสียค่าใช้จ่ายแล้วก็จะได้รับใบฏีกาและผูกข้อมือด้วยไหมสีแดงประทับครั่งที่เป็นตราประจำเมืองนั้นๆการเก็บภาษีค่าแรงลักษณะนี้เรียกว่า "การผูกปี้ข้อมือจีน" ซึ่งสังเกตเห็นได้ง่ายว่าชาวจีนคนใดเสียภาษีแล้วด้วยไหมสีแดงที่ข้อมือและนอกจากนั้นยังเป็นผลดีทั้งทางการปกครองและทางเศรษฐกิจคือทำให้ทางราชการไทยรู้จำนวนชาวจีนที่มาอยู่ในกรุงรัตนโกสินทร์และทางหัวเมืองต่างและทำให้ทางราชการไทยมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยและการผูกปี้ข้อมือจีนนี้ได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องไปจนถึงปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) จึงยกเลิกไปในพ.ศ. 2451 (วิลาสวงศ์ 2548 : 49)

ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ยังได้รับชาวจีนที่อพยพมาพร้อมกับเรือสำเภาเที่ยวที่กลับมาจากจีนเป็นจำนวนมากเพราะช่วงนั้นเกิดปัญหาบ้านเมืองขึ้นในประเทศจีนตั้งแต่ปัญหาสงครามฝิ่นระหว่างจีนกับอังกฤษช่วงปีพ.ศ. 2382 – 2385, กบฏไท้ผิงในช่วงปีพ.ศ. 2391 – 2408 และภัยธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความเสียหายของพืชผลปัญหาที่เกิดขึ้นดังที่กล่าวมานี้ทำให้คนจีนเกิดความอดอยากจึงเป็นสาเหตุให้ชาวจีนต้องอพยพเดินทางออกนอกประเทศไปยังสถานที่ต่างๆทั่วโลกและการอพยพทำได้ง่ายมากด้วยการอาศัยเรือกลไฟโดยช่วงแรกชาวจีนอพยพมาในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และ

---

[2]กรมท่าซ้าย คือ ตำแหน่งเจ้ากรมท่าซ้าย มียศชั้นหลวง พระ และพระยา ตามลำดับ ถือศักดินา 1,400 มีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขและควบคุมกิจการของชาวต่างประเทศที่มีบ้านเรือนทางฝั่งซ้ายของคุ้งทะเลไทย ได้แก่ ลูกค้าที่มาจากเมืองจีนและญวน เจ้ากรมปลัดกรม และพนักงานของกรมท่าซ้ายส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีนและญวน

หนึ่งในนั้นก็มีประเทศไทยซึ่งในสมัยรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) มีคนจีนอพยพเข้ามาเพิ่มขึ้นอย่างมากและล้วนเป็นชายจีนแทบทั้งหมดที่อพยพเข้ามาทำมาหากินลงหลักปักฐานและแต่งงานกับหญิงไทยจนผสมกลมกลืนกันไปกับสังคมไทยในที่สุดซึ่งชาวจีนมีความขยันอุตสาหะมากสามารถทำงานทุกอย่างได้เช่นงานกุลีงานรับจ้างทั่วไปขายแรงงานตามท่าเรือโรงสีและเช่าที่มาทำไร่ทำสวนเป็นต้นซึ่งคนจีนที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทยนั้นยังได้นำวัฒนธรรมวิถีชีวิตแนวคิดและขนบธรรมเนียมต่างๆของชาวจีนเข้ามาในไทยด้วย

ชาวจีนที่มาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากมณฑลกวางตุ้งฮกเกี้ยนและเกาะไหหลำซึ่งชุมชนชาวจีนในประเทศไทยนั้นสามารถจำแนกคนจีนได้ตามกลุ่มภาษาถิ่นที่พูดแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มคือกลุ่มที่พูดสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วจีนฮกเกี้ยนจีนแคะจีนกวางตุ้งและจีนไหหลำโดยปัจจัยที่ทำให้ชาวจีนเดินทางออกนอกประเทศทวีธีระวังศ์เสรีได้สรุปปัจจัยสำคัญไว้ดังนี้คือเกิดความวุ่นวายทางการเมืองที่เกิดจากการเปลี่ยนราชวงศ์และการกบฏ , การเกิดความอดอยากจากภัยธรรมชาติ , การที่จำนวนประชากรทางภาคใต้ของจีนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว , ความต้องการแรงงานของตลาดโลก , ชาวจีนต้องการสร้างฐานะจากนอกประเทศเพราะมีโอกาสง่ายกว่า , ชาวตะวันตกบังคับให้จีนเปิดเมืองท่าตามชายฝั่งทางตอนใต้จึงต้องยินยอมให้ชาวจีนเดินทางออกโดยเสรีและการที่มีความก้าวหน้าทางการคมนาคมซึ่งทำให้ค่าโดยสารถูกและมีความปลอดภัยมากขึ้นนั่นเอง

ใน พ.ศ.2453 เป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของคนจีนในประเทศไทยเนื่องจากเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ซึ่งเป็นมิตรกับชาวจีนได้เสด็จสวรรคตและสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้าวชิราวุธเสด็จขึ้นครองราชย์แทนทรงประกาศลัทธิต่อต้านจีนมีเหตุการณ์ต่างๆมากมายที่เป็นเครื่องหมายการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคใหม่ของชาวจีนในไทยเช่นการปฏิวัติของคนจีนในปลายปี พ.ศ. 2453 ซึ่งเป็นผลจากมีการยกเลิกภาษีผูกปี้ทุกสามปีในปีพ.ศ.2452 มาเป็นการเสียภาษีรายหัวประจำปีเหมือนพลเมืองอื่นๆแต่การปฏิวัติผลงานนั้นไม่ประสบความสำเร็จสำหรับชาวจีนหลังจากนั้น2 – 3 เดือนพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ-เกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) จึงขึ้นเสวยราชสมบัติหัวหน้าชาวจีนจึงพร้อมใจกันน้อมเกล้าถวายของขวัญราคาสูง

เพื่อให้ทรงลบเลือนความทรงจำเกี่ยวกับการปฏิวัตินั้นและได้ทำพิธีแสดงความจงรักภักดีขึ้น , การออกหนังสือพิมพ์ภาษาจีน, การตั้งโรงเรียนจีนเป็นต้น

ตอนต้นรัชสมัยของรัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2456) รัฐบาลไทยได้ออกพระราชบัญญัติการถือสัญชาติไทยฉบับแรกยืนยันหลักการถือสัญชาติตามสายโลหิต (Jus Sanguinis)ซึ่งมีหลักว่า "ทุกคนที่มีบิดาเป็นคนไทยไม่ว่าจะเกิดในผืนแผ่นดินไทยหรือเกิดในต่างแดนเป็นคนไทยทั้งสิ้น" และ "คนจีนทุกคนที่เกิดบนผืนแผ่นดินไทยมีสัญชาติไทย" ส่งผลให้คนจำนวนหลายแสนคนที่เกิดในไทยแต่มีบิดาเป็นคนจีนจึงตกอยู่ในสถานะบุคคล2 สัญชาติที่ต้องสวามิภักดิ์ต่อทั้งจีนและไทยเพราะจีนก็มีพระราชบัญญัติคนสัญชาติจีนในปี พ.ศ. 2452 ด้วยหลักการถือสัญชาติตามสายโลหิตเช่นเดียวกัน

การขยายการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนไปสู่เขตชนบทของไทยนั้นถูกกระตุ้นจากการก่อสร้างทางรถไฟในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งระหว่าง พ.ศ. 2462 – 2480 นั้นคนจีนในภาคเหนือได้เพิ่มจำนวนขึ้นถึง3 เท่าหลังจากที่มีการพัฒนาการขนส่งทางบกอย่างรวดเร็วในภาคนี้ที่น่าสังเกตมากที่สุดนั้นอยู่ในปี พ.ศ. 2464 ซึ่งมีการสร้างทางรถไฟผ่านลำปางลำพูนจนกระทั่งถึงเชียงใหม่ซึ่งจากผลการสำรวจสำมะโนประชากรในสมัย พ.ศ.2495 นั้นพบว่าการเกษตรทั่วไปนั้นเป็นของคนไทยแต่เกษตรกรที่เป็นชายนั้นส่วนใหญ่จะเป็นชาวจีน

ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2470 นั้นอยู่ในระหว่างรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 7) ซึ่งในช่วงนั้นระบบการเดินทางของคนจีนนั้นมีความสะดวกมากขึ้นจากสมัยก่อนเนื่องจากมีการใช้เรือกลไฟในการเดินทางทำให้การอพยพเข้ามาของคนจีนโพ้นทะเลเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากและเนื่องด้วยนโยบายของรัฐในระยะนั้นไม่มีการปิดกั้นคนจีนจึงทำให้ไม่มีปัญหาการเข้าประเทศแต่อย่างใดซึ่งอากงของข้าพเจ้าก็ได้อพยพเข้ามาประเทศไทยในช่วงประมาณปีพ.ศ. 2470 ด้วยเช่นกันโดยสาเหตุการเข้ามาของอากงนั้นจากที่ได้สอบถามบิดาพบว่าอากงเข้ามาเพื่อมาตามหาอาเหล่ากงที่เข้ามาก่อนหน้านั้นแล้วนั่นจึงเป็นแรงผลักดันที่ทำให้อากงเดินทางมาสู่ประเทศไทยการเข้ามาในช่วงแรกๆนั้นคาดว่าอากงน่าจะเข้ามาประกอบอาชีพตามแบบคนจีนทั่วไปจากนั้นจึงได้เดินทางไปยังจังหวัดเชียงใหม่โดยรถไฟเพราะช่วงเวลานั้นระบบการเดินทางทางรถไฟ

เป็นทางเลือกที่สะดวกที่สุดในการเดินทางไปยังหัวเมืองสำคัญๆและเนื่องด้วยมีการอพยพไปตั้งถิ่นฐานของคนจีนแต้จิ๋วที่มีการอพยพไปทางเหนือมากที่สุดนับตั้งแต่ช่วงปีพ.ศ. 2417 จึงเหมือนเป็นแรงดึงดูดชาวจีนแต้จิ๋วที่มาไทยในภายหลังให้นิยมเดินทางไปสู่ภาคเหนือด้วย

ข้าพเจ้าเห็นว่านั่นอาจจะเป็นเหตุให้อากงของข้าพเจ้าเดินทางจากกรุงเทพฯไปยังจังหวัดเชียงใหม่และทำให้ได้เจอกับอาม่าซึ่งต่อมาได้แต่งงานกันและได้ลงหลักปักฐานกันที่อำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่โดยอากงและอาม่าของข้าพเจ้าได้ลงหลักปักฐานและสร้างฐานะโดยการทำสวนส้มด้วยกันที่อำเภอฝางนอกจากอากงของข้าพเจ้าจะประกอบธุรกิจสวนส้มแล้วอากงของข้าพเจ้ายังประกอบธุรกิจเป็นพ่อค้าคนกลางในการรับซื้อพืชผักผลไม้ซึ่งเป็นผลผลิตของชาวบ้านชาวสวนแถบบริเวณใกล้เคียงกันเพื่อส่งเข้าไปขายในตัวเมืองเชียงใหม่อีกด้วยเนื่องจากระยะทางระหว่างตัวเมืองเชียงใหม่กับอำเภอฝางนั้นมีระยะทางที่ไกลมากและเดินทางลำบากในสมัยนั้นตามคำบอกเล่าของบิดาของข้าพเจ้าทำให้อากงของข้าพเจ้าตัดสินใจเช่าตลาดเพื่อทำเป็นโรงเก็บเหล้าเกลือหอมลำไยหอมแดงหอมใหญ่และผลผลิตต่างๆที่ได้รับซื้อมาจากชวนสวนมาเก็บไว้เพื่อรอส่งเข้ากรุงเทพฯ นอกจากนี้บิดาของข้าพเจ้ายังได้กล่าวว่าอากงเป็นคนแรกๆในประเทศที่ได้ทำการเช่าตู้รถไฟเพื่อส่งสินค้าจำนวนมากจึงทำให้ยังคงมีชื่อของอากงติดอยู่ที่หน้าสถานีรถไฟเชียงใหม่ในช่วงนั้นอีกด้วย ดังนั้นธุรกิจต่างๆของอากงในช่วงนี้จึงประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก

จากเจ้าของสวนส้มสู่โรงงานทำเส้นก๋วยเตี๋ยวในเวียงจันทน์

หลังจากที่ประสบความสำเร็จกับธุรกิจสวนส้มและการเป็นพ่อค้าคนกลางที่จังหวัดเชียงใหม่มาโดยตลอดจนถึงปี พ.ศ. 2501 อากงก็ได้ประสบปัญหาทางธุรกิจเนื่องจากอากงของข้าพเจ้าติดการพนันจึงทำให้ต้องขายกิจการสวนส้มไปและทำให้อากงต้องพาครอบครัวย้ายมาที่จังหวัดหนองคายมาพักอาศัยอยู่กับอาเหล่าม่าซึ่งเป็นแม่ของอากงบิดาของข้าพเจ้าได้เล่าว่าช่วงนั้นการเดินทางมาหนองคายนั้นต้องนั่งรถไฟมาซึ่งการนั่งรถไฟไปหนองคายในช่วงนั้นไม่มีเส้นตรงจากเชียงใหม่ไป

หนองคายจึงต้องนั่งรถไฟสายเชียงใหม่ – กรุงเทพฯก่อนแล้วจึงลงที่สถานีรถไฟชุมทางบ้านภาชี[3]เพื่อรอรถไฟสายกรุงเทพฯ - หนองคายซึ่งการเดินทางโดยรถไฟสมัยนั้นขบวนรถยังไม่มีมากเหมือนในปัจจุบันทำให้ต้องนั่งคอยรถไฟสายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตลอดวันในการเดินทางมาที่หนองคาย นั้นอากงและอาม่าได้พาลูกทั้ง 10 คนรวมบิดาของข้าพเจ้านั้นมาอยู่กับอาเหล่าม่ายกเว้นลูกคนที่ 2 ซึ่งเป็นลูกชายคนโตคืออาแปะเพ้ง (พี่ชายของนายเกรียงศักดิ์สุริยะไกร) ที่ได้มีการศึกษาเล่าเรียนสูงช่วงหลังจึงแยกออกไปเปิดร้านขายยาอยู่ที่จังหวัดขอนแก่นต่อมาหลังจากที่อากงได้เดินทางมาที่หนองคายแล้วอากงยังเดินทางต่อไปหาอาเหล่ากงที่เปิดโรงงานทำม้าหินอ่อนที่เวียงจันทน์ซึ่งบิดาของข้าพเจ้าคาดว่าอากงอาจจะไปปรึกษาเรื่องการทำธุรกิจเพราะหลังจากที่อากงได้เดินทางกลับมายังจังหวัดหนองคายนั้นอากงเช่าบ้านเพื่อทำโรงงานผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยวที่บริเวณหน้าวัดโพธิชัยหรือวัดหลวงพ่อพระใสจังหวัดหนองคายซึ่งโรงงานเปิดกิจการประมาณ 2 - 3 ปี

หลังจากนั้นประมาณปีพ.ศ. 2503 – 2505 อากงก็ได้พาทั้งครอบครัวย้ายไปเปิดโรงงานทำเส้นก๋วยเตี๋ยวที่เวียงจันทน์สาเหตุที่ย้ายไปที่เวียงจันทน์อาจจะเนื่องจากนโยบายไทยนิยมที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องในทุกรัฐบาลและทวีความเข้มข้นเมื่อเข้าสู่ยุครัฐบาลภายใต้การปกครองของจอมพลป. พิบูลสงครามจึงคาดว่าอากงคงจะมีความกังวลในสถานภาพของชาวจีนในประเทศไทยที่อาจจะเป็นไปในอนาคตจึงได้ทำการย้ายครอบครัวไปยังประเทศลาวที่น่าจะไร้ปัญหาเรื่องการกดดันดังที่เป็นอยู่ในประเทศไทยขณะนั้นเมื่ออากงย้ายมาที่ลาวก็ได้เปิดโรงงานผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยวเช่นเดิมซึ่งเป็นธุรกิจในครอบครัวที่ทุกคนในครอบครัวต้องช่วยกันโดยบิดาของข้าพเจ้าได้เล่าให้ฟังว่า “ลูกทุกคนของอากงนั้นล้วนมีหน้าที่ในโรงงานทั้งสิ้นแต่ละคนมีหน้าที่ของตัวเองทุกคนจะต้องรู้จักเวลาและรู้จักหน้าที่ของตนอาทิพ่อมีหน้าที่โม่แป้งทำเส้นก๋วยเตี๋ยวตอนเวลาประมาณตี 3 ของทุกวันและต้องไปผ่าฟืนตอนประมาณเวลา 4-5 โมงเย็นจนเป็นกิจวัตร” ขณะที่การดำเนินธุรกิจของครอบครัวในการทำโรงงานผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยวนั้นกำลังดำเนินไปด้วยดีนั้นการเมืองในประเทศลาวก็เริ่มมีปัญหาทางการเมืองเกิดขึ้นจนทำให้เกิดปัญหาในเวลาต่อมา

---

[3]ชุมทางบ้านภาชี เป็นสถานีรถไฟที่เป็นชุมทางจากกรุงเทพฯ อยู่ที่ อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อไปสายเหนือ (กรุงเทพฯ-เชียงใหม่) และสายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรุงเทพฯ-หนองคาย)

เหตุผลของการกลับสู่แผ่นดินไทย

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2506 นั้นประเทศลาวเกิดการรัฐประหารนายพลพูมีขึ้นโดยนายพลกองแลอันเป็นปัญหาระหว่างฝ่ายคอมมิวนิสต์ของนายพลกองแลและฝ่ายอเมริกาของนายพลพูมีซึ่งเป็นปัญหาความขัดแย้งในทางการเมืองกันมาโดยตลอดจนกระทั่งฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะช่วงเวลานั้นอากงของข้าพเจ้ายังคงทำธุรกิจโรงงานผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยวอยู่ที่เวียงจันทน์ต่อมาได้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจในช่วงพ.ศ. 2513 - 2516 เพราะรัฐบาลอาณาจักรลาวต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างชาติตลอดเวลา

รัฐบาลจำต้องยอมต่อข้อเรียกร้องของต่างชาติผู้ให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอจนกระทั่งก่อให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจและท้อถอยในหมู่ประชาชนวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ไม่เพียงแต่ผลักดันให้ลาวต้องพึ่งพาต่างชาติมากยิ่งขึ้นเท่านั้นแต่ยังทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อเงินเดือนข้าราชการด้อยค่าลงจนถึงขั้นอัตคัตกอปรกับการเกิดวิกฤติการณ์น้ำมันโลกในพ.ศ.2516 ยิ่งทำให้สินค้ามีราคาแพงขึ้นตามไปด้วย

ท้ายที่สุดในปีพ.ศ. 2518 ลาวได้เกิดการปฏิวัติครั้งใหญ่ทำให้ชาวจีนและชาวต่างชาติในลาวถูกยึดกิจการทั้งหมดอากงจึงจำเป็นต้องตัดสินใจอย่างเด็ดขาดในการพาอาม่าและลูกทุกคนอพยพกลับประเทศไทยมาอาศัยอยู่กับอาแปะเพ้งที่เปิดร้านขายยาอยู่ที่จังหวัดขอนแก่นส่งผลให้อากงมาปักหลักปักฐานที่จังหวัดขอนแก่นและประกอบธุรกิจร้านขายยาโดยอาศัยอาแปะเพ้งเป็นคนให้คำแนะนำและสนับสนุนการบริหารธุรกิจนี้เป็นต้น

จากลูกจีนสู่แรงงานในซาอุดิอาระเบีย

ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรมติณสูลานนท์ได้มีคำแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคมพ.ศ.2526 มีสาระสำคัญด้านเศรษฐกิจในส่วนของนโยบายต่างประเทศดังนี้ "รัฐบาลจะส่งเสริมสัมพันธไมตรีอันดีและขยายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้ากับทุกประเทศและดำเนินการทางการเมืองรวมถึงการทูตทั้งในประเทศและสถานทูตไทยในต่างประเทศเพื่อพัฒนาและเกื้อกูล

กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการค้าของไทยกับต่างประเทศโดยการรักษาและขยายตลาดการค้าสำหรับสินค้าและแรงงานไทย ..." (เปรมติณสูลานนท์ 2526: 594)

นับเป็นจุดเริ่มต้นของโอกาสในการหารายได้สำหรับคนไทยจำนวนมากที่ต้องการรายได้สูงโดยที่ไม่จำเป็นต้องใช้การศึกษาในระดับที่สูงมากนักด้วยการค้าแรงงานของตนเองแทนในต่างประเทศซึ่งคำแถลงนโยบายของรัฐบาลพลเอกเปรมต่อรัฐสภานั้นสอดรับคำชี้แจงของนายสุวัฒน์ เสนีวงศ์ณอยุธยาเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงเจดดาห์ประเทศซาอุดีอาระเบียเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2525 กล่าวถึงความต้องการคนงานไทยในประเทศทางตะวันออกกลางซึ่งมีคำกล่าวชมจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยของซาอุดีอาระเบียว่าคนไทยส่วนใหญ่เป็นผู้มีฝีมือทำงานด้วยความอดทนและไม่ก่ออาชญากรรมเหมือนกับคนงานจากประเทศอื่นซึ่งประเทศซาอุดีอาระเบียจะพยายามหาโอกาสให้คนไทยไปทำงานได้มากขึ้นดังนั้นคนไทยที่ต้องการไปหารายได้จากต่างประเทศจึงตั้งเป้าหมายมุ่งสู่ประเทศแถบตะวันออกกลางโดยเฉพาะซาอุดีอาระเบียเป็นหลัก ช่วงเวลานั้นบิดาของข้าพเจ้าก็เป็นหนึ่งในคนไทยเหล่านั้นเช่นกันซึ่งบิดาได้เดินทางได้เล่าว่าท่านได้เดินทางไปทำงานที่ประเทศซาอุดีอาระเบียในพ.ศ. 2526 ตามคำชักชวนของพี่ชาย

เมื่อไปถึงซาอุดีอาระเบียบิดาข้าพเจ้าได้ทำงานขับรถส่งน้ำมันซึ่งได้ทำงานที่นั่นจนกระทั่งปีพ.ศ. 2536 โดยระหว่างที่ทำงานที่ซาอุฯได้มีโอกาสกลับไทยบ้างเป็นครั้งคราวบิดาข้าพเจ้าเล่าให้ฟังเพิ่มเติมอีกว่าถือว่าเป็นโชคดีของตนเองที่ได้บริษัทฯจัดหางานที่ดีโดยไม่ปล่อยให้ลอยแพอยู่ที่ซาอุฯโดยที่ไม่มีงานรองรับเหมือนกับคนไทยบางกลุ่มที่มุ่งหน้าไปทำงานที่นั่นและระหว่างนั้นรัฐบาลไทยได้จัดตั้งสำนักงานแรงงานไทยในประเทศซาอุดีอาระเบียเพื่อดูแลคนงานไทยใน 7 ประเทศได้แก่ ซาอุดีอาระเบียบาห์เรนกาตาร์โอมานเยเมนและสหรัฐอาหรับ-เอมิเรตส์ซึ่งทำให้บิดารู้สึกว่าการทำงานในต่างประเทศมีความมั่นคงยิ่งขึ้นจนกระทั่งวันหนึ่งในพ.ศ. 2536 บิดาของข้าพเจ้าเห็นว่ารายได้ที่เก็บรวบรวมไว้มีจำนวนพอสมควรแล้วกอปรกับความคิดถึงครอบครัวจึงได้ตัดสินใจเดินทางกลับมาทำงานในประเทศไทยโดยน้องชายของบิดาได้ชักชวนให้ไปทำงานเป็นผู้จัดการโรงงานเสาเข็มที่จังหวัดชลบุรีซึ่งบิดาได้พามารดาพี่ชายทั้ง 2 คนของข้าพเจ้ารวมทั้งตัวข้าพเจ้าเองด้วยไปพักอาศัยที่บ้านพักของโรงงานที่ชลบุรีด้วยกัน

เผชิญวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้งพ.ศ. 2540 ผ่านครอบครัวสุริยะไกร

หลังจากทำงานที่โรงงานเสาเข็มจังหวัดชลบุรีมาได้ระยะหนึ่งถึงพ.ศ. 2540 โรงงานได้ประสบปัญหาเศรษฐกิจต้มยำกุ้งแต่โรงงานก็พยายามประคองตัวมาจนถึงพ.ศ. 2543 ก็ไม่สามารถประคองธุรกิจไว้ได้จำเป็นต้องปิดโรงงานไปสำหรับเจ้าของโรงงานเสาเข็มนั้นได้ปรับเปลี่ยนกิจการเป็นฟาร์มกุ้งที่ฉะเชิงเทราและได้ชักชวนบิดาของข้าพเจ้าให้มาทำงานด้วยกันเพราะเป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลของนายบรรหารศิลปอาชาออกกฎหมายว่าที่ดินว่างเปล่าที่ไม่ได้ใช้อะไรจะถูกเก็บภาษีก้าวหน้าในขณะนั้นเจ้าของที่ดินจึงพยายามหาทางเพื่อเสียภาษีถูกที่สุดซึ่งเจ้าของโรงงานที่มีที่ดินอยู่ฉะเชิงเทราจึงต้องใช้ที่ดินทำฟาร์มเลี้ยงกุ้งในขณะนั้นบิดาของข้าพเจ้าก็ได้ตอบตกลงส่งผลให้ครอบครัวของข้าพเจ้าต้องย้ายมาฉะเชิงเทราด้วยจนถึงปีพ.ศ. 2547 คุณตาของข้าพเจ้าได้ถึงแก่กรรมจึงทำให้ครอบครัวของข้าพเจ้าจำเป็นต้องย้ายกลับไปยังจังหวัดอุดรธานีเนื่องจากต้องดูแลคุณยายของข้าพเจ้าที่อยู่เพียงลำพังเมื่อย้ายกลับมาอยู่ที่อุดรฯบิดาและมารดาของข้าพเจ้าก็ได้เริ่มประกอบธุรกิจร้านอาหารเพื่อที่จะได้อยู่ดูแลคุณยายได้อย่างใกล้ชิดและเป็นเจ้าของธุรกิจด้วยตนเองตราบจนถึงปัจจุบัน

สำหรับเรื่องราวทางฝั่งมารดาของข้าพเจ้านั้นประเด็นส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงลักษณะสังคมของจังหวัดอุดรธานีเป็นหลักโดยมารดาของข้าพเจ้าเล่าไว้ว่าคุณตาเป็นทหารผ่านศึกซึ่งทำงานที่ค่ายร.13 พัน 2 ตั้งอยู่ที่ต.หมูม่นในจังหวัดอุดรธานีส่วนคุณยายก็อยู่บ้านโพนทันเมื่อแต่งงานกับคุณตาก็ได้เข้ามาพักอาศัยที่บ้านพักทหารภายในค่ายทหารพัน 2 ซึ่งมารดาของข้าพเจ้าก็ได้เกิดในบ้านพักทหารภายในค่ายทหารพัน 2 นั่นเองต่อมาในปลายปีพ.ศ. 2501 คุณตาจึงได้ซื้อที่บริเวณหน้าค่ายทหารแล้วสร้างบ้านอยู่ที่หน้าค่ายทหารพัน 2 ซึ่งเป็นที่พักอาศัยอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

อุดรธานีในสมัยมารดาของข้าพเจ้าอยู่กันแบบชุมชนไทยในสมัยก่อนคืออยู่แบบพี่แบบน้องใกล้ชิดกันรวมถึงใครมีครอบครัวก็ย้ายออกไปสร้างบ้านอยู่ในละแวกเดียวกันเป็นชุมชนเครือญาติเหตุการณ์สำคัญครั้งหนึ่งที่มารดาเล่าให้ฟังคือในปีพ.ศ. 2514 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯบรมราชินีนาถได้เสด็จมาทรงเปิดอนุสาวรีย์พลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรม

หลวงประจักษ์ศิลปาคมผู้ทรงเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งเมืองอุดรฯและทรงวางรากฐานการปกครองและสร้างความเจริญให้แก่จังหวัดอุดรธานส่งผลให้บรรดาข้าราชการพ่อค้าประชาชนชาวอุดรธานีพร้อมใจกันสร้างอนุสาวรีย์เป็นพระรูปของพระองค์ประทับยืนอยู่ในเครื่องแบบนายพลตรีแห่งกองทัพไทยบริเวณฐานอนุสาวรีย์จารึกข้อความเกี่ยวกับประวัติรวมถึงพระเกียรติคุณโดยสังเขปไว้โดยแรกเริ่มได้ประดิษฐานอยู่ทุ่งศรีเมือง(ต่อมา พ.ศ. 2524 ได้อัญเชิญอนุสาวรีย์ไปประดิษฐานที่วงเวียนห้าแยก)

ปี พ.ศ. 2516 มารดาของข้าพเจ้าได้ไปเรียนเสริมสวยเมื่อสำเร็จการศึกษาจึงเปิดร้านเสริมสวยเป็นกิจการของตนเองในช่วงปีนั้นเศรษฐกิจของอุดรฯได้เจริญเติบโตอย่างดีเนื่องจากมีการตั้งฐานทัพของสหรัฐอเมริกาขึ้นซึ่งการที่มีทหารอเมริกาเข้ามาอยู่ที่ฐานทัพมีอิทธิพลต่อสังคมอุดรฯในด้านการดนตรีนั่นคือเพลงที่เปิดเสียงดังมากทุกวันเพราะตรงข้ามบ้านที่พักอาศัยนั้นถูกสร้างเป็นคลับเฮ้าท์โดยที่คุณยายก็เปิดขายก๋วยเตี๋ยวอยู่ที่หน้าบ้านแม้ว่าสังคมอุดรฯจะได้รับอิทธิพลด้านดนตรีแต่ด้านอื่นยังคงอยู่ในวัฒนธรรมเดิมไม่มีการแต่งกายตามแบบอเมริกาเลยซึ่งผู้หญิงในอุดรฯยังไม่มีใครที่ใส่ใจจะมีสามีต่างชาติเฉกเช่นปัจจุบันและยังคงเชื่อฟังบิดาและมารดาในกรอบประเพณีไทยเป็นอย่างดี

พ.ศ. 2523 บิดาและมารดาของข้าพเจ้าได้พบเจอกันและทำความรู้จักกันที่สถานีวิทยุเสียงสามยอดได้เริ่มสนิทสนมกันจนกระทั่งแต่งงานกันจนกระทั่งให้กำเนิดพี่ชายของข้าพเจ้า (พี่อ้อ: พรศักดิ์สุริยะไกร) ในปีพ.ศ. 2524 ซึ่งเป็นปีที่มีการอัญเชิญอนุสาวรีย์พลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม มาประดิษฐานยังวงเวียนห้าแยกซึ่งเคยมีหอนาฬิกาตั้งอยู่เนื่องจากวงเวียนห้าแยกนั้นเป็นวงเวียนแรกที่เมื่อมีการเดินทางเข้าสู่จังหวัดอุดรธานีจะพบวงเวียนห้าแยกนี้เป็นวงเวียนแรกถือได้ว่าเป็นการให้ความเคารพต่อกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมอย่างยิ่งเพื่อให้ทุกคนที่เข้าสู่จังหวัดได้ทำการสักการะท่านก่อนเป็นลำดับแรกก่อนที่จะกระทำสิ่งอื่นใดโดยวงเวียนห้าแยกนี้นั้นจะเป็นที่รู้จักกันในชื่อวงเวียนห้าแยกกรมหลวงฯ

หลังจากนั้นบิดาของข้าพเจ้าก็ไปทำงานที่ซาอุดิอาระเบียเป็นระยะเวลา 10 ปีซึ่งในระหว่างนั้นได้กลับประเทศไทยเป็นครั้งคราวและข้าพเจ้าจึงได้ถือกำเนิดขึ้นในช่วงนั้นคือพ.ศ. 2533

หลังจากนั้นบิดาของข้าพเจ้าจึงเดินทางกลับสู่ประเทศไทยในปีพ.ศ. 2536 ดังที่กล่าวมาแล้วในประวัติข้างต้นของบิดานั่นเอง

บรรณานุกรม

กระทรวงมหาดไทย. คณะกรรมการรวบรวมประวัติกรมแรงงาน (2533): 41.

แกรนท์ อีแวนส์. ประวัติศาสตร์สังเขปประเทศลาว. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ซิลค์เวอร์ม, 2549.

จี.วิลเลียม สกินเนอร์. สังคมจีนในไทยประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์.แปลโดย พรรณี ฉัตรพลรักษ์ และคณะ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2548.

ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง. เมืองเชียงใหม่ที่ยั่งยืน แนวคิด และประสบการณ์ของย่านวัดเกต. เชียงใหม่: หจก.เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์, 2549.

ทวี ธีระวงศ์เสรี. "สถานภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

นฤมล บุญแต่ง. "โชฎึกราชเศรษฐี." เข้าถึงได้จาก http://www.dailynews.co.th/Content/Article/36462/โชฎึกราชเศรษฐี (9 มีนาคม 2557).

ประพิณ มโนมัยวิบูลย์. "ชุมชนจีนในประเทศไทย: หลากหลายสำเนียงจีน." วารสารราชบัณฑิตยสถาน 36 (2554).

พนม ลูกแม่น้ำโขง. นักรบนอกทำเนียบ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไพลิน, 2553.

ภูวดล ทรงประเสริฐ. จีนโพ้นทะเลสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เลิฟแอนด์ลิฟ, 2547.

มุจลินทร์ เพ็ชรรุ่ง. "การศึกษาบทบาทของชาวจีนในอ.เมืองจ.เชียงใหม่ในสมัยรัตนโกสินทร์." งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรมกระทรวงวัฒนธรรม. "สถานีรถไฟชุมทางบ้านภาชี." เข้าถึงได้จาก http://www.m-culture.in.th/moc_new/album/156469/สถานีรถไฟชุมทางบ้านภาชี/#ns-thumbnail-pg (9 มีนาคม 2557).

ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรมกระทรวงวัฒนธรรม. "อนุสาวรีย์กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม." เข้าถึงได้จาก http://m-culture.in.th/album/169657/อนุสาวรีย์กรมหลวงประจักษ์_ศิลปาคม (9 มีนาคม 2557).

สุธรรม นันทมงคลชัย. "แบบแผนการย้ายถิ่นของแรงงานไทยในยุควิกฤตเศรษฐกิจ." วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 42, 1(2546): 1-16.

สัมภาษณ์ เกรียงศักดิ์ สุริยะไกร โดย ภคพงศ์ สุริยะไกร (19 พฤศจิกายน 2556).

สัมภาษณ์ ศิริ สีดาราช โดย ภคพงศ์ สุริยะไกร (19 พฤศจิกายน 2556).

สัมภาษณ์ เอื้อมพร สุริยะไกร โดย ภคพงศ์ สุริยะไกร (19 พฤศจิกายน 2556).

หอมรดกไทย. "ประวัติการย้ายอนุสาวรีย์." เข้าถึงได้จาก http://heritage.mod.go.th (9 มีนาคม 2557).

อดุลย์ รัตนมั่นเกษม. กำเนิดและวิวัฒนาการของคนจีนแต้จิ๋วอดีตถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ขุนเขา, 2551.

เออิจิ มูราชิมา. การเมืองจีนสยามการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ค.ศ. 1924 – 1941. แปลโดย เออิจิ มูราชิมา และวรศักดิ์ มหัทธโนบล. กรุงเทพฯ: บริษัทกู๊ดวิลเพรส (ประเทศไทย) จำกัด, 2539.

พินิจอุษาคเนย์

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาโฮงมูนมังเมืองชาวผู้ไท

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาโฮงมูนมังเมืองชาวผู้ไท

บทนำ

สังคมในปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะวัฒนธรรมและเทศกาลรวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ทั้งนี้การตื่นตัวต่อวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของในแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังจะเห็นว่าการท่องเที่ยงเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุโรป อีกทั้งประเทศอื่น ๆ ได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาคแล้ว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป สำหรับประเทศไทยแล้วการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการ ที่สร้างรายได้และการจ้างงานให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ดีท่ามกลางการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้นกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน

ดังนั้นบทความนี้จะเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยจะแสดงถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยจะศึกษาจากกรณีศึกษาโฮงมูนมังเมืองและชาวผู้ไท จากการไปทัศนศึกษาดูงานของโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

ประวัติความเป็นมาของโฮงมูนมังเมือง

โฮงมูนมังเมืองคือ สถานที่เก็บรวบรวมเรื่องราวและที่มาของเมืองขอนแก่น จัดตั้งขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกในความรักและหวงแหนต่อท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงเป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองขอนแก่น โดยมีการจัดสร้างด้วยงบอุดหนุนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจำนวน 18 ล้านบาทในปี 2540 แล้วเสร็จเมื่อปี 2546

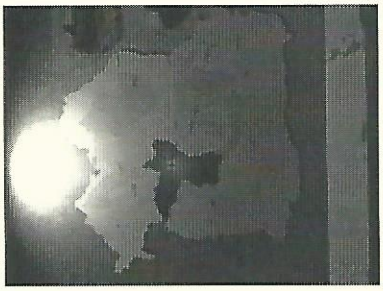
คำว่า "โฮง" ในภาษาอีสานหมายถึงโรงหรือห้องโถงที่มีขนาดใหญ่ ส่วนคำว่า"มูนมัง" หมายถึง ทรัพย์สมบัติหรือมรดกโฮงมูนมังเมืองขอนแก่น เป็นพิพิธภัณฑ์ที่เก็บภูมิปัญญาที่มีการเล่าเรื่องต่าง ๆ ของเมืองขอนแก่นเล่าเรื่องปฏิสัมพันธ์ของคนลาว, คนจีน, คนญวน และคนฝรั่ง ที่มาอยู่เมืองขอนแก่นนานมาแล้วเป็นร้อย ๆ ปี จนถึงวิถีชีวิตของผู้คนในปัจจุบันรวมไปถึงวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่สืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้

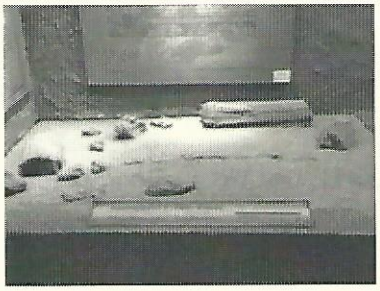

ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ที่ได้ นอกจากการค้นคว้าเอกสารแล้วยังมีทีมนักประวัติศาสตร์ช่วยดูแลและได้มีการตั้งทีมครูโรงเรียนเทศบาลจำนวน 7-8 คน ออกไปสืบค้นประวัติที่บ้านดอนบม บ้านโนนเมือง บ้านดอนพันชาด และบ้านทุ่ม ซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองขอนแก่นในอดีตเมื่อ 230 ปี ที่ผ่านมาโฮงมูนมังเมืองขอนแก่นมีการนำเสนอเนื้อหาหลากหลายรูปแบบ เช่น คำบรรยาย, ภาพประกอบ

ภาพถ่ายหุ่นจำลอง, คอมพิวเตอร์ และสื่อวีดีทัศน์ รวมไปถึงข้าวของโบราณต่าง ๆ ซึ่งบางชิ้นเป็นของจำลองแต่บางชิ้นก็เป็นของจริงที่เจ้าของได้บริจาคให้กับพิพิธภัณฑ์เพื่อให้ผู้ที่มาชมได้ศึกษา

พื้นที่ภายในของโฮงมูนมังเมืองขอนแก่นแบ่งออกเป็น 5 โซนดังนี้

1. **แนะนำเมืองขอนแก่น** เนื้อหาในโซนนี้ มีการกล่าวข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเมืองขอนแก่นลักษณะภูมิประเทศแผนที่อารยธรรมโบราณรวมถึงข้อสันนิษฐานต่าง ๆ ในการตั้งเมืองขอนแก่นข้อสันนิษฐานดังกล่าวมีดังนี้

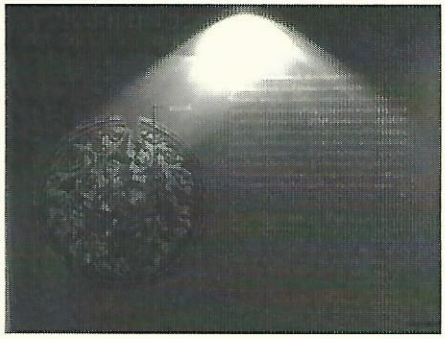
ความเชื่อที่ 1 หนองบอน-ขอนแก่น สืบเนื่องมาจากท้าวเพี้ยเมืองแพน พร้อมด้วยประชากรจำนวนหนึ่ง ได้อพยพมาจากแขวงเมืองสุวรรณภูมิมาตั้งเมืองอยู่บริเวณหนองขอนแก่น หรือบึงบอนบอน มาจากต้นบอนแต่คนไทยไม่นิยมใบบอน เพราะเมื่อสัมผัสใบบอนจะมีความคันมากจึงผันคำเป็นขอนแก่น

ความเชื่อที่ 2 พระธาตุขามแก่น ที่มาของชื่อขอนแก่นมาจากอภินิหารของพระธาตุบ้านขาม ทางจังหวัดจึงใช้คำว่า "ขอนแก่น" ซึ่งเพี้ยนเสียงมาจาก "ขามแก่น" แต่ความเชื่อนี้ถูกโต้แย้งอย่างมาก

ความเชื่อที่ 3 หนองขอนแก่น มาจากอาจารย์ประมวล พิมพ์เสน นักวิชาการของจังหวัดขอนแก่น ให้ความเห็นว่าหนองบอนน่าจะมีตอไม้หรือขอนไม้อยู่มากจึงเรียกว่าขอนแก่น

2. **ประวัติศาสตร์ชุมชนและวัฒนธรรมโบราณ** แสดงวิถีชีวิตของชุมชนที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยการแสดงภาพถ่ายในอดีตและปั้นหุ่นขี้ผึ้งเหตุการณ์จำลองเช่นพิธีฮดสรงเป็นพิธีรดน้ำหรือสรงน้ำพระทั้งพระพุทธรูปและพระสงฆ์รวมถึงขุนนางชั้นผู้ใหญ่เพื่อแสดงความเคารพนับถือต่อบุคคลหรือสิ่งนั้น

3. **การตั้งเมือง** แสดงเรื่องราวในการตั้งเมืองขอนแก่น บุคคลสำคัญในการก่อตั้งเมือง ตราตั้งของเจ้าเมืองขอนแก่น เอกสารสำคัญในการก่อตั้งเมือง รวมถึงสถานที่สำคัญในการก่อตั้งเมือง เช่น ศาลหลักเมือง เป็นต้น

4. **บ้านเมืองและวิถีชีวิตของชาวขอนแก่น** จัดแสดงเรื่องราววิถีชีวิตของชาวขอนแก่นใน100 ปี ที่มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติและศาสนาที่เดินทางเข้ามาค้าขายภายในเมืองโดยแสดงผ่านหุ่นจำลอง

5. **ขอนแก่นวันนี้** แสดงความเป็นอยู่ของชาวขอนแก่นในปัจจุบันในด้านวัฒนธรรมประเพณีรวมถึงเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง

แรงบันดาลใจในการก่อตั้งโฮงมูนมังเมืองขอนแก่น

ขอนแก่นเป็นดินแดนที่ล้ำค่าและมีอารยธรรมที่สูงส่ง ซึ่งมีมรดกทางวัฒนธรรมและมีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยยังคงยึดตามหลักฐานที่ปรากฏให้เห็น เพื่อให้ผู้คนในยุคหลังร่วมกันศึกษา เช่น การค้นพบชุมชนโบราณที่เก่าแก่ที่สุดของเมืองไทย นอกจากนี้ขอนแก่นยังถือได้ว่าเป็นเมืองหลวงของภาคอีสานที่เป็นศูนย์กลางของความเจริญในทุก ๆ ด้านอีกด้วยอาทิ ด้านเศรษฐกิจการศึกษาและการเมืองการปกครอง จากที่ได้กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าขอนแก่นมีความสำคัญสำหรับภาคอีสาน จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้สร้างโฮงมูนมังเมืองขอนแก่น

โฮงมูนมังเมืองขอนแก่นความหมายของชื่อนี้นั้นจะแยกได้เป็น 2 คำคือโฮง (ห้องโถง) และมูนมัง (ทรัพย์สมบัติ) สถานที่แห่งนี้ได้ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อให้ผู้คนในท้องถิ่นได้รับรู้และซึมซับถึงความมีคุณค่าของท้องถิ่นตัวเองว่า ที่จริงแล้วท้องถิ่นของตนเองนั้นมีความเป็นมาอย่างไร และยังทำให้เข้าใจถึงแก่นแท้ของประวัติศาสตร์ความเป็นมาก่อนที่ขอนแก่นจะมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงดังเช่นในปัจจุบัน และยังทำให้ผู้คนซาบซึ้งไปกับประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความดีงาม และแฝงไว้ด้วยแง่คิดที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตข้อเตือนใจและคติสอนใจให้ผู้คนได้ปฏิบัติตาม เพื่อที่จะได้อยู่ใน

ศีลธรรมอันดี กอปรกับเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนได้เกิดการศึกษาการเรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดจากฝีมือทางด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นสายเชื่อมโยงให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกในการรักษาและหวงแหนประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นของตนให้อยู่สืบไป นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางการศึกษาให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ในการค้นคว้าข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นสถานที่ที่ทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้คนต่างถิ่นได้เข้าใจความเป็นมาของขอนแก่นได้อย่างดีเลิศ

กรณีศึกษาผู้ไท

ชาวภูไทเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใหญ่ที่สุดรองลงมาจากกลุ่มไทลาว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีแม่น้ำโขงแยกกลุ่มนี้ออกจากภูไทในภาคเหนือของลาวและญวน กลุ่มผู้ไทกลุ่มใหญ่ที่สุดอาจจะอยู่แถบลุ่มน้ำโขงและแถบเทือกเขาภูพาน เช่น จังหวัดนครพนม ได้แก่ อำเภอคำชะอี ธาตุพนม เรณูนคร และนาแก จังหวัดสกลนคร ได้แก่ อำเภอวาริชภูมิ และจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ อำเภอกุฉินารายณ์ เขาวง และสหัสขันธ์ ส่วนผู้ไทเข้าสู่ภาคกลางในจังหวัดราชบุรีและเพชรบุรีในย่านนั้นเรียกว่า 'ลาวโซ่ง'

เผ่าภูไทหรือผู้ไทเป็นคนเผ่าไทยกลุ่มหนึ่ง ที่มีอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทยและอาณาจักรล้านช้าง การเคลื่อนย้ายของชาวภูไทเข้าสู่ภาคอีสานมีหลายครั้ง และมาจากที่ต่าง ๆ จึงทำให้กลุ่มผู้ไทที่เข้ามาอยู่ในจังหวัดสกลนคร เรียกชื่อตนเองตามแหล่งเมืองเดิมของตน เช่น ผู้ไทวัง คือ ผู้ไทที่อพยพมาจากเวงวังมาตั้งบ้านเรือนอยู่แถบอำเภอพรรณานิคม ผู้ไทกระป๋อง คือ ผู้ไทที่อพยพมาจากเมืองกะปอง มาตั้งบ้านเรือนในเขตอำเภอวาริชภูมิ ผู้ไทกะตาก คือ ผู้ไทที่อพยพมาจากเมืองกะตาก มาตั้งบ้านเรือนอยู่แถบตำบลโนนหอม และแถบริมหนองหารทางทิศใต้

ชาวผู้ไทมีลักษณะความเป็นอยู่แบบครอบครัวใหญ่ในบ้านเดียวกัน เป็นกลุ่มคนทำงานที่มีความขยันขันแข็งมัธยัสถ์ ทำงานได้หลายอาชีพ เช่น ทำนา ทำไร่ ค้าวัว ค้าควาย นำกองเกวียนบรรทุกสินค้าไปขายต่างถิ่น เรียกว่า'นายฮ้อย' เผ่าผู้ไทเป็นกลุ่มที่พัฒนาได้เร็วกว่าเผ่าอื่นมีความรู้ความเข้าใจ และมีความเข้มแข็งในการปกครอง มีหน้าตาที่สวยผิวพรรณดี กริยามารยาทแช่มช้อย มีอัธยาศัยไมตรีในการต้อนรับแขกแปลกถิ่นจนเป็นที่กล่าวขวัญถึง

เผ่าผู้ไทนิยมนุ่งผ้าซิ่นหมี่ตีนต่อ ซึ่งเป็นผืนเดียวกันกับผ้าผืนกว้างประมาณ 4-5 นิ้ว ย้อมครามเกือบสีดำ เรียกว่า 'ผ้าดำหรือซิ่นดำ' สวมเสื้อแขนกระบอกสามส่วนสำดำขลิบแดง ติดกระดุมเงิน หรือเหรียญสตางค์ หรือกระดุมขาว มาติดเรียงสองแถวห่มด้วยผ้าขิดพื้นเมืองเปลือยไหล่ด้านขวาห่มด้านซ้าย และมัดชายผ้าสีข้างด้านขวา นิยมสวมสร้อยคอ สร้อยข้อมือข้อเท้าด้วยโลหะเงิน เกล้าผมเป็นมวยสูง ตั้งตรงใช้ผ้ามนหรือแพรมน ทำเป็นผ้าสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ม้วนผูกมวยผม

วัฒนธรรมประเพณีเผ่าผู้ไทมีเอกลักษณ์เป็นจุดเด่นหลายประเภท เช่น การแต่งทำนองดนตรีเรียกว่า 'ลายเป็นเพลงของผู้ไท' มีบ้านแบบผู้ไทคือ มีป่องเอี้ยมเป็นช่องลม มีประตูป่องหน้าต่างยาวจรดพื้น มีห้องภายในเรือนเป็นห้อง ๆ ที่เรียกว่า 'ห้องส่วม'

นอกจากนั้นยังมีวัฒนธรรมการทอผ้าห่มผืนเล็ก ๆ ใช้สำหรับห่มแทนเสื้อกันหนาวใช้คลุมไหล่ เรียกว่า ผ้าจ่อง นอกจากนี้แล้วยังมีผ้าแพรวาใช้ห่มเป็นสไบ ซึ่งมีแหล่งใหญ่ที่บ้านโพนอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และมีผ้าลายใช้เป็นผ้ากั้นห้องหรือห่มแทนเสื้อกันหนาวได้ ซึ่งมีแหล่งใหญ่อยู่บ้านนางอย อำเภอเตางอย จังหวัดสกลนคร ประเพณีที่สำคัญของเผ่าภูไท ซึ่งถือกันแต่โบราณ ได้แก่ การลงข่วงพิธีแต่งงาน, การทำมาหากิน, การถือผี และการเลี้ยงผี

พิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญ

หลังจากที่คณะเดินทางได้เดินทางไปถึงอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม เข้าสู่ชุมชนของชนเผ่าผู้ไทต่างได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากชุมชนชาวผู้ไท มีการแต่งกายในชุดพื้นเมืองด้วยความภาคภูมิใจ หลังจากเสร็จสิ้นการต้อนรับ มีการบรรยายถึงความเป็นมาของชาวผู้ไทและวัฒนธรรมประเพณีของชาวภูไท อาทิ การฟ้อนรำผู้ไท ซึ่งเป็นการรำที่เป็นเอกลักษณ์และการแต่งกาย จนกระทั่งหลังการบรรยายชาวบ้าน พร้อมคณะก็ได้เริ่มพิธีบายศรีสู่ขวัญตามประเพณีของชาวผู้ไท คณะผู้จัดทำได้สัมผัสถึงบรรยากาศของความอบอุ่น อาทิ มีการผู้ข้อต่อแขนโดยผู้อาวุโสชาวผู้ไทจะเป็นคนผู้ข้อและอวยพรแก่ชาวคณะ เป็นต้น

สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

จากการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเองของชาวคณะกับชาวบ้านผู้ไท ได้มีการถามถึงการสืบทอดเจตจำนงค์ความเป็นผู้ไทของเยาวชนว่ามีการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมมากน้อยเพียงใด จึงได้รับคำตอบว่า ความเป็นผู้ไทอยู่ในสายเลือดผู้อาวุโสได้มีการสืบสานวัฒนธรรมต่อ ๆ มา และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการสืบสานวัฒนธรรม จากการสัมภาษณ์พูดคุยพบว่า ชาวบ้านมีใบหน้าที่ยิ้มแย้มและความภาคภูมิใจเวลาพูดถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง

วิเคราะห์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในระดับโลกอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดโดยมีการจ้างงานสูงถึง 192.3 ล้านคน(World Tourism Organization, 2010) ในระดับประเทศไทยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโดยมีการจ้างงานประมาณ 1.94 ล้านคนหรือประมาณร้อยละ 5.3 ของอัตราการจ้างงานทั้งหมดของประเทศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553) นอกจากนี้การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมยังจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนผ่านทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นความภูมิใจของคนในท้องถิ่น อย่างไรก็ดีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไม่เหมาะสมอาจนำไปสู่ผลกระทบต่อชุมชน ได้แก่ ค่าครองชีพที่สูงขึ้นของคนในชุมชน, อัตราการเกิดอาชญากรรมที่สูงขึ้น, การเพิ่มขึ้นของมลพิษ และการเสื่อมถอยของวัฒนธรรมพื้นเมืองและวิถีชีวิตที่เคยมีอยู่ ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีความพิเศษตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมองค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจสังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งนอกเหนือจากสถานที่แล้วเทศกาลและงานฉลองรวมไปถึงสินค้าพื้นเมืองในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น โฮงมูนมังเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่ได้มีการจัดรวบรวม

เอาภูมิปัญญาทางวัตถุและทางวัฒนธรรมมาจัดแสดง ที่เน้นให้เห็นถึงความเป็นท้องถิ่นมากกว่าจะเน้นวัฒนธรรมจากส่วนกลาง ร่วมกับชาวผู้ไท อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม จัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์และการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปนั้น เป็นเรื่องสำคัญเพราะนอกจากจะเป็นความภาคภูมิในของประเทศยังมีคุณค่าที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์, ศิลปศาสตร์, สุนทรียศาสตร์, ชาติพันธ์วิทยา และมานุษยวิทยา อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศผ่านทางการท่องเที่ยว

ต้นทุนสังคมและวัฒนธรรม

แบ่งเป็น 2 ประเภทอันได้แก่ทางด้านวัฒนธรรมและด้านประเพณี

ด้านวัฒนธรรม

1. ตัวอักษรไทน้อย อักษรไทยน้อยเป็นอักษรสกุลไทยเพราะมีรูปสัณฐานตัวอักษรและอักขรวิธีเหมือนอักขรวิธีอักษรไทยแม้จะมีอักขรวิธีอักษรธรรมเข้ามาปะปนบ้างเป็นอักษรที่ใช้อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาวที่อาศัยอยู่ลุ่มแม่น้ำโขงกล่าวคือทั้งอาณาจักรล้านช้าง (ส.ป.ป.ลาว) และภาคอีสานของไทยบางส่วน โดยมีศูนย์กลางวัฒนธรรมอยู่ที่เมืองหลวงพระบางและเมืองเวียงจันทน์ โดยใช้ตัวอักษรไทยน้อยเป็นอักษรทางราชการ ที่จดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นคดีโลก อาทิ หนังสือราชการ (ใบบอกหรือลายจุ้ม)[1] กฎหมายและวรรณกรรมนิทาน

2. ศาลปู่ย่าศาลเจ้าปู่ย่า เทพเจ้าแห่งความเมตตาเป็นเทพเจ้าที่ได้รับการกล่าวขานถึงความศักดิ์สิทธิ์แผ่เมตตาอนุเคราะห์แก่คนยาก

3. ปราสาทเปือยน้อย หรือ กู่เปือยน้อย หรือ พระธาตุกู่ทองเป็นปราสาทหินศิลปะขอมหรือลพบุรีที่มีขนาดใหญ่ที่สุดเท่าที่พบในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดใกล้เคียงในอีสานตอนบนตั้งอยู่ที่

---

[1]ลายจุ้ม เป็นชื่อเรียกเอกสารหมวดจดหมายเหตุ

อำเภอเปือยน้อย ซึ่งเป็นอำเภอที่แยกไปจากอำเภอบ้านไผ่และเปือยน้อย อยู่ห่างจากตัวจังหวัดขอนแก่นประมาณ 79 กิโลเมตร แต่หากไปจากกรุงเทพฯจะถึงเส้นทางที่จะแยกไปเปือยน้อยก่อนจะถึงตัวอำเภอเมืองขอนแก่นไปคราวนี้ได้พบปราสาทที่ได้รับการบูรณะเป็นที่เรียบร้อย

4. ธาตุไม้บรรจุอัฐิธาตุ เป็นภาษาถิ่นของอีสานใช้เรียกอนุสาวรีย์หรือสิ่งก่อสร้างที่บรรจุอัฐิธาตุของผู้ตายมีความหมาย เช่นเดียวกับสถูปหรือเจดีย์ในภาคอีสานคือ ที่เก็บกระดูกของผู้เสียชีวิตซึ่งนิยมสร้างไว้ในวัด ส่วนธาตุไม้ คือการนำแท่งไม้สี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดประมาณ 15-25 ซม.ความสูงไม่จำกัดมาประดิษฐ์เป็นที่บรรจุอัฐิของสามัญชนนับเป็นงานพื้นฐานในเชิงช่าง

5. การแต่งกายของชาวผู้ไท ชาวผู้ไทเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใหญ่ที่สุด รองลงมาจากกลุ่มไทลาว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเผ่าผู้ไทนิยมนุ่งผ้าซิ่นหมี่ตีนต่อเป็นผืนเดียวกันกับผ้าผืนกว้างประมาณ 4-5 นิ้วย้อมครามเกือบสีดำเรียกว่า'ผ้าดำหรือซิ่นดำ'สวมเสื้อแขนกระบอกสามส่วนสีดำขลิบแดง, ติดกระดุมเงิน,เหรียญสตางค์และกระดุมขาวมาติดเรียงสองแถวห่มด้วยผ้าขิด[2]พื้นเมือง เปลือยไหล่ด้านขวาห่มด้านซ้ายและมัดชายผ้าสีข้างด้านขวานิยมสวมสร้อยคอสร้อยข้อมือข้อเท้าด้วยโลหะเงินเกล้าผมเป็นมวยสูงตั้งตรงใช้ผ้ามนหรือแพรมนทำเป็นผ้าสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ม้วนผูกผม

6. การฟ้อนรำของชาวผู้ไท การฟ้อนผู้ไท3เผ่าเป็นการนำเอามรดกทางวัฒนธรรมของชาวผู้ไทที่อาศัยอยู่ในบริเวณเทือกเขาภูพาน ซึ่งได้ยกมา 3 จังหวัดคือกาฬสินธุ์ สกลนคร และนครพนมมาเปรียบเทียบในเชิงการจัดการแสดงทางด้านนาฏกรรมอันเนื่องมาจากชาวผู้ไททั้งสามกลุ่มนี้ มีรูปแบบและเอกลักษณ์ของตนเองที่แตกต่างกัน

---

[2]ผ้าขิด หมายถึง ผ้าลวดลายที่ได้จากการทอด้วยการเพิ่มเส้นด้ายพุ่งพิเศษโดยใช้ขนเม่นหรือไม้ปลายแหลมงัด ช้อน หรือสะกิดเส้นด้ายยืนบางเส้นให้สูงขึ้น และเว้นบางเส้นไว้เป็นช่วงๆ ตลอดหน้าผ้า ทำให้เส้นด้ายยืนเกิดเป็นช่องว่างเล็กบ้างใหญ่บ้างตามจังหวะของลวดลายที่กำหนดเรียกว่า "เก็บขิด" ปัจจุบันใช้ตะกอ (เขา) ที่ทำขึ้นพิเศษสำหรับยกเส้นด้ายยืน แล้วจึงสอดเส้นด้ายพุ่งที่เพิ่มพิเศษตามช่องเส้นด้ายยืนไปจนตลอดความกว้างของหน้าผ้า

7. แคนดอกคูน **"แคน"** เป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองของภาคอีสานทำด้วย **"ไม้กู่แคน"** ต้นตระกูลไม้ไผ่หรือที่เรียกว่า **"ไม้ซาง"**วิธีการทำแคนจะนำไม้กู่แคนมาผูกเรียงต่อกับเต้าแคนหรือไม้ที่กลมป้องตรงกลาง ซึ่งข้างในเจาะช่องเพื่อสอดกู่แคนเข้าไปและช่องลมเป่าเข้าเต้าแคนยังทำหน้าที่อีกอย่างหนึ่งคือ เป็นที่จับของผู้เป่าแคนด้วยแคนมีหลายประเภทตามจำนวนของกู่แคนที่นำมาทำแคนได้แก่ แคนหก, แคนเจ็ด, แคนแปดและแคนเก้า แคนเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงดนตรีครบตามโน้ตของดนตรีสากลท่วงทำนองของการเป่าแคนคำว่า **"คูน"** มาจากคำว่าค้ำคูนซึ่งคนอีสานหมายถึง การอุดหนุนค้ำจุนค้ำชูและความเจริญรุ่งเรืองงดงาม เสมือนสีเหลืองของช่อดอกที่บานย้อยห้อยเป็นพวงล้อเล่นลมร้อนกลางเปลวแดด โดยปราศจากใบบังประดุจน้ำใจของชาวขอนแก่นที่มิได้แล้งดั่งฤดูกาลมีแต่จะแผ่ซ่านความชุ่มเย็นแก่ผู้ใกล้ชิดและเป็นมิตรกับทุกผู้คนในทุกโอกาส

ดอกคูนในยามแล้งบนแผ่นดินเมืองขอนแก่น แต่งแต้มให้สมบูรณ์ด้วยมนต์ขลังของเสียงแคนที่พลิ้วแผ่วเป็นเสมือนเสียงดนตรีแห่งชีวิตที่เก่าแก่และดั้งเดิมที่สุดของชาวอีสานที่ลำนำขับกล่อมผู้ฟังให้ซาบซึ้งในเสียงเพลง เป็นลำนำชีวิตที่สื่อได้ครบทุกรสทั้งความสุขโศกเศร้า เหงา หัวเราะร้องไห้สมหวังและผิดหวัง นับเป็นความอัศจรรย์ของเครื่องดนตรีชิ้นนี้เสียงแคนและดอกคูนจึงเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่ชาวขอนแก่นภาคภูมิใจในทุก ๆ ปีชาวขอนแก่นจะมีงานประเพณีสงกรานต์และเทศกาลดอกคูนเสียงแคน ระหว่างวันที่ 12-15 เมษายนของทุกปี จะมีพิธีสรงน้ำพระขบวนแห่รถบุปผชาติ ซึ่งประดับประดาด้วยดอกคูนที่เหลืองอร่ามอย่างงดงามวิจิตรบรรจง พรั่งพร้อมด้วยมนต์ขลังของเสียงแคนชาวขอนแก่นจึงภาคภูมิใจที่จะยกคำ **"เสียงแคนดอกคูน"** เป็นตอนหนึ่งในคำขวัญประจำจังหวัด

8. พระธาตุขามแก่นพระธาตุขามแก่น ตั้งอยู่ที่วัดเจติยภูมิ บ้านขาม หมู่ที่1 ตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เป็นปูชนียสถานของจังหวัดขอนแก่น บ้านขามเคยเป็นเมืองมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นเวลาประมาณ 2000 ปี ตั้งแต่พ.ศ. 500 ต่อมาเจ้าเมืองสุวรรณภูมิ ชื่อ เพี้ยเมืองแพน (ปัจจุบันคือ จังหวัดร้อยเอ็ด) ได้มาตั้งเมืองขามแก่นที่บ้านขาม พุทธศตวรรษที่5 พระยาหลังเขียว หรือโมริยกษัตริย์เจ้าเมืองโมรีย์ (เมืองโมรีย์อยู่ในอาณาเขตของประเทศกัมพูชา) สร้างพระธาตุขามแก่นตั้งอยู่ในวัดเจติยภูมิ ตำบลบ้านขาม

9. อาหารและเครื่องดื่มของชาวผู้ไท อาหารชาวภูไทบริโภคข้าวเหนียวเป็นหลักหาอาหารจากหนองน้ำธรรมชาติป่าเขาและอาหารตามฤดูกาลเช่นหน่อไม้, หน่อหวาย, ไข่มดแดง, ผักหวาน, ปลา, เห็ดป่า, ดอกกระเจียว และแมลง กรณีที่มีงานเทศกาลต่าง ๆ ถึงจะมีการล้มสัตว์ใหญ่ เครื่องดื่มที่นิยมทำกินในเทศกาลต่าง ๆ ก็คือ 'เหล้าอุ' ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทอย่างหนึ่ง

10. รูปแบบของบ้านของชาวผู้ไท เรือนผู้ไทส่วนมากเป็นเรือนแฝด มีเรือนโข่งเป็นเรือนปลูกสร้างคู่กันสองหลังระหว่างเรือนใหญ่หรือเรือนนอนและเรือนโข่ง (เรือนระเบียง) โดยให้หลังคาสองหลังมาจรดกันมีฮางลิน (รางน้ำ) เชื่อมต่อระหว่างเรือนทั้งสองเรือนโข่งจะมีโครงสร้างของตนเองสามารถรื้อไปปลูกที่อื่นเรือนโข่งภายในจะเปิดโล่งไม่กั้นห้อง จึงทำให้เกิดที่ว่างบริเวณฮางลิน (รางน้ำ) กับเรือนโข่งซึ่งสนองประโยชน์ได้หลายอย่าง ทั้งยังเป็นศูนย์กลางภายในที่เชื่อมต่อกับส่วนอื่นบนเรือน อาทิ เรือนใหญ่ครัวชานทั้งด้านหน้าและด้านหลังจึงนับได้ว่าเป็นเรือนที่นิยมปลูกสร้างมาก นอกจากนี้ยังมีเรือนที่ปลูกสร้างในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ต่างกันที่เป็นเรือนแฝดสร้างในลักษณะที่มีโครงสร้างเสาพื้นและจั่วยึดเกาะติดกันกับเรือนใหญ่เรียกตามภาษาถิ่นว่า"เรือนแฝด" ซึ่งจะพบไม่มากนัก

11. การทอผ้าของอีสาน "ยามว่างจากงานในนาผู้หญิงทอผ้าผู้ชายจักสาน" เป็นคำกล่าวที่สะท้อนให้เห็นสภาพการดำรงชีวิตและสังคมของชาวอีสานดังนั้นการทอผ้าจึงเป็นงานสำคัญของผู้หญิงซึ่งผ้าที่ทอจะใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มได้แก่ เสื้อ, ซิ่น (ผ้านุ่ง), ซ่ง (กางเกง), โสร่ง, ผ้าขาวม้า, ผ้าคลุมไหล่, เครื่องนอนหมอน, มุ้ง, ผ้าห่ม และเครื่องใช้ที่จะถวายพระในงานบุญประเพณีต่าง ๆ อาทิ ที่นอน, หมอน, ผ้าห่อคัมภีร์, ผ้ากราบ และผ้าพระเวสส์ กระบวนการทอผ้าเริ่มตั้งแต่การเลี้ยงไหมปลูกหม่อนปลูกฝ้ายสำหรับทอผ้าเริ่มลงมือทอผ้าซึ่งมีประเพณีอย่างหนึ่งเรียกว่า 'ลงข่วง' การทอผ้าที่สำคัญของชาวอีสานคือ การทอผ้าเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ในครัวเรือน ผ้าซิ่นของกลุ่มไท-ลาวนิยมใช้ลายขนานกับลำตัวต่างกับซิ่นล้านนาที่นิยมลายขวางลำตัวและนุ่งยาวกรอมเท้าชาวไท-ลาวอีสานนิยมนุ่งสูงระดับเข่าหรือเหนือเข่าการต่อหัวซิ่นและตีนซิ่น ถ้าเป็นซิ่นไหมจะต่อตีนซิ่นด้วยไหมแต่ ถ้าเป็นซิ่นฝ้ายก็จะต่อด้วยฝ้ายตีนซิ่นจะมีขนาดแคบ ๆ ไม่นิยมเชิงใหญ่หัวซิ่นนิยมต่อด้วยผ้าไหมชิ้นเดียวทอขิดเป็นลายโบกคว่ำและโบกหงาย ใช้สีขาวหรือสีแดงเป็นพื้นใช้ได้ทั้งกับ

ผ้าซิ่นไหมหรือซิ่นฝ้าย การต่อตะเข็บและลักษณะการนุ่งจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากภาคอื่น คือการนุ่งซิ่นจะนุ่งป้ายหน้าเก็บซ่อนตะเข็บเวลานุ่งตะเข็บหนึ่งอยู่ข้างหลังสะโพกต่างกับการนุ่งซิ่นของชาวล้านนาหรือชาวไทยญวนที่นิยมนุ่งผ้าลายขวางที่มีสองตะเข็บเวลานุ่งจึงมีตะเข็บหนึ่งอยู่ข้างหลังสะโพกไม่เหมือนกับซิ่นของชาวลาวซึ่งซ่อนตะเข็บไว้ด้านหน้าจนไม่เห็นตะเข็บสิ่งเหล่านี้เป็นค่านิยมที่เป็นประเพณีต่อกันมาแต่อดีต

ด้านประเพณี

1. การบายศรีของชาวผู้ไทพิธีสู่ขวัญ บางทีเรียกว่า "พิธีบายศรี" หรือ "บายศรีสู่ขวัญ" เป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งของชาวอีสานประเพณีสู่ขวัญทำกันแทบทุกโอกาสทั้งในมูลเหตุแห่งความดีและไม่ดีชาวอีสานถือว่าเป็นประเพณีเรียกขวัญให้มาอยู่กับตัวพิธีสู่ขวัญนี้เป็นได้ทั้งการแสดงความชื่นชมยินดีและเป็นการปลอบใจให้เจ้าของขวัญจากคณะญาติมิตรและบุคคลทั่วไป

2. พิธีฮดสรงหรือพิธีเถราภิเษก ในสมัยโบราณเป็นพิธีเลื่อนสมณศักดิ์แก่พระสงฆ์ตามประเพณีซึ่งมีความสำคัญเข้มขลังและศักดิ์สิทธิ์ซึ่งในปัจจุบันอำเภอบรบือจังหวัดมหาสารคามยังคงมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาอาทิการจัดงานฉลองตราตั้งรองเจ้าคณะอำภอบรบือ (พระครูปัญญานันทคุณ) ที่ได้ประกอบพิธีฮดสรงตามประเพณีโบราณสิ่งที่ต้องใช้ในการฮดสรง 1) เครื่องครองของพระภิกษุสามเณรที่ฮดสรงมีอัฐบริขาร8 ได้แก่ผ้าจีวร1 ผืนผ้าสังฆาฏิ1 ผืนผ้าสบง1 ผืนรัดประคด1 สายมีดโกน1 เล่มกล่องเข็ม1 กล่องธรรมกรก1 อันและมีดตัดเล็บ1 เล่มนอกนี้มีผ้าห่มสีเหลืองหรือสีแดง1 ผืนรองเท้าคีบ1 คู่ไม้เท้าเหล็ก1 อันหมวก (หว่อม) ทำด้วยผ้าสีแดงปักด้วยไหมทองสำหรับสวมทำเป็นเกศ1 ใบและเม็ง (เดียง) 2) ตาลปัตร 3) หลาบเงินชั้นคูกว้าง1 นิ้วหนาประมาณครึ่งเซนติเมตรหรือ1 เซนติเมตรเป็นแผ่นเงินใช้ตามคำพูดที่ว่า "สำเร็จเพียงตาซาเพียงหูคูเพียงง่อน"

3. พิธีกรรมการนับถือผีของชาวภูไท พิธีกรรมและการนับถือผีของชาวผู้ไทจะมีการผสมผสานกับพุทธศาสนาตามพีธีกรรมตามฮีตสิบสอง[3] เช่น การทำบุญข้าวสาก, การทำบุญข้าว

[3]ฮีตสิบสองมาจากคำสองคำได้แก่ฮีตคือคำว่าจารีตซึ่งหมายถึง ความประพฤติ ธรรมเนียมประเพณี ความประพฤติที่ดี และสิบสองหมายถึงสิบสองเดือนดังนั้นฮีตสิบสองจึงหมายถึงประเพณีที่

ประดับดิน และการทำบุญซำฮะ ซึ่งเป็นพิธีกรรมอันสืบเนื่องจากความเชื่อเรื่องผีแต่ มีพระเข้าร่วมพิธีด้วยพิธีเลี้ยงผีการเลี้ยงผีบรรพบุรุษของชาวภูไทจะมีอยู่ 2 ลักษณะคือ เลี้ยงประจำปีที่นิยมวันสงกรานต์ โดยเลี้ยงในการบะและการคอบ (การบะคือการบนบานศาลกล่าวส่วนการคอบคือการแก้บนอาจเรียกว่าการขอบก็ได้) โดยมีเจ้าจ้ำเป็นสื่อกลางระหว่างคนกับผีที่ชาวผู้ไทจะเรียกว่าผีเจ้าปู่เจ้าจ้ำจะเป็นคนที่สืบทอดมาตามสายตระกูลชั้นสูงในอดีต ดังนั้นการแต่งตัวในพิธีจะเหมือนนักรบสมัยโบราณประกอบด้วยเสื้อผ้าสีแดงคลุมยาวถึงเข่าถือง้าวและเหน็บดาบสั้น

4.<u>งานฉลองและนมัสการพระธาตุขามแก่น</u> ในวันขึ้น15 ค่ำ เดือน 6 การสักการะใช้ธูป เทียน ดอกไม้ ขันแปดเก้า ในวันขึ้น 15 ค่ำ ของทุกเดือนพระธาตุขามแก่น โดยพระธาตุขามแก่นเป็นปูชนียสถานสำคัญคู่เมืองขอนแก่นและเป็นที่เคารพสักการะของชาวจังหวัดขอนแก่น องค์พระธาตุพระธาตุขามแก่นมีลักษณะเป็นเจดีย์ฐานสามเหลี่ยมทรงอีสาน มีความสูง19 เมตร

5. <u>พิธีผีฟ้า</u> ช่วงเวลานิยมจัดเป็นงานประจำปีในเดือน 5 (ประมาณเดือนเมษายน) มีลักษณะความเชื่อคือ ฟ้อนผีฟ้า เป็นการเซ่นสรวงต่อผีฟ้า "พญาแถน" หรือเทวดาที่สถิตอยู่บนท้องฟ้าเพื่อขอความเป็นสิริมงคลอัญเชิญท่านเข้าร่างทรงให้ลงมาช่วยปัดเป่าทุกข์โศกโรคภัยแก่ชาวบ้านที่มาชุมนุมในพิธีนอกจากนี้เพื่อเชิญเจ้าเข้าทรงรักษาอาการเจ็บไข้ของผู้ป่วยเป็นราย ๆ ไป ความสำคัญการฟ้อนผีฟ้าของชาวชัยภูมินิยมจัดเป็นงานประจำปียิ่งใหญ่ในเดือน 5 (ประมาณเดือนเมษายน) เช่น ศาลเจ้าพ่อพระยาแลบ้านหนองปลาเฒ่าศาลเจ้าพ่อด้วงที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกตาดโตน และที่ภูพระเจ้าองค์ตื้อ ณ วัดศิลาอาสน์ ตำบลนาเสียว

นโยบายรัฐกระแสชุมชนนิยม

สิทธิชุมชนเป็นสิทธิที่มีการรับรองชุมชนชุมชนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมส่งผลให้ชุมชนแต่ละชุมชนตื่นตัวในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมจารีตต่างๆอย่างมากขึ้นอีกทั้งยังส่งผลให้

ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปีเป็นการผสมผสานพิธีกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องผีและพิธีกรรมทางการเกษตรเข้ากับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา

ชุมชนมีอำนาจในการต่อรองจากอำนาจรัฐมากขึ้นกอปรกับยังสามารถลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ ทั้งนี้สิทธิชุมชนจะต้องได้รับการยกระดับอย่างแท้จริงและปราศจากการแทรกแซงจากอำนาจของรัฐ

นับแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มีบทบัญญัติรับรองสิทธิชุมชนขึ้นเป็นครั้งแรกส่งผลให้เกิดการตื่นตัวของชุมชนต่าง ๆ ในการอ้างสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษารวมถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและถึงสิ่งแวดล้อม

หากจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นไทยในบางแง่มุมให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ยุทธศาสตร์ท้องถิ่นนิยมที่น่าสนใจและกำลังเคลื่อนไหวในสังคมไทยปัจจุบันได้แก่ การปฏิรูปการเมืองการปกครองไทย เพื่อกระจายอำนาจให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งถือว่าได้ให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมากซึ่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 คือการปฏิรูปการเมือง โดยมีเป้าหมาย 3 ประการคือ1) การขยายสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการเมือง 2) การเพิ่มการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยประชาชนเพื่อให้เกิดความสุจริตและโปร่งใสในระบอบการเมือง 3) การทำให้ระบบการเมืองมีเสถียรภาพและประสิทธิภาพนโยบายชุมชน

“ท้องถิ่น” หรือ“ท้องถิ่นนิยม” (Localism) เป็นกระแสของชุมชนท้องถิ่นที่มีรากฐานทางทรัพยากรภูมิปัญญาพัฒนาการและประวัติศาสตร์การดำรงอยู่ของตนเองขณะเดียวกันก็เป็นท้องถิ่นที่ไม่หยุดนิ่งตายตัวเป็นท้องถิ่นที่เต็มไปด้วยความแตกต่างหลากหลายสลับซับซ้อนนอกจากนี้ท้องถิ่นยังเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเองทั้งด้านเศรษฐกิจการเมืองสังคมวัฒนธรรมและภูมินิเวศน์รวมทั้งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภูมิภาคชาตินานาชาติและโลกอย่างแยกกันไม่ออกเราจึงไม่อาจจะตัดขาดกระแสท้องถิ่นภิวัตน์ออกจากกระแสโลกาภิวัตน์ได้เลยเพราะทั้งสองกระแสคือสองด้านของเหรียญเดียวกันที่เกี่ยวโยงสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

กรณีศึกษาโฮงมูนมังเมืองและผู้ไทกับกระแสชุมชนนิยม

ผลจากรัฐธรรมนูญปี 2540 ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมาขึ้นทำให้เกิดกระแสชุมชนนิยมในท้องที่นั้น ๆ ที่มีประวัติเอกลักษณ์ความเป็นมาเฉพาะท้องถิ่นทางเทศบาลมีการกระตุ้นจิตสำนึกท้องถิ่นผ่านทางภาษาวัฒนธรรมมาขึ้นจะเห็นได้ว่าหลังจากปี2540 เริ่มมีการรณรงค์ให้เยาวชนพูดภาษาถิ่นหลังจากที่โดนการจัดการของส่วนกลางทำลายลงไปมากมีความพยายามที่จะรื้อฟื้นวัฒนธรรมเก่าแก่ของชุมชนซึ่งเกิดจากความร่วมมือของชุมชนเช่นการบอกเล่าของผู้อาวุโสวัตถุโบราณชิ้นเก่าๆที่สรรหาได้ตามบ้านประเพณีเก่าแก่ที่ในปัจจุบันหาดูได้ยากถูกนำมาสร้างจุดเด่นให้กับชุมชนซึ่งการสร้างจุดเด่นของชุมชนโดยผ่านการอนุรักษ์วัฒนธรรมทำให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวใหม่ที่เรียกว่า"การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม" ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีศึกษาทั้งสองที่ได้มีความพยายามจะรวบรวมเอกลักษณ์ท่องถิ่นอีสานดั่งเดิมไว้เปรียบเสมือนการนำของเก่ากลับมาเล่าใหม่ในรูปแบบของยุคโลกาภิวัตน์มีการผสมสื่อเพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ในโฮงมูนมังเมืองซึ่งเป็นเหมือนคลังที่เก็บรวบรวมเอาคุณค่าและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเรื่องเล่าประเพณีต่างๆของขอนแก่นและอีสานซึ่งหาดูได้ยากและจะต่างจากพิพิธภัณฑ์อื่นๆที่มุ่งเสนอแนวคิดหลักที่รัฐกำหนดไว้โฮงมูนมังเมืองจึงเป็นการตอบโจทย์กระแสชุมชนนิยมได้อย่างชัดเจนและกรณีศึกษาผู้ไทจะเห็นได้ว่าการยึดเหนี่ยวชุมชนกับวัฒนธรรมนั้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้ชาวบ้านผู้ไทยังคงรักษาเอกลักษณ์ชุมชนและสืบทอดประเพณีจากรุ่นสู่รุ่นดังนั้นชุมชนจึงมีความเข้มแข็งที่จะผลักดันเอกลักษณ์ประเพณีเป็นอย่างมากการให้คุณค่ากับวัฒนธรรมและคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้เป็นเหมือนการต่อลมหายใจของชาติเลยก็ว่าได้

การอนุรักษ์และการสืบสาน

จากกระแสชุมชนนิยมจะเห็นได้ว่าเกิดการอนุรักษ์และคงเอกลักษณ์ท่องถิ่นเอาไว้มากทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งเป็นผลพลอยได้จากกระแสชุมชนนิยมการอนุรักษ์และการสืบสานจากการศึกษาโฮงมูนมังเมืองได้มีความพยายามที่จะทำให้เยาวชนได้ตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นจะเห็นได้ชัดจากไกด์ที่พาชมส่วนใหญ่จะเป็นเยาวชนซึ่งแต่ละคนก็มีความ

ภาคภูมิใจในบ้านเกิดกอปรกับมีการบรรยายถึงประเพณีวัฒนธรรมได้อย่างภาคภูมิใจและจากกรณีผู้ไทมีการสืบสานประเพณีที่เข้มแข้งผ่านทางชุมชนซึ่งวัฒนธรรมเปรียบเสมือนเป็นตัวตนของชาวผู้ไท ดังนั้นนอกจากจะมีเยาวชนสืบสานวัฒนธรรมแล้วชุมชนก็มีส่วนในการผลักดันทำให้เกิดนโยบายเพื่อการพัฒนาท่องถิ่นและอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมอีกด้วย

บทสรุป

จากการที่ได้ไปศึกษานอกพื้นที่ที่ทางภูมิภาคอีสานนั้นทำให้ได้เห็นถึงระบบการจัดการการท่องเที่ยวของภูมิภาคโดยกลุ่มของเรานี้ได้นำโฮงมูนมังเมืองและผู้ไทยกขึ้นมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อให้ได้เห็นภาพและการจัดการอย่างชัดเจนโดยก่อนที่เราจะลงพื้นที่ศึกษานั้นก็ได้มีการเตรียมตัวล่วงหน้าโดยศึกษาผ่านอินเตอร์เน็ตและหนังสือไว้ล่วงหน้าและเมื่อได้ลงพื้นที่แล้วทำให้เข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่และวิถีชีวิตซึ่งทำให้ง่ายต่อการเข้าใจ

หลังจากที่ได้ลงพื้นที่ทำการศึกษาทางกลุ่มเราได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการระบบการท่องเที่ยวซึ่งในกรณีศึกษาของโฮงมูนมังเมืองนั้นมีการจัดการโดยมีต้นทุนในการจัดการจากทางภาครัฐและเอกชนโดยการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์การท่องเที่ยวนี้ขึ้นมาเริ่มแรกก่อตั้งโดยมีภาครัฐในการจัดการแต่มีชาวบ้านเป็นผู้ช่วยในการประกอบการและการจัดการร่วมไปถึงการเผยแพร่วัฒนธรรมต่างๆซึ่งจากการที่ได้ลงไปศึกษาจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าคนในพื้นที่นี้จะมีวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตที่แตกต่างจากคนภาคกลางและภาคเหนืออย่างชัดเจนมีประเพณีวัฒนธรรมและภาษาท้องถิ่นทำให้พวกเขานั้นจะมีความอนุรักษ์บ้านเกิดและในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวนี้เบื้องต้นก็เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของท้องถิ่นและเพื่อสร้างความเป็นภูมิภาคนิยมจึงทำให้สถานที่พิพิธภัณฑ์นั้นมีเนื้อหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพื้นที่โดยเน้นที่จังหวัดขอนแก่นตั้งแต่ในอดีตและสืบทอดกันมาจากที่ได้สอบถามข้อมูลก็ทำให้เห็นผลว่าในการจัดการรูปแบบสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ประสบความสำเร็จเนื่องจากว่าทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะวัฒนธรรมสามารถสืบทอดได้จนถึงปัจจุบันถึงแม้จะไม่เหมือนเดิมทุกอย่างแต่ก็ยังหลงเหลือความเป็นขอนแก่นดั้งเดิม

กรณีต่อมาคือกรณีผู้ไทที่จังหวัดนครพนมจากกรณีศึกษานี้จะสังเกตเห็นได้ชัดเจนคือความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้าอยู่ในลุ่มแม่น้ำโขงและอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมากโดยพวกเขาก็จะมีวัฒนธรรมภาษาประเพณีที่แตกต่างกันไปจากของไทยและลาวเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมและมีการสืบทอดโดยทางหมู่บ้านได้ทำการอนุรักษ์ไว้โดยการจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้คนเข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่โดยมีการจัดการกันเองของชาวบ้านหรืออาจจะมีการสนับสนุนจากรัฐบาลบ้างแต่เป็นส่วนน้อยเพราะถือว่าไม่ได้เป็นที่ที่ให้ความสนใจมากนักเนื่องจากความคิดความแตกต่างทางชาติพันธุ์ไม่ได้เป็นสิ่งที่คนเห็นความสำคัญและไม่ได้ทำความเข้าใจโดยกลุ่มของคณะผู้ศึกษาหลังจากที่ได้ทำการลงพื้นที่แล้วทำให้เห็นถึงรายละเอียดของคนในพื้นที่นี้ในเรื่องของการใช้ชีวิตการรับประทานอาหารประเพณีวัฒนธรรมจนกระทั่งการแต่งกายและภาษาอีกด้วยซึ่งเห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ของคนในพื้นที่ที่ทำจัดการโดยเปิดหมู่บ้านให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่ในการศึกษาสำหรับผู้ที่ให้ความสนใจทางด้านชาติพันธุ์หรือคนกลุ่มเล็กๆในสังคมนับเป็นความน่าสนใจ

เพราะโดยปกติแล้วแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับธรรมชาติส่วนพิพิธภัณฑ์ส่วนมากก็จะจัดเป็นห้องเป็นโซนในแต่ละหัวข้อการนำแสดงเนื้อหาแต่สำหรับที่นี่ใช้หมู่บ้านและคนในท้องถิ่นผ่านการนำเสนอในรูปแบบการเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตเพื่อประโยชน์ด้านการศึกษาและการท่องเที่ยวกอปรกับชาวบ้านต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีพวกเขาจึงยินยอมเสียสละพื้นที่ความเป็นส่วนตัวให้เป็นส่วนรวมและกล้าที่จะเผยแพร่วัฒนธรรมของเขาให้พวกเราได้ดูและศึกษาจวบจนปัจจุบันสำหรับคณะผู้ศึกษานั้นถือว่ากรณีศึกษาผู้ไทนั้นปรากฏผลลัพธ์ว่ายังไม่ค่อยประสบความสำเร็จอย่างชัดเจนเนื่องจากการได้รับความสนใจน้อยและทางรัฐก็ไม่ได้เข้ามาใส่ใจแต่ทางชาวบ้านนั้นก็ไม่ได้เดือดร้อนเพราะมีการจัดการแบบชีวิตประจำวันไม่ได้เน้นทำในรูปแบบเชิงธุรกิจการท่องเที่ยว

ในกรณีศึกษาทั้งสองสถานที่นั้นทำให้คณะผู้ศึกษาได้เห็นถึงขั้นตอนการจัดการการท่องเที่ยวของทางภูมิภาคอีสานซึ่งจะเห็นได้ว่ามีการจัดการในรูปแบบที่เป็นกันเองของประชากรภายในพื้นที่ซึ่งเป็นคนจัดการเพื่อให้สิ่งที่มีมาอดีตนั้นคงอยู่และมีความมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์ประเพณี

วัฒนธรรมร่วมถึงภาษาท้องถิ่นโดยเราจะเห็นได้ว่าทั้งสองกรณีการศึกษานั้นมีวัตถุประสงค์ในการสร้างสถานที่ท่องเที่ยวก็เพื่อสร้างและดำรงอัตลักษณ์รวมถึงความเป็นภูมิภาคนิยมของตนเองโดยสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้จะประสบความสำเร็จมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับคนในพื้นที่และการให้ความสนับสนุนจากภาครัฐเพียงเท่านี้แหล่งท่องเที่ยวทั้ง2 แห่งก็สามารถเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไปอีกด้วย

คณะผู้จัดทำ

นายเอกบดินทร์	สนสร้อย
นางสาวภารดี	ศุกรเสพย์
นางสาวศศิธร	เรืองกูล
นายบุญทรัพย์	กังวานวุฒิพงศ์
นายปัณณพัต	สุประดิษฐ์
นางสาวณัฐวรรณ	ตั้งเลิศเวชกุล
นายชานน	หนุนภักดี
นายฐานวุฒิ	ทรัพย์ล้น

บรรณานุกรม

"ดอกคูณเสียงแคน." (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : http://kruroon.wordpress.com

"ท่องเที่ยวปราสาทเปือยน้อยจ.ขอนแก่น." (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก: http://www.tlcthai.com/travel

"ประเพณีบายศรีสู่ขวัญ." (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.baanmaha.com.

"ฟ้อนผีฟ้า." (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: http://www.prapayneethai.com

"ผ้าไทยภาคอีสาน." (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: http://thaiunique.wordpress.com

"ผู้ไท (ภู้อโย้ย)." (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.sac.or.th

"รู้จักขอนแก่นจากโฮงมูนมัง." (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://travel.kapook.com

"วัฒนธรรมชาวผู้ไท." (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://student.nu.ac.th

สำนักการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น. "โฮงมูนมังเมืองขอนแก่น." (แผ่นพับ)

พินิจอุษาคเนย์

วิจารณ์หนังสือ
เปลื้องผ้าและไม่ไทยเลย
เดินทางสู่ความนับถือตัวเอง

วิจารณ์หนังสือ "เปลื้องผ้าและไม่ไทยเลยเดินทางสู่ความนับถือตัวเอง"

โดย จรรยา 'เล็ก' ยิ้มประเสริฐ สำนักพิมพ์บ้านเปิดใจ (Open Heart), 2557

224 หน้า ราคา 270 บาท

จรินทร์ทิพย์ สายมงคลเพชร

หนังสือเปลื้องผ้าและไม่ไทยเลยเดินทางสู่ความนับถือตัวเอง แต่งโดย เล็ก จรรยา ยิ้มประเสริฐ ตีพิมพ์ครั้งแรกมีนาคม 2557 แต่เผยแพร่ครั้งแรก เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2556 ในรูปแบบของ E-Book สนนราคาที่ 270 บาท โดยหนังสือมีเนื้อหาสองส่วนใหญ่ ๆ ในส่วนแรกคือ **เปลื้องผ้า** โดยได้แบ่งออกเป็นบทย่อย ๆ ลงไปอีกในแต่ละบทย่อยนั้นจะยกมาเป็นกรณีเหตุการณ์และประสบการณ์ที่เล่าถึงรูปแบบวิถีความสัมพันธ์และเซ็กซ์ของเหล่าผู้หญิงทั้งหลาย ที่มีทั้งสุขสมหวังและทุกข์ทนทรมาน โดยมาพร้อมกับวิธีการหาทางออกจากปัญหาและความทุกข์นั้น ๆ ของผู้หญิงที่อยู่ท่ามกลางแรงกดดันจากสังคม

ส่วนที่สองคือ **ไม่ไทยเลย** จะกล่าวถึงพฤติกรรมสิ่งที่ตรงข้ามกับความเป็นไทย ในที่นี้หมายถึงธรรมเนียมไทย ๆ ประเพณีไทย ๆ และความคิดแบบไทย ๆ เช่น เรื่องการรักษาพรมจรรย์ของผู้หญิงไทย คุณค่าของผู้หญิงในแบบไทย ๆ การพูดถึงเรื่องเซ็กซ์ในที่สาธารณะการเรียนรู้ และรู้เท่าทันเซ็กซ์ เพราะสังคมไทยมักปิดกั้นเรื่องเพศและเซ็กซ์ ทำให้เรื่องเพศและเซ็กที่แสนจะธรรมดาได้กลายเป็นสิ่งต้องห้าม โดยเฉพาะเพศหญิงจะถูกปิดกั้นเรื่องเหล่านี้เป็นพิเศษ รวมไปถึงถูกสอนว่าการพูดถึงเรื่องเพศและเซ็กซ์เป็นสิ่งน่าอาย ผู้หญิงที่ดีผู้หญิงที่เรียบร้อยนั้น เขาไม่พูดกันหรอกสิ่งเหล่านี้ ยิ่งทำให้ผู้หญิงขาดความเข้าใจในเรื่องเพศและเซ็กซ์ การไม่ปลูกฝังความเข้าใจที่ถูกต้องได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตผู้หญิงทั้งหลาย ทั้งผู้หญิงที่โสดไร้คู่และผู้หญิงที่เริ่มต้นเข้าสู่การใช้ชีวิตคู่ จึงทำให้เกิดปัญหาจากความไม่เข้าใจตามมามากมาย

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือออกแนวสตรีนิยม (Feminist) ที่พูดถึงเรื่องเพศสภาพเพศวิถีและเซ็กซ์ โดยเล่าผ่านความสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ ของผู้หญิงแต่ละคนที่ได้เผชิญกับเซ็กซ์ที่หลากหลายรูปแบบและแตกต่างกันออกไป ในแต่ละรูปแบบความสัมพันธ์ของพวกเธอมีทั้งเซ็กซ์ระหว่างชาย-หญิงและหญิง-หญิง โดยเรื่องราวที่เล่าออกมานั้นได้สะท้อนถึงสังคมไทย หรือสังคมที่ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) เป็นเรื่องเล่าจากผู้หญิงที่อยู่ภายใต้ระบอบสังคมนี้ ต้องพบเจอกับความเจ็บปวดและ

ทุกข์ทนในความสัมพันธ์และชีวิตเซ็กซ์ที่มันไม่ได้สมบูรณ์แบบหรือโรแมนติกดังเช่นนิยายตามที่พวกเธอได้คาดหวังกันไว้ว่ามันควรเป็นเช่นนั้น

ในเมื่อทุกอย่างนั้นไม่ได้เป็นดั่งที่หวัง ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน และความเสียใจเป็นสิ่งที่ตามมา เรื่องพวกนี้เกินกว่าที่พวกเธอจะรับได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ต้องอยู่ภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ เช่นนี้ครั้นจะให้ออกไปตะโกนเสียงดังใส่สังคมว่า "ผัวฉันเซ็กซ์ห่วยมากฉันทุกข์ใจเหลือเกิน!" หรือฉันจะแอบไปมีคนอื่นที่มีความสามารถทางเพศที่ดีกว่าสามีฉัน เขาผู้ซึ่งสามารถสร้างความสุขให้ฉันได้อย่างเต็มที่ก็คงไม่ได้อีก เพราะมันยังมีเรื่องกรอบทางสังคมเข้ามาผูกมัดพฤติกรรมของผู้หญิงทั้งหลาย เช่น ค่านิยมบรรทัดฐานจารีตและประเพณีเข้ามาเป็นตัวชี้วัดว่าการเป็นหญิงดีต้องปฏิบัติตัวอย่างไร การเป็นหญิงไม่ดีนั้นมีพฤติกรรมเช่นใด ดังนั้นแล้วครั้นจะตะโกนด่าทอความห่วยของเซ็กซ์ผัวเรา หรือจะแอบไปมีคนอื่นนั้นอาจทำให้เรา (ชาวผู้หญิงทั้งหลาย) จะโดนสังคมตราหน้าว่าเป็นหญิงชั่วและเป็นคนดอกทองได้

ด้วยสภาพการณ์เช่นนี้ หนังสือจึงเสนอทางออกให้กับผู้หญิงทั้งหลายที่เจ็บปวดในเรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นว่า แท้จริงแล้วความสุขอยู่ที่ตัวเรา เราสามารถกำหนดเองได้ และที่สำคัญเราจะต้องไม่รู้สึกสูญเสียคุณค่าในตัวเอง แม้ความสุขที่ได้มาจำต้องเป็นขบถต่อม่านประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งนามธรรมที่ได้มาบดบังความสุขของเราเอาไว้ หากผู้หญิงเข้มแข็งพอจะลุกขึ้นมาแหวกม่านประเพณีที่ผูกมัดเราออกไปได้ เราก็จะสามารถหลุดพ้นความทุกข์จากความสัมพันธ์เลว ๆ และเซ็กซ์ห่วย ๆ ได้เช่นกัน เราไม่มีความจำเป็นต้องอดทนอีกต่อไป ในเมื่อเราก็สามารถเลือกที่จะใช้ชีวิตให้มีความสุขได้อย่างเท่าเทียมกับผู้ชายในสังคม รวมไปถึงการทำความเข้าใจและยอมรับว่าเรื่องเพศและเซ็กซ์เป็นเรื่องที่ธรรมดา พวกเราทุกคนในสังคมควรเรียนรู้และเข้าใจ มากกว่าจะปิดกั้นเรื่องเหล่านี้ เช่น การพกถุงยางและการไปซื้อยาคุมกำเนิด ไม่ใช่ผิดแปลกหรือน่าอายแต่อย่างใด แต่มันเป็นเรื่องของการป้องกันและเข้าใจเรื่องเพศมากกว่า ซึ่งสุดท้ายมันจะย้อนกลับมาแก้ไขปัญหาสังคมได้ ถ้าหากเราทุกคนเข้าใจมัน เช่น ปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น เป็นต้น

หลังจากที่ข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นด้วยและชื่นชอบในสิ่งที่หนังสือต้องการจะสื่อออกมาถึงผู้อ่าน ผู้เขียนใช้ภาษาอ่านง่าย ความหมายตรงไปตรงมาไม่ซับซ้อน หนังสือพูดถึงการทำความเข้าใจเรื่องเพศได้ดี และที่สำคัญหนังสือเล่าถึงรูปแบบความสัมพันธ์และเพศวิถีในสังคมปัจจุบัน ที่มันค่อนข้างซับซ้อนยากต่อการจะอธิบายให้ใครต่อใครจะมานั่งเข้าใจถึงรูปแบบความสัมพันธ์ที่มันบิดเบี้ยวไปจากรูปแบบในอดีต ที่มีแค่ชายกับหญิงเท่านั้น เพราะในปัจจุบันความสัมพันธ์ไม่ได้มีเพียงแค่ชายกับหญิงอีกต่อไป และวิธีการดำเนินความสัมพันธ์ก็ไม่ใช่รูปแบบเดิม ๆ เรื่องราวมันซับซ้อนมากขึ้นอย่างเช่น ในบทที่ 4 สะท้อนใจเล่าถึงการเป็นคนที่สองสามสี่

ในความสัมพันธ์ ซึ่งก็เป็นวิถีความสัมพันธ์ที่พบบ่อยมากขึ้น สิ่งที่ตามมาคือ ความเจ็บปวดของบรรดาคนที่ตกอยู่ในความสัมพันธ์ที่ทับซ้อนนี้ ทั้งจากคนที่เต็มใจและไม่เต็มใจ ประเด็นเรื่องการจัดการกับความเจ็บปวดอย่างมีสติและเหตุผล รวมถึงการดำรงอยู่อย่างมีความสุข ในวิถีความสัมพันธ์เช่นนี้จึงเป็นความท้าทายของทั้งหญิงและชายในโลกยุคใหม่นี้ แต่โดยความเห็นส่วนตัวของข้าพเจ้า ในยุคปัจจุบันนั้นเกิดกรณีคนข้ามเพศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของเพศชายหรือที่เราเรียกกันภาษาบ้าน ๆ ว่า เกย์ กะเทย สตรีข้ามเพศ ฯลฯ ทำให้สัดส่วนประชากรชายที่มีน้อยกว่าหญิงอยู่แล้วยิ่งน้อยลงไปอีก ปรากฏการณ์เช่นนี้ทรงพลวัตยิ่งมีแรงขับให้คนในสังคมมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก เช่น เมื่อก่อนนั้นการที่ผู้หญิงจีบผู้ชายก่อน มันดูไม่งามไม่ควร แต่ตอนนี้ข้าพเจ้ารู้สึกตัวอีกทีก็กลับได้ยินใหม่ว่า “อยู่นิ่ง ๆ ไม่ได้กินนะแก ชอบผู้ชายคนนั้นก็รีบเข้าไปจีบเลย เดี๋ยวโดนคนอื่นปาดหน้านะเว่ย” อะไรทำนองนั้น โลกมันช่างกลับตาลปัตรสิ้นดี แรงกดดันจากสัดส่วนประชากร บีบให้เรามีพฤติกรรมเปลี่ยนไป รวมไปถึงความเท่าเทียมของชายและหญิงในสังคมอีกด้วย แล้วจะมานับภาษาอะไรกับรูปแบบความสัมพันธ์ที่มันจะไม่เปลี่ยนไปจากเดิม

ในปัจจุบันนี้เรื่องเพศเป็นเรื่องปัจเจกอย่างมากและยากต่อการอธิบาย มีความซับซ้อนมากกว่าเดิม ซึ่งทั้งหมดนี้ก็ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของปัจเจกเอง แต่กรอบสังคมเดิม ๆ ก็ยังคงมีอำนาจพอที่จะส่งผลกระทบและกดดันต่อผู้คนทั้งหญิงและชาย หากใครก็ตามที่เริ่มมีความสัมพันธ์โลดโผนแตกต่างไปจากรูปแบบเดิม ๆ ในอดีต และไม่รู้ว่าควรทำตัวเช่นใด หรืออยากลองเปิดมุมมองต่อเรื่องเพศและวิถีความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ของยุคปัจจุบัน ข้าพเจ้าแนะนำว่าหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ควรอ่านอย่างยิ่ง เพราะด้วยเรื่องเล่าที่ครบครันในเรื่องเพศและวิถีความสัมพันธ์ ยังแทรกคติวิธีคิดถึงการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และไม่สูญเสียคุณค่าในตัวเองได้อย่างสมบูรณ์แบบ เพราะสุดท้ายแล้วไม่ว่าเราจะอยู่ในเพศไหนความสัมพันธ์นั้นรูปแบบใด เราเองต่างหากที่เป็นผู้กำหนดความสุขหาใช่กรอบทางสังคมไม่

พินิจอุษาคเนย์

SEAS KASETSART UNIVERSITY

ประมวลภาพ

ข่าวกิจกรรมในโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

ปีการศึกษา 2556

ประมวลภาพ – ข่าวกิจกรรมในโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปีการศึกษา 2556

กิจกรรมโครงการแรกพบนิสิตใหม่ประจำสาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาปีที่ 7

เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2556 นิสิตโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาได้จัดกิจกรรมรับน้องนิสิตใหม่รุ่นที่ 7 ณ ลานคณะสังคมศาสตร์เพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้องสาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

กิจกรรมค่ายรักษ์ป่าพัฒนาคนครั้งที่5 รุ่นที่7 ณ ค่ายลูกเสือเพชรรัชต์

เมื่อวันที่ 3-4 สิงหาคม2556นิสิตโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษารุ่นที่ 5 ได้จัดกิจกรรมค่ายรักษ์ป่าพัฒนาคน ณ ค่ายลูกเสือเพชรรัชต์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยการอนุรักษ์ธรรมชาติ พร้อมทั้งสานสัมพันธ์ให้แก่นิสิตรุ่นน้องที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ดำเนินกิจกรรมสร้างความสามัคคีและการพัฒนาจิตวิทยาการอยู่ร่วมกันให้สัมฤทธิ์ผล

โครงการทัศนศึกษาวิชาโบราณคดีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาได้จัดกิจกรรม "โครงการทัศนศึกษาวิชา โบราณคดีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ณ ปราสาทหินพนมรุ้ง ปราสาทหินเมืองต่ำ จังหวัดบุรีรัมย์ ปราสาทหินพิมาย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย และแหล่งตัดหินสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา" ในช่วงเวลาระหว่างวันที่ 7-8 กันยายน 2556 เพื่อสร้างเสริมทักษะและประสบการณ์แก่นิสิตในโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตระหนักและอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสามารถคิดวิเคราะห์เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาขั้นสูงต่อไป

รายงานการปฏิบัติงานโครงการ สัญจรกรุงจาร์กาต้าร์ และจังหวัดยอกยาการ์ต้า ณ ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาได้จัด "โครงการสัญจรกรุงจาร์การ์ต้า และจังหวัดยอกยาการ์ต้า ณ ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย" ระหว่างวันที่ 27-31 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ซึ่งทางโครงการได้แบ่งประเด็นกิจกรรมเพื่อศึกษา กลุ่มชุมชนเพื่อการเกษตรในชวา กลุ่มการทำเกษตรกรรม การจัดที่ดินและกลุ่มศาสนาความเชื่อ เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในประเด็น การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของนิสิต กอปรกับได้ตระหนักรู้และเข้าใจศักยภาพและปัญหาของกรุงจาการ์ต้า และจังหวัดยอกยาการ์ต้า เป็นต้น

โครงการสานสัมพันธ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มก.-มธ.

นิสิตโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้จัด "โครงการสานสัมพันธ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษามก.-มธ." ระหว่างวันที่ 13 มกราคม 2557 ณ สนามกีฬามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ เพื่อเสริมสร้างการสัมพันธ์ไมตรีแก่ทั้ง 2 ภาควิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาและเพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ต่าง ๆ ของทั้ง 2 สถาบัน

รายงานการปฏิบัติงานโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนสมัยใหม่สัญจร : ชุมชนนานาชาติอยุธยา

โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้จัดกิจกรรม "โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนสมัยใหม่สัญจร : ชุมชนนานาชาติ-อยุธยา" เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2557 ให้กับนิสิตของโครงการฯ ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนในรายวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนสมัยใหม่ เพื่อให้นิสิตได้พัฒนาทักษะและความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของอาณาจักรต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ช่วงยุคก่อนสมัยใหม่ ปลูกฝังจิตสำนึกอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และวัฒนธรรมของชาติ

รายงานผลการดำเนินงานโครงการทัศนศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดกำแพงเพชร

โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้จัดกิจกรรม "โครงการทัศนศึกษาอุทยานแห่งชาติ-แม่วงก์ จังหวัดกำแพงเพชร" ระหว่างวันที่ 18 – 19 มกราคม พ.ศ. 2557 เพื่อการเรียนรู้การจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีด้านการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ยั่งยืน

กิจกรรมโครงการ " สืบสานตำนานศิลป์ "

โครงการนี้ได้ดำเนินการในวันที่ 19-20 มกราคม 2556 คณะสังคมศาสตร์ สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้มีโครงการกิจกรรมสืบสานตำนานศิลป์ เพื่อปลูกฝังทักษะความรู้และทัศนคติแก่นิสิตประจำโครงการให้เกิดจิตสาธารณะกอปรกับการศึกษารากเง้าทางวัฒนธรรมและการดูงานวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเลเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ธรรมชาติให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ด้านสัตว์ทะเลสงวนและพืชทะเลไปยังสังคม

รายงานการปฏิบัติงานโครงการวัฒนธรรมกัมพูชาสัญจร

โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาได้จัดกิจกรรม "โครงการวัฒนธรรมกัมพูชาสัญจร ณ จังหวัดปราจีนบุรี, สระแก้ว, บุรีรัมย, นครราชสีมา และขอนแก่น" ระหว่างวันที่ 26 – 28 มกราคม พ.ศ. 2557 สำหรับนิสิตโครงการฯ ชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่ลงทะเบียนรายวิชาบทคัดสรรด้านวัฒนธรรมกัมพูชา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและวิเคราะห์ตามวิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นเหตุและผล นิสิตได้รับความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ศิลปะ และโบราณคดีในวัฒนธรรมกัมพูชาที่ปรากฏร่องรอยในภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

โครงการเวลาของน้องครั้งที่ 5

โครงการนี้ดำเนินกิจกรรม ระหว่างวันที่ 29 มกราคม–16 กุมภาพันธ์ 2557 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก่อนจะเดินทางไปศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่จังหวัดปทุมธานี ในวันอาทิตย์ที่ 16 กุมภาพันธ์ 2557 เพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยโอบอ้อมอารี และ

เป็นการส่งเสริมคุณธรรม วัฒนธรรมดั้งเดิมอันดีงามของไทย เพื่อสร้างสรรค์ให้สังคมไทยที่เราอยู่ในทุกวันนี้กลับมาเป็นสังคมที่อบอุ่นและน่าอยู่ต่อไป

รวมภาพกิจกรรมในโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ปีการศึกษา 2556

ภาพกิจกรรมโครงการแรกพบนิสิตใหม่

ประจำสาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาปีที่ภาพกิจกรรม

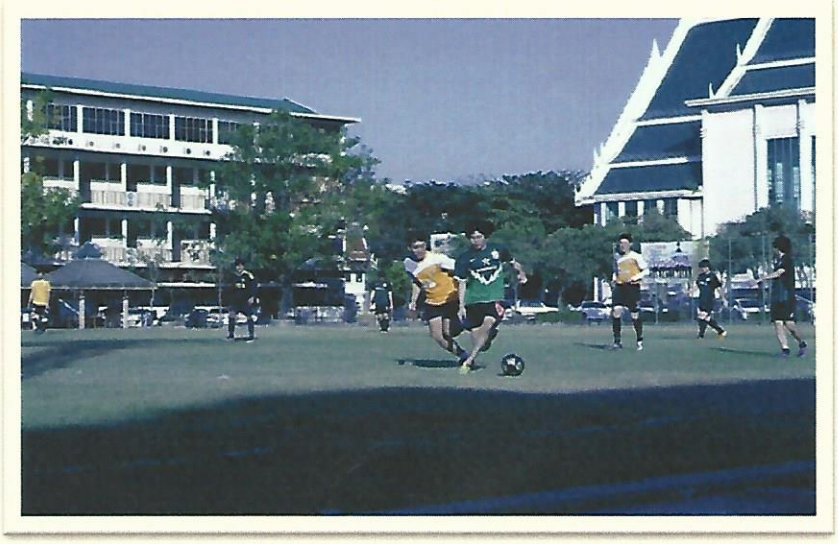

ค่ายรักษ์ป่าพัฒนาคนครั้งที่ 5 รุ่นที่ 7 ณ ค่ายลูกเสือเพชรรัชต์

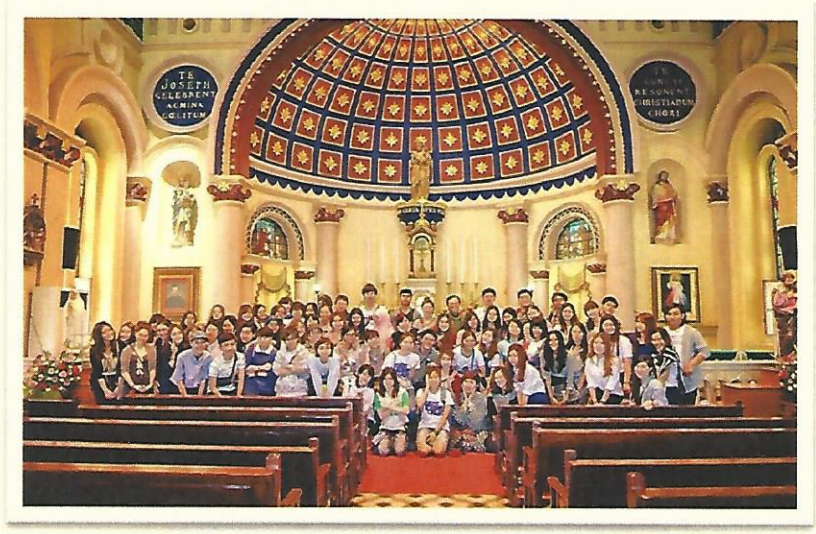

ภาพรายงานการปฏิบัติงานโครงการ “สัญจรกรุงจาการ์ต้า และจังหวัดยอกยาการ์ต้า

ณ ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย”

ภาพโครงการสานสัมพันธ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษามก.-มธ.

ภาพรายงานการปฏิบัติงานโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

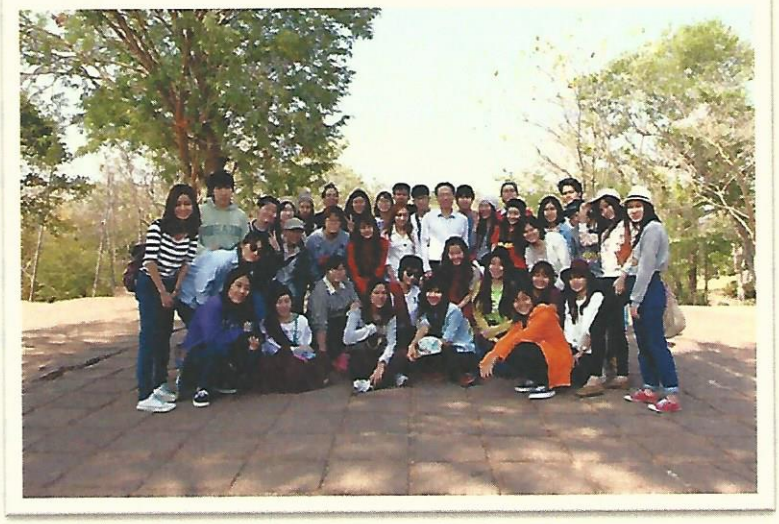
ก่อนสมัยใหม่สัญจร : ชุมชนนานาชาติอยุธยา

ภาพรายงานผลการดำเนินงานโครงการทัศนศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดกำแพงเพชร

ภาพกิจกรรมโครงการ “ สืบสานตำนานศิลป์”

ภาพรายงานการปฏิบัติงานโครงการวัฒนธรรมกัมพูชาสัญจร

แนะนำผู้เขียน

กันยารัตน์	ผนิศวรนันท์	นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จรินทร์ทิพย์	สายมงคลเพชร	นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ชญา	อักษรพงศ์	นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ชุติมณฑ์	เจรคล	นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณัฐชยา	วัชรธาราพงศ์	นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปิยนันท์	ปิยวัชรวิจิตร	นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ภคพงศ์	สุริยะไกร	นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศุภชลเรืองศรี	เรืองศรี	นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะผู้เขียนบทความภาคสนาม

ชานน	หนุนภักดี	นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ฐานวุฒิ	ทรัพย์ล้น	นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณัฐวรรณ	ตั้งเลิศเวชกุล	นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
บุญทรัพย์	กังวานวุฒิพงศ์	นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปัณฑิตา	สุประดิษฐ์	นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ภารดี	ศุกรเสพย์	นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศศิธร	เรืองกูล	นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เอกบดินทร์	สนสร้อย	นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มอง : เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ฉบับย้อนอดีต)

มอง: เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วารสารโครงการศิลปะศาสตร์บัณฑิต เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฉบับปฐมฤกษ์พ.ศ. 2555

- ความเข้มแข็งของขบวนการชาตินิยมในปี 1942 -1945
- ผลกระทบจากนโยบายการจำกัดบทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีน ที่ส่งผลต่อแรงงานไทย
- สามก๊กกับการศึกษาความรับผิดชอบต่อการปลูกฝัง "คุณธรรม" แก่เยาวชนไทย
- การกำเนิดของรัฐมาเลเซีย และอินโดนีเซีย สู่ประเด็นความขัดแย้งตั้งแต่ทศวรรษ 1950-ปัจจุบันในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481 – 2500)
- การเผยแพร่วาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงผ่านนโยบายรัฐบาลในช่วงปี 2540 – ปัจจุบัน
- อัตลักษณ์ของชาวจีนในประเทศไทย กรณีศึกษา: วัดบรมราชาภาญจนาภิเษกอนุสรณ์ (เล่งเน่ยยี่ 2)

มอง: เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วารสารโครงการศิลปะศาสตร์บัณฑิต เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปีที่ 2 พ.ศ.2556

- พระนิรโรคันตรายความเชื่อที่คู่กับการเมือง
- นโยบายประชากรสิงคโปร์สมัยลีกวนยิว (ค.ศ. 1965-1991)
- ฮิญาบกับมุสลิมมะห์ไทยหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมอิสลาม พ.ศ.2522
- การประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 6-11
- ผลกระทบของเกษตรพันธสัญญากับธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร
- การเมืองมลายาว่าด้วยการสถาปนาตำแหน่งพระราชาธิบดี (ยังดี เปอร์ตวน อากง)
- ปัจจัยที่แรงงานกัมพูชาไม่ให้ความสำคัญกับสิทธิขั้นพื้นฐาน

- การตั้งถิ่นฐานมุสลิมมลายูในไทย กรณีศึกษา "เส้นทางสู่ตัวตน"
- องค์การ USIAD กับบทบาทสหรัฐอเมริกาในการพัฒนาไทย ปี 1950-2013
- พัฒนาการและรูปแบบสื่อสารมวลชนของประเทศพม่าตั้งแต่ ปี 1873-2014 กับการใช้อำนาจของชนชั้นนำในการครอบงำสังคมพม่า
- สงครามลับในลาว
- การเปลี่ยนคุก S-21 เป็นพิพิธภัณฑ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตูลสเลงกับบทบาทของต่างชาติ ในช่วง ปี 1980-1993
- อิทธิพลที่มีต่อค่านิยมและความเชื่อในการบริโภคสุนัข
- การตั้งถิ่นฐานของครอบครัวสุริยะไกร
- การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาโฮงมูนมังเมืองชาวผู้ไท
- วิจารณ์หนังสือ เปลื้องผ้าและไม่ไทยเลย เดินทางสู่ความนับถือตัวเอง
- ประมวลภาพ – ข่าวกิจกรรมในโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ปีการศึกษา 2556

